ONTDEKKINGSREIZE

RONDOM DE WERELD.

Nomahanna.

NIEUWE
ONTDEKKINGSREIZE
RONDOM DE WERELD,

IN DE JAREN 1823, 24, 25 EN 26
ONDERNOMEN

DOOR DEN RIDDER

OTTO VON KOTZEBUE,

Scheepsbevelhebber in Russisch-Keizerlijke dienst.

IN TWEE DEELEN.

Uit het Hoogduitsch vertaald.

TWEEDE DEEL.

MET KAARTEN.

Te HAARLEM, bij
DE WED. A. LOOSJES, Pz.
MDCCCXXX.

INHOUD.

IX. KAMTSCHATKA . . . . Bl. 1.

X. NIEUW-ARCHANGEL. . . . . » 20.

XI. KALIFORNIE EN HET RUSSISCHE FORT ROSS . . » 63.

XII. DE SANDWICH-EILANDEN . . . . » 112.

XIII. DE PESCADORES-, RIMSKI-, KORSAKOFF-, ESCHSCHOLZ- EN BRONUS-EILANDEN . . . . . . » 198.

XIV. DE LADRONES-, OF MARIANNES- EN DE PHILIPPIJNSCHE EILANDEN . . . . » 206.

XV. ST. HELENA . . . . » 223.

DIERKUNDIG AANHANGSEL. . . . . » 235.

w
o
w
de
er
be
gr
vo
A
de
de
on
ſcl
op
zo
wa
zo
ten
I

IX.

KAMTSCHATKA.

Tot aan de grenzen van den noordelijken keerkring was ons de wind gunſtig gebleven, doch toen overviel ons eene ſtilte, die twaalf dagen aanhield. De oceaan was gedurende dien ganſchen tijd, zoo ver het oog konde reiken, zoo glad als een ſpiegel. Het was daarenboven onverdragelijk heet. Zeelieden alleen kunnen begrijpen, hoe onaangenaam wij te moede waren. De grootſte drukte, die altijd op een ſchip heerscht, had voor de allervervelendſte werkeloosheid plaats gemaakt. Allen waren even ongeduldig. Eenige matrozen twijfelden er reeds aan, of de wind zich wel ooit weder zoude verheffen, en hadden liever de zwaarſte ſtormen te ondergaan gehad. Op eenen morgen hadden wij het ſchouwſpel, dat zich twee groote zwaardvisſchen op de oppervlakte der zee in den zonneſchijn koesterden. Ik zond eene boot af, die wel met harpoenen voorzien was, hopende, dat deze dieren de inſchikkelijkheid zouden hebben van zich dezelve in het lijf te laten ſchieten, doch zij wachtteden zulks niet af, ſchoten naar

de diepte, en wij hadden ze flechts vruchteloos in hun genoegen geftoord.

Onze wateremmers werden meermalen naar beneden gelaten, tot op eene diepte van duizend vademen. Op de oppervlakte was de temperatuur der warmte 24° van REAUMUR, en in deze diepte flechts 2°.

Op den 22 Mei, den verjaardag van het afloopen van ons fchip, kregen wij een' frisfchen oostewind, die ons tamelijk fnel over de nog fteeds effene oppervlakte der zee heenvoerde.

Op den 1 Junij, toen wij de breedte van 42°, en de lengte van 201° bereikt hadden, en ons dus tegenover de kust van *Japan* bevonden, zagen wij eene roode ftreep over het water, die bijna een vadem breed, doch wel eene mijl lang was. Terwijl wij over dezelve heenvoeren, fchepten wij er eenen emmer water uit op, en wij ontdekten, dat hare kleur van eene oneindige menigte kleine, en met het bloote oog ter naauwernood zigtbare, kreeften voortfproot.

Van nu af aan begonnen wij ook het onaangename van de noordelijke hemelftreek al fterker en fterker te gevoelen. De hemel, die tot nu zoo helder was geweest, was bijna altijd betogen, en dikwijls met dreigende onweêrswolken bedekt, die zelden misten hare voorfpellingen tot ftand te brengen. Daarbij waren wij bijkans onophoudelijk in een' mist gehuld, die ons het uitzigt tot op eenige vademen van ons af belemmerde. De gefteldheid des weders was binnen korten tijd van 24° op 3° gezakt. Zulk een plotfelijke ommekeer is zeer gevoelig, en veroorzaakt zware ziekten. Wij hadden het aan de kunde, en aan de zorgvuldigheid van onzen arts, den heer VON SIEGWALD, te danken, dat

zij

zij bij ons ſpoedig geſtuit werden. Naar het jaargetijde te rekenen, en de breedte, waarop wij ons bevonden, konden wij op zulk eene ruwe weêrsgeſteldheid niet rekenen. Doch deze is eene eigenſchap der Japanſche kust, zelfs in het midden van den zomer. De walvisſchen en de ſtormvogels herinnerden ons mede, dat wij naar het noorden gingen, en ons reeds ver verwijderd bevonden van de gezegende velden der Zuidzee-eilanders.

Met dat alles was de wind zoo gunſtig, dat wij reeds op den 7 Junij het hoogſte gebergte van *Kamtſchatka* in deszelfs winterpraal ontdekten. Dat hooge, afgebrokkelde land levert een heerlijk tafereel op, alzoo deszelfs hemelhooge bergtoppen, met eeuwig ijs bedekt, in den zonneſchijn glinſteren, terwijl het lager gedeelte van wolken omringd is. Het gelukte ons op den volgenden dag de baai van *Awatſcha* te bereiken, en des avonds in de *Peter- en Paulshaven* het anker te laten vallen.

Wij bevonden ons dan nu op *Kamtſchatka*, dat groote ſchiereiland, hetwelk zich van de rivier *Anadir* in het noorden, zuidelijk tot aan de *Kuriliſche Eilanden* uitſtrekt, ten oosten door den oceaan, en ten westen door het meer van *Ochotzk* beſpoeld wordt, en waarmede het even zoo als met vele menſchen gaat, dat het namelijk beter is dan men wel denkt, Men houdt hetzelve voor het barſte en onvruchtbaarſte einde van de wereld, en echter het ligt op denzelfden graad van breedte als *Engeland* en *Schotland*, waarmede het ook met elkander genomen, in uitgeſtrektheid bijna gelijk ſtaat. De zomer is er, wel is waar, veel korter, doch daarentegen ook veel ſchooner, en de groeikracht is hier oneindig rijker dan daar. De winter duurt lang, en is er ongemakkelijk uit hoofde der veelvuldige ſneeuw,

 doch

doch in het zuidelijkfte gedeelte is hij niet zeer koud. Men heeft wel eens het gevoelen aangenomen, dat de korte duur van het fchoone faizoen den korenbouw in den weg ftond; doch verfcheidene proefnemingen hebben het tegendeel daarvan bewezen.

Hoewel de fneeuw in eenige dalen tot aan het einde van Mei blijft liggen, omdat de verwarmende zonneftralen flechts zelden tusfchen de hooge bergen kunnen doordringen, zoo groeijen er echter de tuinvruchten zeer goed. De aardappelen geven er gewoonlijk een dertigvoudig gewin, en zouden het gemis van brood volkomen aanvullen, wanneer de inwoners ze flechts vlijtiger verbouwden. Doch het gemak, waarmede zij zich voor den ganfchen winter van visch voorzien, houdt de aardappelenteelt, die met meer moeite gepaard gaat, tegen, hoewel er ook jaren zijn geweest, waarin de vischvangst zoo weinig opbragt, dat zij ter naauwernood voldoende was, om eenen algemeenen hongersnood voor te komen.

De langdurige, offchoon tamelijk zachte, winter wordt lastig, gelijk reeds gezegd is, door de menigvuldige fneeuw, die van de bergen afftuift, zoodat er de huizen dikwerf mede bedekt zijn, en derzelver bewoners zich eenen uitgang moeten graven, terwijl het vee over de daken kuijert. De winterreizen, welke hier in zeer ligte, met zes en meerdere honden befpannen, fleden gedaan worden, vallen gemakkelijk, en gaan fnel voort: men heeft zich bij dezelve alleen in acht te nemen tegen ftormen, die van fneeuwbuijen gepaard gaan. Wordt een reiziger door zulk een' ftorm, hier te lande *purga* genoemd, overvallen, dan blijft hem tot zijn behoud niets anders overig, dan zich ftil en rustig te laten *purgéren*.

Hij

Hij laat zich met zijne honden flechts door de fneeuw bedekken, hetgene weldra gebeurt, en wanneer de ftorm voorbij is, zoekt hij zich weder uit zijn graf te bevrijden. Dit gelukt hem echter niet altijd. Overkomt de *purga* den reiziger in eene bergkloof, dan hoopt zich weldra de fneeuw in zulk eene mate boven hem op één, dat het hem onmogelijk wordt er onder uit te komen.

Zulke voorvallen zijn echter zeldzaam, dewijl de Kamtfchadalen, uit nood gedwongen, eene groote behendigheid verkregen hebben, om eenige dagen vooruit het weder te kunnen voorzien, en zich dus flechts op den weg begeven, wanneer zij meenen zeker te kunnen zijn. De voorname reden, waarom *Kamtfchatka's* klimaat het over het algemeen verliest tegen andere landen, die met hetzelve onder dezelfde hemelftreek liggen, komt uit de geaardheid van deszelfs grond voort. De bergen van *Engeland*, b. v. verheffen zich flechts tot eene matige hoogte, en worden door groote vlakten afgewisfeld, terwijl daarentegen, langs de geheele lengte van *Kamtfchatka*, zich een gebergte uitftrekt, hetwelk, met eeuwig ijs bedekt, tot in de wolken, en op vele plaatfen tot boven dezelve uitfteekt, welks voet de breedte van het ganfche fchiereiland beflaat, en hetwelk flechts zeer weinige kleine dalen vormt. Het panorama van *Kamtfchatka* is eene opeenftapeling van digt ineen gedrongene, kegelvormige, deels zeer hooge, en deels lagere granietbergen, welker puntige en afgebrokkelde geftalte den fchrikkelijken ftrijd der elementen doet bevroeden, onder welken de aarde dezelve uit haren fchoot te voorfchijn heeft gebragt. Deze ftrijd is nog niet ten einde, gelijk de menigvuldige

aardbevingen, en het rooken en branden van vele dier bergen bewijzen, waarvan er een, de *Kamtſchatka-berg* genoemd, zich met de hoogſte bergen der aarde vermag te meten, en alles wat rondom hem ligt, dikwijls door eenen ſtroom van lava verwoest. Deze levert door zijne ijsvelden en vuurkolen, wier rook en vlammen zich boven het ijs verheffen, een ſchilderachtig kontrast met het ſchoone groen der dalen op. Doch hetgene eene ongemeen zeldzame, en onbeſchrijfelijk heerlijke vertooning oplevert, zoodat men zich in een wonderland heengetooverd zoude wanen, zijn de kristalbergen der westkust, welke, door de zon beſchenen, met de fraaiſte kleuren pronken, en voor rotſen van diamant kunnen gehouden worden, even gelijk het zwavelgruis hier naar den ſchijn bergen van masſief goud vormt.

Voor den delfſtofkundige behoort *Kamtſchatka* tot de allerbelangrijkſte landen. De veelſoortigheid der ſteenen lokt zelfs de onkundigen uit. Hier liggen gewisſelijk nog groote ſchatten verholen, welke men eens zal vinden, en tot een nuttig gebruik aanwenden. Er bevindt zich insgelijks eene menigte van warme bronnen, wier kracht men wil dat zeer heilzaam is.

Ook de plantenkenner en dierkundige zullen vanhier niet onvoldaan naar huis keeren. De eerſte vindt eene menigte van weinig of in het geheel niet bekende planten, en onder de dieren treft men, behalve vele ſoorten van beeren, wolven en vosſen, den uitnemenden ſabel aan, wiens vel zoo duur verkocht wordt, en het hier te huis behoorende zoogenoemde wilde ſchaap, hetwelk de hoogſte bergtoppen bewoont. Deszelfs grootte is die eener gewone geit, en de kop gelijkt naar dien van het gewone ſchaap, behalve dat het met ſterke, naar beneden gebo-

ge-

gene horens voorzien is. Het lijf en de huid gelijken volkomen naar die van het rendier, waarmede het ook hetzelfde voedſel, het mos gebruikt. Het is ſnel en vlug, en neemt, even als de ſteenbok, geweldige ſprongen over de afgronden, waarom het moeijelijk te ſchieten is. Terwijl het van den eenen bergtop op den anderen ſpringt, trekt het de vier pooten zamen, vliegt met den kop vooruit, en ſtoot met denzelven op het punt, waarheen het raamde. Dan eerst bedient het zich van de pooten. De maat, waarnaar het de tot den ſprong vereischte kracht berekent, is altijd zeer juist genomen. Dikwijls is de ruimte, vanwaar het raamt, niet grooter, dan dat het dier, om zich ſtaande te houden, de achterpooten digt tegen de voorpooten dient aan te ſluiten, en echter zal het nooit zijn doel misſen. Even bewonderenswaardig is het evenwigt, waarin het dier zich terſtond na den ſprong weet te rigten, en vast te houden. De danſers onzer balletten konden zich hetzelve tot een volmaakt voorbeeld nemen. — Het reusachtige dier, der voorwereld, de mammouth, moet hier insgelijks te huis hebben behoord: althans men vindt er vele beenderen van. *Kamtſchatka's* bosſchen worden wel door geene zingende vogelen verlevendigd, zoo als over het geheel genomen landvogels hier zeldzaam zijn, doch daarentegen heeft men er eene talrijke menigte watervogelen van verſchillenden aard. De meren, ſtroomen, moerasſen, en de zee zelve, zijn van hunne vlugten overdekt. Visſchen zijn hier in overvloed, vooral in de maanden Junij en Julij. Een enkele trek met ons net verſchafte er ons altijd zoo veel, als de geheele manſchap voor een paar dagen noodig had. Eene ſoort van zalm, ſtokvisch en haring, werd er vooral voor het

gebruik des winters gevangen. De laatſte dienen, in de lucht gedroogd, tot voedſel voor de honden.

Kamtſchatka werd in het jaar 1696 ontdekt door eenen Jakutzkiſchen Kozak, met name LUKAS SEMENOFF, die, op een gerucht over het beſtaan van dit land, hetwelk zich reeds ſedert eenige jaren te *Jakutzk* had ſtaande gehouden, zich met zestien zijner kameraden daarheen begaf. In de eerstvolgende jaren werden dergelijke togten, hoewel met veel grootere magt, herhaald, totdat *Kamtſchatka* aan de Rusſiſche kroon onderworpen en cijnsbaar werd. De verovering van dit land kostte aan vele Rusſen het leven, en eindigde bij de toenmalige barbaarschheid, en de moeite, om onder zulke verafgelene troepen eene behoorlijke krijgstucht te houden, ten naasten bij met de volſlagene uitroeijing der Kamtſchadalen. Hoewel er in het vervolg maatregelen genomen werden ter wering der ongeregeldheden, waaraan zich de ruwe Kozakken ſchuldig maakten, zoo is de bevolking nogtans gering; doch zij zal zekerlijk, onder den invloed eener wijze en zorgelijke regering, ſpoedig weder toenemen.

De naam *Kamtſchatka* is van de Rusſen afkomſtig, die van de inboorlingen vernamen, dat zij de grootſte rivier van hun land aldus, of eigenlijk *Kontſchatka* noemden. Deze rivier had, volgens het zeggen, haren naam ontleend van KONTSCHOT, een' held van vorige dagen, die aan derzelver oever eenen verſterkten burg had gehad. Het is zonderling, dat de Kamtſchadalen noch voor hun land, noch voor hun volk eenen eigen naam hadden. Zij noemden zich *Kroſcha*, d. i. menſchen, even alsof zij zich voor de eenigſte bewoners der aarde hielden, of zich zelven zulk eenen voorrang bo-

boven de overige toeſchreven, dat zij zich alleen voor eigenlijke menſchen aanzagen. Men gelooft wel, dat zij, die op de zuidelijkſte ſpits van het ſchiereiland wonen, zich door de benaming van *Itelmen* onderſcheiden hebben, doch het blijft onbewezen, wat men eigenlijk onder deze uitdrukking te verſtaan had.

De Kamtſchadalen geloofden in eenen almagtigen Schepper der wereld, dien zij *Kutka* noemden. Hij woonde in den hemel, doch had zich onder eene menſchelijke gedaante een' tijdlang op *Kamtſchatka* opgehouden, en was de ſtamvader der Kamtſchadalen geworden. Men vond ook bij hen de overlevering van eenen algemeenen watervloed, en zij toonen nog heden ten dage op den top van eenen berg de plek, waar *Kutka* met eene boot geland zoude zijn, om de wereld van menſchen te voorzien. Er is nog eene algemeene ſpreekwijze op *Kamtſchatka*, om iets te kennen te geven, dat lang verleden is: dat was in *Kutka's* tijd.

Voor de togten der Ruſſen naar *Kamtſchatka* waren den Kamtſchadalen ſlechts de Koriakers en de Tſchuktſchen als naburen bekend. Zij bekwamen echter ook iets te weten aangaande *Japan*, alzoo er een Japansch ſchip op hunne kusten geſtrand was. Zij hadden geen opperhoofd, leefden in volſlagene onafhankelijkheid, en hielden deze voor hun beste goed.

Behalve den opperſten God *Kutka* hadden zij nog eene menigte andere goden, welke hunne verbeelding gedeeltelijk op de bergen, in de boſchen, wateren, en in de lucht plaatste. Zij baden dezelve aan, zoo lang hunne wenſchen vervuld werden, en beſchimpten ze, wanneer het hun niet naar den zin ging, even gelijk het gemeen in *Italië*, hetwelk, wanneer het zich over

eenig onheil ergert, zijne muts afneemt, zooveel namen van heiligen als hetzelve flechts invallen, binnen dezelve uitfpreekt, en haar dan met de voeten treedt. Twee van hout gefnedene huisgoden, *Afchufchok* en *Hontai*, ftonden in een bijzonder aanzien. De eerfte had de gedaante van eenen mensch, en het was zijne zaak, de boschgeesten uit het huis te jagen, waarvoor hij dan ook te eten kreeg, waartoe men dagelijks zijn hoofd met vischfoep befprengde. *Hontai* was half mensch en half visch, en van dezen werd er jaarlijks, op den dag der algemeene reiniging van zonden, een nieuwe gefneden, die nevens den ouden, welken men mede behield, geplaatst werd, zoodat het getal der *Hontai's* het aantal der jaren aanduidde, hetwelk de bewoners in het huis hadden doorgebragt.

De Kamtfchadalen geloofden aan hunne eigene onfterfelijkheid, gelijk mede aan die van alle hunne dieren, doch zij meenden tevens, dat zij ook in het toekomende leven hun onderhoud door den arbeid zouden moeten vinden. Zij hoopten alleen, dat de arbeid ligter, en het gewin altijd toereikende zoude zijn, om nimmer honger te lijden. Dit denkbeeld bewijst, dat ook toen reeds de vischvangst niet altijd voldoende geweest is.

De verfchillende ftammen der Kamtfchadalen voerden dikwijls onderling oorlog, waartoe in het gemeen de gewelddadige ontvoering der vrouwen aanleiding gaf, of ook, wanneer zij bij de bezoeken, die zij elkander bragten, niet genoeg te eten hadden gekregen. Zulk eene achteloosheid van den gastheer jegens zijnen gast werd voor de grootfte beleediging gehouden, en eischte eene bloedige wraak. Deze oorlog werd zelden op eene openbare wijze gevoerd. Men zocht veeleer zijnen vijand

and door arglistigheid te overwinnen, en de overwinnaars oefenden de gruwelijkſte wreedheden jegens de overwonnenen uit. Wanneer belegerden of ingeſlotenen de overmagt niet langer konden wederſtaan, en geenerlei uitzigt hadden om zich door de vlugt te redden, zoo liet de koene heldengeest van dezen kleinen onaanzienlijken menſchenſtam hun echter niet toe de wapens neder te leggen. De beangſtigden vermoordden eerst hunne vrouwen en kinderen, en wierpen zich dan op hunne vijanden, om hun leven zoo duur mogelijk te verkoopen. Dat noemden zij dan, zich *een bed ſpreiden.* Zij konden ook op geen kwartier hopen, wanneer zij zich hadden overgegeven. Hunne wapens beſtonden uit lanſen, bogen en pijlen, welke laatſte gewoonlijk vergiftigd waren.

Om eenen gast met alle opmerkzaamheid te behandelen, en geene reden tot oorlog te geven, ſtookte de gastheer vooraf zijne onderaardſche woning zoo lang, dat er de hitte bijna onverdragelijk was. Dan ontkleedde hij zich zoo wel als zijnen gast, en nu werd dezen eene ongehoorde menigte van ſpijzen voorgezet, terwijl het vuur onophoudelijk aan den gang gehouden werd. Bekende nu de gast, dat hij niet langer in ſtaat was de warmte te verdragen of meer te eten, zoo waren alle de regelen eener volſtrekte wellevendheid jegens hem in acht genomen, en de gastheer vorderde hem dan voor zijne gastvrijheid een geſchenk af.

Bij zulke gastmalen was ook het gebruik algemeen van eene zekere ſoort van paddeſtoelen, als een middel tot bedwelming. In eene geringe hoeveelheid genuttigd, zegt men, dat dezelve eene vrolijke ſtemming te weeg brengt; doch het misbruik daarvan zoude eene razernij

voort-

voortbrengen, die eenige dagen aanhoudt. Op dusdanige wijze vervrolijkt, vermaken zich de gastheer en zijne gasten door het hun bijzonder eigen talent, om menfchen en dieren op eene treffende wijze na te bootfen.

De volwasfene kinderen toonden weinig liefde voor hunne ouders, en veronachtzaamden hen geheelenal in hunnen ouderdom, floegen hen ook wel dood, wanneer zij begonnen zich zelven en hun tot overlast te worden: en hiermede geloofden zij in het allerminst hunnen kinderpligt niet te kort doen. Eveneens bragten zij ook hunne zwakke en gebrekkelijke kinderen om, ten einde denzelven den last van een ziekelijk leven uit te winnen. Stierf er iemand in zijn huis, dan werd het lijk niet begraven: men fleepte het, met eenen riem om den hals vastgemaakt, naar het open veld, en liet de honden zich daarvan te goede doen. Van hem, wien deze dieren gulzig opaten, geloofden zij, dat hij in de andere wereld met de beste honden rijden zoude.

De wijze, waarop de huwelijken onder de Kamtfchadalen gefloten werden, was langwijlig, en ging met vele moeijelijkheden voor den bruidegom gepaard. De man, die een meisje wenschte te trouwen, ging naar het huis van deszelfs ouders, en nam, zonder verdere verklaring, deel aan den huisfelijken arbeid. Hij werd nu geheelenal befchouwd als in dienst te ftaan van het gezin, en hij moest alles doen wat hem belast werd, totdat het hem gelukte zich de genegenheid van het meisje, en van deszelfs ouders te winnen. Dit kon dikwijls vele jaren duren, en was het hem dan nog niet gelukt, zoo werd hij, zonder eenige vergoeding voor zijne moeite, weggezonden; geviel hij integendeel, en waren de ouders met hem tevreden, zoo verleenden zij hem de vergunning

naar

naar zijne beminde te dingen. Dit beſtond hierin, dat hij haar aantasten moest, haren tegenſtand overwinnen, en haar met de hand op eene wijze aanroeren, welke hier niet wel duidelijker kan beſchreven worden. Van het oogenblik af, dat de minnaar dit verlof gekregen had, zocht het meisje op alle mogelijke wijze te vermijden met hem alleen te blijven, en beveiligde zich nog daarenboven door een vischnet en eene menigte lederen riemen, die, bij den aanval, met een ſteenen mes moesten doorgeſneden worden. Zij werd daarenboven bewaard door de huisgenooten, die, zoodra haar minnaar haar betrapte, op haar geroep toeſchoten, hem ſloegen en bij de haren van haar afſcheurden. De minnaar had dus eenen zwaren ſtrijd te kampen, en de arme ziel moest blijven dienen om het meisje, tot zoo lang hij den prijs der overwinning naar behooren had behaald. Was hem dit eindelijk gelukt, zoo maakte zij zelve zijne overwinning bekend, en het huwelijk was voltrokken.

De tegenwoordige Kamtſchadalen zijn een ten uiterſte goedhartig, gastvrij en ſchroomvallig volkje, in kleur en geſtalte ze.. na verwant met de Chinezen en Japanezen. Zij belijden de Christelijke Godsdienst, doch hebben in het geheim nog vele van hunne heidenſche gebruiken behouden; en hiertoe behoort vooral het ombrengen hunner gebrekkige kinderen.

Het ſtadje, of liever het dorp, aan de *Peter- en Paulshaven*, alwaar de bevelhebber van *Kamtſchatka*, tegenwoordig de Scheepskapitein STANITZKY woont, is de voornaamſte plaats van het ſchiereiland. Er bevinden zich ter naauwernood twee huizen, waarin men met gemak wonen kan. De overige, ten naastenbij vijftig in ge-

getal, zijn flechts hutten, en liggen onregelmatig aan de helling van eenen berg verftrooid. De bewoners van dit oord, hetwelk denzelfden naam draagt als de haven, zijn allen Rusfen, beambten van de kroon, gepaspoorteerde foldaten, matrozen, en eenige weinig beduidende kooplieden. De Kamtfchadalen wonen in kleine dorpen, aan de rivieren binnen het land, en zelden aan de kust.

Sedert de befchrijving van KRUSENSTERN van voor vijfentwintig jaren, is *Kamtfchatka* weinig van gedaante veranderd. De eenigfte vorderingen, die het gemaakt heeft, fchijnen hierin te beftaan, dat de inwoners van *Peter- en Paulshaven* begonnen hebben de aardappelen te verbouwen, en dat verfcheidene waren en onmisbare levensbehoeften, die voorheen over land door *Siberië* naar *Ochotzk*, en vandaar eerst te water herwaarts kwamen, niet meer zulk eenen onmatig hoogen prijs gelden, federt dat zij geheelenal te water hierheen vervoerd worden.

Het noordelijkfte gedeelte van het fchiereiland, en het daaraan grenzende land tot aan de *IJszee* toe, wordt bewoond door de Tschuktfchen, een' zwervenden, oorlogzuchtigen volksftam, die met zijne rendieren overal heen trekt, en aan de kroon van *Rusland* flechts eene geringe fchatting van vellen opbrengt. De Tfchuktfchen waren niet zoo gemakkelijk te onderwerpen als de Kamtfchadalen, en zij vielen de Rusfen nog tot voor vijfendertig jaren onophoudelijk aan. Doch toen werden er ernftige maatregelen genomen, en de magt der kanonnen vestigde eenen duurzamen vrede. Iets later meende men echter wederom een' aanval van hen te duchten te hebben, en men zond deswege gezanten naar hunnen *Tajo* of opperhoofd, om zijne oogmerken te weten. Toen trok deze een lang mes, desgelijken zij gewoonlijk in eene

eene fcheede aan hunne zijde dragen, met een afgebrokene punt te voorfchijn, toonde hetzelve aan de afgevaardigden, en fprak: „ Toen mijn vader zijn' dood voelde naderen, gaf hij mij dit wapen, en zeide:

Mijn zoon, dit mes heb ik gekregen van mijnen oom, wien ik in de waardigheid van opperhoofd ben opgevolgd, en ik heb hem bij die gelegenheid moeten beloven, hetzelve nimmer tegen de Rusfen te wetten, dewijl een ftrijd tegen hen ons niet dan onheil aanbrengt. Daarom beveel ik u ook, u in geen' ftrijd met de Rusfen in te laten, voordat deze afgebrokene punt zich van zelve herftelt. Gij ziet, het mes is nog ftomp, en de laatfte wil van mijn' vader is mij heilig."

Volgens eene naauwkeurige, in het jaar 1822 bevolene volkstelling, bedroeg de geheele bevolking van *Kamtfchatka*, met uitzondering der Tfchuktfchen, die niet geteld konden worden, 2457 perfonen van het mannelijke, en 1941 van het vrouwelijke geflacht. Daaronder bevonden zich van de eigenlijke Kamtfchadalen flechts 1428 mannen, en 1330 vrouwen. De overige waren Koriakers en Rusfen. Zij bezaten zamen 91 paarden, 718 ftuks rundvee, 3841 honden, en 12000 rendieren, welke laatfte het uitfluitend eigendom der Koriakers waren.

Hoe onbeduidend ook het oord is, waar wij ons nu ophielden, zoo is echter, na eene langdurige reis ter zee, elk oponthoud op het land zeer aangenaam, en het werd het ons zoo veel te meer door het vriendelijke en gastvrije onthaal, hetwelk wij zoo wel bij den bevelhebber, als bij de inwoners genoten.

Wij legden eene beerenjagt aan, die ons veel vermaak verfchafte, en bekroond werd door het afmaken van een ge-

geweldig groot dier. Er zijn er hier zoo veel, dat men zich niet ver van de haven af behoeft te begeven, om er een aan te treffen. De anders vreesachtige Kamtſchadaal tast hen moedig aan. Dikwijls ſlechts met eene lans en een mes gewapend, gaat hij op den beer los, en tracht hem te tergen. Wanneer deze zich nu, volgens zijne gewoonte, op zijne achterpooten verheft, om zich te verdedigen, of op zijnen vijand aan te vallen, zoo ſtoot de jager hem zijne ſpeer in de borst, en het andere einde in de aarde, wanneer hij hem met zijn mes verder doodt. De beer behoudt echter ook dikwijls de overhand, en in dat geval moet de jager zijne ſtoutheid met zijn leven boeten.

De volgende anekdote kan een blijk opleveren van de driestheid der beeren. Voor omtrent een jaar was hier gebrek aan visch, het voornaamſte voedſel der beeren in den zomer, hetwelk zij zelve aan de rivieren gaan opzoeken. Hierdoor ontſtond een hongersnood onder hen, en zij begaven zich den ganſchen winter door niet naar hunne legers, maar zwierven rond, en kwamen tot in de ſtraten van *Peter- en Paulshaven*. Een hunner trad in een huis, waarvan hij de deur open vond, doch deze ſloot zich toevalligerwijze achter hem. De vrouw van het huis had even te voren eenen grooten theeketel (*), zoo als hier in gebruik is, om te koken gebragt

(*) In het Rusſisch *Samowar*, de zelfkoker. Het is een in *Rusland* gebruikelijk werktuig, hetwelk gewoonlijk midden op de theetafel ſtaat, en het heete water tot de bereiding der thee in zich bevat; — een waterketel, die met eene kraan voorzien is, en een met gloeijende kolen gevuld komfoor in zich ſluit, waardoor het water kokende gehouden wordt.

bragt, en in het voorhuis laten ftaan. De beer befnuffelde het werktuig, en brandde zijn' neus. Hierdoor vergramd, wilde hij zijne ganfche woede aan hetzelve koelen, pakte het met zijne voorfte klaauwen aan, drukte het tegen zijne borst om het te vernielen, en brandde zich des te heviger. Op het gebrul, hetwelk de woede en de pijn hem afpersten, kwamen de gezamentlijke bewoners van het huis met de naburen toefchieten, en hij werd met geweerfchoten door het venfter afgemaakt. Hij heeft zich met dat alles vereeuwigd, alzoo hij hier gelegenheid tot een fpreekwoord gegeven heeft. Wanneer iemand zich door zijne eigene drift benadeeld heeft, zegt men: *dat is de beer met den theeketel.*

Op den 14 Julij nam de heer PREUSS eene zonsverduistering waar, volgens welke hij de aardrijkskundige lengte van *Peter- en Paulshaven* op 201° 10′ 31″ bepaalde. Op denzelfden dag bragten de heeren LENZ, HOFFMAN en VON SIEGWALD de ftoute onderneming, den niet zeer ver van de haven verwijderd gelegen berg *Owatfcha* te beftijgen, gelukkig ten uitvoer. Zijne hoogte werd, naar eene barometrifche opneming, van 7200 voeten bevonden. Uit den krater fteeg fomwijlen rook op; en eene muts, welke men op de diepte van eenige voeten binnen denzelven had geworpen, kwam er gezengd weder uit. Ten bewijze, dat onze natuuronderzoekers binnen den krater zelven hunne nafporingen hadden voortgezet, bragten zij eenige ftukken gekristallifeerde zwavel uit denzelven mede.

Nadat alles afgeleverd was, wat wij voor *Kamtfchatka* hadden medegenomen, verlieten wij des morgens op den 20 Julij, met eenen frisfchen en voorfpoedigen wind, de *Peter- en Paulshaven*, en zeilden naar de Rusfifche

volkplanting *Nieuw-Archangel*, op de noordwestkust van *Amerika*. Bij het ondergaan der zon waren wij reeds zoo ver, dat de ftatige bergen van *Kamtfchatka* zich voor het laatfte op eenen verren afftand aan den gezigteinder vertoonden. Dit barre, en tot nu toe weinig geachte land, zal misfchien te eenigen tijde voor *Rusland* een *Mexiko* worden. Wij namen uit hetzelve geen' fchat mede, maar wel een zwaluwennest. Ik maak daar melding van, dewijl het zelve een' tijdlang der geheele equipagie tot uitfpanning verftrekte.

De diepte aan de kust veroorlooft den fchepen in *Peter- en Paulshaven* zoo nabij het land te ankeren, dat zij door eene plank met hetzelve gemeenfchap hebben. Hierdoor had een paar zwaluwen ons fregat voor een, op het vaste land ftaande, gebouw aangezien, en het bouwde zich, tot overgroote blijdfchap mijner matrozen, die dit voor een gelukkig voorteeken hielden, een nest digt bij mijne kajuit. Ongeftoord door het rumoer van den arbeid op het fchip, broedde het minnende paar deszelfs jongen gelukkig uit, voederde hen met de teederfte zorgvuldigheid, en tjilpte hun een blij gezang voor. Toen verwijderde zich hunne vreedzame woning eensklaps van het land. Zij fchenen er in verbaasdheid over te geraken, en fladderden angftig rondom het fteeds verder voortijlende fchip, doch haalden zoolang voedfel van het land voor hunne jongen, totdat de verwijdering te groot was. Nu begon de ftrijd tusfchen het zelfbehoud en de kinderliefde. Zij vlogen nog lang om het fchip heen, verdwenen toen een' tijdlang, keerden plotfelijk weder, gingen bij hunne hongerige jongen zitten, die hun de geopende fnaveltjes voorhielden, en zich fchenen te beklagen, dat zij geen voedfel voor hen konden vinden.

Dit

Dit heengaan en wederkomen hield nog eenigen tijd aan. Dewijl de ouders hen niet meer verwarmden, werden zij voorzigtig uit het nest gehaald, in een ander, van katoen vervaardigd, overgebragt, op eene warme plaats nedergezet, en met vliegen gespijsd, die hun wel smaakten. Het liet zich aanzien, alsof het ontwerp wel zoude gelukken, hen welgevoed in *Amerika* aan land te brengen: doch in spijt der zorgvuldigste oppasing begonnen zij ziek te worden, en na verloop van acht dagen was er tot ons droevig leed geen van onze voedsterlingen meer overig. De matrozen hadden intusschen weder een blijk gegeven, hoezeer de gemeene Rus zich aller hulpeloozen aantrekt.

X.

NIEUW - ARCHANGEL.

De zwaluwen hadden ons geen geluk aangebragt. Terſtond op den dag, nadat wij *Kamtſchatka* hadden verlaten, viel een onzer beste matrozen uit den top van den mast op den mastkorf, en gaf dadelijk den geest. Onder de hevigſte ſtormen had hij overal omgeklauterd, en de moeijelijkſte dienſten verrigt: thans bij ſchoon weder, en eene ſtille zee, trof hem zijn noodlot. Het zijn meestal de ervarenſte en werkzaamſte matrozen, die verongelukken. Zij laten het te zeer op hunne behendigheid aankomen, en achten het gevaar te weinig, om de noodige behoedzaamheid in acht te nemen, waarvoor men hen niet genoeg kan waarſchuwen. Onze treurige ſtemming over dit noodlottig voorval werd nog verergerd door het natte, mistige en koude weder, hetwelk ſpoedig daarna inviel, en ons tot *Amerika* toe bijbleef. Gelukkig behielden wij ſteeds eenen ſtijven westewind, met welks behulp wij de *Aleutiſche Eilanden* ten zuiden voorbijzeilden, en ons reeds op den 7 Augustus in de nabijheid der Amerikaanſche kust bevonden. Deze

was

was ook de eerſte dag, waarop wij de zon wederzagen. De hemel bleef nu helder, en hoe meer wij het land naderden, zoo veel te zachter en aangenamer werd de lucht.

Wij bevonden ons, naar onze berekening, onder den 55° 35′ noorderbr., en 140° 56′ lengte. Eenige zeevaarders meenen in deze hemelſtreek, tot aan de kust toe, eenen geregelden ſtroom naar het noorden beſpeurd te hebben; doch onze ondervinding heeft zulks niet bevestigd. Wij vonden hier den ſtroom met eene kracht van 20 tot 30 mijlen, binnen 24 uren nu naar het noorden, dan naar het zuiden, geheelenal naarmate de wind was. Alleen digt bij de kust houdt de ſtroom geregeld ſtand naar het noorden, gelijk zulks mede door de bewoners verzekerd wordt.

Wij zetteden nu regtuit koers op de bogt, die door de Engelſchen *Norfolk-Sound*, doch door de Rusſen *Sitkabaai* genoemd wordt, naar een diep, achter in dezelve gelegen eiland, hetwelk bij de inboorlingen *Sitchachan* heet, waaruit dan de Rusſen hun *Sitkabaai* gemaakt hebben. Hier bevindt zich tegenwoordig de hoofdzetel der Rusſisch-Amerikaanſche Kompagnie, en deze heeft aan die plaats den naam van *Nieuw-Archangel* gegeven.

Op den ochtend van den 10 Augustus moesten wij, naar mijne berekening, reeds digt nabij het land zijn, doch een dikke nevel bedekte alle de voorwerpen, die ook ſlechts 50 vademen ver van ons af waren. Toen eindelijk de middagzon doorbrak, en de nevelen ſchielijk uit elkander ſtoven, werden wij verrast door het gezigt op de voor ons liggende kust van *Amerika*. Wij bevonden ons juist voor den mond der gemelde bogt, op

op een' geringen afſtand van *Kaap Edgecumbe*, welker platte kruin zich zoo hoog verheft, dat men haar, bij helder weder, reeds op een' afſtand van 50 mijlen zien kan, wanneer zij tot een veilig baken dient.

Uit hoofde van den ſlappen wind, konden wij heden niet binnen de bogt komen, en wij moesten ons met het uitzigt op de hooge, en wild met denneboomen begroeide kust vergenoegen. Hoezeer wij ons thans op eene veel hoogere breedte bevonden dan op *Kamtſchatka*, zagen wij nogtans, zelfs op de hoogſte bergtoppen, die daar tot in de ijsſtreek zouden gereikt hebben, geene ſneeuw. Dit kan ten bewijs dienen, hoeveel zachter het klimaat aan de Amerikaanſche, dan aan de Europeaanſche kust is.

Daags daarna woei eene labberkoelte de bogt in, en daarvan maakten wij terſtond gebruik. Doch het weder werd nu zoo deinzig, dat wij naauwelijks het land konden zien. Niemand van onze equipagie was voorheen in deze bogt geweest. Zij ſtrekt zich, van haren ingang tot aan *Nieuw-Archangel*, omtrent 25 mijlen in de lengte uit, en is vol kleine eilanden en ondiepten. Aan een' loods viel hier niet te denken. Wij kwamen echter alle zwarigheden gelukkig te boven. Wij ſtevenden door al de bogten heen, en lieten onder een voortdurend droevig weder, en zwaren regen, op den afſtand van een geweerſchot, voor de vesting het anker vallen.

Wij vonden hier het fregat *Kreisſer*, onder het bevel van den Kapitein LASAREF, die door de regering tot beſcherming van den koophandel herwaarts gezonden was, en wien het onze beſtemming was af te losſen.

De aankomst van een ſchip uit het vaderland veroorzaakt natuurlijkerwijze, vooral in een zoo verafgelegen

en

en verlaten oord van de wereld, altijd eene groote blijdschap onder landslieden. Ik bezocht terstond den Kapitein LASAREF, en vervolgens ook den bevelhebber der kolonie, den Kapitein MURAWIEF, die een oude bekende en vriend van mij was, en dien ik in vele jaren niet gezien had. Zoo ver van het vaderland wordt de band van vriendschap, zelfs tusschen onbekende landslieden, spoedig van zelf geknoopt: hoe veel inniger moest hij zijn, wanneer hij reeds in het vaderland gelegd was! De omgang met dezen, zoo door zijn edel karakter, als door zijnen beschaafden geest, uitstekenden man, bragt zeer veel toe, om ons verblijf in deze woestenij dragelijk te maken.

Op mijne schriftelijke aanvrage, of het noodzakelijk ware, dat het onder mijn bevel staande schip terstond bij de kolonie bleef, antwoordde hij mij, dat ik den tijd, tot aan den 1 Maart van het aanstaande jaar 1825, nog te baat konde nemen, en van denzelven naar mijn goeddunken gebruik maken, indien ik slechts op dat tijdstip weder hier terug zoude zijn. Ten gevolge hiervan zeilde ik nog naar *Kalifornië*, bezocht de *Sandwich-Eilanden*, en ik was reeds op den 23 Februarij 1825 in de nabijheid van *Nieuw-Archangel* terug.

Hoe digter wij het land naderden, des te zachter werd de lucht, en wij waren verwonderd, in dit jaarsaizoen het zoo noordelijk gelegen land, met deszelfs bergen, tot op eene aanmerkelijke hoogte geheelenal vrij van sneeuw te vinden. De winter was ook hier bijzonder zacht geweest, en de sneeuw had in de dalen niet langer dan eenige uren gelegen. Het klimaat is hier, onder 57° noordelijke breedte, over het algemeen veel zachter dan onder eene gelijke breedte in *Europa*, even ge-

gelijk de noordoostkust van *Azië* wederom veel kouder is, dan de met haar op gelijke breedte liggende landen van *Europa*.

Op den morgen van den 24, nadat wij op deze gevaarlijke kust eenen ſtormachtigen nacht hadden doorgebragt, gelukte het ons de haven te bereiken, en wij wierpen juist het anker voor de vesting, terwijl er een nieuwe geweldige ſtorm losbrak.

Wij werden met veel blijdſchap ontvangen, en namen des anderen daags, op eenigen afſtand van het fort, met ons fregat zulk eene ſtelling in, als het doelmatigſte konde zijn met het oogmerk van onze tegenwoordigheid. Ten einde zich hetzelve te kunnen verklaren, zal het noodzakelijk zijn hier eenige berigten, ten aanzien der Rusſiſche handelplaatſen in *Amerika*, gelijk mede eene ſchets van de oorſpronkelijke bewoners dezer ſtreek, in te lasſchen.

Het heeft van de oudſte tijden af, tot op heden toe, niet aan voorbeelden ontbroken, dat zich de menſchen in kleine onveilige vaartuigen aan den oceaan hebben toevertrouwd, en verbazende zeetogten volbragt, zonder in het bezit te zijn geweest der hulpmiddelen, welke de volmaking der kunſten en wetenſchappen ons aan de hand geeft. De kinderen der zon in *Peru*, en de ſtichters der gevestigde ſtaatsregeling, welke de Spanjaarden in *Mexiko* vonden, zwommen vermoedelijk, even als de eerſte bevolkers van de eilanden der *Zuidzee*, in kleine kano's over de onmeetbare vlakte der wereldzee. De zeetogten der Pheniciërs en der Romeinen zijn even zoo bekend als die der Noordſche helden, die *Groenland*, *IJsland*, ja eindelijk zelfs *Noord-Amerika* ontdekten. Met even zulke gebrekkige vaartuigen,

zon-

zonder werktuigen, die tot de waarneming van eenigen koers vereischt worden, dikwijls zelfs zonder kompas, zonder begrip van de grootte en gedaante der aarde, voeren onwetende Russische gelukzoekers uit *Ochotzk* om *Kamtschatka* heen, ontdekten de *Aleutische Eilanden*, en bereikten de noordwestkust van *Amerika*. Zij herhaalden deze togten van jaar tot jaar, uitgelokt door de fraaije pelterijen, die zij in de nieuw ontdekte landen konden bekomen. Vele vaartuigen vergingen; vele der gelukzoekers werden door de wilden overvallen en vermoord, en echter deden er zich steeds nieuwe voor: want vooral de zeeottervellen gaven bij hunne terugkomst een aanmerkelijk gewin. Langzamerhand werden er geregelde handelmaatschappijen tot stand gebragt, die op de *Aleutische Eilanden*, en zelfs aan de noordelijkste streken der westkust van *Amerika*, voet kregen, een' geregelden handel met *Siberië* dreven, doch onderling in grooten twist leefden. Door hunne vuurwapenen magtiger dan de inboorlingen, zetteden zij de palen van hun gebied steeds meer en meer uit, behandelden vooral de vreesachtige Aleuten op het gruwelijkste, en zouden hen mogelijk geheelenal hebben uitgeroeid, wanneer Keizer PAUL er niet tusschen beide ware gekomen. Op diens bevel werd, in het jaar 1797, eene onder de bescherming der regering staande, en aan haar verantwoordelijke Russisch-Amerikaansche handelkompagnie op actiën, tot stand gebragt, welke in de plaats kwam der vermelde koopmansverbindtenissen, die echter aandeel aan dezelve konden nemen, en het uitsluitend voorregt bekwam, in deze streken handel te drijven en kantoren te vestigen. De bestuurders, die het opzigt over deze kompagnie

 hou-

houden, en onder welke de bevelhebbers der handelplaatſen ſtaan, hebben hun verblijf in *Petersburg* gevestigd.

In het begin waren de zeeotters, zelfs op de kusten van *Kamtſchatka*, overvloedig voorhanden: doch de onbeperkte jagt op deze dieren verminderde derzelver getal dermate, dat de kompagnie zich gedrongen zag dezelve verder op te zoeken, zoodat zij zich boven de *Aleutiſche Eilanden* tot op het eiland *Kodiack*, aan de kust van *Amerika* gelegen, uitbreidde, en daar hare voornaamſte handelplaats vestigde. Vanhier af werd de jagt doorgezet tot aan de bogt der Tſchugatſchen, en tot aan *Cook's rivier*. De arme otters moesten er bitterlijk om boeten, dat de natuur hun een zoo fraai vel gegeven had. Zij werden met alle magt vervolgd, en jaarlijks werd een groot aantal hunner geveld, zoodat zij hier ook zeldzaam begonnen te worden. Van *Kamtſchatka* en de *Aleutiſche Eilanden* waren zij, binnen een tijdvak van weinige jaren, reeds geheelenal verdwenen.

De kompagnie beſloot diensvolgens hare handelplaatſen verder zuidwaarts uit te breiden, en zoo ontſtond in het jaar 1804 het handelkantoor op het eiland *Sitka*, welks inboorlingen zich naar hun eiland noemen, maar door de Rusſen *Kaluſchen* geheeten worden.

Dit eiland is ſlechts door eene naauwe ſtraat van het vaste land geſcheiden. Het beſlaat drie en eenen halven graad in de breedte, en beſtaat eigenlijk uit drie eilanden, gelijk mij duidelijk gebleken is uit de naſporingen, die ik zelf daaromtrent met booten in het werk heb geſteld. De zeeëngten, die deze eilanden van een ſcheiden, zijn zoo ſmal, dat men ze zeer gemakkelijk voor

één

één eiland kan doen gelden. De oevers der *Sitkabaai* hebben vele diepe inhammen, en zij zijn bezaaid met kleine, klippige, zwaar begroeide eilanden, welke, even als de Finlandſche ſcheeren, de ſchepen voor de ſtormen beveiligen, en eenen vasten muur opleveren tegen de golven der zee. De haven van *Nieuw-Archangel* is even zoo door de natuur zelve beveiligd, en heeft daartoe de kunst niet noodig gehad.

Een onverſaagd, en ondernemend man, met name BARANOF, was ſedert lang het opperhoofd van de handelplaatſen der Rusſisch-Amerikaanſche kompagnie. Zeer geſchikt zijnde om wilde volken te beteugelen, vond hij daarin te gelijk zijn vermaak. Hoewel de onderwerping der Sitkaërs of Kaluſchen niet zoo gemakkelijk was, als die der zachtere en geduldiger Aleuten en Kodiackers, gelukte hem dezelve toch. Hij had hier te doen met een volk, dat van de ſchepen der Noord-Amerikaanſche vrije Staten, die voor den Chineſchen handel zeeottervellen van hen inruilden, met vuurwapenen voorzien werd, en dezelve zeer goed wist te gebruiken: doch desniettegenſtaande wist BARANOF hun ontzag in te boezemen. Wat hij door vrijwillige geſchenken niet konde verkrijgen, wist hij met geweld te overmeesteren, en zoo vestigde hij, allen wederſtand te boven komende, de handelplaats op dit eiland. Nadat hij zich hier een' tijdlang opgehouden, huizen gebouwd, verſchanſingen aangelegd, en de Kaluſchen, gelijk hij meende, door milddadigheid gewonnen had, keerde hij terug naar *Kodiack*, en vertrouwde zijne nieuwe verovering aan een gering getal van Rusſen en Aleuten. Gedurende een paar jaren ging alles goed: doch toen werd de door BARANOF achtergelatene bezetting, die zich reeds te veilig waande, in

in eenen nacht plotfeling door eene groote menigte van Kalufchen overvallen: deze drongen zonder tegenftand binnen de verfchanfingen, en maakten met eene gruwelijke wreedaardigheid de geheele bezetting af. Slechts eenigen Aleuten, die juist op de jagt waren gegaan, gelukte het op hunne kleine Baidaren (*) over den oceaan naar *Rodiack* te ontkomen, en aldaar de tijding der vernieling van het handelkantoor op *Sitka* over te brengen.

Deze gebeurtenis viel voor in het jaar 1804, in den tijd, toen de tegenwoordige Admiraal VON KRUSENSTERN zijne reize rondom de wereld deed, en zijn tweede fchip, *de Newa*, naar deze kolonie beftemd was. BARANOF maakte dadelijk van deze gunftige gelegenheid gebruik, om zijne wraakzucht ten volle aan de Kalufchen te

(*) De kano's der Aleuten, gewoonlijk 12 voeten lang, en 20 duimen breed, in het midden even zoo diep, en aan de beide einden fpits toeloopende. De kleinfte zijn flechts voor één' man ingerigt, de grootfte voor twee, of ook voor drie. Het geraamte en de kiel beftaan uit zeer dunne latten van dennehout, die, met walvischpezen zamen verbonden, en met eene robben- of walrushuid overtrokken zijn. Op het verdek, hetwelk mede uit zulk eene huid beftaat, bevinden zich zoo veel ronde gaten, als er perfonen aan boord zullen zijn. De roeijers, die, met uitgefpreide beenen, op den bodem van de kano zitten, fteken met hun bovenlijf uit deze gaten, die flechts even zoo groot zijn, dat zij zich met gemak in dezelve kunnen bewegen. De ruimte tusfchen hunne ligchamen en het verdek, wordt zoo wel met blazen gedigt, dat er geen waterdroppel kan doordringen. Deze Baidaren worden door het roeijen zeer fnel bewogen, en de Aleuten gaan onder elk weder, en elken wind, met dezelve in zee.

te koelen. Hij rustte zelf drie vaartuigen uit, en zeilde van *de Newa* vergezeld naar *Sitka* af. Toen de Kaluſchen hoorden, dat de held NONOK, gelijk zij BARANOF noemden, er weder was, werden zij dermate verſchrikt, dat zij zich in het geheel niet tegen zijne landing verzetteden, maar ten ſpoedigſte naar hunne verſchanſing terugtrokken. Deze beſtond uit een groot vierkant, dat rondom met groote en dikke palen was bezet, waarin eene kleine opening gelaten was, om tot eene zeer verſterkte deur te dienen. In de pallisſaden bevonden zich ſchietgaten voor geweren en kanonſtukken, waarvan de ingeſlotenen rijkelijk voorzien waren. Dit houten fortje, waarin zich bijna 300 ſtrijdbare mannen met hunne huisgezinnen bevonden, hield het eenige dagen tegen de belegeraars uit: doch toen het Rusſiſche geſchut eene bres in de pallisſaden geſchoten had, en de belegerden zagen, dat zij er nu geene beveiliging meer van te wachten hadden, begonnen zij te onderhandelen, en leverden de zonen van eenige hunner opperhoofden als gijzelaars uit, tot onderpand van hunne onderwerping. Hoewel nu de vrede geſloten, en hun een vrije aftogt toegeſtaan was, zoo vertrouwden zij echter de Rusſen niet, doch trokken in eenen donkeren nacht ſtilletjes weg, nadat zij vooraf hunne oude lieden en kinderen, die hun op de vlugt tot last zouden geworden zijn, vermoord hadden. De morgenſtond openbaarde den gruwel, dien deze onmenſchen bedreven hadden, die, in hun wantrouwen, de Rusſen naar zich zelve beoordeelden.

Van nu af bleef BARANOF in het bezit van het eiland, of eigenlijk ſlechts van eenen, door de natuur tot eene verſchanſing aangelegden heuvel, die voorheen door het opperhoofd der Kaluſchen, met name KATELAU, bewoond

woond was geweest: doch de barbaren dorſteden, in ſpijt der aangegane verbindtenisſen, onophoudelijk naar wraak, en zij zochten dezelve, bij iedere gelegenheid, in het geheim en door list te bevredigen, zoodat de Rusſen zich niet anders dan gewapend, en in een vrij aanzienlijk getal, uit de vesting durfden wagen, zonder gevaar te loopen van vermoord te worden.

Hier werd nu de handelplaats op nieuw gevestigd, en de hooge, met ſteilten omringde heuvel door het aanleggen van nieuwe vestingwerken nog meer verſchanst, zoodat hij tegenwoordig tegen allen aanval volkomen beveiligd is. De noodige huizen waren weldra getimmerd, en nu werd deze plaats, onder den naam van *Nieuw-Archangel*, de hoofdſtad der Rusſiſche bezittingen in *Amerika*, welke zich van den 52° breedte tot aan de *IJszee* uitſtrekken, doch waartoe nog twee zuidelijker gelegene handelplaatſen behooren, waarvan in het vervolg zal geſproken worden.

Baranof bleef te *Nieuw-Archangel*, en de hier ſterk doorgezette zeeottervangst verſchafte der kompagnie eene ruime winst. Doch ook hier zijn deze dieren langzamerhand verminderd, zoodat de vangst tegenwoordig minder opbrengt dan de kosten vereiſchen tot inſtandhouding eener magt, welke ſterk genoeg is, om het wilde en krijgzuchtige volk der Kaluſchen het hoofd te bieden. De kompagnie gaat ook daarom reeds van het ontwerp zwanger, om *Nieuw-Archangel* er geheel aan te geven, en het hoofdkantoor weder naar *Kodiack* te verleggen. Het zoude echter jammer zijn, indien dit voornemen ten uitvoer werd gebragt, dewijl veelligt eene andere natie zich zulks ten nutte zoude kunnen maken, zich in deze ſtreken vestigen, en vandaar eenen ſchade-

delijken invloed op den handel der kompagnie uitoefenen. Doch het vermogen der kompagnie is misſchien niet voldoende om *Nieuw-Archangel* te behouden, en daarom zal het mogelijk te niet gaan, wanneer het beſtuur er niet tusſchen komt.

Het klimaat van *Sitka* is zoo bar niet, als men het van deszelfs breedte verwachten zoude. Midden in den winter ſtijgt de koude ſlechts eenige graden, en zij duurt niet lang. Desniettemin wil hier de akkerbouw niet gedijen. Er is geene plaats in de wereld, waar het zoo menigvuldig regent.

Een drooge dag behoort onder de zeldzaamheden. Daardoor alleen reeds kan het graan niet tot wasdom komen. Doch ook de aard van den grond is den graanbouw hinderlijk. Er zijn geene vlakten van eenigen omtrek: de kleine dalen zijn overal van hooge, ſteile, met digte bosſchen bedekte granietbergen omgeven, en voor het grootſte gedeelte van den dag met ſchaduw overtogen. Eenige tuinvruchten, als kool, rapen en aardappelen, komen echter willig voort. De laatſte worden zelfs door de Kaluſchen verbouwd, die zulks van de Rusſen hebben afgekeken, bij welke zij voor eene groote lekkernij gelden. Men zegt, dat op het vaste land, hoewel onder dezelfde breedte, het klimaat veel beter is; en dewijl daar groote vlakten zijn, zoo zoude er de akkerbouw waarſchijnlijk wel gelukken.

De bosſchen van *Sitka*, welke voornamelijk uit denne- en lorkenboomen beſtaan, zijn hoog en digt. Men vindt er boomen van 160 voeten hoogte, wier ſtammen zes tot zeven voeten in doorſnede halen. Uit zulke ſtammen vervaardigen de Kaluſchen hunne groote praauwen, die dikwijls 25 tot 30 perſonen bevatten. De

bouw

bouw dezer vaartuigen is met vele moeite bearbeid, en legt vele handigheid aan den dag; het eenigſte goede, wat men van dezen verachtelijken menſchenſtam zeggen kan.

Hoe woest en onvruchtbaar het land ook voorkomt, zoo is echter de grond overal vol van groeikracht, waardoor alle de planten, wier veelſoortigheid overigens weinig te beduiden heeft, tot eene ongewone hoogte opſchieten. Verſcheidene ſoorten van beziën, vooral de frambozen en zwarte aalbeziën zijn hier buitengemeen groot van ſtuk, doch waterig van ſmaak.

De zee is aan de kusten, zoowel als in de baaijen, rijk aan zoogdieren, en aan viſſchen. Walviſſchen, kachelotten, zeehonden, robben en zeeleeuwen, zwemmen hier in groote menigte, en van de viſſchen, die het voornaamſte voedſel, zoo wel van de Ruſſen, als van de inboorlingen uitmaken, worden vooral de haringen, verſcheidene ſoorten van zalmen en kabeljaauw, in overvloed gevangen. De ſoorten van vogelen zijn aan deze kust niet talrijk. Onder dezelve onderſcheiden zich, in het bijzonder, de ſchoone witkoppige adelaar, en verſchillende ſoorten van kolibrieten, die uit warmere ſtreken naar *Sitka* overkomen, om te nestelen. Het is zeer merkwaardig, dat dit teedere, en in heete hemelſtreken te huis behoorende diertje zoover naar het barre noorden is verdwaalt geraakt. Van de viervoetige dieren, welke hier de bosſchen bewonen, is vooral de zwarte beer opmerkelijk, wiens vacht in *Rusland* zoo duur betaald wordt. Een ras van wilde ſchapen, dat zich op de hoogſte bergen onthoudt, is ons ſlechts door de beſchrijving der Kaluſchen bekend geworden, en ontbreekt nog aan onze Natuurlijke Historie. Zij wijken zeer af

van

van die op *Kamtſchatka*. Derzelver wol is zoo fijn en zacht als zijde. Het merkwaardigſte dier intusſchen, hetwelk de menſchen uit verafgelegene gewesten herwaarts gelokt heeft, om misſchien ten eenigen tijde de weldoeners der inboorlingen te worden, blijft de zeeotter.

Dit dier bewoont ſlechts de noordwestkust van *Amerika*, tusſchen de 60° en 30° graden van breedte; in geringer aantal de oevers der *Aleutiſche Eilanden*, en voorheen ook de kusten van *Kamtſchatka*, en de *Kuriliſche Eilanden*. Deszelfs vel levert de fraaiſte pelterij van de wereld, die zoo wel bij de Europeanen als bij de Chinezen in hoogen prijs ſtaat, welke van jaar tot jaar ſtijgt, naarmate van de vermindering der dieren, die weldra geheel van de aarde verdwijnen, en ſlechts nog met hunne afbeeldingen onze dierkundige werken verſieren zullen. Sommigen hebben geen onderſcheid willen erkennen tusſchen de zee- en de rivierotters, dewijl zij elkander in gedaante zeer gelijk zijn: doch het vel van den eerſten is, buiten alle tegenſpraak, oneindig ſchooner dan dat der laatſte, die ſlechts de rivieren en meren bewonen, alwaar de zeeotter nooit gevonden wordt. Dezen treft men niet zelden vele mijlen ver van het land aan, met den rug op de oppervlakte des waters drijvende, en gerust ſlapende, terwijl zijne jongen, waarvan zij er nooit meer dan twee hebben, hem op de borst liggen te zuigen. De jongen kunnen niet zwemmen, voordat zij eenige maanden oud zijn. Daarom draagt de moeder ze op haren rug, waaraan zij zich vasthouden, in de zee rond, wanneer zij genoodzaakt is voedſel te zoeken, en na het ſtillen van haren honger keert zij op dezelfde wijze met hen naar haar kliphol terug. Wordt zij op zulk een' togt door een' jager bemerkt,

 dan

dan is zij zijn gewisse buit: want hoe moeijelijk haar het zwemmen ook gemaakt wordt, verlaat zij hare jongen niet; maar zij verdedigt dezelve, door het mannetje geholpen wordende, tegen elken aanval. Beide rukken hun dan de pijlen, waarvan zij getroffen zijn, met hunne tanden uit, en zij vallen zelfs de kano hunner vervolgers aan, doch boeten des te gewisser hunne roekeloosheid met den dood. De long van dit dier is zoodanig gevormd, dat het niet langer dan een paar minuten onder water kan blijven, doch dan weder boven moet komen om lucht te scheppen. Dit maken zich de jagers ten nut, welken de vangst bezwaarlijk zoude gelukken, ing[illegible]. de otter langer onder het water konde blijven, daar hij met eene groote snelheid weet te zwemmen. Deze jagt is echter niet alleen zeer vermoeijende, maar zelfs gevaarlijk. Men rigt haar op de volgende wijze in:

De jagers varen met kleine werpschichten, ook wel eens van pijl en boog voorzien, op kleine Aleutische Baidaren langs de kusten, tot op eenige mijlen in zee rond. Zien zij een' otter, zoo werpen zij de spiesen af, of schieten naar hem met pijlen. Het dier wordt slechts zelden bij den eersten keer getroffen. Het duikt schielijk onder water: doch dewijl het daar niet lang toeven kan, waar het inmiddels snel vooruitzwemt, zoo is de voornaamste behendigheid des jagers hierin gelegen, dat hij aan zijn vaartuig dezelfde rigting weet te geven, welke het dier genomen heeft, terwijl eene andere Baidare het tracht te gemoet te komen. Komt het nu weder boven water om lucht te scheppen, zoo wordt het weder bestookt, waarna het weder duikt, en de vervolging op nieuw eenen aanvang neemt, totdat het dier zoodanig is afgemat, dat men het gemakkelijk kan treffen.

fen. Niet zelden verdedigt het zich, vooral wanneer het jongen heeft, en het kwetst ook zijnen vijand wel met de tanden en klaauwen. Hoe meer vaartuigen er bijéén zijn, zoo veel te zekerder is de jagt: intusschen zijn ook wel eens twee afgerigte jagers genoegzaam tot de vangst, die niettegenstaande alle de moeite wel eens mislukt, en bij welke de jagers wel eens aan groot gevaar blootgesteld zijn, wanneer zij zich te ver in zee hebben gewaagd, en door eenen storm overvallen worden.

Thans blijft mij nog over de inboorlingen van *Sitka*, de Kaluschen af te malen, waartoe ik met weêrzin overga. Zij zijn, gelijk ik reeds gezegd heb, het verachtelijkste volk der aarde, en dermate walgelijk, dat ik keurige lezers en lezeresſen verzoeken moet hier eenige bladzijden over te slaan. Alleenlijk om alle gaping in mijn reisverhaal voor te komen, moge hier ook het stuitende tafereel der ijsselijke verkeerdheden, waartoe menschelijke wezens kunnen nederzinken, deszelfs plaats vinden.

De Sitka-eilanders en hunne naburen op het vaste land zijn groot en forsch, doch hunne ledematen staan, op zich zelven genomen, in zulk eene onregelmatige evenredigheid tot elkander, dat zij eigenlijk een volk van louter wanstaltige schepselen uitmaken. Hun zwart sluik haar hangt in wanorde over hunne breede gevleeschde aangezigten. De wangbeenderen steken ver vooruit, de neus is breed en plat, de mond groot, de lippen zijn dik, de oogen klein, zwart en vurig, de tanden schitterend wit. Hunne natuurlijke kleur trekt een weinig naar het bruine: doch zij besmeren zich insgelijks het gezigt en het gansche lijf met oker, en met eene zwarte aarde, zoodat zij eene zeer donkere kleur

ſchijnen te hebben. Terſtond bij de geboorte der kinderen wordt hun het hoofd ingedrukt, om aan hetzelve een' in hun oog ſchooneren vorm te geven, waardoor de wenkbraauwen zeer naar de hoogte getrokken, en de neusgaten wijd uit elkander geſpalkt worden. Zij plukken, gelijk meer andere volken, den baard, zoodra hij zigtbaar wordt, met den wortel uit. Deze verrigting behoort tot de werkzaamheden der vrouwen. Hunne kleeding beſtaat meerendeels uit een klein voorſchoot. De meer gegoeden dragen wollen dekens, die zij van de Rusſen, of van de ſchepen der vrije Amerikaanſche Staten krijgen, en die zij aan twee punten om hunnen hals zamenbinden, zoodat zij achter over hunnen rug hangen. Sommigen hunner nemen hiertoe eene beerenhuid. De rijkſten zijn in het bezit van eenige Europeaanſche kleedingſtukken, doch zij trekken die ſlechts bij plegtige gelegenheden aan, en zouden er belagchelijk in zijn, indien zij ſlechts niet zoo leelijk en walgelijk waren, dat men niet eens om hen lagchen kan. Zij bedekken nimmer hunne hoofden, dan onder eenen zeer zwaren regen. Dan zetten zij eene kunſtig van gras gevlochtene kegelvormige muts op, waardoor geen druppel dringen kan. Onder de grootſte hitte, en de felſte koude gaan zij even eens gekleed, en ik geloof niet, dat een eenig volk van den aardbodem zoo gehard is tegen het weder, als zij het zijn. Men heeft hier in den winter ſomtijds 10° koude, en de Kaluſchen wandelen moedernaakt rond. Wordt het hun al te koud, dan ſpringen zij tot aan den hals in het water, en dan verzekeren zij, dat zij warmer worden. Des nachts vlijen zij zich onder den blooten hemel geheel onbedekt naast een hoog brandend vuur neder, en wel zoo nabij

het-

hetzelve, dat zij in de heete asch liggen. Hier wentelen zij zich nu op de eene, dan op de andere zijde, al naarmate de buik of de rug te veel hinder van de vlam begint te gevoelen. De vrouwen, welke ik gezien heb, droegen hemden van grof linnen, die haar tot op de hielen zakten, of van matten, die zij zelve daartoe vlechten.

Dit volk verſchaft zich een nog wilder en afzigtelijker voorkomen door het gebruik, aan de beide geſlachten eigen, van zich het gezigt te verwen met breede, zwarte, witte en roode ſtrepen, die zich in alle rigtingen kruiſen. Hoewel deze manier, van zich dus onregelmatig te bekladden, geheel van eigene willekeur ſchijnt af te hangen, gelooft men toch, dat de verſchillende volksſtammen zich aan dezelve herkennen. Om aan zulk een beſmeerd gezigt een nog razender voorkomen te geven, wordt het lange, verwarde en woest omvliegende haar, met de fijne borst- en halsvederen van den witkoppigen adelaar beſtrooid. Aldus beſtreken en bepoederd zouden de, zonder dat reeds bovenmate leelijke, vrouwen der Kaluſchen er afſchuwelijk genoeg uitzien, doch om hare afgrijsſelijkheid te voltooijen, hebben zij nog iets anders uitgevonden. Zoodra zij den ouderdom van huwbaarheid hebben bereikt, geeft men haar eene kerf in de onderlip, en ſchuift er een been in, hetwelk van tijd tot tijd door een dikker vervangen wordt, om de opening hoe langer hoe wijder te maken. Eindelijk wordt een dubbele houten knop van eenen eironden vorm, *Kaluga* genoemd, met geweld er in geſtoken: deze bij de aanzienlijken dikwijls eene lengte van drie duimen bij drie duimen breedte hebbende doet de onderlip in eene horizontale rigting ook zoo veel vooruitſteken, dat de onderſte tanden altijd zigtbaar zijn. De buitenſte rand

der lip, die om den houten knop heenloopt, wordt door die geweldige uitrekking zoo dun als een draad, en donkerblaauw. Terwijl zij loopen, rammelt haar de lip op en neder, zoodat zij beurtelings tegen den neus en de kin flaat. Op het vaste land zegt men, dat de *kaluga* nog grooter is, en dat de vrouw, die met dezelve haar ganfche gelaat bedekken kan, voor de volmaaktfte Schoone gehouden wordt. Mannen en vrouwen doorboren zich het neusbeentje, en fteken er vederpennen, ijzeren ringen en allerlei fieraden in. Ook in hunne ooren, die op vele plekken doorgeftoken zijn, dragen zij beenderen, fchelpen en glazen koralen. Het is onbefchrijfelijk, hoe ftuitend en hoe walgelijk er dit volk in deszelfs ongerijmden opfchik uitziet. Het allerleelijkfte echter blijft de houten onderlip der vrouwen, waarin bij wijze van een trog uitgehold, al het fpeekfel liggen blijft, hetwelk haar onder het kaauwen van tabak, waarvan zij groote liefhebfters zijn, onophoudelijk uit den mond zijpelt.

De Kalufchen bepalen zich aan geene vaste woonplaats, maar zwerven in hunne groote praauwen, die zij *vrouwenpraauwen* heeten, en waarin zij hunne ganfche bezitting medevoeren, langs de kusten rond. Willen zij zich ophouden, zoo flaan zij zich fchielijk eene hut op, waartoe zij de noodige bouwftof medebrengen. Zij fteken eene menigte palen in een vierkant in den grond, vullen de tusfchenruimte met dunne planken aan, en bedekken het dak met boomfchors. Met zulk een huis vergenoegen zij zich bij den ftrengften winter, en onderhouden dan in het midden daarvan een vuur, rondom, hetwelk het gezin zich in eenen kring nederzet, en deszelfs arbeid verrigt. Het binnenfte van zulk eene woning beantwoordt volmaakt aan de verregaande mor-

fig-

ſigheid van derzelver bewoners, die in dit opzigt met de onreinſte dieren ſchijnen te wedijveren. De rook, de ſtank van verrotten visch, van traan en andere vuiligheid, de afzigtelijke gedaanten, de leelijke vrouwlieden, die zich bezig houden met de vachten, of ook wel de hoofden harer mannen van het ongedierte te zuiveren, hetwelk zij dadelijk met veel ſmaak opeten, de groote algemeene nachtpot, die het eenige gewone waschwater voor het ganſche huisgezin bevat, dat alles verdrijft den nieuwsgierigen Europeaan ten ſpoedigſte uit zulk eene afgrijsſelijke plaats.

Hunne ſpijzen, die op zich zelven walgelijk genoeg zijn, worden zulks nog meer door de wijze, waarop zij die gebruiken, of liever verſlinden. Zij beſtaan meestendeels uit visch. Zij eten het liefst den walvisch, en de traan is er hun het lekkerſte van. Zij eten gewoonlijk alles raauw. Wanneer zij echter voor eenen enkelen keer den visch koken, zoo doen zij dit in een waterdigt gevlochten korf, door middel van gloeijende ſteenen, die zij er in werpen.

Hun grootſte rijkdom beſtaat uit zeeottervellen, die bij hen de plaats van het geld bekleeden. Voor deze krijgen zij ook van de ſchepen, die tot nadeel van het handelkantoor koopmanſchap met hen drijven, geweren, kruid en lood, waarnaar zij zeer begeerig zijn. Er zijn geene Kaluſchen, die zich niet in het bezit bevinden van twee of meerdere geweren, waarmede zij ook zeer goed weten om te gaan.

Hoe rijker een Kalusch is, des te magtiger is hij ook. Hij heeft eene menigte van vrouwen, waardoor zijn huisgezin talrijk wordt, en dan koopt hij zich nog ſlaven en ſlavinnen, *Kalga* genoemd, die voor hem moeten visſchen en arbeiden, en die in den oorlog zamen

met zijn huisgezin een leger uitmaken. Deze ſlaven zijn krijgsgevangenen en derzelver nakomelingen. Zijne magt over hen is onbeperkt, en hij heeft er het regt van leven en dood over, hetwelk ook niet zelden wordt toegepast. Wanneer de meester ſterft, worden twee der ſlaven op zijn graf vermoord, opdat hij in het andere leven geen gebrek aan bediening zal ondervinden. Deze worden reeds lang vooraf daartoe beſtemd, doch zij ſchijnen zich over het lot, hetwelk hen verbeidt, weinig te bekommeren.

De menigvuldige oorlogen, die de afzonderlijke ſtammen met eene, zelfs onder wilden, zeldzame woede en wreedheid tegen elkander voeren, zijn de oorzaak der geringe bevolking van deze ſtreken. De vuurwapenen, waarmede vooral de ſchepen der vrije Noord-Amerikaanſche Staten deze ruwe menſchen tot derzelver ongeluk voorzien, dragen er ook veel toe bij, dat hunne oorlogen zoo bloedig zijn, en dat zij zich onderling des te meer tergen. Voorheen beſtonden hunne wapenen ſlechts uit bogen en pijlen: thans hebben zij ſnaphanen, mesſen van een el lang en dolken. De vijand wordt nimmer openbaar beſtreden, maar altijd arglistig overvallen, dikwijls wanneer hij zich in eenen veiligen vrede waant. Het vooruitzigt van roof, of het gewin eeniger ſlaven, is eene genoegzame reden tot eenen plotſelijken aanval, bij welken de gruwelijkſte wreedheden gepleegd worden. Daarom zijn de Kaluſchen, zelfs in vredestijd, ſteeds op hunne zelfsverdediging bedacht. Zij ſlaan hunne woningen altijd op zulke plaatſen op, die door de natuur eenigzins verſterkt zijn, en die zoo veel mogelijk naar alle kanten een vrij uitzigt hebben. Gedurende den nacht wordt de wacht aan de vrouwen toevertrouwd,

wel-

welke dan buiten de hut rondom een vuur verzameld, zich door het verhaal der heldendaden van hare mannen en zonen wakker houden. De mannen bemoeijen zich alleen met de jagt, en met het bouwen hunner vaartuigen. De ſlaven alleen moeten de vrouwen bij haren arbeid behulpzaam zijn, en worden zonder verſchooning behandeld. Aan de oorlogen nemen de vrouwen mede een levendig deel. Zij vuren de mannen niet ſlechts aan tot dapperheid, maar onderſteunen hen ook in den ſtrijd. Behalve de roofgierigheid is ook de wraakzucht de gewone aanleiding tot een' aanval. Een moord kan ſlechts door eenen moord gewroken worden. Het is om het even, of de moordenaar zelf valt, dan een zijner bloedverwanten: doch de regel vordert, dat voor een' man wederom een man, en voor eene vermoorde vrouw eene andere vrouw vermoord worde. Ook heeft wel eens het onbegrijpelijk geval plaats, dat ter oorzake van eene dezer afſchuwelijke vrouwelijke wezens, gelijk ééns voor *Troje* om de ſchoone HELENA, geſtreden wordt; en dan wordt dikwijls, door den afſtand van zulk een monſter, een voordeelige vrede geſloten.

De Kalusch, die, bij het zien onzer ſchoonſte vrouwen, waarſchijnlijk koel zoude blijven, vindt zijne afzigtelijke landsvrouwen met hare trog-lippen zoo bevallig, dat zij dikwijls de hevigſte drift in hem ontſteken. Een voorval, hetwelk, gedurende ons verblijf te *Sitka*, onder eene horde Kaluſchen, welke zich in de nabuurſchap van het fort had nedergeſlagen, plaats greep, levert daar een bewijs van op. Een meisje had vier minnaars, wier jaloezij in eenen geweldigen ſtrijd losbrak. Nadat zij lang onderling geſtreden hadden, en geen hunner tot afſtand wilde komen, beſloten zij het beminde

voorwerp te vermoorden, hetwelk dan ook weldra onder hunne lansſteken den geest gaf. De ganſche horde verzamelde zich rondom den houtſtapel, waarop het ligchaam verbrand werd, en zong een lied, waarvan eenige onzer landslieden, die reeds lang hier geweest waren, deze woorden verſtonden: *Gij waart te ſchoon. Gij mogt niet leven. Men had u ſlechts aan te zien om razende te worden.*

Zoo beestachtig wild deze daad ook was, werd zij echter nog door eene andere overtroffen. Een vader kreeg verdriet over zijn in de wieg ſchreijend kind, en wierp het in de kokende walvischtraan. — Deze voorbeelden doen genoegzaam dit afgrijsſelijke volk kennen, hetwelk in allen opzigte het afſchuwelijkſte uitvaagſel der menschheid is.

Hunne bruiloften beſtaan in een gastmaal, hetwelk aan de nabeſtaanden der bruid gegeven wordt. De dooden worden verbrand, en hunne asch blijſt in kleine houten doozen, in een daartoe bijzonder beſtemd gebouw bewaard. Zij hebben een verward denkbeeld van de onſterfelijkheid: maar buiten dat beſpeurt men geen blijk van eenige godsdienst onder hen. Zij hebben noch priesters, noch uiterlijke dienst, noch afgodsbeelden. Daarentegen zijn zij zeer behebt met het geloof aan hekſerijen, en hunne toovenaars, die tegelijk de plaats van artſen bekleeden, ſtaan in een groot aanzien, en zijn meer gevreesd dan bemind. Deze toovenaars genezen de zieken door bezweringen van eenen boozen geest. Intusſchen zegt men, dat vele hunner werkelijk geneesmiddelen kennen, welke zij uit kruiden bereiden, doch dat zij het wezenlijke van hunne kunst als een winstgevend geheim voor zich behouden.

Wij

Wij kregen dikwijls een bezoek aan boord van de opperhoofden der Kaluſchen. Zij kwamen gewoonlijk met hun ganſche huisgezin en alle hunne bedienden om het ſchip te bezien, zich te bedrinken, en zat te vreten, waarvoor zij ons dan hunne dankbaarheid, door hunnen afgrijsſelijken volksdans, zochten te betoonen. Alvorens aan boord te komen, voeren zij eenige keeren het ſchip om, en hieven daarbij een gezang aan, dat wel naar het gehuil van honden geleek, en de woorden behelsde: *Wij zijn als vrienden tot u gekomen, en hebben waarlijk geen kwaad inzigt. Onze voorvaders leefden in twist met u: tusſchen ons heerſche de vrede. Ontvangt ons gastvrij, en verwacht van ons hetzelfde.*

Dit gezang ging gepaard met eene ſoort van tamboerijn, die er het geluid niet aangenamer van maakte. Nadat zij meermalen door ons uitgenoodigd waren, kwamen zij eindelijk op het ſchip: want op eene eerſte uitnoodiging te komen, brengt bij hen het gebruik niet mede. Het wantrouwen heeft waarſchijnlijk deze gewoonte ingevoerd. Tot zulk een bezoek ſchikken zich de Kaluſchen altijd bijzonder op. Hunne aangezigten worden dan zoodanig met roode, witte en zwarte ſtrepen beſmeerd, dat derzelver natuurlijke kleur nergens zigtbaar is: het lijf verſieren zij daarentegen alleen met zwarte ſtrepen: hun haar is met witte vederen bedekt, die, bij elke beweging van het hoofd in de lucht rondſtuiven. Behalve dat, hebben zij nog aan vele plekken van het haar hermelijnvellen gebonden. Eene rondom den hals vastgebondene beeren- of wolvenhuid, of eene wollen deken bedekt hunnen rug. Zij houden een' vlerk of den ſtaart van eenen arend, bij wijze van eenen waai-

waaijer, in hunne handen. Hunne voeten zijn altijd bloot.

Toen de bezoekers hunne nieuwsgierigheid op het fchip bevredigd, en in het hol — want in de kajuiten lieten wij hen niet toe — een' vreesfelijken ftank van de bedorvene olie en traan, waarvan zich deze diermenfchen als welriekende zalven bedienen, achtergelaten hadden, begon de dans op het verdek. De vrouwen dansten niet, maar zij waren de muzijkanten. Haar gezang, van het doffe geluid der tamboerijn vergezeld, beftond uit afgebrokene holle toonen, onder welke zij met hare voeten de maat aanfloegen. Naar deze muzijk maakten de mannen nu met hunne armen en met hunne ganfche ligchamen de zonderlingfte bewegingen, onder geweldige fprongen, zoodat de lucht met de vederen van hunne hoofden vervuld werd. De danfer verliet hierbij nimmer zijne plaats, doch keerde zich flechts dikwijls om, ten einde de aanfchouwers hem van alle kanten zouden bewonderen. De woedende danfers maakten zamen een' ongeregelden hoop uit: doch er was er een, die op eenigen afftand van de overigen bleef. Deze was meer dan de anderen met hermelijnvellen en met vederen uitgedoscht, ftampte de maat met eenen ftaf, die met ottertanden verfierd was, en fcheen den dans te regelen. Bij elke tusfchenpoos, die de danfers maakten, liet ik hun zoo wel, als aan de van het zingen vermoeide dames eene ververfching toedienen, welke uit tabaksbladen beftond, die dadelijk door de perfonen van beiderlei geflacht met grooten lust in hunn' mond werden geftoken, waarna de muzijk en de dans op nieuw eenen aanvang namen. Maakte eindelijk eene volkomene uitputting van krachten een einde aan de vertooning,

zoo

zoo werd de geliefkoosde spijs der Kaluschen, bestaande in eene rijstpap in siroop gekookt, in houten schalen opgezet, waarom zij dan gingen zitten, om die op eene hoogst walgelijke wijze, zich alleen van hunne smerige handen bedienende, gulzig in te slikken. Hierbij waren den vrouwen hare liptroggen zeer hinderlijk. De zwaarte van den brij, die er aan hangen bleef, drukte dezelve in diervoege naar omlaag, dat zij de kin bedekten, en de mond niet alles konde binnenhouden, wat hem toegedacht was. — Bij zulk een feestmaal werden de Kaluschen eens geweldig verschrikt door eenen jongen beer, dien wij van *Kamtschatka* hadden medegenomen. Deze brak van zijnen ketting los, sprong hun over de hoofden heen, en maakte zich gelukkig van den brijpot meester. Onze gasten kregen tot afscheid altijd eene teug brandewijn, waarvan zij groote liefhebbers zijn, en veel kunnen verdragen.

Ten einde geenerlei ondeugd te missen, zijn de Kaluschen ook aan de drift van het spel overgegeven. Hun gewone spel bestaat hierin, dat zij kleine stukjes hout met verschillende kleuren verwen, en er bijzondere teekens aan geven, waarvan elk zijnen eigen naam draagt, b. v. de kreeft, de eend, de otter, de walvisch, enz. Deze vermengen zij dan door elkander, verdeelen ze in onderscheidene hoopen, en bedekken die met mos. Vervolgens moet er naar geraden worden, in welken hoop de kreeft, of de walvisch, enz., te vinden is. Zij verspelen op deze wijze dikwijls alles wat zij bezitten; eindelijk zelfs hunne vrouwen en kinderen, die dan de slaven der winners worden.

Gedurende den ganschen tijd van ons verblijf op *Sitka* bleven wij in vrede met de Kaluschen, hoewel er wei-

weinig aan verſchilde, of die eendragt was eens, zonder de onverſchrokkenheid en de bedaardheid onzer matrozen, op eene bloedige wijze verſtoord geworden. Dewijl onze watervaten bijna alle moesten herſteld worden, had zich onze ſcheepskuiper aan land, tegenover het fregat, onder eene tent gelegerd, en ik had hem drie gewapende matrozen tot zijne helpers, en om hem tegen de Kaluſchen te beſchermen, medegegeven. Eens op eenen dag kwamen er tien van dat volk, met lange mesſen gewapend, bij de tent. Zij hielden zich in het begin ſtil, en keken opmerkzaam naar den arbeid: doch weldra werden zij lastig, en wilden met kracht en geweld de hun voorgeſchrevene grenzen overſchrijden. Toen hun dit verboden werd, haalden zij hunne mesſen voor den dag, en de kuiper was misſchien zwaar gewond geworden, zoo hij niet behendig met zijne hand een' hem toegedachten ſteek had weten af te weren. Hierop ſprongen de matrozen met hunne geladene geweren toe: doch dewijl zij het bevel hadden ontvangen van niet dan in de uiterſte noodzakelijkheid, bloed te vergieten, zoo vergenoegden zij zich den Kaluſchen hunne gevelde bajonetten voor te houden. De Kaluſchen bleven insgelijks met hunne mesſen een' tijdlang tegen hen over ſtaan: doch toen zij de kordaatheid onzer matrozen zagen, waagden zij den aanval niet, maar keerden naar het bosch terug. Wanneer het tot eene ſchermutſeling gekomen was, had de zaak ernſtige gevolgen kunnen hebben. De Kaluſchen waren dan welligt gezamenlijk tegen ons opgeſtaan, en hadden ons telkens, wanneer wij van het fort verwijderd aan land gingen, uit hunne ſchuilhoeken veel ſchade kunnen toebrengen. Daarom beijvert zich de Kommandant onzer volkplanting, de Kapitein

MU-

MURAWIEF ook alle twisten tusſchen de Rusſen en de Kaluſchen te voor komen, en hij heeft het door zijne voorzigtige maatregelen zoo ver gebragt, dat hij bij de laatſte in groot aanzien ſtaat, en dat de omgang met hen veel beter is dan voorheen. Het beſtuur van dezen man is over het algemeen zeer geſchikt om de welvaart der kolonie te bevorderen, en wanneer de ontwerpen opgevolgd worden, die hij voor de toekomst gemaakt heeft, zullen zich nieuwe hulpbronnen voor dezelve openen, en haar handel zal der Kompagnie groote voordeelen aanbrengen.

Ik heb reeds vroeger mijn gevoelen te kennen gegeven, dat de burgers der Vrije Staten van *Noord-Amerika*, in ondernemingsgeest, ſtoutheid en doorzetting van hunne handelſpekulatiën, door geen ander volk overtroffen worden. Wij vonden hiervan op nieuw een bewijs. Op den 16 April 1825 liep een ſchip met twee masten in de haven van *Nieuw-Archangel* binnen, hetwelk regtuit, zonder zich ergens op te houden, van *Boston* kwam, *Kaap Hoorn* omgezeild was, en tot die reize 166 dagen beſteed had. De Kapitein, die tegelijk bezitter van het ſchip en deszelfs geheele lading was, heette BLANCHARD. Op een bloot gerucht, dat de kolonie aan eenige artikelen gebrek had, had hij zijn ganſche vermogen bijeenverzameld, zich voor hetzelve voorzien van de vermeende noodwendigheden, die het doel zijner reize uitmaakten, en thans bood hij dezelve ter verkoop aan, doch ſchrikte op het vernemen, dat *Nieuw-Archangel* nog rijkelijk van alles voorzien was, en dat er bovendien een ſchip met allerlei waren uit *Petersburg* verwacht werd. Dewijl hij echter in eene billijke ſchikking wilde treden, zoo werden hem zijn ſchip met

des-

deszelfs lading voor 21000 vellen van zeekatten (geene zeeotters) afgekocht, terwijl hij tevens de voorwaarde aanging, dat hij met zijne equipagie en zijne vellen naar de *Sandwich-Eilanden* zoude worden overgevoerd, vanwaar hij dan eene gelegenheid hoopte te vinden, om zich naar *Kanton* te laten brengen, en daar een' voordeeligen koop te sluiten. Nu wordt zulk een vel inderdaad in *China* gewoonlijk tegen twee Spaansche matten betaald. Bij de aankomst van het schip in de haven was de gansche equipagie, de heer BLANCHARD zelf niet uitgezonderd, beschonken, en zij schenen het niet dan aan een bijzonder gelukkig toeval te danken te hebben, dat zij de menigte van klippen en banken ontkomen waren: doch de Noord-Amerikanen zijn zulke ervaren zeelieden, dat zij zich zelfs in een' roes door alles heen weten te redden. Vermoedelijk hadden zij op hunnen overtogt matiger geleefd, en slechts in het gevoel van blijdschap, omdat zij het doeleinde van hunne reis in het oog hadden gekregen, de flesch een weinig te kras aangesproken. Bij gelegenheid van mijn bezoek aan boord van het schip had ik reden om mij te verwonderen, hoe alles met de meeste zuinigheid was ingerigt. Er bevond zich onder anderen geen enkele spiegel aan boord, behalve die, welke tot de meting der hoeken aan den sextant behoorde. Deze moest dan ook, hoe klein hij was, der gansche equipagie tot het scheren dienen.

Op den 10 Julij kwam het schip *Helena*, voor rekening der Kompagnie bevracht, uit *Petersburg* te *Nieuw-Archangel* aan, en bragt eene rijke lading van behoeften voor de kolonie mede, zoodat deze voor eenen langen tijd van alles, wat zij konde gebruiken, voorzien werd. De aankomst van dit schip veroorzaakte ons zoo

veel

veel te meer blijdſchap, dewijl het ons de vergunning medebragt, onzen post te verlaten, en naar *Rusland* weder te keeren.

Wij gingen diensvolgens dadelijk aan den arbeid, om ons fregat in zeilvaardigen toeſtand te brengen, en de 11 Augustus was de lang gewenschte dag, waarop wij door eenen frisſchen noordewind begunſtigd, *Nieuw-Archangel* verlieten, waar wij vijf en eene halve maand hadden doorgebragt, omringd van een volk, hetwelk niet dan ons grootſte afgrijzen konde gaande maken, en ſlechts in den omgang met Kapitein MURAWIEF en weinige bewoners van het fort eenig genoegen ſmaakten. Ik beſloot den terugtogt naar *Kronſtadt* door de *Chineſche Zee* over de *Kaap de Goede Hoop* te nemen, doch niet, gelijk BLANCHARD, mijne manſchap door eene zoo lange zeereis af te matten, maar dezelve in de gemakkelijke haven van *Manilla*, op het tot de *Philippijnſche* behoorende eiland *Luçon*, de noodige rust te vergunnen, na vooraf eene poging gedaan te hebben, om de eilandketen van *Ralik* te vinden.

De gemiddelde berekening der gedurende vijf maanden opgemaakte ſterrekundige waarnemingen leverde, voor de aardrijkskundige lengte van *Nieuw-Archangel*, 135° 33′ 18″, en voor deszelfs breedte 57° 2′ 57: de afwijking der kompasnaald was van 17° 30′ ten oosten. *Kaap Edgecumbe* bevindt zich diensvolgens onder de lengte van 136° 1′ 49″: bijgevolg bijna 20′ meer ten westen, dan dezelve op de kaart van VANCOUVER is aangeteekend. Wij vonden een gelijk verſchil tusſchen de door hem en door ons bepaalde lengte van *S. Francisco:* en hierom geloof ik, dat VANCOUVER de geheele door hem opgenomene noordwestkust van *Amerika*,

20′ meer ten oosten heeft opgeteekend, dan zij werkelijk ligt. Er mag op de door ons gemaakte lengteberekeningen meer vertrouwen gesteld worden, dan op die van VANCOUVER, omdat dezelve niet, gelijk de zijne, slechts in het voorbijzeilen bepaald werden, maar de uitkomst opleveren van een groot aantal op het land gedane waarnemingen.

Onze waarnemingen bij *Nieuw-Archangel*, ten aanzien des tijds van het hooge water bij de nieuwe en volle maan, leverden 0 uur 30 minuten, en het grootste verschil van het getij beliep 16 voeten.

XI.

XI.

KALIFORNIE EN HET RUSSISCHE FORT ROSS.

Ik heb in de vorige afdeeling reeds gezegd, dat het mij veroorloofd werd den winter van 1824 tot 1825 in *Kalifornie*, en op de *Sandwich-Eilanden* door te brengen. De Kapitein LASAREF, dien ik van zijn' post afloste, was insgelijks van zins, op zijne terugreize te *S. Francisco*, aan de kust van *Kalifornie* in te loopen, om zich aldaar, voor zijne omvaart van *Kaap Hoorn*, van verſche levensmiddelen te voorzien: hij wilde evenwel eerst den post uit *Petersburg* afwachten, die tuſſchen deze zoo verafgelegene punten van ons groote Rijk ſlechts ééns in het jaar afreist, door het ongebaande *Siberië* tegen de lente te *Ochotzk* aankomt, en vandaar over zee in den herfst te *Nieuw-Archangel* binnenloopt.

Nadat wij de noodige maatregelen voor ons toekomſtig verblijf te *Nieuw-Archangel* genomen hadden, en het ſchip behoorlijk gereed was, gingen wij op den 10 September 1824 in zee, en een voorſpoedige noordewind voerde ons ſchielijk een zuidelijker gewest, het

vrucht-

vruchtbare *Kalifornie*, te gemoet. Onze overtogt was gelukkig, en wij ondervonden op denzelven niets merkwaardigs, behalve dat wij, onder 40° breedte, de zeldzame vertooning hadden van eenen kampſtrijd tusſchen twee tegenovergeſtelde winden, hoedanig een' ik nog nimmer had bijgewoond. Het had, ſedert een paar dagen, tamelijk hard uit het zuiden gewaaid, toen er plotſeling wolken opſtegen in het noorden, en men aan de beweging van het water, een' even zoo harden wind van dien kant zag opkomen. De golven raasden en ſchuimden weldra van beide kanten als in een vreesſelijk krijgsgeweld: doch juist in het midden lag eene ruimte van bijna 50 vademen breedte, en van eene onafzienbare lengte, van het oosten naar het westen, geheel onzijdig, en genoot de rust en ſtilte des vredes. Hier rimpelde geen koeltje de ſpiegelvlakke zee. Na een' korten tijd verklaarde de overwinning zich voor den noordewind, en deze woei ons, die nog eenen even zoo ſterken zuidewind hadden als te voren, de onzijdige ſtreep te gemoet. Weldra geraakten wij er zelve in, en wij zagen, terwijl wij niet langer konden voortzeilen, het woeden van den wind aan weêrskanten. Wij hadden nagenoeg een kwartier uurs lang het genot van dit zeldzaam verſchijnſel; toen bereikte ons de ſteeds nader aanrukkende noordewind, en voerde ons ras naar het doel onzer beſtemming.

Op den 25 Septemher bevonden wij ons reeds zeer nabij het, door de Spaanſche zeevarenden dus genoemde *Voorgebergte der Koningen*, vanwaar ook de bogt van *S. Francisco* niet zeer verwijderd is: doch een dikke mist, welke in dit jaargetijde aan de kust van *Kalifornie* heerscht, bedekte het land, en eerst toen deze, op

den

den morgen van den 27 optrok, zagen wij de verlangde kaap, eenen tamelijk hoogen, geheel kalen heuvel, die, naar den kant van de zee, in eene fteile zwarte keten van rotfen uitloopt, waaraan niets koninklijks te zien is. Des morgens te 10 ure zeilden wij dezen klippenkoning om, op drie mijlen afftands van de kust, en wij hadden kort nabij ons het fchouwfpel eener zeer fterke, uit de fnelle afwisfeling van geweldige zeeftroomen voortkomende branding, die, met eene blinde woede, vruchteloos tegen den ftandvastigen, en boven allen rusteloos gewoel verheven monarch aandruischte.

Het kanaal, hetwelk naar de fchoone ruime waterkom van *S. Francisco* voert, is flechts een half kanonfchot breed, en wordt beftreken door een fort, hetwelk, aan deszelfs linkeroever, boven op eene hooge rots gebouwd, en naar den heiligen JOACHIM genoemd is. Wij zagen van hetzelve het fein, dat ook deze noordelijkfte van *Spanje's* koloniën de heerfchappij van het moederland niet meer erkent, de republikeinfche vlag, waaijen. Wij befpeurden ook eenige kavalleristen en eene menigte van het volk, die het fnel voortzeilende fchip met eene ingefpannen opmerkzaamheid fcheen gade te flaan. Toen wij tot op den afftand van een fnaphaanfchot genaderd waren, greep een fchildwacht met beide handen eenen langen fcheepsroeper, en vroeg ons, van welk volk wij waren, en vanwaar wij kwamen. Deze barfche aanfpraak, de ftukken gefchut, die op het vaarwater gerigt ftonden, de — wel is waar geringe — krijgsmagt onder de wapenen, de ruiterij zelfs flagvaardig, en het verlangen, dat wij de vesting zouden begroeten, hadden het denkbeeld bij ons kunnen doen opkomen, dat het in de magt ftond van den Kommandant, aan een fchip den in-

ingang in de haven te verbieden, wanneer wij niet reeds een weinig van den ſtand der zaken onderrigt waren geweest. De heilige JOACHIM, die boven op de rots zijnen zetel heeft gevestigd, is zeer vredelievend gezind. Geen zijner kanonnen is in ſtaat, een ſchot met ſcherp uit te houden, en zijne militaire magt kan zich aan geen gevecht wagen. Hij ſtrijdt ſlechts met woorden. Ik weigerde hem nogtans de beleefdheid der begroeting niet, om ons des te meer van een goed onthaal te verzekeren, doch ik was verwonderd, toen mijne ſalutſchoten niet beantwoord werden. Een afgezant van het fort loste mij ſpoedig het raadſel op, terwijl hij mij zoo veel buskruid vroeg, dat men mijne begroeting pligtſchuldig konde beantwoorden.

Zoodra wij de ankers hadden laten vallen, trok de gezamenlijke krijgsmagt uit de vesting af, liet dezelve, als naar gewoonte, geheel zonder bezetting, en vlijde zich met andere nieuwsgierigen neder aan den oever tegenover het ſchip, alzoo deze zeldzame verſchijning hier bijkans even zoo veel verwondering baarde, als aan de eilanden der *Zuidzee*.

Ik zond nu den Luitenant PFEIFFER aan land, ten einde den Kommandant in den behoorlijken vorm van onze aankomst berigt te geven, en hem tevens te verzoeken, ons tot de aanſchaffing van verſche levensmiddelen behulpzaam te willen zijn.

De Kommandant zelf, *Don* MARTINEZ IGNATIO, Luitenant der Kavallerie, was tot een kongres naar de hoofdſtad *Monterey* geroepen, en bij gevolg afwezig. Zijn plaatsvervanger, de tweede Luitenant, *Don* JOSEPH SANCHEZ, ontving mijn' officier met veel beleefdheid, en herinnerde zich mijner nog van den tijd af, toen ik met

met het ſchip *Rurik* in deze haven geweest was. *Don* SANCHEZ was toen een eerlijk en braaf onderofficier, en had zich thans, onder de republikeinſche regering, tot den rang van officier weten te verheffen. Hij bewees mij zijn toegenegen aandenken door de toezegging, dat hij mij alle hulp zoude bewijzen, die het in zijn vermogen ſtond mij te verleenen, gelijk mede door het onmiddellijk toezenden van eenige vruchten, groenten, en versch vleesch.

Ik breek hier het verhaal af van ons oponthoud in dit ſchoone land, hetwelk door de natuur voorzien is van alle hulpmiddelen tot een gemakkelijk en zelfs gelukkig leven voor nijvere en arbeidzame bewoners, doch hetwelk tot heden toe het meest verwaarloosd is van alle de Spaanſche koloniën. Er zijn ſlechts weinige gebrekkige berigten aangaande *Kalifornie:* daarom zal een kort verſlag van de geſchiedenis en ſtaatsregeling van dit zoo onbekend gewest, mijnen lezers niet onaangenaam zijn, en misſchien te weeg brengen, dat zij ons met des te grootere belangſtelling in hetzelve vergezellen.

In het eerst werd het, aan de westkust van *Noord-Amerika* gelegen ſmalle ſchiereiland, hetwelk, van de haven *S. Diego*, onder den 32° noorderbr. begint, en met het voorgebergte *S. Lukas* onder den 22° graad eindigt, en dus de aanmerkelijke lengte van 150 Duitſche mijlen beſlaat, bij uitſluiting *Kalifornie* geheeten: doch toen de Spanjaarden meer noordwaarts de kust ontdekten, gaven zij aan deze dien naam insgelijks. Het ſchiereiland heette, ſedert dien tijd, *Oud-*, en het noordelijk kustland tot aan de bogt van *S. Francisco*, onder den 37° graad van breedte, *Nieuw-Kalifornie*. Van-

 daar

daar begint noordwaarts op het zoogenaamde *Nieuw-Albion.*

Mexico was voor den rusteloozen veroveraar CORTEZ niet genoeg. Hij liet fchepen bouwen aan de kust des grooten oceaans, om de heerfchappij van *Spanje* fteeds verder uit te breiden, en zoo werd *Kalifornie*, in het jaar 1534, het eerst door Spaanfche zeevarenden gezien, en in 1587 door FRANCISCO DE ULLOA bezocht. Toen het Spaanfche beftuur kennis kreeg van deze ontdekking, befloot het, in tegenoverftelling van hunne handelwijze in *Mexico* en *Peru*, het nieuwe land op eene vreedzame wijze in bezit te nemen, door de inboorlingen tot het Christendom te bekeeren, en deze vrome bedoeling diende hun tot den eenigften grond, waarop zij de in bezitneming vestigden. Inderdaad werd flechts een aantal Jezuiten met eene geringe krijgsmagt naar *Kalifornie* gezonden, die zich daar zouden nederzetten en het werk der bekeering aanvangen. Hoe onbaatzuchtig ook deze, nogtans met zware kosten tot ftand gebragte expeditie ook fcheen, zoo heeft er echter mogelijk wel eene andere reden ten grond gelegen, te weten: de vrees, dat eenig ander volk zich van het zoo nabij aan *Mexico* grenzende land meester mogt maken, en gevaarlijk worden voor de Spaanfche goudmijnen.

De Jezuiten kwamen en — bekeerden. Hen volgden later de Dominikanen, en eindelijk de Franciskanen. De eerfte hebben hunne vestigingen, alhier *Zendelingsposten* geheeten, nog tegenwoordig in *Oud-* en *Nieuw-Kalifornie.* Zij bekeerden, en bekeeren nog: wij zullen weldra vernemen hoe!

De eerfte zendelingsposten ontftonden, om door de

zee

zee in gemeenſchap te kunnen blijven met *Mexico*, aan de kusten van *Oud-Kalifornie*, en wel in zoodanige ſtreken, die bijzonder geſchikt voorkwamen voor den graanbouw. De krijgsmagt, welke de monniken vergezelden, verkoos zich daarentegen zulke plaatſen tot haar verblijf, vanwaar zij de meeste zendelingsplaatſen konde overzien, om zoo doende ſteeds bereid te zijn tot derzelver verdediging en tot onderſteuning van het zendelingswerk. Zulk een militaire post heet hier *Preſidio*.

Dewijl men zich door de wilde inboorlingen niet kon doen verſtaan, zoo was er aan geene uitbreiding van de leer des Christendoms te denken, en er bleef niets overig dan de Katholijke Godsdienst, of liever de heerſchappij der monniken, door geweld van wapenen in te voeren onder dezen ten uiterſte eenvoudigen, vreesachtigen, ſlechts weinig boven de dieren verheven menſchenſtam, die welligt nog in het geheel geen denkbeeld van Godsdienst had: en dit ging ook zoo goed, dat de zendelingsposten, welke door de nieuwe Katholijke Christenen moesten gebouwd worden, zich zeer ſchielijk vermenigvuldigden. In *Nieuw-Kalifornie*, waarin wij ons thans bevinden, werd de eerſte zendelingspost *S. Diego*, in het jaar 1769 gebouwd, en nu telt men er reeds 21. Onder deze behooren tegenwoordig 25000 gedoopte Indianen: en de ganſche krijgsmagt, door welke deze menſchen in bedwang worden gehouden, die dezelve bewaakt, zoodat er geene van ontloopen, die dezulken hunner, welken het evenwel gelukt is hunne waakzaamheid te verſchalken, dikwijls met geweld uit het midden hunner talrijke volksſtammen terugſleept, en gaande wegs nog wel eens met hare ſabel nieuwe profe-

 lie-

lieten maakt, deze tot dat alles toereikende krijgsmagt bestaat uit 500 dragonders.

Het lot der zoogenaamde Christelijke Indianen is hier allerbeklagenswaardigst, en dat der negerslaven zelve is niet harder. Geheeleenal ten prijs gegeven aan de onbepaaldste willekeur van heerschzuchtige monniken, blijft hun in dien kommer zelfs de toevlugt tot den hemel niet over: want ook daar treden die geestelijke heeren hun als deurbewaarders in den weg, en wijzen alles af, wat hun niet aanstaat. Zonder eenigen eigendom te bezitten, is de gansche levenstijd dezer ongelukkigen in bidden en arbeiden voor de monniken verdeeld. Driemaal des daags jaagt men hen ter kerk in, om eene Latijnsche mis aan te hooren; den overigen tijd worden zij bezig gehouden bij den veld- en tuinbouw, of bij anderen arbeid met allergebrekkigste werktuigen, en des avonds sluit men hen op in opgepropte kasernen, die onbevloerd, zonder bedden of vensters, eerder naar veestallen dan naar menschenwoningen gelijken, en in welke zij ter naauwernood ruimte vinden om te slapen. Hunne kleeding bestaat slechts in een grof wollen hemd, hetwelk zij zelven moeten vervaardigen, en dan van de zendelingen tot een geschenk te ontvangen. Ziedaar het geluk, hetwelk de Katholijke Godsdienst den armen Indianen verschaft; ziedaar de genietingen, welke zij op den zendelingspost te wachten hebben: en wie het waagt dit paradijs te verlaten, en er naar streeft, om de vroeger genotene vrijheid onder zijne onbekeerde landslieden weder te erlangen, moet, wanneer hij gevonden wordt, in kluisters die euveldaad boeten.

De aanzienlijke streken van graanvelden, die de vrome zie-

zieleherders zich hebben toegeëigend, en welke zij door hunne kuddekens laten bearbeiden, worden voor het grootste gedeelte met tarw en peulvruchten bezaaid. De oogst wordt in magazijnen opgeslagen, en wat niet tot het gebruik noodig is, bij gelegenheid naar *Mexico* ingescheept, om daarvoor zoodanige artikelen, welke de zendelingsposten niet voortbrengen, in te ruilen. Het aanmerkelijk overschot in bare piasters verkeerd, wordt in de kassen der zendelingen overgestort.

Op deze wijze gingen de monniken, en de van hen zeer afhankelijke militairen, stilletjes hun wegje in *Kalifornie* voort, toen de andere Spaansche koloniën zich onafhankelijk verklaarden van het moederland. Zij bleven hunnen Koning nog getrouw, toen de opstand reeds in *Mexico* was doorgedrongen, en de nieuwe besturen hen op zeer voordeelige voorwaarden aanzochten, om gemeenschappelijke zaak met hen te maken. Zij bleven getrouw, alhoewel *Spanie* reeds, sedert jaren lang, zich met dit land niet scheen te bemoeijen, en noch den geestelijken, noch den militairen hunne bezolding toezond. Met deze onveranderlijke trouw namen zij ook des Konings bevel in acht, van hunne havens voor geen vreemd schip te openen. Dewijl er nu geen geld uit *Spanje* kwam, en de nieuwe republikeinen mede tot de vreemden behoorden, leden en de zendelingen, en de militaire posten, gebrek aan vele noodwendigheden, die het land hun niet konde opleveren. De laatste gingen, tot hunnen Kommandant toe, in lappen gekleed, en waren zonder soldij, nog daarenboven genoodzaakt, hunne middelen van onderhoud van de monniken af te bedelen. Het gemis, waaraan deze het gevoeligste leden, was dat van werktuigen en gereedschap voor den akkerbouw,

en

en hun ander werk, daar zij, ingevolge eene Spaansche achteloosheid, verzuimd hadden de middelen te beramen, om hetzelve binnenslands te doen vervaardigen. Hierdoor dreigde de bron van hun gewin uit te droogen, en nogtans bleven zij hunnen Koning aankleven, hetgene hun tot groote eer zoude verstrekt hebben, wanneer slechts hun eigenbelang niet zoo zeer daarmede ware gemoeid geweest: want wat konden zij van eene verandering van staatsregeling anders te gemoet zien, dan dat hunne magt merkelijk zoude beperkt worden? Intusschen glom reeds in het misnoegen der militairen eene voor de heerschappij der monniken gevaarlijke vonk, die door een voorval, hetwelk een paar jaren voor onze aankomst gebeurd was, plotselijk in lichterlaaije vlam uitbrak.

Tot de eenigste uitspanning der gedoopte Indianen, hadden de monniken hun van tijd tot tijd, even als de zeevarenden aan de eilanders der *Zuidzee*, eenige kleinigheden gegeven om er mede te spelen. Dit hield nu natuurlijkerwijze op, toen dergelijke dingen niet meer voorhanden waren, en nu eerst gevoelden de Christelijke halfmenschen het gansche gewigt hunner rampen. Hunne vertwijfeling verwekte een' opstand. Woedend braken zij uit hunne kerkers los, en vielen op de woningen der monniken aan, doch moesten weldra voor de magt der vuurwapenen wijken. De militairen bragten hun met een gering verlies aan hunne zijde eene zware nederlaag toe, en zij moesten zich weder geheelenal naar de vorige dwingelandij schikken. Doch nu ook was den dragonders een lichtstraal opgegaan. Wat zoude er, zonder hunnen dapperen moed, van de monniken geworden zijn? Bedwelmd door hunne overwinning, zagen zij, van nu af aan, in de geestelijke vaders niet anders dan hun-

hunne hulpbehoevende befchermelingen, en zij verklaarden zich, in weêrwil van allen tegenftand der monniken, voor den eerften ftand van het land, doch tevens onafhankelijk van *Spanje*, dat reeds zoo lang de hand van hen had afgetrokken. Gelijke oorzaken hadden in *Oud-Kalifornie* dezelfde uitwerking, en de beide landen, die reeds voorheen als twee verfchillende Gouvernementen befchouwd werden, maken ook thans, ieder op zich zelven, een bijzonder gemeenebest uit.

Het zoude niet bezwaarlijk voor *Spanje* geweest zijn, deze vruchtbare gewesten te behouden. Had het hun flechts eenen geringen onderftand gezonden, dan waren zij waarfchijnlijk nimmer afgevallen. En hoe gefchikt is niet de ligging van *Kalifornie*, om vandaar de aanfpraak op de oproerige koloniën met nadruk te doen gelden, vooral op het aangrenzende *Mexico*, de voormalige goudmijn van *Spanje?* Dewijl de *Philippijnfche Eilanden* getrouw zijn gebleven, zouden ook deze rijke eilanden toereikende middelen tot bevordering van dat oogmerk opgeleverd bebben. Het fchijnt bijna de wil der Voorzienigheid geweest te zijn, dat *Spanje* deszelfs *Kalifornie* zoude vergeten, ten einde de nieuwe Staten te doen oprijzen.

De onafhankelijkheid van *Kalifornie* heeft ten gevolge gehad, dat deszelfs havens voor alle natiën openftaan, en dat de handel er begint te bloeijen. De Staten van *Noord-Amerika* hebben het eerfte nut van denzelven getrokken. De uitvoer uit het land beftaat tegenwoordig flechts uit koren, osfenhuiden, talk en kostbare zeeottervellen. Men heeft zelfs reeds eene proef genomen, om voor eigene rekening op *China* te handelen: doch deze is mislukt. Het rijk beladen fchip werd aan het

be-

bevel van eenen Noord-Amerikaanſchen Kapitein toevertrouwd, die de lading ook in *China* verkocht, maar er tevens beter rekening voor zich in vond, om het ontvangen geld met het ſchip te behouden, dan naar de eigenaars terug te keeren.

Ten tijde van ons verblijf in *Nieuw-Kalifornie*, ſtond hetzelve onder het beſtuur van *Don* LOUIS ARGUELLO, denzelfden jongen man, dien ik op mijne reize met den *Rurik* als Kommandant der bezetting te *S. Francisco* had leeren kennen. Hij hield zich te *Monterey* op, en was bezig aldaar een wetboek te regelen, hetwelk voor de veelſoortige beſtanddeelen van zijn Gouvernement, dragonders, monniken en Indianen tot een rigtſnoer van gedrag zoude dienen. Moge het lot der laatſte verzacht worden! Hier beſtond nog geene ſtaatsregeling, en ARGUELLO's geestkracht en doorzigt zijn misſchien niet vermogend genoeg geweest om die, welke hij ontworpen heeft, tot ſtand te brengen. De beide deelen van *Kalifornie* behoeven nog groote veranderingen, eer zij gelukkige en bloeijende ſtaten kunnen worden, waartoe het land anders de middelen zoo rijkelijk oplevert.

Op den morgen na onze aankomst bezocht ik aan het militaire hoofdkwartier den ouden SANCHEZ, die mij met hartelijke blijdſchap ontving, en mij veel verhaalde van de gebeurtenisſen, die in de acht jaren, ſedert dat ik hier met den *Rurik* geweest was, tot nu toe waren voorgevallen. *Don* LOUIS was, volgens zijn zeggen, een man van aanzien geworden, en hij zelf tot Luitenant bevorderd, hetgeen hier reeds veel beteekent. Hij verzekerde mij echter, dat de ganſche huishouding hem niet geviel, en dat zij niet goed zoude afloopen. Hij was liever een eenvoudig Spaansch koninklijk onderdaan ge-

gebleven, dan, gelijk nu, een republikeinsch officier te zijn.

De bezetting was in denzelfden toeſtand, waarin ik die voor acht jaren gezien had, en ik vond in het geheel geen ander blijk van de gewigtige ſtaatsomwenteling, die er plaats gegrepen had, dan de republikeinſche vlag. Alles ſcheen nog in eene onachtzame zorgeloosheid den ouden gang voort te ſukkelen. Sanchez beloofde mij het ſchip vooreerst dagelijks van versch vleesch te zullen voorzien; doch ten aanzien onzer behoefte aan groente gaf hij mij den raad, eene boot naar den zendelingspost van *S. Clara* te zenden, alwaar er een overvloed van was. De bezetting had, uit eene ſlechts hier verklaarbare nalatigheid, verzuimd er zoo veel van te verbouwen, als zij tot eigen gebruik noodig had. Dewijl ik, gedurende mijn eerſte verblijf alhier, de zendelingsplaats van *S. Clara* niet bezocht had, zoo nam ik voor, op den volgenden dag met onze ſloep daarheen te varen. Sanchez bezorgde mij eenen goeden loods, en zond tegelijk een' bode te paard over land naar den zendelingspost, om berigt van mijne aanſtaande komst te geven.

De baai *S. Francisco* bevat in haren omtrek 90 mijlen. Zij wordt door eenige eilanden in twee tamelijk gelijke waterkommen verdeeld, waarvan de eene ten noorden, de andere ten zuiden ligt. Aan de oevers der zuidelijke, die in eene oostelijke rigting landwaarts inloopt, liggen de drie zendelingsplaatſen *S. Francisco*, *S. Clara*, en *S. Joſe*. Van de noordelijke helft der baai zal ik hierna ſpreken.

Des morgens van den 28 September was de barkas, met al het noodige tot de kleine reis voorzien en zeil-

vaar-

vaardig. Wij namen zoo wel den vloed als eenen gunstigen wind te baat, en zeilden in eene oostelijke rigting voorbij lagchende oevers, eilanden en kapen op den zendelingspost *S. Clara* aan, welke, op eenen afstand van 25 mijlen, omtrent in eene regte lijn van ons schip verwijderd lag. Overal waarheen onze oogen zich keerden, kwam ons het land schoon en vruchtbaar voor. Men ziet hier geene kale rotsen. De oevers, in het heerlijkst groen pralende, zijn niet zeer hoog. Heuvelen verheffen zich golvende en amphitheatersgewijze naar het binnenste gedeelte des lands, en de achtergrond is met hoog geboomte gedekt. Boven op de ronde heuveltoppen staan hier en daar eikenboschjes, en deze vormen, door lagchende beemden van elkander gescheiden, bevalliger landschappen, dan de kunst kan afmalen. Men konde van dit land, met eene geringe moeite, den overvloedigsten oogst winnen: doch men zoekt er vergeefs naar menschen, om zich ten nutte te maken, hetgeen de natuur hun zoo milddadig aanbiedt. In deze schoone velden heerscht alom de stilte des doods, die slechts door de wilde dieren gestoord wordt. Zoo ver het oog reikt, ontwaart men nergens eene hut, nergens eenig spoor van menschen. Geene kano glijdt over het water, door hetwelk wel schepen konden zeilen, en waarin goede havens zijn. De groote witte pellikaan alleen, met zijnen geweldigen krop onder zijn' snavel, maakt zich den overvloed van visch te nut, en is hierin der Spanjaarden vooruit, die in de tweehonderd jaren, sedert welke zij in *Kalifornie* wonen, nog zoo ver niet gekomen zijn, dat zij een vischnet bezitten. Hoe zorgeloos en gelukkig konden hier duizenden van huisgezinnen leven! hoeveel beter hadden de Europeanen, die als kolonis-

nisten naar *Brazilië* optogen, gedaan, met zich hier te vestigen! Daar hebben zij oneindig meer zwarigheden te boven te komen, worden er niet altijd naar wensch door het beſtuur behandeld, en bezwijken er ten laatſte voor de ongewone hitte: hier hadden zij het klimaat van zuidelijk *Duitschland* gevonden met eene natuur, die hunne geringſte pogingen met eene milde hand zoude beloond hebben.

Toen wij een paar uren lang gezeild hadden, vonden wij regts van ons af een' diepen inham, aan welks oever wij den zendelingspost *S. Francisco* tusſchen boschachtige heuvelen ontdekten. De ebbe was ondertusſchen ingevallen, de wind gaan liggen, en wij kwamen niet dan langzaam met roeijen vooruit. Dit bewoog ons aan een klein bevallig eilandje te landen, nadat wij bijna vijftien mijlen hadden afgelegd. Het was juist middag. Wij legden een groot vuur aan, en daar alle de matrozen een weinig van het koken verſtonden, zoo was er ſpoedig een middagmaal toebereid, dat ons, bij het uitnemend ſchoon weder, in de opene lucht en onder ſchaduwrijke eikenboomen, overheerlijk ſmaakte. Terwijl de matrozen een weinig uitrustten, gingen wij het eiland bezien. Deszelfs noordelijke oever was tamelijk hoog, en ſteeg bijna loodregt uit de zee op. De bodem van het eiland, onder de eerſte laag van aarde, beſtaat, even gelijk die van het ganſche land rondom de baai van *S. Francisco*, uit lei van verſchillende kleur. Geen ſpoor deed ons vermoeden, dat ooit menſchen op dit eiland geweest waren, en dit is ook waarſchijnlijk zoo, omdat hier nog voor korten tijd geene vaartuigen waren, en elke zendelingspost tegenwoordig ſlechts nog ééne vrachtboot bezit, waarmede de vrome monniken op

de rivieren, welke zich in de noordelijke helft der baai uitstorten, togten ondernemen, ten einde onder de Indianen, die zich somtijds aan derzelver oevers ophouden, nog eenige proselieten te maken, en zich zoo doende nieuwe arbeiders aan te werven. De Indianen hebben ook geene andere kano's dan zulke, die uit zamengebonden riet bestaan, en in welke zij tot aan de heupen in het water zitten. Dat hier, waar het schoonste timmerhout in zulk eenen overvloed voorhanden is, niemand nog het geringste vaartuig verstaat te bouwen, levert een duidelijk bewijs op van de luiheid der Spanjaarden, en van de domheid der Indianen.

Ons eiland was omringd van wilde eenden en andere zeevogels: de witkoppige adelaars zweefden boven de toppen der eiken, en loerden op eene soort van kleine hazen en patrijzen, welke hier zeer overvloedig zijn. Wij hadden nu een paar uren lang eene voor zeelieden verkwikkelijke rust op het land genoten, en vervolgden toen met eenen voorspoedigen wind onzen togt.

De zon was reeds nabij den horizon, toen wij den oostelijken oever van de bogt naderden. Hier laat de diepte van het water slechts aan groote booten en niet meer aan schepen toe te varen, en het land krijgt een ander aanzien. De bergen wijken meer achteruit. Voor dezelve ligt eene opene vlakte, die al lager wordt en aan den oever in een moeras eindigt, hetwelk door eene menigte slingerende kanalen doorsneden wordt, die diep genoeg zijn, om er met booten door tot aan het drooge land te komen. Het begon reeds donker te worden, toen wij deze kanalen invoeren, waar men zonder eenen goeden loods, zelfs bij helderen dag, zoude verdwalen, uithoofde van de aan weêrskanten van het moeras groeijen-

jende biezen, die zoo hoog ſtaan, dat men boven dezelve niets dan den hemel zien kan. Onze matrozen roeiden met vele inſpanning: de kanalen werden langzamerhand ſmaller en het land drooger: weldra vernamen wij nu ook achter het vaartuig menſchelijke ſtemmen, en eindelijk bereikten wij te middernacht de landingsplaats. Hier brandde een groot vuur. Bij hetzelve ſtonden twee dragonders met rijpaarden voor ons, en eenige halfnaakte Indianen, die van den zendelingspost hierheen gezonden waren om ons te ontvangen. Dewijl de zendelingspost nog een uur van hier verwijderd lag, de nacht zeer donker was, en ik de monniken niet in derzelver rust ſtoren wilde, beſloot ik hier den morgen af te wachten. Onze kleine tenten werden dadelijk opgeſlagen, nog eenige vuren aangelegd, en de koks weder aan het werk gezet. Na onze langdurige vaart met de ſloep, (wij hadden door de verſchillende koerſen, welke wij hadden moeten nemen, ten minſte veertig mijlen ver van het ſchip afgelegd) kwam ons het *bivouak* op het vaste land zeer genoegelijk voor. De lucht was zoo zwoel als bij ons in de warmſte zomernachten, en echter waren wij reeds op het einde van September. Wij hoorden gedurig rondom onze legerplaats eene ſoort van gejank, alsof wij omringd waren door jonge honden. Hetzelve kwam voort van eene kleine ſoort van wolven, bijna zoo groot als vosſen, die in menigte door geheel *Kalifornie* verſpreid zijn. Deze dieren zijn zoo driest en loos, dat zij in het donkere de woningen der menſchen naderen, en zich niet gemakkelijk laten afſchrikken, om te kapen wat zij verlangen. Wij kregen er eene proef van. Onze voorraad van vleesch was niet goed genoeg bewaard

 ge-

geworden, en des morgens vonden wij niets dan den doorgebeten ledigen zak.

De opgaande zon voorſpelde ons eenen ſchoonen dag, en ontdekte ons de omſtreken van ons nachtleger. Het waren onafzienbare vlakten, die door de zendelingen tot tarwvelden gebruikt werden. Het koren was reeds gemaaid, en men zag niet anders dan de ſtoppelen, waarin groote troepen van paarden, runderen, en ſchapen liepen te weiden. De zendelingspost van *S. Clara* bezit den grooten rijkdom van meer dan 14000 ſtuks rundvee, 1000 paarden, en 10000 ſchapen. Het grootſte gedeelte dezer dieren leeft zonder eenig toezigt in de bosſchen in eenen verwilderden toeſtand, en teelt er ſterk voort.

Ik liet nu de paarden zadelen, en wij begonnen den rid naar den zendelingpost, die zich achter de wijduitgeſtrekte korenvelden aan ons vertoonde. Onze weg lag juist dwars over de ſtoppels, die met ſcharen van wilde ganzen, eenden en ſnippen van allerlei ſoort bedekt waren, welke ons onbeſchroomd zoo nabij lieten komen, dat men er met eenige oefening, door het werpen van ſtokken, vele van had kunnen dooden. Deze trekvogels blijven hier den winter over, nadat zij den zomer in het Noorden doorgebragt en aldaar gebroed hebben. Wij losten een paar ſchoten onder de ganzen, en troffen er een dozijn van; ſommigen derzelven waren geheel wit, en zoo groot als onze gewone werfganzen.

Na anderhalf uur rijdens kwamen wij te *S. Clara* aan, waar de monniken ons allervriendelijkst ontvingen, en zich op alle wijze beijverden, ons het verblijf onder hen aangenaam te maken. De zendelingspost is in het

jaar

jaar 1777 aangelegd: hij ligt aan eene kleine beek van het fchoonfte helderfte water, in eene uitgeftrekte, boven alles vruchtbare vlakte. Zware eiken overfchaduwen de gebouwen, achter welke zich onachtzaam bearbeide tuinen bevinden, die echter groenten, allerlei foort van vruchten, en een' overvloed van fchoone druiven opleveren. De gebouwen van *S. Clara* zijn, gelijk die van alle de andere zendelingsposten eene groote fteenen kerk, eene zeer ruime woning voor de monniken, groote magazijnen tot berging der granen en gereedfchappen, en eindelijk de *Rancherio's*, of kazernen voor de Indianen, waarvan reeds melding is gemaakt. Deze beftaan uit lange rijen van fmalle en lage huisjes, of liever ftallen, met afzonderlijke vertrekken voor elk huisgezin, waar het even plaats genoeg heeft om te flapen. Dan viel ons nog eene groote, vierkante, tusfchen huizen ingeflotene plaats in het oog, die naar buiten in het geheel geen venfter had, en flechts van eene kleine, zorgvuldig geflotene deur voorzien was, waardoor zij volkomen het aanzien heeft van een gevangenhuis voor ftaatsmisdadigers. Hier houden de monniken, als geftrenge bewaarders der kuischheid, de jonge ongehuwde Indiaanfche meisjes onder hun bijzonder toezigt opgefloten, en bezig met fpinnen, weven en dergelijken arbeid. Deze kerk wordt voor de gevangenen geopend, wanneer zij naar de kerk behooren te gaan, hetgeen dagelijks twee- of driemaal het geval is. Ik heb eenige keeren gezien hoe het poortje ontfloten werd, en de arme meisjes waarlijk in woede naar buiten kwamen dringen, om de ruime lucht in te ademen, en hoe zij dan door eenen ouden haveloozen Spanjaard, met eenen ftok in zijne hand, gelijk eene kudde fchapen naar de kerk wer-

den gedreven, uit welke zij, na het hooren van de mis, terftond weder in hare gevangenis moeten kruipen. Met zulk eene zorgvuldigheid worden de jonge meisjes door de geestelijke vaders bewaard, en echter verklaarde men mij, dat de ijzeren ftangen aan de beenen van eenige dezer weinig bekoorlijke Schoonen, tot eene boete dienden voor het ontfnappen aan die waakzaamheid. Eerst wanneer zij getrouwd zijn, komen deze kloosterlingen weder in de kazernen onder de haren terug.

Driemaal daags roept eene klok de Indianen ten eten, hetwelk in vele groote ketels toebereid, en dan in bepaalde portiën aan elk huisgezin wordt rondgedeeld. Zelden krijgen zij vleesch. Hunne gewone fpijs beftaat in een' uit tarwemeel, mais, erwten en boonen gemengden, en in water gekookten brij, die ook zelfs het gezondfte voedfel niet eens oplevert.

De zendelingspost van *S. Clara* bevat 1500 Indianen van het mannelijke geflacht, en van deze is omtrent de helft gehuwd. Deze menigte van menfchen wordt door drie monniken geregeerd, en door vier foldaten met een' onderofficier bewaakt. Dewijl deze geringe wacht toereikende is voor een zoo groot getal van menfchen, moet men gelooven, dat van de Indianen de zendelingspost het, in vergelijking van hunne vrije wilde landslieden, zeer wel hebben, of dat hunne groote bekrompenheid hen met de dieren gelijk ftelt, wier inftinkt hen aan de plaats gehecht houdt, waar zij gevoederd worden. Het eerfte fchijnt juist het geval niet te zijn. Zware dagelijkfche arbeid, uitgenomen alleen den zondag, die bijkans geheel met bidden moet worden doorgebragt, ligchamelijke tuchtiging, gevangenis en ijzeren ftangen aan de voeten, tot ftraf voor de onnaauwkeurige opvolging van den wil

der

der monniken, flecht voedfel, eene ellendige woning, ontbering van allen eigendom, en bijna van elk genot des levens — ziedaar dingen, die juist niet tot het genoegen van menfchelijke wezens kunnen toebrengen. Menig een zoekt ook door de vlugt een beter lot te erlangen: doch de foldaten weten zijn verblijf fpoedig op te fporen, en brengen hem dikwijls, zoo als reeds gezegd is, zelfs uit het midden van den kring zijner wilde landslieden, met geweld terug, en dan ftaat hem eene zware ftraf te wachten. Het geduld, waarmede deze Indianen zich aan de mishandelingen op den zendelingspost onderwerpen, behoort dus flechts aan hunne dierlijke onnoozelheid te worden toegefchreven, en ik moet erkennen, dat ik nog nimmer een' zoo dommen en leelijken menfchenftam gezien heb, die misfchien nog een' trap lager ftaat dan de inwoners van het *Vuur-* en van *Van Diemensland*. Deze fchepfelen hebben inderdaad flechts eene geringe gelijkenis naar menfchen. De Christelijke Godsdienst, of veel meer datgene, hetwelk de monniken dus noemen, heeft hen niets befchaafder gemaakt. En hoe zoude zij ook in deze bekrompene verftanden ingang kunnen vinden, vooral daar het middel, om zich bij hen begrijpelijk te maken, de kennis van hunne verfchillende talen, bijna geheel ontbreekt? De wijze, waarop de leeraars van het Christendom met deze ftiefkinderen der natuur omgaan, heeft hen integendeel nog lager doen zinken. Ik heb later gelegenheid gehad om vrije Indianen te zien, die zoo dom niet fchenen, maar op eenen hoogeren trap ftonden, dan die, welke zich onder het opzigt bevonden van *la gente rational*, gelijk zich de Spanjaarden hier betitelen.

Had men flechts niet gezocht hen tot bloote fchijn-

Christenen, maar ook tot menſchen te vormen, had men hen geleerd zich huizen te bouwen, akkerbouw en veeteelt voort te zetten op velden, die hun eigendom bleven, en van welker voortbrengſelen zij het vrije genot behielden, dan had de menſchelijke beſchaving zeer ſpoedig van zelve vorderingen onder hen gemaakt, en misſchien weldra *los Barbaros* met het *gente rational* op dezelfde hoogte gebragt.

Er zijn in *Kalifornie* vele verſchillende ſtammen van Indianen, wier talen zoodanig onderſcheiden zijn, dat zij dikwijls geene de minſte overeenkomst met elkander hebben. Er worden b. v. te *S. Clara* alleen meer dan twintig verſchillende ſpraken gebezigd: doch het morſige, domme, leelijke, walgelijke uitzigt hebben alle die Indiaanſche ſtammen met elkander gemeen. Zij zijn ook doorgaans middelmatig van groei, zwak van aanleg, en zwart van kleur. Zij hebben meestal een plat gezigt, groote vooruitſtekende lippen, breede negerneuzen, bijna geen voorhoofd, pikzwart en ſterk, maar ſluik haar. Hunne zielskrachten ſluimeren nog volkomen, en LA PEROUSE heeft misſchien niets overdreven, wanneer hij zegt, dat diegene onder hen, die begrijpen kan, dat tweemaal vier acht is, voor eenen NEWTON of DESCARTES onder zijne landslieden kan doorgaan, dewijl dit voor het verſtandsbegrip der meesten hunner te hoog is.

In hunnen wilden ſtaat leiden alle deze Indianen een omzwervend leven. De jagt is hunne eenigſte bezigheid, en het eenigſte middel om zich onderhoud te verſchaffen. Vanhier is ook het ſchieten met pijl en boog hunne eenigſte behendigheid, en deze heeft aan menigen Spanjaard het leven gekost. Zij zwerven naakt door de bosſchen en bergen, om op wild te loeren. Slechts voor

voor eenen korten tijd bouwen zij zich ellendige hutten van ſtruiken op de plaats, waar zij willen blijven, en verbranden die, zoodra zij dezelve weder verlaten.

De akkerbouw is hier, gelijk ik reeds gezegd heb, de rijke bron van inkomſten der geestelijken. Zij beoefenen dien zeer in het groot. De jaarlijkſche tarwoogst van *S. Clara* alleen bedraagt over de 3000 fanegos, bijna 620 Engelſche kwarters, of 3400 Berlijner ſchepels, en door de buitengewone vruchtbaarheid van den grond levert de oogst, middelbaar berekend, 40 voor 1 op: hoewel een Europeaansch landbouwer vele aanmerkingen zoude te maken vinden op de bearbeiding van het veld. De akker wordt eerst met eenen zeer gebrekkigen ploeg omgehaald, vervolgens bezaaid en weder beploegd. Daarmede is alles afgeloopen, en een aanmerkelijk gedeelte van het zaad verſtikt onder de dikke harde aardkluiten. Door eene goede bewerking zouden deze velden een in *Europa* voorbeeldeloos gewin opleveren. De monniken erkennen zelve, dat zij weinig van den akkerbouw verſtaan, en kunnen zich ook wel met hunnen rijken oogst vergenoegen. Met het malen van het koren gaan zij op eene onvergeeflijke wijze te werk. Er beſtaat nog in geheel *Kalifornie* geen molen, en de arme geplaagde Indianen moeten met eenen allermoeijelijkſten arbeid de tarwe tusſchen twee platte ſteenen aan ſtukken wrijven.

Wij deden eene wandeling van den zendelingspost af naar het een half uur van denzelven verwijderde *Pueblo*. Deze naam beteekent in *Kalifornie* een dorp, hetwelk door getrouwde invaliden en gepasporteerde ſoldaten met hunne kinderen bewoond wordt. Dit *Pueblo* ligt in eene bekoorlijke ſtreek. De bevallige huizen zijn van

ſteen gebouwd en omringd van boomgaarden, over welker heiningen uitlokkende druiven hangen. De bewoners kwamen ons met vriendelijkheid te gemoet, en noodigden ons met eene Spaanſche deftigheid in hunne eenvoudige, maar zindelijke huizen binnen. De gezondheid en het vergenoegen waren op alle gezigten te lezen. Deze lieden zijn inderdaad gelukkig. Vrij van alle belastingen en in het bezit van zoo veel land als zij willen, leven zij onbekommerd van de rijke opbrengst hunner akkers en veeteelt. Er zijn verſcheiden zulke *Pueblos*, en men beſpeurt jaarlijks in dezelve eenen ſterken aanwas der bevolking, terwijl daarentegen de Indianen in de zendelingsposten door eene aanmerkelijke ſterfte, die dikwijls in een jaar het derde gedeelte van hun aantal beloopt, geweldig afnemen: zoodat de geestelijke heeren ook niet zouden kunnen beſtaan, indien zij door list en geweld geene rekruten uit de wilde Indianen aanwierven. In *Oud-Kalifornie* zijn reeds ettelijke zendelingsposten te niet gegaan, omdat de wilden, die zich in die ſtreken ophielden, reeds uitgeroeid waren. Voor *Nieuw-Kalifornie* is er in het noorden nog een aanzienlijke voorraad van menſchen voorhanden: doch, wanneer men voortgaat zoo verſpillend met hen te handelen, zal er eens een tijd komen, waarin ook die bron verdroogen zal. Intusſchen zullen zich de *Pueblos* vermenigvuldigen, en éénmaal aan *Kalifornie* eene nieuwe bevolking ſchenken.

Nadat wij ons drie dagen opgehouden hadden bij de monniken van *S. Clara*, wier gastvrijheid men ten minſte moet erkennen, ondernamen wij de terugreis met eene lading groente en vruchten, welke wij tot eenen tamelijk billijken prijs hadden ingekocht, en die op zeer ſlecht

flecht gemaakte, lompe, tweewielige en met osfen befpannen karren naar de landingsplaats vervoerd werd. De wielen van deze karren waren fchijven uit dikke planken ineengevoegd. Juist niet volmaakt rond, en ook niet in het midden doorgeftoken, draaiden zij ongemakkelijk om de asfen, en deelden aan deze eene fchokkende beweging mede, door welke onze heerlijke meloenen, perziken, abrikozen, druiven, vijgen en appelen, die in *Europa* huns gelijken niet hebben, veel te lijden kregen. Bij onze barkas aangekomen, vonden wij alles gereed, om ons met onze lading in te nemen. De matrozen waren, gedurende onze afwezigheid, in den nacht, zoo als zij zeiden, door eene foort van groote wolven verontrust geworden.

Geholpen door de eb, ftaken wij van den oever af, en zagen weldra een' arm van de zee, die naar eene rivier geleek, zich naar het oosten uitftrekken, aan welks einde de zendelingspost van *S. Jofe*, in het jaar 1797, in eene zeer vruchtbare ftreek is aangelegd. Hij is thans reeds een der rijkfte van *Kalifornie*, en in zijne nabijheid is ook een *Pueblo* opgekomen. Deze en die van *S. Clara* waren tot nog toe de eenigfte aan de bogt van *S. Francisco*. Tusfchen *S. Jofe* en *S. Clara* was kort geleden een weg aangelegd, dien men rijdende in twee uren kan afleggen.

Spoedig na onze terugkomst aan het fchip kwam er een monnik, vergezeld van eenen dragonder, naar den oever rijden, en gaf ons met zijnen grooten hoed een teeken, dat hij bij ons verlangde te komen. Hij werd terftond afgehaald, en de kleine, magere, zeer levendige en fpraakzame Spanjaard kondigde zich aan als de *padre*

dre THOMAS van den zendelingspost te *S. Francisco*, die zijne dienst kwam aanbieden, om ons tegen behoorlijke betaling dagelijks van verſche levensmiddelen, waartoe zelfs een paar fleſschen melk zouden behooren, te voorzien. Hij liet er zich niet weinig op voorſtaan, dat hij de eenige man aan de ganſche baai van *S. Francisco* was, wien het, na eene moeijelijke overwinning van vele hinderpalen en zwarigheden, eindelijk gelukt was, van zijne koeijen, waarvan hij er eene menigte had, een weinig melk te winnen. Daar wij van het *preſidio* niets krijgen konden, en *S. Clara* te ver van ons af was, moesten wij met den eisch van *padre* THOMAS genoegen nemen, en hierop noodigde hij mij tegen den volgenden dag bij zich.

Ik reed dan des anderen daags, van eenige mijner officieren vergezeld, naar den zendelingspost van *S. Francisco*, welken ik reeds in mijn vorig reisverhaal beſchreven heb, en die, ſedert dien tijd, bijna in denzelfden toeſtand gebleven is. De opgeruimde vrolijke THOMAS was thans de eenigſte monnik van deze plaats, en bijgevolg zonder mededinging haar oppergezagvoerder. Wij werden vriendelijk ontvangen, en met veel ſtaatſie onthaald. De maaltijd, waarbij eene talrijke menigte van ſpijzen, ſterk met knoflook en peper gekruid, werd voorgediend, en de zeer goede wijn, dien de *padre* zelf had gekelderd, dapper werd ingeſchonken, zoude ook nog door muzijk veraangenaamd worden. Deze werd gedeeltelijk door kleine Indiaanſche jongens op gebrekkige violen gekrast, gedeeltelijk door den eerwaardigen *padre* zelven met eene lier, welke op eenen ſtoel naast hem ſtond, geakkompagneerd. De zendelingspost van

van *S. Clara* had de vruchten tot het nageregt geleverd, alzoo dezelve hier uit hoofde van den zeedamp niet rijp willen worden.

Op zekeren morgen kondigden eenige kanonſchoten uit het *preſidio*, van het bij de beantwoording onzer begroeting geſpaarde buskruid, de terugkomst aan van den Kommandant *Don* IGNATIO MARTINEZ, die, na den afloop van het kongres te *Monterey*, weder naar zijnen post terugkeerde. De Kommandant van den militairen post *S. Diego*, *Don* JOSE MARIA ESTUDILLO, dien ik van vroegeren tijd kende, was ter verrigting van eenige zaken met hem medegekomen. Zij bezochten mij, vergezeld van SANCHEZ, ſpijsden des middags bij mij, en het geviel hun aan boord zoo wel, dat zij het ſchip niet voor den nacht verlieten.

Noodzakelijke dienstpligten riepen mij naar het etabliſſement der Rusſisch-Amerikaanſche Kompagnie, *Ross* geheeten, hetwelk ten naasten bij 80 mijlen ten noorden van *S. Francisco* ligt. Reeds voor eenigen tijd was de gedachte bij mij ontſtaan, de reize derwaarts vanhier over land te doen: doch onoverkomelijke zwarigheden ſchenen zich daartegen te verzetten. Alleen door den bijſtand van den Kommandant was het mogelijk dezelve uit den weg te ruimen. Ik nam dus zijne welwillendheid te baat, en hij was bereid om mijnen wensch te vervullen. Wij hadden een aantal rijpaarden noodig benevens een gewapend eskorte, om als wegwijzers te dienen, en ons tegelijk te kunnen onderſteunen in onze verdediging tegen de mogelijke aanvallen van dezen of genen wilden volksſtam. Het een en ander werd ons toegeſtaan. *Don* ESTUDILLO beſloot het avontuur mede te

te beproeven, en hij nam zelf het bevel over het eskorte op zich, hetwelk tot ons geleide beſtemd was.

Mijne reisgenooten op dezen togt waren Doctor ESCHSCHOLTZ, de Heer HOFMANN, twee mijner officieren, twee matrozen, en *Don* ESTUDILLO met vier dragonders. Wij waren dus in alles twaalf mannen ſterk. De dag der afreis werd bepaald. Des avonds te voren kwam ESTUDILLO, met zijne in leder geharnaste en wel gewapende dragonders aan boord. Hij zelf zag er in zijne oude Spaanſche rusting, met een groot zwaard en nog grootere ſporen, met eenen dolk en pistolen in zijnen gordel, en eene karabijn in zijnen arm, zoo avontuurlijk uit, dat hij wel aan eene vroegere eeuw ſcheen toe te behooren. Hij verzekerde, dat men niet voorzigtig genoeg konde zijn, alzoo wij ſtreken gingen bezoeken waar *los Indianos bravos* woonden. Wij voorzagen ons derhalve mede rijkelijk van wapenen, en het kleine, wel uitgeruste legertje beſteeg des morgens, toen ſlechts nog eenige ſchemering van licht op de toppen der bergen viel, de barkas, met welke wij bij een' volkomen ſtillen wind, onder het ſchoonſte weder en eene bekoorlijke zachte lucht, in eene noordoostelijke rigting over de baai van *S. Francisco* roeiden, naardien wij de reize te land eerst van den zendelingspost *S. Gabriel* aan den noordelijken oever der baai gelegen, wilden aannemen. De Indiaan MARCO, dien ESTUDILLO had medegebragt, diende ons tot een' loods. De Spanjaarden, die hier wonen, kunnen op geene reis te water vaste verkenningspunten waarnemen, zelfs niet, wanneer zij dezelve meermalen gedaan hebben, of liever, zij vinden dat te ongemakkelijk, en bedienen zich daarom altijd van eenen ervaren Indiaan voor het roer.

Es-

Estudillo was reeds een man van rijpen ouderdom, doch desniettemin een vrolijk gezel, en de welgemanierdste Spanjaard, dien ik in *Kalifornie* heb aangetroffen. Hij was een weinig vooringenomen met zijne letterkundige kennis, en noemde mij, behalve *Don Quichot* en *Gil Blas*, nog drie boeken op, die hij gelezen had, terwijl zijne overige hier woonachtige landslieden, gelijk hij mij vertrouwelijk influisterde, nooit eenig ander boek hadden gezien dan den bijbel. Marco had tot op zijnen ouden dag op eenen zendelingspost geleefd, en om zijne bruikbaarheid had men hem onderſcheiden, en beter dan de overigen behandeld. Hij ſprak ook vrij goed Spaansch. Estudillo hield hem zoo een weinig voor het doelwit, om de pijlen van zijn vernuft op af te ſchieten, doch vond in den ouden Indiaan eenen kloekmoedigen tegenſtander, wiens antwoorden hem dikwijls in verlegenheid bragten. Deze marco ſtrekt ten blijk, dat, onder gunſtiger omſtandigheden, ook het geestvermogen van een' Kaliforniesſchen Indiaan zich weet te verheffen: — doch dit kan op de zendelingsposten niet dan zeer zelden het geval zijn.

Don estudillo ſprak met groote vrijmoedigheid over den ſtand van zaken in *Kalifornie*, waar hij nu ſedert 30 jaren geleefd had. Hij was even zoo min als zijne ſpitsbroeders een vriend van de geestelijken. Hij noemde dezelve *Egoisten*, die ſlechts op hun perſoonlijk belang bedacht zijn, zich door den zwaren arbeid hunner bekeerlingen verrijken, en dan met derzelver ſchatten naar *Spanje* vertrekken. Hij beſchreef mij ook de wijze, waarop de bekeering in het werk werd geſteld. De monniken, zeide hij, zenden dikwijls hunne dragonders naar het gebergte op de vangst der vrije ongeloovigen,

om

om hen tot Christelijke ſlaven te maken. Zulk een jager is van eenen ſtrik voorzien, die, uit ſterke riemen vervaardigd, met het eene einde aan den zadel is vastgemaakt, en hij weet denzelven, op eenen afſtand van zeven tot acht vademen, zoo behendig te werpen, dat hij zelden zijn doel mist. Gelukt het hem, om een' troep Indianen te overvallen, zoo werpt hij, eer zij er op verdacht zijn, een' van hen den ſtrik over het hoofd, geeft zijn paard de ſporen, en jaagt met den buit naar den zendelingspost, waar hij dan menigwerf met een lijk aankomt. Ik moet erkennen, dat de hier wonende dragonders inderdaad tot de moedigſte en behendigſte ruiters behooren, die ik ooit gezien heb, en hieruit laat het zich verklaren, dat zij zelfs beeren en wilde ſtieren met hunne ſtrikken vangen, wanneer er vele bij elkander zijn. Tot de vangst van een' Indiaan is één hunner genoegzaam. ESTUDILLO verzekerde mij verder, dat geen Indiaan zich uit eigene beweging bij den zendelingspost kwam aanmelden, zoo als de monniken goedvonden voor te geven, maar dat zij allen, of op de voorvermelde wijze opgevangen, of door list bepraat werden. Tot het laatſte einde hield men op de zendelingsposten altijd eenige geſchikte voorwerpen na, en onder deze behoorde b. v. onze loods MARCO. Deze moesten de verafgelegene ſtreken doorwandelen, en hunne ganſche welſprekendheid ten koste leggen bij de wilden, om hen naar den zendelingspost te lokken. Die daar eenmaal verſcheen, werd dadelijk gedoopt, en was daardoor een eeuwig eigendom der zendelingen, van welke hij zich nu niet meer durfde verwijderen, of een dragonder zat hem met een' ſtrik op de hielen, en hij moest weldra zijne vlugt met zweepſlagen en ijzers aan de beenen boeten.

Op

Op mijne aanmerking, dat thans vele dingen reeds veranderd zouden zijn, omdat de heerſchappij der monniken had opgehouden, en de militairen niet meer in de oude drukkende afhankelijkheid van hen ſtonden, gaf ESTUDILLO mij tot antwoord: „*Kalifornie* kan een magtige Staat worden. De natuur heeft hetzelve overvloedig van alle middelen daartoe voorzien: doch wij moesten een' man van karakter aan ons hoofd hebben. *Don* LOUIS ARGUELLO heeft de geſchiktheid niet, om ons geheel verward finantiewezen te herſtellen, eene onderworpenheid in te voeren, zonder welke geen Staat kan beſtaan, en ons eene ſtaatsregeling te geven, die onze rust en weltevredenheid op vaste gronden zoude vestigen. Onder de militairen is ſlechts ééne ſtem: Hem willen wij gehoorzamen, die ons geeft, wat *Spanje* ons ſchuldig is! Op deze tamelijk luid genoeg verſpreide verzekering bouwende, heeft *Mexico* getracht onderhandelingen met ons aan te knoopen; deze kwamen vooral op het kongres te *Monterey* ter ſprake, en het is nog onzeker, of *Kalifornie* op zich zelve zal blijven beſtaan, dan of het aan de beſcherming eener andere mogendheid onderworpen zal worden."

Ik erken, dat ik de gedachte niet konde onderdrukken, hoe gelukkig dit land onder de beſcherming van ons groote Rijk zoude zijn, en welke voordeelen het aan *Rusland* zoude opleveren. Als eene onuitputtelijke korenſchuur voor *Kamtſchatka*, *Ochotzk* en alle handelkantoren der Rusſisch-Amerikaanſche Kompagnie, zoude *Kalifornie* een nieuw leven over deze zoo dikwijls door het dringendſte gebrek bezochte landſtreken doen ontkiemen.

De zon was naauwelijks in volle pracht van achter de

 berg-

bergtoppen te voorschijn gerezen, toen wij tusschen de eilanden heenroeiden, die het zuidelijke gedeelte der bogt van het noordelijke scheiden, en weldra opende zich ons het uitzigt op den grooten vrijen waterspiegel, waar wij het doeleinde van onzen zeetogt, den zendelingspost van *S. Gabriel*, aan de bergen in deszelfs verschiet herkenden. Het voorste gedeelte van het land is zoo effen, dat het nog onder den horizon lag. Een' anderen, geheel nieuw aangelegden zendelingspost, dien van *S. Francisco Solona*, zagen wij in het noordwesten. Deze en *S. Gabriel* zijn tot dus ver de eenigste zendelingsposten aan den noordkant van de bogt. Voor het overige ziet men hier ook overal even zulke bekoorlijke landschappen met derzelver allengs opstijgende heuvelen, tuinachtige boomgroepen en lagchende beemden, als aan den zuidkant. Aan den noordwestelijken oever, welken wij ter linkerhand lieten liggen, doch welken ik naderhand meermalen bezocht heb, heeft de natuur vele veilige havens gevormd, welke vlak aan den oever zoo diep zijn, dat er de grootste schepen met gemak ten anker kunnen komen. Hier namen wij ook ons water in, hetwelk zeer goed was, terwijl daarentegen dat bij het *presidio* niets deugde. De gansche bogt van *S. Francisco*, waarin duizenden van schepen kunnen ankeren, is op zich zelve reeds eene goede haven: maar zulke kleine inhammen als de noordwestkust bevat, in welke de schepen digt aan wal kunnen komen, verschaffen een groot gemak voor derzelver herstelling, vooral wanneer, gelijk hier het geval is, het schoonste timmerhout, zelfs de grootste masten niet uitgezonderd, zich in de nabijheid bevindt. Het gansche noordelijke gedeelte der baai, hetwelk, eigenlijk gezegd, niet meer aan *Kalifornie* behoort,

hoort, doch door de aardrijksbeſchrijvers reeds tot *Nieuw-Albion* gerekend wordt, is nog door geen' zeevaarder onderzocht geworden, en zelfs nog weinig bekend bij de hier woonachtige Spanjaarden. Twee groote bevaarbare rivieren, welke ik naderhand onderzocht heb, ſtorten zich in dezelve uit, de eene van het noorden en de andere van het oosten. Het land ſchijnt overal zeer vruchtbaar, en het gematigde klimaat is welligt het ſchoonſte en gezondſte van de wereld. Doch het gaat deze ſtreken zoo als der ſtille deugd, zoo als der beſcheidene verdienſte — men kent ze niet. Eene regtvaardiger nakomelingſchap zal eens derzelver waarde erkennen: dit eenzaam oord zal eens met ſteden en dorpen prijken: dit water, hetwelk thans ſlechts zeer zelden door eene boot bevaren wordt, zal eenmaal de vlaggen dragen van alle natiën: een gelukkig en welvarend volk zal eens dankbaar de weldaden genieten, die de natuur hier milddadig verſpilt, en zijne ſchatten naar de verſte deelen der wereld verzenden.

Eene friſſche koelte hielp ons de invallende ebbe, door welke wij den ſtroom tegen ons kregen, te boven komen. De gemeenſchappelijke uitwatering der beide vermelde rivieren, die zich door ſteile oevers onderſcheidt, lag ter regterzijde van ons, en toen de zon de blaauwe bergtoppen in het westen naderde, kwamen wij door een kanaal, hetwelk uit een moerasſig deel van het land voortkwam, aan onze landingsplaats, vanwaar wij nog eene goede zeemijl hadden af te leggen naar den tusſchen hooge eikeboomen verſcholen zendelingspost van *S. Gabriel.* Verſcheiden paarden aan dien post behoorende, graasden op eene ſchoone weide aan den oever, in groote eendragt met eenen troep kleine herten,

 die

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

1.0
1.1
1.25
1.4
1.6
1.8
2.0
2.2
2.5
2.8
3.2
3.6
4.0
4.5
5.0

6"

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

die hier in menigte zijn. Onze dragonders, die geen' lust hadden den weg naar *S. Gabriel* te voet af te leggen, namen hunne ſtrikken te baat, en wij hadden zoo vele paarden opgevangen, als wij tot ons gebruik noodig hadden. Onze zadels hadden wij medegenomen, en zoo ging het dan ſpoedg in vollen galop over een vlak land tusſchen de hier en daar verſpreide eiken door op den zendelingspost af, alwaar wij door den eenigſten geestelijke, onder wiens beſtuur hij ſtond, vriendelijk ontvangen werden.

De plaats van dezen in het jaar 1816 gevestigden aanleg ſchijnt nog beter gekozen dan die van het beroemde *S. Clara*. Een hooge berg beveiligt haar tegen den noordewind; doch achter dit bolwerk huizen, zoo als de monnik zeide, *los Indianos bravos*, welken het reeds eenmaal gelukt was, de gebouwen van den zendelingspost door een' aanval te verbranden, en tegen welke hij gedurig op zijne hoede moest zijn. *S. Gabriel* heeft inderdaad het aanzien van eenen voorpost tegen den vijand. De bezetting uit zes dragonders beſtaande, is bij den eerſten alarmſlag onder de wapens. Gedurende den nacht, terwijl ik aan het ongedierte mijn bed moest inruimen, vond ik in de rigting naar het gebergte twee ſchildwachten in volle wapenrusting. Ieder van hen had zich een vuur aangelegd, en zij luidden na elke tien minuten aan een' tusſchen twee pilaren hangenden bengel, waarſchijnlijk ten bewijze hunner waakzaamheid, hetgene telkens door het gehuil der kleine wolven, die rondom de aanlegplaats zwerven, werd beantwoord. Het gering getal der krijgslieden en de volſlagene verwaarloozing van alle verdedigingsmaatregelen voor den op het open veld gelegen zendelingspost bewijzen echter, dat men

men van de andere vijanden niet veel te vreezen heeft. De moed der *bravo's* schijnt meest hierin gelegen te zijn, dat zij zich niet goedschiks onderwerpen, vervolgd zijnde naar hunne schuilhoeken vlugten, en van tijd tot tijd ongemerkt komen aansluipen, om brand te stichten. Wij zagen hier eenige dezer helden, met ijzeren kluisters om hunne beenen, geduldig arbeiden, en zij waren nergens door van de Indianen van *S. Francisco* en *S. Clara* te onderscheiden.

De eerste zonnestralen beschenen ons, toen wij reeds te paard zaten, en nadat wij het dal, waarin de zendelingspost gelegen is, achter den rug hadden, en eene hoogte voorbij waren gereden, nam onze wegwijzer eene noordwestelijke rigting, die ons dieper in het land voerde. De effenheid en de zindelijkheid van dezen grond wekte onze opmerkzaamheid, en de digte schaduwrijke boomen stonden hier en daar in groepen verspreid. Het was bijkans alsof smaakvolle hoveniers dezen aanleg gemaakt hadden en zorgvuldig onderhielden. Hoe gemakkelijk was dit land te bebouwen, daar men hier bijna geene steenen vindt, en hoe vruchtbaar moet het zijn, daar het zulk een welig gras doet opschieten. Wij troffen gedurig ontelbare troepen van kleine herten aan, die zoo driest waren, dat men onder hen inrijden moest, om ze beschroomd te maken. Dan vloden zij evenwel ook met de snelheid van een' pijl weg. Minder dikwijls zagen wij er eene andere soort van, die zoo groot was als paarden, en van breede hooge horens voorzien. Deze graasde gemeenlijk op zulke heuvels, vanwaar zij naar alle kanten een vrij uitzigt had, en zij scheen veel voorzigtiger te zijn dan de kleine. Desniettemin gelukt het den Indianen zeer wel hen te betrappen. Zij binden

zich het geweide van zulk een dier op hunne hoofden, en ſlaan het vel op hun lijf, loopen dan op handen en voeten door het hooge gras, en bootſen alle de bewegingen na, die het hert onder het grazen pleegt te maken. Zoo komen zij ſteeds nader bij den troep, die hen trouwhartig voor zijns gelijken houdt, totdat zich het verraad openbaart door eene bui van pijlen, en door de ſlagting, die dezelve onder hen aanrigt.

Tegen den middag werd de hitte zoo drukkende, dat wij op eenen met eiken begroeiden heuvel moesten aanhouden, ons in derzelver ſchaduw nedervlijden en onze paarden lieten grazen, terwijl wij zelve onzen maaltijd hielden. Daar zagen wij in de verte achter een bosch een' troep Indianen, weshalve onze dragonders terſtond naar hunne wapens grepen. Doch de wilden verdwenen zonder bij ons te komen. Nadat wij een paar uren hadden uitgerust, vervolgden wij onze reis, en ik had reden om verwonderd te zijn over de opmerkzaamheid van onzen wegwijzer, die ſlechts eenmaal te voren in deze landſtreek geweest was, alwaar zich toch geene bijzondere voorwerpen van verkenning opdeden, naar welke hij zich gemakkelijker had kunnen rigten. Twee groote, ruigharige, witte wolven maakten jagt op een' troep kleine herten, doch zij vloden, door onze aannadering ſchuw geworden, heen, en de aardige dieren waren voor dezen keer gered. Wij zagen op verſcheidene plaatſen kleine cylindervormige hutten van in elkander gevlochtene ſtruiken, die eerst kortelings door de Indianen verlaten ſchenen te zijn, en een paar keeren vonden wij een zoo even uitgebluscht vuur, waarvan de kolen nog glommen. Er zullen mogelijk dikwijls wilden nabij ons geweest zijn: doch dewijl zij ons met hun ſcherp ge-

gezigt altijd vroeg genoeg bemerkten, wisten zij zich voor de zoo gevreesde ſtrikjagers zoo behendig te verbergen, dat wij hen niet te zien kregen. Des avonds kwamen wij aan eene kleine rivier, die zich uit eene bergholte voortſlingerde, en te *Port Romanzow* of *Bonega* in zee valt. Wij waren hier niet ver meer van het ſtrand, en hadden nog tien goede mijlen af te leggen naar *Ross.* Daar het reeds donker werd, bragten wij den kouden en mistigen nacht hier vrij ongemakkelijk door. Des morgens doorwaadden wij den ondiepen ſtroom, en bevonden ons nu in eene ſtreek, van eenen geheel anderen aard dan die, welke wij tot nu toe doorgetrokken waren. Hoe meer wij de kust naderden, zoo veel te merkbaarder werd ook dit onderſcheid. De liefelijke heuvels met hunne lagchende valleijen verdwenen, en eene wilde natuur nam derzelver plaats in. Hooge, puntige rotſen, zwaar begroeid met eene ſoort van lorkenboomen, wisſelden zich met diepe ſteilten af. Wij waren genoodzaakt vele omwegen te zoeken, en nogtans was menige berg niet te vermijden, en moest met de vermoeijendſte inſpanning beklommen worden. Tegen den middag hadden wij eene aanmerkelijke hoogte bereikt, die ons een verrukkelijk gezigt opleverde. In het westen zagen wij den oceaan, welks oever hier de haven van *Romanzow* vormt, waar ſlechts kleine ſchepen kunnen inloopen, zoodat de daar aanhoorige, onbeduidende, Rusſiſche aanlegplaats zekerlijk nimmer tot dien bloei zal geraken, als zij aan de bogt van *S. Francisco* had kunnen doen. Ten oosten ſtrekte zich eene vallei diep landwaarts in, welke, zoo als ESTUDILLO mij zeide, door de Indianen *het dal der blanke menſchen* genoemd wordt.

Er beſtaat onder hen een oud verhaal, dat een ſchip

aan deze kust geſtrand zoude zijn, waarvan de blanke menſchen zich dit oord ter woning verkozen, en met de Indianen in vriendſchap geleefd hadden. Doch wat er eindelijk van hen geworden is, daarvan beſtaat geene overlevering. — In het noordoosten verhief zich een hoog, zwaar, met denneboomen bewasſen gebergte, hetwelk ontoegankelijk ſcheen, waarom zich daar bijzonder Indianen ophielden, zoo als ook de opſtijgende kolommen van rook ons bewezen. Onze ſoldaten verhaalden, dat aldaar het verblijf was van een opperhoofd, hetwelk zich door zijne perſoonlijke dapperheid zoo wel bij zijne onderhoorigen, als bij de Spanjaarden geacht had weten te maken, en dat deze wilden over het geheel tot eenen gansch anderen ſtam behoorden, die zich door zijnen moed onderſcheidt, en den dood verkiest boven de onderwerping aan de zendelingen, waarom ook geen hunner zich in de handen der monniken bevindt. Misſchien hebben deze hunne meerdere zielskracht, en hun beter overleg, aan de vermenging met geſtrande blanken dank te weten.

Onze weg leidde ons thans gedeeltelijk zoo nabij den zandigen oever des oceaans, dat de pooten onzer paarden dikwijls door de branding beſpoeld werden, gedeeltelijk over hoogten en weilanden. Nadat wij *Port Romanzow* voorbij waren, reden wij door de drooge bedding van eene rivier, aan welke de Rusſen den naam van *Slavianka* gegeven hebben. Dieper landwaarts in, zegt men, dat zij dieper en zelfs bevaarbaar is. De Rusſen zijn dezelve 100 werſten (15 Duitſche mijlen) opgevaren. Zij komt uit het noordoosten. Hare oevers zouden, naar den ſchijn te oordeelen, zeer vruchtbaar zijn; doch er zouden zich talrijke en oorlogzuchtige volksſtammen ophouden. De

De landſtreek, door welke wij reden, werd nu, zonder van aard te veranderen, inderdaad romanesk, en de welige groei van het gras ſtrekte ook hier tot bewijs van de vruchtbaarheid van den grond. Nog eenmaal bereikten wij den top eens hoogen bergs, en zagen tot onze blijdſchap van denzelven neder op het fort *Ross*. De weg naar beneden was vrij gemakkelijk. Wij gaven onze paarden de ſporen, en galoppeerden tot groote verwondering van ieder, die ons zag, de poort in. De beſtierder van dit etablisſement, de Heer VON SCHMID, ontving ons allervriendelijkst, liet eenige ſtukken losbranden ter eere van onze aankomst op het Rusſisch-Amerikaansch grondgebied, en geleidde ons naar zijn zindelijk, op de Europeaanſche wijze, van dikke balken gebouwd huis, alwaar hij ons op eene gastvrije manier onthaalde.

Het handelskantoor *Ross*, hetwelk, onder de breedte van 38° 33′, op eene hoogte aan den oever der zee, en aan eene onbeduidende rivier ligt, is in het jaar 1812 gevestigd, en zulks met de toeſtemming der inboorlingen van dit gewest, die ook bij den aanvoer der bouwſtoffen, en bij het optrekken der gebouwen, zeer voorkomend en bereidwillig de behulpzame hand boden. Het oogmerk van deszelfs aanleg was de vangst der zeeotters aan de kust van *Kalifornie* met meer gemak voort te zetten, alzoo deze dieren bij de noordelijker handelplaatſen reeds zeldzamer begonnen te worden. De Spanjaarden, die zich met deze jagt niet ophielden, veroorloofden den Rusſen gaarne tegen eene ſchadeloosſtelling, die op de door hen reeds in bezit genomene kust uit te oefenen, waar de otters toen nog menigvuldig waren. Thans zijn zij ook dáár, en men kan zeggen in de gan-

fche wereld fchaarsch geworden. Intusfchen is de vangst aan de Kalifornifche kust, die uit *Ross* ondernomen wordt, nog de voordeeligfte. De vesting is een vierkant met palisfaden van hooge, dikke balken bezet, en met twee torens voorzien, op welke vijftien kanonnen ftaan. De bezetting beftond, toen ik er was, uit 130 man, waarvan flechts het geringfte aantal Rusfen, en de overigen Aleuten waren. In het eerst hadden de Spanjaarden niets tegen deze handelplaats, en zij voorzagen dezelve integendeel van osfen, koeijen, paarden en fchapen: doch toen zij bemerkten, dat zij in weërwil van den onvruchtbaren grond en het ongunftig klimaat fterker in bloei toenam dan de hunne, begon hen de wangunst te bekruipen en de vrees, dat de Rusfen hun gevaarlijk mogten worden. Zij eischten nu, dat zij de kust verlaten zouden, hielden ftaande, dat hunne grenzen aan de westkust van *Amerika* zich tot aan de *IJszee* uitftrekten, en dreigden hunne vorderingen door het geweld der wapenen te zullen doen gelden. De grondlegger en toenmalige bevelhebber van het fort *Ross*, de Heer VON KUSKOFF, een onverfchrokken man, die veel doorzigt had, gaf hun het ftellige antwoord, dat hij zich, op last zijner overigheid, gevestigd had op eene plaats, die vóór hem door geene mogendheid was ingenomen, en waarop alle de inboorlingen een regt hadden, hetwelk zij vrijwillig aan hem hadden afgeftaan: dat hij derhalve geenszins aan zulk eene onbillijke vordering gehoor konde verleenen, maar het geweld met geweld zoude keeren. De Spanjaarden zagen wel in, dat zij niet tegen de Rusfen opgewasfen zouden zijn, gaven hunnen belágchelijken eisch op, knoopten zelfs weder vriendfchappelijke betrekkingen aan, en thans heerscht de beste

ver-

verſtandhouding tusſchen de beide natiën. *Ross* is voor het overige den Spanjaarden zeer voordeelig. Er is in geheel *Kalifornie* noch ſmid, noch ſlotenmaker. Zij laten dus alle hunne ijzeren gereedſchappen tegen goede betaling hier vervaardigen of herſtellen. De dragonders van ons eskorte hadden ook eene menigte van gebrekkige geweerſloten ter herſtelling medegenomen.

Ten einde de Rusſen hunnen handelpost niet tot aan den noordelijken oever der baai *S. Francisco* mogten uitſtrekken, rigteden de Spanjaarden daar ſchielijk de zendelingsposten *S. Gabriel* en *S. Francisco Solona* op. Het is zeer te bejammeren, dat wij hen niet zijn voorgekomen. De voordeelen van eenen vasten voet aan deze ſchoone baai zijn niet te overzien, vooral daar wij niet er niet anders dan de ſlechte haven *Bonega* of *Port Romanzow* bezitten.

Met de inboorlingen leven de bewoners van *Ross* in de grootſte eendragt. De Indianen komen bij troepen in het fort, en arbeiden er voor dagloon. Des nachts houden zij zich gemeenlijk buiten de palisſaden op. Zij trouwen hunne dochters gaarne uit aan de Rusſen en Aleuten. Daardoor is eene menigte van verbindtenisſen ontſtaan, die de goede verſtandhouding nog ſterker aanknoopen. De bewoners van *Ross* gaan ver in het land onverzeld op de jagt, om herten en ander wild te ſchieten, en zij brengen de nachten onder verſchillende ſtammen der Indianen door, zonder dat hun immer eenig leed wordt toegebragt. Zoo iets zouden de Spanjaarden niet durven wagen. Hoe meer het verſchil hunner behandelingen van de onze in het oog loopt, zoo veel te meer moet zich de menſchenvriend verheugen bij zijne komst op het Rusſisch grondgebied. De Rusſisch-Griekſche

ſche Kerk dringt hare leer niet met geweld op. Vrij van dweeperij predikt zij ſlechts verdraagzaamheid en liefde. Zij veroorlooft zich zelfs het middel van overreding niet, maar laat het geheelenal aan de vrije innerlijke overtuiging over om zich met haar te vereenigen; en voor hem, dien zij aldus in haren ſchoot opneemt, blijft zij eene liefderijke moeder.

Hoe geheel anders zijn de Roomſche priesters en de protestantſche zendelingen hiermede te werk gegaan!

Ross geniet eene zachte luchtsgeſteldheid. Het kwik van den thermometer van REAUMUR zakt in den winter ſlechts zelden tot het vriespunt: doch de menigvuldige nevels aan deze kust beletten het rijpen der tuinvruchten. Daarentegen komen eenige werſten dieper in het land, tot waar de mist niet doordringt, de meeste zuidelijke planten goed voort. De tuinvruchten bereiken daar eene ongehoorde grootte. Men vindt er rammelasſen van 50, en kalebasſen van 65 ponden, en de overige zoo naar evenredigheid. De aardappelen geven er eene honderd- tot twee honderdvoudige winst, en worden tweemaal in het jaar ingezameld. Hongersnood kan hier bezwaarlijk plaats vinden. De vesting is omringd van tarw- en gerstvelden, die, uithoofde van den zeedamp, wel niet zoo voordeelig ſtaan, als die van *S. Clara*, maar die toch den bewoners van *Ross*, aan wie zij in eigendom toebehooren, hunnen arbeid, door het dagelijksch genot van wit brood en gerst, beloonen. Het gevalt hier ook den Aleuten zoo wel, dat zij, offchoon anders ongaarne hunne geboorteplaats verlatende, hier gaarne blijven en hunne eilanden niet terug verlangen.

De Spanjaarden moesten te *Ross* van den Heer VON SCHMID onderwijs in de landhuishoudkunde nemen. Hij heeft

heeft alles, wat tot dit vak behoort, tot eenen graad van volmaaktheid gebragt, die bewondering verdient. Het bouwgereedfchap wordt onder zijn opzigt hier vervaardigd, en geeft het beste Europeaanfche niets toe. Onze Spaanfche reisgenooten waren ook doordrongen van verbaasdheid; doch hetgeen hunne opmerkzaamheid het meest gaande maakte was het zien van een' windkorenmolen. Zulk een kunftig en doelmatig werktuig was hun nog nimmer voor de oogen gekomen.

Er bevindt zich in de ftreken van het fort *Ross* een overvloed van fchoon timmerhout, waarvan de Kompagnie een nuttig gebruik maakt. Er waren hier reeds twee fchepen van ftapel geloopen. De zee levert den fmakelijkften visch op, en het land eene onuitputtelijke menigte van allerlei foorten van wild. Bij alle deze voorregten ontbreekt flechts eene goede haven. Ondertusfchen zullen vanhier te eenigen tijde onder een goed beftuur, niettegenftaande dit gebrek, de noordelijke handelposten van alle hunne behoeften kunnen worden voorzien.

De Indianen, die wij hier zagen, geleken zeer veel naar die van de zendelingsposten, en men kan wel ftaande houden, dat zij allen tot denzelfden ftam behooren, hoewel zij door het verfchil van taal onderfcheiden zijn. Zij waren echter hier niet zoo dom, en zagen er vergenoegder en vrolijker uit dan bij de zendelingen, waar altijd de diepfte ernst de aangezigten kenmerkt, en waar de oogen altijd naar den grond zijn geflagen. Doch dit ligt in het verfchil van hun lot. Zij zwerven hier ook zonder vaste woonplaats naakt rond, en wanneer zij niet als daglooners bij de Rusfen arbeiden, is de jagt hunne eenigfte bezigheid. In de keuze van hun voedfel val-

vallen zij niet keurig. Zij verteren de walgelijkfte dingen zonder weêrzin met goeden eetlust, allerlei infekten en wormen niet uitgezonderd. Alleen voor vergiftige flangen weten zij zich te hoeden. Voor den winter verzamelen zij zich eenen voorraad van eikels en wilde rog, die hier in overvloed groeit. Wanneer de laatfte rijp is, fteken zij er den brand in; het ftroo brandt dan weg, en de geroofte korrels blijven over. Deze worden dan bijeengeraapt, en vermengd met eikels zonder verdere toebereiding gegeten. Van hazardfpelen, waarvan zij er verfcheidene hebben uitgevonden, zijn de hier woonachtige Indianen groote beminnaars. Zij geven zich met zulk eene drift aan dezelve over, dat zij dikwijls het laatfte, wat zij bezitten, verfpelen.

Wanneer eenmaal de zegen der befchaving zich over de ruwe bewoners dezer gewesten zal verfpreid hebben, dan zal hij zeer zeker uit de Rusfifche handelplaatfen, en niet uit de Spaanfche zendelingsposten zijn voortgekomen. Welgemanierde volken zullen eens hun ontwaken tot het redelijk verftand aan de Rusfen moeten dank weten, waarmede de Aleuten reeds een begin hebben gemaakt.

Na een verblijf van twee dagen namen wij affcheid van den achtingswaardigen Heer VON SCHMID, en wij verlieten *Ross* langs denzelfden weg als wij er gekomen waren, zonder dat ons iets opmerkenswaardigs overkwam. De Hoogleeraar ESCHSCHOLTZ bleef nog achter, om eenige nafporingen te doen met betrekking tot de Natuurlijke Gefchiedenis, en zijn voornemen was zich ter zee op eene Aleutifche baidare, waarvan er vele binnen kort naar *S. Francisco* ter ottervangst zouden afzeilen, weder tot ons te laten brengen. Dewijl de Span-

Spanjaarden deze jagt niet doorzetten, laten zij dezelve gaarne voor de Russen aan hunne kusten over, waarvoor zij dan een bedongen aandeel van den buit bekomen. Het was mij zeer aangenaam, dat er gedurende mijn verblijf alhier nog baidaren moesten aankomen, omdat ik het voornemen had, eenigen tijd ten koste te leggen aan het onderzoek der nog zeer onbekende rivieren, welke zich in de baai van *S. Francisco* uitstorten, waartoe mij deze kleine vaartuigen van groote dienst konden zijn. Ik wachtte derhalve slechts derzelver aankomst af, om mij op nieuw op weg te begeven.

Gedurende den zomer is de noordwestewind hier de heerschende, en met dezen regent het nooit: doch thans op het einde van October, begonnen de zuidelijke winden reeds te waaijen, en bragten ons slecht weder en regenvlagen mede. Dit was ook de oorzaak, waarom wij een' tijdlang vergeefs op de baidaren en op den Professor ESCHSCHOLTZ moesten wachten.

Intusschen kwam er op zekeren dag, tot onze groote verwondering, eene opene boot met zes roeijers uit zee de bogt binnenvaren. Zij behoorde aan een Engelsch schip, dat op de walvischvangst was uitgegaaan, en reeds sedert eenige dagen voor de baai laveerde, daar het door tegenwind verhinderd werd binnen te loopen. Dewijl het grootste gedeelte der equipagie door de scheurbuik was aangetast, had de kapitein besloten zijne boot aan land te zenden, om versch vleesch voor de zieken te halen. Ik liet terstond de boot rijkelijk daarvan voorzien, gelijk mede van groente, en hiermede voeren zij weder heen. Des anderen daags kwam het schip zelf in de baai, en wierp het anker uit in onze nabijheid. Aan de

de wijze, waarop de zeilen geftreken werden, zagen wij, dat er flechts weinige lieden meer aan boord moesten zijn, die nog kracht hadden om te arbeiden. De kapitein, die mij fpoedig daarna bezocht, was zelf hevig door de ziekte aangetast. Zijne onderofficieren lagen te bed. Het fchip had zeven maanden lang aan de kust van *Japan* zee gebouwd, zonder te landen, of in eenige gemeenfchap met de vaste kust te ftaan: en nog was deze geweldige vermoeijenis niet door de vangst van eenen enkelen walvisch vergoed geworden, hoewel er zich eene menigte van dezelve aan die kust hadden opgehouden.

Dat de equipagie aan de fcheurbuik leed, moet ik alleenlijk aan het flechte voedfel en aan onreinheid toefchrijven, waaraan zich anders de Engelfchen niet fchuldig maken, doch die op eenen zoo langen onafgebroken zeetogt ten laatfte moeijelijk te voorkomen is. Gedurende de ganfche reis heeft zich op ons fchip zelfs het minfte fpoor van deze vreesfelijke ziekte niet doen blijken, van welke echter in vroegere tijden zoo vele zeelieden de flagtoffers geworden zijn.

De kapitein verhaalde mij, dat zich eene menigte walvischvangers aan de kust van *Japan* ophielden, en dat vele derzelven binnen kort met eene rijke vangst naar huis zouden keeren. De voornaamfte zwarigheden, waarmede zij te worftelen hadden, waren de menigvuldige ftormen, die daar heerfchen, en het geftrenge verbod van op de Japanfche kust te landen.

Het is eene bekende zaak, dat de Japanezen met geene andere natiën dan met de Chinezen en de Hollanders te doen willen hebben, en dezelve als verpeste behandelen, die hen, op ftraffe des doods, niet vermogen te na-

naderen. Hierin zien zij het zekerſte middel om hunne vooroudelijke zeden, waarbij zij zich gelukkig gevoelen, onvervalscht te bewaren. Op mijne eerſte reize met den Admiraal VON KRUSENSTERN heb ik zeven maanden in *Japan* doorgebragt, en ik kan verzekeren, dat iedereen, die in de gelegenheid is geweest dit volk te leeren kennen, hetzelve moet achten, van wege den hoogen trap van verſtandelijke beſchaving, tot welken het zonder hulp van vreemden, door eigene kracht heeft weten te geraken. Welligt is deszelfs geheele afzondering een gevolg der ſtaatkunde van de allezins vrijmagtige regering, die bevreesd is voor de verbreiding van denkbeelden, welke met haar belang niet overeenkomſtig mogten zijn.

Een walvischvanger, die zich te lang aan die kust had opgehouden, had daardoor gebrek aan leeftogt en versch water gekregen. Niettegenſtaande hem het verbod des lands bekend was, nam hij in dezen nood het koene beſluit bij de Japanezen in de hoofdſtad zelve des Keizers een bezoek af te leggen, en hij zeilde, zonder verdere formaliteiten, de bogt van *Jedo* in, waar hij, op den afſtand van een kanonſchot van de ſtad, zijne ankers liet vallen. Men kan zich verbeelden, welk eene beweging dat verſchijnſel onder de bewoners van *Jedo* veroorzaakte, die nog nooit een Europeaansch ſchip gezien hadden. Het ſtrand wemelde terſtond van ſoldaten, en gewapende booten omringden het ſchip. Deze oorlogzuchtige toebereidſelen deden de equipagie vreezen, dat men zich van haar wilde meester maken, en dat zij hare waaghalzerij wel eens met haar leven konde boeten. Doch dit was het geval niet. Nadat de Japanezen alle voorzorgen hadden genomen, dat het ſchip deszelfs leg-

 plaats

plaats niet konde verlaten, noch eene boot afzenden, kwam een fraai vaartuig naast hetzelve liggen, uit hetwelk twee aanzienlijke Bonjofen in zijde gekleed, ieder met twee fabels op de zijde, en vergezeld van eenen tolk, die een weinig Hollandsch fprak, aan boord van het fchip kwamen. Zij begroetteden den kapitein met innemende vriendelijkheid, en zeiden, dat de Keizer hen gezonden had om te vernemen, om welke reden zij hier gekomen waren, en of het hun niet bekend was, dat men op ftraffe des doods de Japanfche kust niet mogt aanraken. De kapitein erkende rondborftig, dat hem dit ftreng verbod niet onbekend was, doch voegde er bij, dat het uiterfte gebrek aan levensmiddelen hem tot dit radeloos befluit gebragt had. De Bonjofen onderzochten het fchip naauwkeurig, en toen zij overtuigd waren, dat er wezenlijk noch proviand noch water aan boord was, namen zij met even zoo veel beleefdheid affcheid van den kapitein, als waarmede zij hem eerst begroet hadden. Eene groote menigte van booten, met nieuwsgierigen van beiderlei kunne, kwam thans van de ftad; doch het was haar flechts geoorloofd buiten den kring, dien de wachtfchepen om het vaartuig gefloten hadden, rond te roeijen, en zich vandaar op het gezigt van een Europeaansch fchip te vergasten. Nog op denzelfden dag kwam de tolk aan boord, en bragt allerlei levensmiddelen met water voor eenige weken mede, en gaf daarbij te kennen, dat de Keizer dit alles ten gefchenke gaf, dewijl het eene fchande voor het beftuur zoude zijn, van noodlijdenden betaling aan te nemen, en dat het pligtelijk was zijnen evenmensch te helpen: doch dat de kapitein thans, nu er in zijne behoefte voorzien was, terftond in zee had te loopen, en

aan

aan zijne landslieden bekend te maken, dat geen vreemdeling buiten den hoogſten nood, op ſtraffe des doods, de Japanſche kust vermogt te genaken: gelijk mede, dat het zeer onbillijk was, zonder de voorafgaande vergunning des Keizers aan deze kusten te visſchen. De tolk had eene menigte lieden medegebragt, die de levensmiddelen en het water ſchielijk in het ſchip laadden: terſtond daarop moest het anker geligt worden, en de Japanſche booten boegſeerden het ſchip naar zee, nadat het ter naauwernood twaalf uren in de baai was geweest. Bij het afſcheid nemen wilde de kapitein den tolk een geſchenk geven, doch deze kreeg daar zulk een' ſchrik van, dat hij het ſchip plotſeling verliet met de verklaring, dat de geringſte kleinigheid, welke hij aannam, hem het hoofd zoude kosten. — Zoo naauwziende is men in *Europa* niet.

Een andere walvischvanger zond ſpoedig daarna, zonder iets van het voorgevallene in *Jedo* te weten, honderd mijlen meer zuidwaarts, eene boot aan land, om in een klein dorpje, nabij het ſtrand gelegen, verſche levensmiddelen in te koopen. De gelande matrozen werden terſtond gepakt en opgeſloten, en de boot in veiligheid gebragt. Het ſchip wachtte lang vergeefs op de terugkomst van de boot, totdat het eindelijk door eenen hevigen ſtorm ver van de kust gedreven werd. De gevangenen werden goed behandeld; hun verblijf was gemakkelijk, en de kost, die hun gegeven werd, uitnemend. Binnen den tijd van veertien dagen was hun vonnis geveld, hetwelk zoo onmenſchelijk niet uitviel, als de Japanezen anders plegen te handelen. Men zette hen in hunne eigene boot, en dwong hen, zonder levensmiddelen en zonder inachtneming van het weder, in

zee te ſteken, waar zij 48 uren lang omdreven, en toen het geluk hadden eenen anderen walvischvanger aan te treffen, die hen opnam. Mogen deze voorbeelden alle den zeevaarders, wien de gedachte mogt invallen op *Japan* te willen landen, tot eene waarſchuwing dienen!

De winter begon zich thans in *Kalifornie* met nadruk te doen gevoelen. Wij hadden dikwijls ſtormachtig weder en regen. Op den 9 October woei de wind uit het zuidwesten met het geweld eens Oost- of West-Indiſchen orkaans, ſloeg de daken van de huizen weg, ontwortelde de zwaarſte boomen, en rigtte eene vreesſelijke vernieling aan.. Een onzer dikſte ankertouwen brak, en wanneer het tweede, hetwelk ook nog dikker was, het niet had uitgehouden, waren wij tegen de klippige oevers van het kanaal geſmeten geworden, die de baai met de zee verbindt, en waar een geweldige ſtroom, tegen den hevigen ſtorm kampende, eene vreesſelijke branding veroorzaakt. Gelukkig duurde de ergſte woede van den ſtorm ſlechts eenige uren: doch het was lang genoeg, om in de omſtreek groote ſchade te veroorzaken. Er had te gelijk eene overſtrooming plaats. Het water verſpreidde zich zoo ſchielijk over alle de lage gedeelten van het land, dat de onzen naauwelijks den tijd hadden, om de tent met de ſterrekundige werktuigen in veiligheid te brengen.

Volgens eene naauwkeurige vergelijking van den tijd te *Petersburg* en te *S. Francisco*, door middel van het verſchil der lengte, blijkt het, dat de zware overſtrooming, die te *Petersburg* zoo veel onheil baarde, en deze in *Kalifornie*, niet ſlechts op denzelfden dag voorvielen, maar ook in hetzelfde uur een begin namen. Vele honderden mijlen naar het westen, op de *Sandwich-*

Ei-

Eilanden, had op denzelfden tijd insgelijks een felle ſtorm gewoed, gelijk mede nog honderden van mijlen verder op de *Philippijnſche Eilanden*, waar hij gepaard ging van eene aardbeving, die verſcheiden huizen deed inſtorten. In de baai van *Manilla* was het geweld van den wind zoo geducht geweest, dat eene Franſche korvet, onder bevel des Kapiteins BOUGAINVILLE, een' zoon van den vermaarden zeevaarder, in de anders zoo veilige haven zijne masten verloor, gelijk men ons op de *Sandwich-Eilanden*, en te *Manilla* zelf verhaalde. Deze orkaan heeft bij gevolg een aanmerkelijk gedeelte van het noordelijk halfrond onzer aarde bezocht, en de oorzaak, waardoor hij ontſtond, is mogelijk wel buiten onzen atmospheer te zoeken.

Dewijl onze ankerplaats in den winter bij zulke ſtormen niet veilig genoeg was, maakten wij des anderen daags gebruik van het ſchoone weder, en zeilden eenige mijlen verder oostwaarts heen in eene kleine, van een romanesk landſchap omgeven bogt, in welke VANCOUVER ook ten anker heeft gelegen, en die in alle tijden des jaars volkomen veilig is. De Spanjaarden noemen deze bogt naar een welriekend kruid, dat aan hare oevers groeit, *Herba buena*.

Onze doctor ESCHSCHOLTZ bleef nog ſteeds met de Baidaren uit *Ross* achter, en ik had wel oorzaak om te vreezen, dat haar door het ſlechte weder eenige ramp was overgekomen. Des te levendiger was mijne blijdſchap, toen zij op den 12 October, ten getale van twintig, zonder avarij binnenliepen, en wij onzen vriend gezond en welvarende wederzagen. De kleine flotille had *Ross* wel voor den ſtorm verlaten, maar was denzelven toevallig daardoor ontweken, dat zij, voor dat hij

 uit-

uitbrak, eene landingsplaats aan *Kaap de los reges* bereikte, en hem daar nu gerust liet uitrazen. Onze reizigers moesten middelerwijl met weinig leeftogt, en zonder zich tegen het ruwe weder te kunnen beveiligen, op eene hooge kale rots *bivouakkéren.* De doorgeftane zwarigheden hadden echter den doctor ESCHSCHOLTZ niet ontmoedigd, en hij was terftond gereed, om met mij de reize tot het onderzoek der reeds vermelde rivieren te ondernemen.

Alle de voorbereidfelen tot den togt werden gemaakt. Wij kregen ook onzen ouden loods MARCO weder, benevens eeh' foldaat van de bezetting, die zich van zelven aanbood om ons te vergezellen. Den 18 November was het weder gunftig, en wij begaven ons met de barkas en nog eene floep, beide wel bemand en van al het noodige voorzien, onder geleide der Aleutifche flotille, op reis.

In het eerst volgden wij den ons reeds bekenden koers naar den zendelingspost van *S. Gabriel.* Wij ftevenden de zuidelijke kom van de baai over tusfchen de eilanden door, en kwamen in de noordelijke. Nu zeilden wij oostwaarts heen, lieten op eenen vrij verren afftand *S. Gabriel* links van ons af ten noordoosten liggen, en kwamen tegen den middag aan den gemeenfchappelijken uitloop der beide rivieren, die zich hier in de baai uitftorten, nadat wij dertig mijlen van ons fchip af hadden afgelegd. De breedte dezer uitwatering beflaat eene en een halve mijl, en hare oevers zijn van weêrskanten hoog, fteil en weinig bewasfen. Dwars voor haar ligt eene bank, waarboven flechts twee of drie voeten water ftond: doch aan derzelver oostkant is het vaarwater diep genoeg voor fchepen van middelbare grootte met derzel-

ver volle lading. Wij hadden het zoodanig in den ſtroom, dat onze roeijers hunne uiterſte pogingen moesten in het werk ſtellen, om de bank voorbij te geraken. Wij zetteden aan den linker oever voet aan wal, om de aardrijkskundige ligging van den uitloop te bepalen, en vonden dezelve op 38° 2′ 4″ breedte, en hare lengte 122° 4′. Na dezen arbeid beklom ik eene der hoogſte plekken van den oever, die uit lei- en kwarzgrond beſtaat, en genoot daar een ruim uitzigt. In het zuiden lag de benijdenswaardige onafzienbare baai *S. Francisco* met alle hare eilanden en inhammen: van het noorden af ſlingerde zich de ſchoone, groote en hier nog onverdeelde ſtroom nu eens tusſchen hooge, ſteile rotſen, dan tusſchen vrolijke, weinig beplante beemden door, waarop groote troepen herten van allerlei ras graasden. Naar alle kanten heen waren de landſchappen bevallig, en droegen den ſtempel eener vruchtbare natuur. Onze Aleuten verſtrooiden zich hier met hunne baidaren, en maakten jagt op het wild, waarmede land en water bedekt waren. Deze geweldige jagers hadden er ook nog nimmer zulk een' overvloed van bijéén gezien. Men hoorde gedurig ſchieten, en zelfs met de werpſpieſen werd er wild gedood. De Aleuten gaan met hunne kleine lederen vaartuigen zoo gezwind om, als onze Kozakken met hunne paarden. Daar zij met de grootſte ſnelheid hunnen buit in alle rigtingen vervolgen, zal deze hun ook zelden ontgaan. Witte en grijze pellikanen, tweemaal zoo groot als onze ganzen, waren er in menigte. Een der Aleuten drong met zijne baidare midden onder eenen troep dezer vogelen, en doodde er een' van met zijne werpſpies. De anderen namen dit zoo euvel op, dat zij op den moordenaar aanvielen, en hem reeds menigen oorveeg met hunne vlerken hadden toegedeeld,

 eer

eer de overige baidaren hem ter hulpe kwamen. Dat de pellikanen zich in zulk eene menigte aan de oevers dezer rivier ophouden, bewijst haren overvloed van visch, hetgeen onze loods ons ook bevestigde. Wij befpeurden zelve de fpringende beweging van vele groote visfchen op de oppervlakte van het water.

Nadat de matrozen eenige uren gerust hadden, voeren wij verder de rivier op: doch het was de tijd der ebbe, en de beide ftroomen hier vereenigd hielden onze pogingen tegen. Wij landden daarom flechts weder te 6 ure, nadat wij niet dan weinige mijlen gevaren hadden, en floegen ons nachtleger in eene bevallige weide op. De rivier nog bij voortduring, gelijk meer naar beneden, uit het noorden komende, was hier eene mijl breed en diep genoeg voor de grootfte fchepen.

Op den volgenden morgen verlieten wij met het aanbreken van den dag ons nachtkwartier, en zeilden door den wind en den vloed begunftigd noordwaarts op fchielijk vooruit. De ftroom veranderde hier dikwijls van aanzien. Zijne breedte bedroeg van eene, twee, tot drie mijlen. Wij kwamen ook dikwijls in groote ronde kommen, die ettelijke mijlen in omtrek hadden en van heerlijke landouwen waren omringd. Ook zeilden wij fraaije eilanden met fchoon hoog geboomte beplant voorbij, en overal vonden wij eene genoegzame diepte voor groote fchepen. De fteile oevers wisfelden zich met bekoorlijke vlakten af, waar de herten onder de fchaduw der eikebosfchen graasden. Het was in der daad zelfs in dit jaargetijde eene regt vermakelijke vaart.

Toen wij tot op 18 mijlen van ons nachtverblijf en 23 van den mond der rivieren gevorderd waren, bevonden wij ons op de plek, waar zich de beide ftroomen vereenigden. De eene komt uit het oosten, de andere uit

uit het noorden. Den eerften noemende Spanjaarden *Pefcadores.* Deze neemt dieper in het land nog twee rivieren op, die, volgens het zeggen van onzen loods, ook breed en diep zouden zijn, en aan welke de zendelingen de namen van *S. Joachim* en *Jezus Maria* gegeven hebben. Tot in deze rivieren toe, welker oevers voor ongemeen vruchtbaar en fterk bevolkt doorgaan, hebben de geestelijke heeren kanalen doen graven, om de Indianen naar hunne wijze te bekeeren, en zich arbeiders voor den zendelingspost te verfchaffen. Thans, nu een gedeelte der bevolking bekeerd, en het andere uit vrees voor de bekeering dieper naar binnen in het land gevlugt is, kan er ook geen volk meer uit getrokken worden. De landftreek waarin wij ons bevonden, was, zoo als men ons verhaalde, bewoond geweest door een' talrijken volksftam, *Korekijnen* geheeten, doch van denwelken tegenwoordig om dezelfde reden geen fpoor meer beftaat.

Dewijl de rivier *Pefcadores* reeds bevaren was, floeg ik de andere in, die van het noorden komt, en aan welken men den naam van *Sacramento* heeft toegevoegd. Nadat wij haar eenige mijlen waren opgevaren, dwong ons een felle tegenwind aan land te ftappen, en wij vonden er de breedte van 38° 22′.

De wind werd gedurig harder, zoo dat wij heden geen vooruitzigt hadden van verder te zullen komen, en dus befloten wij hier den nacht over te blijven, en floegen op eene vrolijke weide aan den westkant der rivier ons nachtleger op. Ik klom hier weder op eene hoogte, die mij een ruim uitzigt deed genieten. Naar het westen heen beftond het land uit louter heuvelen van eene tamelijke hoogte, doch op weinige waarvan boomen

 ston-

ſtonden. In het oosten en zuid-oosten verhief zich hoog boven den horizon het ijsgebergte, *la Sierra Nevada*, hetwelk gansch *Amerika* van het noorden naar het zuiden doorloopt. Deszelfs verwijdering van het punt waar ik ſtond bedroeg ten naasten bij 40 mijlen. Het ſcheen tot op de helft van deszelfs hoogte met ſneeuw en ijs bedekt. Het land tusſchen de bergen en de rivier is effen, zeer laag, ſterk met bosch bewasſen en van eene oneindige menigte grootere en kleinere rivieren doorſneden, die hetzelve in kleine eilanden verdeelen. Wij hadden op onzen togt nog geene Indianen aangetroffen: doch uit de moerasſige eilandjes naar de *Sierra Nevada* heen, ſteeg eene menigte van rookkolommen op, en gaf te kennen, dat zij naar eene plaats de wijk hadden genomen, waar geen ſtrikdragronder iets konde uitrigten.

Men kan met vrij wat grond van zekerheid vooronderſtellen, dat de rivier *Peſcadores*, even zoo als die van *S. Joachim* en van *Jezus Maria*, die zich in dezelve uitſtorten, haren oorſprong heeft in het ijsgebergte, dewijl zij uit het oosten en door het lage land loopen, waar zij een aantal geringere ſtroomen in zich opnemen. De rivier *Sacramento* komt daarentegen uit eene geheel andere ſtreek van het noorden, en zoude, volgens het getuigenis van eenige Indianen uit de zendelingsposten, uit een groot meer ontſpruiten. Ik gis, dat de *Slavianka*, die zich in de omſtreek van *Ross* in de zee uitſtort, een arm van dezelve is.

De menigte van groote en kleine rivieren, die dit vruchtbare land doorſtroomen, zullen voor de toekomſtige aanlegplaatſen in deze gewesten van een onberekenbaar nut zijn. Het lage land is hier bij uitſtek geſchikt

voor

voor den rijstbouw, en het hoogere gedeelte zoude met deszelfs groeikracht den fchoonften tarwe-oogst kunnen opleveren. De wijnftok zoude voortreffelijk voortkomen, dewijl de natuur zelve hem reeds hier geplant heeft. Wij zagen de oevers der rivier overal met wilde wijngaarden bezet, die zoo welig groeiden als het onkruid. De druiven worden zeer groot: doch de beziën zijn zoo klein als erwten, zeer zoet en van een' geurigen fmaak. Wij aten er veel van en dit bekwam ons goed. Ook de Indianen eten ze gaarne.

Wij bragten onzen tijd met de jagt door. Overal op het land graasden groote en kleine herten, en de ganzen, eenden en kraanvogels waren geheel in het bezit der oevers. Er was zulk een overvloed van wild, dat ieder van ons, al was hij ook te voren geen liefhebber van de jagt geweest, het roer in handen nam, en een geweldig jager werd. De matrozen vermaakten zich met de hertenjagt, en fchoten ook eenige derzelve.

Toen het donker begon te worden, legden wij een groot vuur aan, opdat onze jagers, waarvan eenige verdwaald waren geraakt, het nachtleger zouden kunnen vinden. Wij werden des nachts verontrust door eenige beeren, die digt bij onze tent een hert vervolgden. Het was heldere manefchijn, en wij zagen het hert in het water fpringen, om den ftroom over te zwemmen. De beer volgde het, en zwom het na, totdat wij ze beiden uit het gezigt verloren.

Met het opgaan der zon vervolgden wij onzen togt, alzoo de wind een weinig bedaard was. Wij vonden aan den oever eene kleine ratelflang, die ons ligt gevaarlijk had kunnen worden. Zij werd gedood, en verrijkte de verzameling van den Hoogleeraar ESCHSCHOLTZ.

De

De rivier kwam nu uit eene noordwestelijke rigting. Hare breedte beſloeg 250 à 300 vademen, doch nevens haar aan den oostkant vloeiden nog eene menigte kleine armen, die vele eilanden vormden. Het land aan de westzijde der rivier bleef tamelijk hoog, en dat van de oostzijde laag. Er liep een zoo ſterke ſtroom, dat wij ſlechts langzaam vooruitkwamen, hoewel de roeijers alle hunne krachten inſpanden. Met het klimmen der zon ſtak ook de noordewind weder op, zoodat wij met alle onze moeite naauwelijks iets vorderden. Dit noodzaakte ons, reeds met het midden van den dag aan land te gaan, zoodat wij op dezen dag ſlechts tien mijlen hadden afgelegd. De plaats van den oever, waar wij ons nu bevonden, lag op de breedte van 38° 27′, en op de lengte van 122° 10′.

Hier was dan ook het keerpunt van onze kleine ontdekkingsreis. Het ongunſtige weder liet ons niet toe verder te gaan. Ook verzekerde ons de loods, dat het in dit jaargetijde, uit hoofde van den veelvuldigen regen, die de rivier doet zwellen, en den ſtroom heviger maakt, ondoenlijk zoude zijn verder te komen, omdat het water reeds aanmerkelijk toenam. Die hier in het vervolg in den zomer mogt komen wanneer alle die zwarigheden wegvallen, moge dus onze naſporingen voortzetten.

Het ſcheen, dat zich in de nabijheid onzer landingsplaats kortelings Indianen hadden opgehouden. Wij vonden eene ſtang in de aarde geſtoken met eenen windwijzer van vederen, eenige plekken waar vuur gebrand had, en waar de asch nog boven de kolen lag, gelijk mede twee Indiaanſche kanos van biezen gevlochten. De loods noemde mij twee ſtammen op, de *Tſchupukanen* en *Hulpunen*, welke deze ſtreken voorheen bewoond hadden, en misſchien nog enkele keeren hier kwamen

ſtroo-

ſtroopen. Thans zagen wij de kolommen van hunnen rook boven de moerasſen opſtijgen. Zij hadden er de hoogſte punten van tot hunne verblijfplaatſen verkoren.

Wij hadden hier het ſchoonſte gezigt op de grootſche bergketen van *la Sierra Nevada*. De geheele oostelijke gezigteinder was door deze hooge ijsklompen bepaald, en het lagere ſtrand lag als eene groene zee vóór dezelven uitgeſpreid. Van de baai *S. Francisco* heeft men nergens eenig uitzigt op de *Sierra nevada:* doch zoodra men het punt te boven is, waar de *Pescadores* en de *Sacramento* zich vereenigen, krijgt men reeds een gedeelte van dit gebergte in het oog.

De dag verliep ons weder onder de verlustiging van de jagt, en wij ſchoten verſcheiden herten, welker vleesch wij zeer ſmakelijk vonden. Des nachts werden wij door de kleine wolven geſtoord, die hier ook in menigte voorhanden zijn. Zij ontroofden ons eenige ſtukken hertenvleesch.

Op den vroegen morgen namen wij den terugtogt aan, en verlieten deze ſchoone vruchtbare ſtreken, waarvan vele duizenden van huisgezinnen in overvloed konden leven, maar die evenwel met alle hare pracht en weligheid, door het volſlagen gebrek van bewoners eenen onaangenamen indruk te weeg brengen, die nog verſterkt wordt door de gedachte aan de verdrijving der Indianen.

Op den terugtogt peilden wij geſtadig, en bevonden de diepte in het midden der rivier altijd 15, 17, tot 20 vademen, doch vóór aan den mond ſlechts 4, of 5.

Den 23 November kwamen wij beladen met hertenvleesch voor de geheele manſchap weder aan boord. Kapitein LASAREF was in dien tusſchentijd met zijn fregat aangekomen. Hij had op zijnen togt van *Nieuw-Ar-*

chan-

changel tot *S. Francisco* bijkans onophoudelijk met ſtormweêr te kampen gehad.

Ik had ſlechts op zijne aankomst gewacht om *Kalifornie* te verlaten, omdat wij door hem naar het vaderland konden ſchrijven. Ons fregat werd dan nu ook dadelijk zeilvaardig gemaakt, de legertenten aan land opgebroken, en met de ſterrekundige werktuigen aan boord gebragt. In den laatſten nacht, dien onze lieden op het land doorbragten, doodden zij nog een ſtinkdier, hetwelk in eene tent was geloopen om eenig aas op te doen. Dit dier, hetwelk in grootte niet ongelijk is aan eene kat, verſpreidt zulk eenen afgrijsſelijken ſtank, dat men het onmogelijk nabij hetzelve kan uithouden. De honden, die ſomwijlen jagt op deze dieren maken, kunnen, zoo als men zegt, dien ſtank niet weder kwijt worden, en woelen zoo lang in razende woede met hunnen neus in den grond, dat er het bloed uitſpat. Deze zijn de Kaluſchen onder de dieren.

Op den morgen van den 25 November, toen de eb inviel, laveerden wij met eenen noordwestewind, die hier gemeenlijk altijd ſchoon weder medebrengt, de baai van *S. Francisco* uit. De zee was nog zeer verbolgen door de hevige zuidwesterſtormen, die hier onlangs gewoed hadden, zoodat er hooge golven gingen in het kanaal, hetwelk de baai met de zee vereenigt. Het ſchip door den ſterken ſtroom tegen deze golven ingedreven, begon zoodanig te ſlingeren, dat het niet langer naar het roer luisterde, waardoor wij in gevaar geraakten van tegen eene klip geſmeten te worden. Ik raad elken zeevaarder aan, om ſlechts uit de baai te zeilen, wanneer het water van dit kanaal kalm is; en dit gebeurt meestal, wanneer de wind eenige dagen achtereen uit het noordwesten gewaaid heeft. Vol-

Volgens onze meermalen herhaalde waarnemingen ligt het *presidio* van *S. Francisco* op de breedte van 37° 48′ 33″, en op de lengte van 122° 22′ 30″. De miswijzing der kompasnaald was van 16° 0′ 00″ ten Oosten.

Onze waarnemingen in de baai leverden voor den tijd van het hooge water, bij de nieuwe en de volle maan, 11 uren 20 minuten. Het grootste verschil van water was van 7 voeten. De rivieren, die in de baai uitloopen, hebben veel invloed op den tijd van ebbe en vloed, zoodat de ebbe acht uren lang aanhoudt, en de vloed slechts vier.

XII.

DE SANDWICH-EILANDEN.

Toen wij de kust van *Kalifornie* uit het gezigt verloren hadden, ſtelden wij koers naar het zuiden, ten einde zoo ſpoedig als mogelijk was den pasſaat te bereiken, en dan regtuit naar de *Sandwich-Eilanden* te zeilen. Een aanhoudende ſterke noordewind begunſtigde onzen overtogt, zoodat wij op den 3 December, onder de lengte van 133° 58′, den keerkring van den kreeft doorſneden, den pasſaat aantroffen, door middel van denzelven westwaarts koers zetteden, en ons verbeeldden hier in de keerkringsſtreek aan geene ſtormen meer blootgeſteld te zullen zijn. Hierin echter hadden wij ons nu eens misrekend. Reeds op den 5 begon er een hevige zuidoostewind te blazen, die ons noodzaakte alle de zeilen te ſtrijken. Den 6 ging de ſtorm met een gelijk geweld naar het westen om, en den 7 liep hij naar het noorden. Nu kregen wij met de verſchrikkelijkſte rukwinden te doen: doch gelukkig helderde de hemel ſpoedig op, en de ſtorm bedaarde. Tegen den avond van den 8 viel de gewone westpasſaat weder in. Ik maak ſlechts

ſlechts van deze ſtormen melding, omdat zij tusſchen de keerkringen, zoo ver van land af, althans die uit het westen, bijna zonder voorbeeld zijn. Doch dit jaar ſcheen over het geheel van deszelfs gewonen loop afgeweken te zijn, en bragt eene menigte verwoestende natuurverſchijnſelen mede, over welke men zich overal, waar wij kwamen, te bedroeven had.

Nadat het weder zoodanig tegen ons gewoed had, bleef het nu aangenaam, en onze reis ging onder den heerlijken keerkringshemel ſpoedig en vermakelijk voort. Het zeilen tusſchen de keerkringen levert inderdaad een eigenaardig genoegen op, en wordt uit hoofde daarvan door alle de zeevarenden hoogelijk geroemd. Een oude Engelſche ſcheepskapitein, wiens kennis ik op deze reize maakte, verzekerde mij, dat hij zich voor het overige van zijnen leeftijd geen grooter geluk konde voorſtellen dan een goed ſnelzeilend ſchip te bezitten, eene lekkere tafel te houden, en altijd zonder te landen tusſchen de keerkringen rond te zeilen. Ik erken, dat deze verklaring van eenen echten zeeman niet met mijne neigingen zoude ſtrooken. Het gezigt alleen van land is mij op alle mijne reizen ſteeds een genoegen geweest. Hoezeer het brengen van een ſchip door verafgelegene zeeën, in ſtrijd met de onbeſtendige elementen, mij niet onbelangrijk voorkwam, zoo verrukte mij nogtans vooral de bekendwording met vreemde gewesten en derzelver bewoners, en ik heb mijne zeetogten ſteeds als den arbeid voor die belooning beſchouwd. Misſchien ben ik ook niet voor eenen zeeman geboren. Mijne opvoeding was daar ten minſte niet toe berekend, en het toeval heeft er mij in mijn vijftiende jaar toe gemaakt.

Nadat wij *Owahi*, het grootſte der *Sandwich-eilan-*

 den,

den, met deszelfs wijdberoemd gebergte *Mou-na-roa*, in den nacht voorbij waren gezeild, zagen wij op den 13, bij het aanbreken van den dag, het ten westen van hetzelve gelegen hooge eiland *Muwe*, en vervolgden onzen togt langs deszelfs noordelijke kust en die van het volgende eiland *Morotai*, naar het eiland *Wahu*, alwaar wij wilden landen. Het gezigt van eenig land tusſchen de keerkringen is altijd zeer genoegelijk, hoezeer er de kusten doorgaans uit zeer hooge lavabergen beſtaan, groote en meerendeels kale rotsblokken zich wild boven elkander ſtapelen, en den zeevaarder lang aan de vruchtbaarheid des lands doen twijfelen. Hij wordt des te aangenamer verrast, wanneer hij aan de zuidkanten van alle de eilanden dezer groep, in tegenſtelling van de noordkanten, alleen hoogst bevallige landouwen in weligen bloei aantreft.

In het midden van de ſtraat, tusſchen de eilanden *Muwe* en *Morotai*, liggen twee kleine onbewoonde eilanden, van welke het onbegrijpelijk is, dat zij op de kaart van VANCOUVER niet aangeduid ſtaan. Wij deden ons best, om derzelver ligging zoo naauwkeurig als mogelijk was te bepalen.

Des namiddags te 4 ure zagen wij de hooge, uit gele klippen beſtaande oostelijke landpunt van het eiland *Wahu*, zich duidelijk boven den gezigteinder verheffen. Aan derzelver zuidkant ligt de veilige haven *Hanaruro*, die wij door het vallen van de duisternis niet meer konden bereiken, zoodat wij ons dien nacht tusſchen de eilanden *Morotai* en *Wahu* bleven ophouden. Des morgens voeren wij langs de zuidkust van *Wahu*, en nadat wij de kaap, op dewelke de ſpitſe zoogenoemde *Diamantberg* ſtaat, waren omgezeild, zagen wij eens-

eensklaps de haven met hare bekoorlijke omſtreken, en in dezelve eene menigte ſchepen van allerlei vlaggen ten anker liggen.

Ik moet hier een paar aanmerkingen inlasſchen, die nuttig kunnen zijn voor de zeelieden, die deze wateren niet naauwkeurig kennen. Hij, die bij deinzig weder, of in den nacht, genoodzaakt is tusſchen de eilanden *Wahu* en *Morotai* te zeilen, neme den ſterken ſtroom in acht, die hier het ganſche jaar door naar het noordwesten loopt: en die de oostelijke punt van *Wahu* omzeilt, om te *Hanaruro* te komen, verwijdere zich niet boven de drie mijlen van de kust, dewijl er doorgaans op verderen afſtand geen wind is, terwijl daarentegen in de nabijheid van de kust regelmatig des morgens een frisſche landwind, en van den middag tot den avond een koele zeewind heerscht.

De aankomende zeevaarder ziet achter de ſtille haven, die door koraalriffen tegen het geweld der baren beveiligd wordt, de zoogenaamde ſtad *Hanaruro* in onregelmatige rijen van woningen, op de vlakte liggen. Tusſchen de hutten van verſchillende gedaante verheffen zich hier en daar eenige huizen, die naar de Europeaanſche manier van ſteen gebouwd zijn. De eerſte verbergen zich nederig onder de koele ſchaduw van palmboomen, de laatſte vertoonen zich ſtout in den brandenden zonneſchijn, en verblinden het oog door den witten kalk, waarmede zij bepleisterd zijn. Digt aan den oever ligt de met kanonnen beplante vesting, een vierkant van ſterke muren, en uit deze wappert de bontgeſtreepte nationale vlag der *Sandwich-eilanden.* Boven de ſtad verheft zich het land bij wijze van amphitheater, en verſchaft door deszelfs planterijen van tarowortelen, ſuikerriet en bananen een ongemeen heerlijk uitzigt, hetwelk door het ſteile en wild tot in de

wolken reikende gebergte met zwaar geboomte bezet, gedekt wordt. Dit overſchoone panorama laat ook geen twijfel over ten aanzien der vruchtbaarheid van het eiland *Wahu*, welke aan hetzelve ook den naam van *den tuin der Sandwich-eilanden* verworven heeft.

Bij de haven gekomen zijnde, liet ik door het gebruikelijke ſein om eenen loods verzoeken. Spoedig daarna zagen wij eene boot van Europeaansch maakſel naar ons toekomen. Derzelver roeijers waren naakte *Kanacka's*, zoo als de geringſte volksklasſe hier genoemd wordt: de loods zat aan het roer, en was geheelenal naar onze wijze gekleed. Toen hij aan boord kwam, herkende ik in hem den Engelschman ALEXANDER ADAMS, die, toen ik hier voorheen met den *Rurik* was, het bevel voerde over het ſchip *Kahumanna*, aan den Koning TAMEAMEA toebehoorende, en die thans opzigter over het loodswezen was. De wind liet ons niet toe binnen de haven te loopen: doch na eenige uren werd hij gunſtig, en wij kwamen, met behulp van den kundigen loods, door het enge, ſlangenvormige kanaal gelukkig binnen. Zeer groote ſchepen kunnen niet door hetzelve gaan, en het onze was het grootſte, hetwelk het ooit bevaren had.

De ſchepen, die in de haven vertuid lagen, waren gedeeltelijk Engelſche en Amerikaanſche walvischvangers, die hier ingeloopen waren, om zich van verſche levensmiddelen te voorzien, gedeeltelijk zulke, die naar de noordwestkust van *Amerika* waren beſtemd, om daar vellen in te koopen, of die er vandaan kwamen en hier insgelijks hadden aangelegd. Eenige derzelve waren met Chineſche voortbrengſelen uit *Kanton* bevracht, en voor de *Sandwich-eilanden* beſtemd, waar zij een goed debiet vonden. Hier lag ook een Fransch ſchip met quincailleriën geladen, hetwelk van *Bordeaux* naar *Chili*, *Peru*

Peru en *Mexico* gegaan was, en het overige van deszelfs lading hier had gebragt. Alle de kapiteins dezer schepen bezochten mij, in de hoop van iets nieuws uit *Europa* te vernemen: doch vele hadden het na mij verlaten, en deelden ons hunne Londensche nieuwspapieren mede.

Wanneer men bedenkt, dat er naauwelijks vijftig jaren verloopen zijn, sedert dat deze eilanden door COOK bekend werden, dat derzelver bewoners toen nog geheelenal waren, hetgeen wij Wilden noemen, dat zij namelijk van onze zeden, inrigtingen en gebruiken, van onze uitvindingen, kunsten en wetenschappen geen begrip hadden, en dat derzelver leefwijze bij gevolg geheel van de onze afweek, dan zal men zich vrolijk verheugen, na een zoo kort verloop van tijd, de haven van *Hanaruro* geheelenal voor eene Europeaansche te kunnen aanzien, en op zijn hoogst slechts door de eenigermate gebrekkige kleeding der inboorlingen aan de nieuwheid hunner bekendwording met ons herinnerd te worden.

Het kan mijnen lezers niet onbelangrijk zijn, in eene korte schets der geschiedenis van dit volk, deszelfs spoedige vorderingen tot de beschaafdheid na te gaan, door welke het den Europeanen bijkans op zijde zou streven, indien er geene ongelukkige omstandigheden tusschen beiden waren gekomen, wier invloed hen zal terughouden, totdat er weder een Souverein, gelijk TAMEAMEA was, aan deszelfs hoofd zal staan en die zwarigheden te boven komen.

De elf eilanden, welke COOK naar zijnen beschermheer den Graaf SANDWICH genoemd heeft, en die deze benaming hebben behouden, dewijl derzelver bewoners zich door geenen gemeenschappelijken naam aanduiden,

 lig-

liggen, zoo als men weet, tusfchen den 19 en 22 graden noorderbreedte. Zij zijn allen zeer hoog en van eenen volkaanachtigen aard. *O Wahi*, het oostelijkfte, overtreft de overige ver in uitgeftrektheid. Het is 87 mijlen lang en 75 breed. Er bevinden zich drie bergen op hetzelve, die zich met de hoogfte in de wereld kunnen meten. Het klimaat der eilanden is bij uitftek fchoon en gezond. De Kapitein KING fchatte het aantal van derzelver bewoners op 400,000. Hunne geftalte, kleur, taal en gebruiken, gaven hunne verwantfchap met de overige eilanders des grooten oceaans duidelijk te kennen. Zij hebbèn hier echter geene oorkonden meer van.

Hunne oudfte gefchiedenis beftaat uit verhalen, die tot aan de vroegfte bevolking dezer eilanden opklimmen, en doorweven zijn met fabelen, die nog in geene reisbefchrijving voorkomen. Ik heb dezelve naauwkeurig bijeenverzameld uit de gefprekken van den aanzienlijkften en verftandigften man op *Hanaruro*, mijn' vriend KAREMAKU, waarbij de Spanjaard MARINI, die zich hier reeds lang heeft opgehouden, ons om elkander beter te verftaan, tot een' tolk diende.

Ingevolge dezer onlangs hier nog algemeen geloofde vertellingen heerschte de magtige geest ETUA RONO over deze eilanden, voordat dezelve door menfchen bewoond waren. Hij konde er geene voortbrengen, hoe gaarne hij zijn land ook bevolkt had gezien. Dit maakte hem zeer treurig, en hij vergoot ftroomen van tranen op den *Mou-na-roa*. Zijne teedere gemalin zelve, de fchoone godin OPUNA, was niet in ftaat hem eenigen troost te verfchaffen. Eindelijk verhoorde hem het noodlot. Aan de zuidoostkaap van *O Wahi* kwamen twee booten met eenige huisgezinnen te ftranden, welke zwijnen, honden,

den, hoenders en verfcheidene foorten van eetbare wortelen medebragten. Nog heden toont men op eene rots het ingedrukte voetfpoor van den man, die het eerfte het land betrad. RONO was juist afwezig. Hij was bij de noordelijke eilanden bezig met visfchen voor zijne gemalin. De god des vuurs, die hem onderdanig was, en de menfchen niet beminde, maakte van deze gelegenheid gebruik, om dezelve vandaar te verjagen. Hij trad hun grimmig te gemoet, en vroeg vanwaar zij kwamen. Het antwoord was: „ Wij komen uit een land, waar men zwijnen, honden, kokosnoten en broodvruchten in overvloed vindt. Een geweldige ftorm heeft ons gejaagd, toen wij onze naburen wilden bezoeken, en de maan is viermaal veranderd, voordat wij hier gekomen zijn." Zij baden nu om de vergunning van zich hier te mogen vestigen: doch de god des vuurs floeg dit af en bleef onverbiddelijk, hoewel zij beloofden hem een zwijn te zullen offeren. Intusfchen befpeurde RONO eenen vreemden reuk van *O Wahi*, keerde eensklaps terug, en was niet weinig verrast op het gezigt van menfchen. Zijn vriendelijk voorkomen boezemde hun vertrouwen in. Zij keerden thans hunne bede tot hem, en verhaalden hem, hoe hardnekkig de god des vuurs hen verftooten had. Hierop werd RONO zoodanig in woede ontftoken, dat hij den god des vuurs in den krater *Kairuo* wierp, die zich bij den berg *Mou-na-roa* bevindt, en daar woelt hij nog op den huidigen dag. De menfchen, die nu gerust op *O Wahi* leefden, en door groote offeranden hunne dankbaarheid en hunne liefde aan ETUA RONO zochten te bewijzen, vermenigvuldigden fterk. Weldra werden ter eere van RONO de jaarlijkfche plegtige fpelen *Makahiti* ingerigt, welke uit verfchillende ligchaams-

oefeningen, vuistvechterijen en krijgskundige evolutiën bestonden. Die daarin den prijs behaalde, werd omkranst, en was onder den maaltijd de koning van het feest. Langzamerhand werden na *O Wahi* ook de overige eilanden bevolkt, en het getal der goden groeide aan; doch zij bleven allen aan ETUA RONO onderworpen.

Onder de bescherming van ETUA RONO leefden de menschen lang eendragtig en in vrede; niets scheen hun geluk te zullen storen, tot dat er plotseling een treurig voorval gebeurde. De godin OPUNA, de schoone gemalin van RONO, vernederde zich dermate, dat zij eenen man van *O Wahi* door hare gunst gelukkig maakte. De beleedigde en door jaloerschheid in woede ontstoken echtgenoot stortte haar van eene hooge rots af, zoodat zij verpletterd op den grond viel. Doch naauwelijks had hij deze daad volbragt, of hij had er berouw over, liep als een dolleman rond, en deelde onder alle menschen, die hij ontmoette, oorvegen en muilperen uit. Het volk vol verbaasdheid over de verandering, die er met den god plaats had, vroeg hem naar de oorzaak van dezelve, en in het gevoel zijner smart riep hij uit: „ ik heb hetgene ik het meest beminde vermoord." Hij droeg het lijk van OPUNA naar de *Maraī* (begraafplaats) aan de baai *Karekakua*, en bleef daar lang in bitteren rouw verzonken. Eindelijk besloot hij deze eilanden te verlaten, waar hem alles den gelukkigen tijd, dien hij met zijne gemalin geleefd had, herinnerde. Het volk, waaraan hij zijn voornemen mededeelde, geraakte daarover in de bitterste treurigheid. Hij zocht hetzelve te troosten met de belofte, dat hij eens zoude wederkomen op een drijvend eiland, overvloedig voorzien van alles, wat

wat een' mensch gelukkig kan maken, en dat hij dan zijnen lievelingen een rijkelijk aandeel daarvan zoude geven. Daarop ſcheepte hij zich in een vaartuig van eene bijzondere bouworde in, en zeilde naar een verafgelegen vreemd land.

Met het vertrek van RONO hield de gouden eeuw dezer eilanden op. Van nu af aan ontſtonden er twisten en oorlogen. Het getal der goden werd nog veel grooter, doch derzelver invloed was niet meer zoo zegenrijk, als toen zij nog onder het gezag ſtonden van den algemeen vereerden opperheer. In dezen tijd ontſtonden ook de menſchenoffers en meer andere gebruiken, die in het gelukkige verledene onbekend waren. — De *Mythologie* der Sandwich-eilanders levert echter geen bewijs op, dat zij ooit kannibalen geweest zijn.

KAREMAKU wist nu aangaande een lang tijdsverloop niets te zeggen, voordat er weder eene merkwaardige gebeurtenis voorviel. Eene boot met vijf blanke menſchen landde in de baai van *Karekakua*, digt bij de *Maraï*, waar OPUNA rustte. De inboorlingen zagen hen aan voor wezens van eene hoogere ſoort, en waren hun dus niet hinderlijk om bezit te nemen van de *Maraï*, op welke gewijde plaats zij niet alleen beveiligd waren tegen de vervolging, maar ook geen gebrek konden lijden aan levensmiddelen, dewijl er dagelijks aan de beelden der afgoden ſpijsoffers gebragt werden. Zoo leefden zij zeer genoegelijk, en dewijl zij terſtond naar de *Maraï* gegaan waren, en de geſchiedenis van OPUNA door een lied vereeuwigd, algemeen onder het volk bekend was, zoo werden zij weldra voor afgezanten van RONO gehouden, aan welken hij de bewaking van de grafplaats zijner dierbare gemalin had aanbevolen. Deze

meening verwierf hun nog grootere eerbewijzing dan die, welke zelfs den afgoden ten deele viel. De priesters alleen hadden het regt hen van alle hunne behoeften te voorzien, en kweten zich ook op het vlijtigste van dien pligt: het volk onderwc .d zich zelfs niet in de nabijheid der *Maraï* te komen. Eindelijk kwamen zij zelve onder het volk: en hoewel dit nu overtuigd werd, dat zij inderdaad menschen waren, die slechts door kleur van hen verschilden, zoo bleven zij toch door hun verstand en hunne onbesprokene zeden in groote achting. Men gaf hun de aanzienlijkste meisjes ten huwelijk, en ieder van hun werd de beheerscher van een eiland. De nakomelingschap dezer vreemde menschen, zeide KAREMAKU, tot welke de meeste *Jeri's* (adelijken) behooren, is nog heden door hare blanke kleur onderscheiden. Het is inderdaad waar, dat hier, even als op *Tahaïti*, de *Jeris* van de lagere volksklasse door grootte en eene schoonere ligchaamsgestalte verschillen, waarbij dan nog de blankere kleur van vele onder hen komt.

Het waren ook de blanke vreemdelingen, die op deze eilanden de helmen en de korte mantels in zwang bragten, welke COOK en KING hebben beschreven. In het begin verschenen de Koningen slechts in die kleederdragt: doch ten tijde van COOK was zij reeds door de *Jeri's* aangenomen. Thans, nu de Europeaansche modes die van het land geheel hebben verdrongen, toont men dezelve nog slechts aan de vreemdelingen, als een aandenken aan het verledene. De helm is van hout, geheel overdekt met kleine, gele en roode veders, van een beweegbaar vizier voorzien, zoodat hij, wat zijnen uiterlijken vorm aangaat, geheel naar die van onze riddertijden gelijkt. De korte mantel, die, bij gebrek van gewe-

wevene ſtof uit kunſtig in elkander gewerkte vederen beſtaat, is insgelijks eene getrouwe kopij van dien, welken onze ridders droegen. Hierdoor wordt dan wel genoegzaam bewezen, dat de op *O Wahi* gelande blanke menſchen werkelijk Europeanen waren, en dat wij met een groot gedeelte der aanzienlijkſte Sandwich-eilanders ten minſte nader verwant zijn, dan met de overige bewoners der *Zuidzee*.

Met de komst van deze blanke menſchen begint eerst eene ſoort van tijdrekening, en men telt op *O Wahi* van den blanken Koning af tot aan TAMEAMEA zeven Koningen, die elkander in de regering opgevolgd zijn. In dit tijdperk, doch lang voor COOK, zegt men, dat twee vaartuigen aan de noordoostkust van *O Wahi* geſtrand zouden zijn. Wat er van de tot dezelve behoorende equipagiën geworden is, daaromtrent zijn de overleveringen niet gelijkluidende. Volgens de eene zijn zij bij de ſchipbreuk omgekomen, volgens de andere door de inboorlingen vermoord. Van één ſchip maakte KAREMAKU ook nog melding, hetwelk in de verte gezien was, en hoewel er zoo wel bij *O Wahi* als bij *Muwe*, ijzeren ſcheepsankers gevonden zijn, die ſtellig bewijzen, dat aldaar ſchepen gelegen hebben of verongelukt zijn, zoo wist hij daar toch niets van te zeggen. Het is overigens zeer waarſchijnlijk, dat de Spanjaarden, die van hunne ontdekkingen in de *Zuidzee* zoo dikwijls een geheim maakten, reeds voor COOK van het beſtaan dezer eilanden wel iets geweten hebben.

Met het jaar 1778, toen COOK ze ontdekte, en denzelven, gelijk reeds gezegd is, den naam gaf naar den toenmaligen eerſten Lord der Admiraliteit, neemt het geſchiedkundig tijdperk dier eilanden een' aanvang. Zij wa-

waren toen niet, gelijk thans, gezamenlijk aan denzelfden Koning onderworpen, maar ieder eiland had deszelfs eigen beheerſcher, die *Jeri-rahi* genoemd werd, eene volſtrekte magt over het leven en den dood zijner onderdanen had, en aan wien de zoodanigen onder hen, die in het bezit van landerijen waren, eene ſchatting moesten betalen. Op *O Wahi*, waar COOK omkwam, regeerde toen TERAIOPU, door hem TERREOBU genaamd.

De reisgenoot van COOK, Kapitein KING, hangt de volgende ſchilderij op van de Sandwich-eilanders. „ Zij zijn over het algemeen van middelbare grootte (*) en forsch van geſtalte. Hun gang en hunne bewegingen zijn vlug. Zij loopen gezwind, en kunnen groote vermoeijenisſen verdragen. De mannen moeten echter in krachten en behendigheid min of meer wijken voor de bewoners der *Vrienden-eilanden*, en de vrouwen zijn niet zoo teeder van leest als de Tahaïterinnen. Hunne kleur is iets bruiner, en zij zijn niet zoo ſchoon als de Tahaitiers: intusſchen hebben de gelaatstrekken van een groot gedeelte der beide geſlachten iets innemends en openhartigs: in het bijzonder nemen de fraaije oogen en tanden der vrouwen, en derzelver zachte gevoelige blik zeer voor haar in. Hun haar is donkerbruin, niet zoo glad als dat van de Amerikaanſche wilden, en niet kroes gelijk dat van de Negers in *Afrika*, doch het wisſelt tusſchen die beide in, en is bijkans even als het onze."

„ De *Jeri's* onderſcheiden zich hier, even als op de andere eilanden der *Zuidzee*, zeer voordeelig door hunne

(*) Men moet dit alleen verſtaan van de lagere volksklasſe: de *Jeri's* zijn er bijna allen even zoo groot als die op *Tahaïti*.

ne gestalte. Alle degenen, die wij hier gezien hebben, waren zeer welgemaakt. Ook zijn zij zelden behebt met de zweren en gezwellen, die wij zeer menigvuldig bij de lagere volksklasse bespeurden, en die wij toeschreven aan het veelvuldige zout, waarmede zij het vleesch en den visch toebereiden: daarentegen doet hun het onmatig gebruik van den avadrank (welken de lezer zich nog van *Tahaiti* herinneren zal), veel nadeel. Bij hen, die daar het meest van leden, was het gansche ligchaam zeer mager en met eenen witten uitslag bedekt. Hunne oogen waren rood en ontstoken. Zij beefden sterk, en konden hun hoofd niet regt ophouden. Deze drank verkort echter het leven niet van alle zijne beminnaars: want TERRIOPU, KAU en eenige andere opperhoofden waren zeer oud: doch hij heeft altijd eenen vroegen en ziekelijken ouderdom ten gevolge. Gelukkig is deszelfs genot een der uitsluitende voorregten van de opperhoofden. De zoon van TERAIOPU, een knaap van twaalf jaren, roemde er dikwijls op, dat hij het regt gekregen had van ava te drinken, en toonde met veel weltevredenheid eene kleine plek op zijne lendenen, waar die uitslag reeds merkbaar was geworden."

„ Niettegenstaande het zware, onherstelbare verlies, ons door de eensklaps opgewekte gevoeligheid en de gewelddadige handelwijze der Sandwich-eilanders toegebragt (den dood van COOK) moet ik, om hun gedrag over het algemeen regt te doen wedervaren, zeggen, dat hun karakter zeer zacht en welwillend is, en dat zij noch zoo ligtzinnig en wispelturig, als de Tahaitiers, noch zoo ernstig en achterhoudend als de Vrienden-eilanders zijn. Zij schijnen onderling in de beste verstandhouding, en op eenen zeer vriendschappelijken voet te leven. Wij be-

bewonderden de teedere zorg, waarmede de vrouwen hare kinderen behandelden. Dikwijls waren haar de mannen in die huishoudelijke bezigheid behulpzaam met eene voorkomende bereidwilligheid, die hunne harten eer aandoet."

„ Wanneer men met dat al uit de achting, die het vrouwelijke geflacht bij hen geniet, een befluit wilde opmaken tot hunne vordering in de befchaafdheid, welke zich toch op die wijze het beste laat beoordeelen, dan kan men niet ftellen, dat deze ver gevorderd is. Het is der vrouwen niet flechts verboden, met de mannen te eten, maar zij mogen de beste fpijzen ook niet aanroeren. Zwijnenvleesch, fchildpadden, vele foorten van visfchen en eenige van bananen mogen zij niet nuttigen, en men heeft ons gezegd, dat een arm meisje gruwelijk flagen kreeg, omdat het bij ons aan boord iets van die verboden dingen geproefd had. De vrouwen fchijnen er meestal in afzondering te leven, en hoewel wij nimmer gezien hebben, dat zij flecht behandeld werden, zoo is het niettemin zeker, dat men weinig achting voor haar heeft."

„ Telkens, wanneer wij aan land kwamen, werden wij met veel vriendfchap en gastvrijheid ontvangen. Men gedroeg zich bijkans altijd met de meeste ingetogenheid jegens ons. Zoodra wij voet aan wal zetteden, wedijverden de eilanders onder elkander, wie ons het eerst geschenken brengen, fpijs toebereiden en ons bewijzen van hunne achting geven zoude. De oude lieden weenden van blijdfchap, en waren zeer tevreden, wanneer zij de vergunning konden erlangen ons aan te raken: en dan maakten zij vergelijkingen tusfchen ons en henzelve, die hunne groote befcheidenheid en nederigheid aan den dag bragten."

„ In

„ In geestvermogen ſchijnen de Sandwich-eilanders in geenerlei opzigt voor eenig ander volk te wijken. Hunne vorderingen in den veldbouw en de volkomenheid hunner handwerken ſtaan in evenredigheid met hunnen toeſtand, en met de hulpmiddelen, welke de natuur hun aanbiedt. De oplettendheid, waarmede zij den arbeid van onzen ſmid gadeſloegen, en de middelen, die zij nog voor onze afreize uitvonden om aan het ijzer, hetwelk zij van ons gekregen hadden, den vereischten vorm tot hun gebruik te geven, leverden een genoegzaam blijk op van hunne leergierigheid en zelfs van hunne vindingrijkheid."

„ Onze ongelukkige vriend KANCENA (hij werd door de Engelſchen, jegens welke hij zich allervriendelijkst gedragen had, doodgeſchoten) werd door een' buitengewonen lust gedreven om zich te onderrigten: hij had een ongemeen gezond oordeel en eene levendigheid van geest, die men onder volkeren in dien toeſtand als het zijne, zelden aantreft. Hij deed ons ontelbare vragen ten aanzien onzer zeden en gebruiken, van onzen Koning, onze regeringsvorm, de bevolking en voortbrengſelen van ons land, de manier van onze huizen en ſchepen te bouwen. Hij wilde weten, of wij oorlogen voerden, met wie en waarom, op welke wijze, welken God wij aanbaden, en nog vele andere zaken, waardoor hij zijn' veel omvattenden geest aan den dag legde."

Hetgene KING van de goedhartigheid dezer eilanders zegt, wordt zoo veel te meer bevestigd, wanneer men bedenkt, dat de Engelſchen, gelijk uit hunne eigene berigten blijkt, hen zeer hard behandelden, en dat COOK als een ſlagtoffer van zijne eigene ſchuld gevallen is. KING heeft hen mede vrij geſproken van de verdenking, dat

dat zij kannibalen waren, die echter ANDERSON en andere reisgenooten van COOK op hen geworpen hadden.

De neiging tot ſtelen hadden zij, of liever had hunne laagſte klasſe van volk gemeen met de overige Zuidzee-eilanders, en het was deze, welke aan COOK de aanleiding gaf tot eene roekelooze geſtrengheid, waarbij hij zich zelven als regter opwierp, en zich de verstgaande gewelddadigheden veroorloofde. Was hij een zoo groot menſchenvriend als zeeman geweest, dan zoude hij zijn leven op *O Wahi* niet hebben verloren door eene den woners afgedwongene zelfsverdediging, gelijk nader blijken zal.

De gewoonte van het *tatouëren* had ook plaats op de *Sandwich-eilanden*. Men vond er zelfs gezigten met regte en hoekige lijnen geteekend, en eenigen hunner hadden zich zelfs hunne tongen laten *tatouëren*. De handen en armen der vrouwen waren vol van aardige teekeningen.

De gewone kleeding der beide geſlachten beſtond in niets anders dan in een ſtuk ſtoffe, hetwelk midden om het lijf gebonden was. De vrouwen ſchikten zich daarenboven op met halsſieraden van ſchelpen, of van eene ſoort van kleine roode boontjes, die hard en glad zijn: of zij droegen een' halsband van fraaije zamengevlochtene vederen. Ook derzelver haar was met deze en met bloemkranſen getooid. Zindelijke armbanden van verſchillende ſoort voltooiden haren opſchik.

De Sandwich-eilanders leefden in dorpen of kleine vlekken van honderd tot tweehonderd woningen, welke ongeregeld door elkander ſtonden, en langs eenen kronkelenden weg gemeenſchap met elkander hadden. Voor ſommige dezer woningen bevond zich een tuin, die van eene heining omringd was. Het

Het voedſel der geringere volksklasſe beſtond uit visch, jams, zoete aardappelen, tarowortels, bananen, ſuikerriet en broodvruchten. De aanzienlijken gebruikten behalve dat zwijnen- en hondenvleesch, hetwelk even zoo werd toebereid, als op de *Societeits-Eilanden.* Men vond hier ook van ons tam gevogelte: doch het was er niet overvloedig en weinig gewild. Visch en vleesch zouteden zij in menigte in, en ſchenen er dan veel ſmaak in te vinden. Zij waren in het algemeen zeer zindelijk bij het eten. De wijze, waarop zij hunne ſpijzen toebereidden, werd door de Engelſchen boven hunne eigene manier verkozen.

De bezigheid der *Jeri's* beſtond in het bouwen hunner vaartuigen en het vervaardigen van matten: de vrouwen bereidden de papierachtige ſtoffen, welke hier op eene bijzondere wijze geverwd of geperst worden, zoodat zij het voorkomen van ons katoen kregen: en de hoofdzakelijke verrigting der *Tauton's* of bedienden, (*Kanackas*) waren de veld- of tuinbouw, en de visſcherij. In hunne ledige oogenblikken vermaakten zij zich met verlustigingen van verſchillenden aard, waaronder het danſen behoorde, waarmede de jonge lieden van beide de geſlachten zeer veel op hadden. Behalve velerlei ſoorten van trommels hadden zij geene muzijkaliſche werktuigen, maar hun gezang was bevallig. Zij ſpeelden veel met zwarte en witte ſteentjes op een bord, een ſpel, hetwelk veel overeenkomst had met ons damſpel, doch hetwelk om de groote menigte der ruiten nog meer aandacht ſcheen te vereiſchen. Een ander ſpel beſtond hierin, dat een ſteen onder eenen grooten lap doek verſtoken werd, en dat de plaats, waar hij zich bevond, moest geraden worden. Er werden ook voor vermaak wed-

wedloopen, waaraan zelfs de meisjes deel namen, en gevaarlijke zwem-oefeningen in de branding der zee gehouden. In het worstelen en vuistvechten toonden zij zoo veel kracht en vlugheid niet als de bewoners der *Vrienden-Eilanden*. De kinderen vonden een groot behagen in een spel, waarbij zij verscheiden ballen na elkander in de lucht opwierpen, en dezelve met veel behendigheid weder opvingen.

Hunne vaartuigen waren goed gebouwd. Het grootste behoorde aan TERAIOPU. Het was 70 voeten lang, twaalf breed, en ging drie en eenen halven voet diep.

Onder hun huisgereedschap waren de schalen voor den avadrank der aanzienlijken in het bijzonder merkwaardig. Zij hadden gewoonlijk acht tot tien duimen middellijns, waren volmaakt rond, en goed glad geschaafd. Derzelver voetstuk bestond uit drie of vier menschenbeeldjes in verschillende houdingen. Dikwijls droegen zij deze schalen op het hoofd, dikwijls op de schouders, of op de boven het hoofd opgehevene handen. Deze beeldjes waren zeer goed bewerkt, de evenredigheden naauwkeurig in acht genomen, en zelfs de spanning der spieren zeer juist geteekend.

Onder de kunsten, in welker bezit zich de Sandwich-eilanders bevonden, behoorde vooral de bereiding van het zout. De Engelschen kregen het in groote menigte van hen, en het was voortreffelijk.

Hunne wapens bestonden in knodsen, lansen en dolken van eene harde houtsoort. De bewoners der verschillende eilanden voerden dikwijls oorlog. De gevechten vielen meest op zee voor door middel van te enteren, en zij waren bloedig. Wanneer de *Jeri's* ten strijde togen, droegen zij den reeds beschreven met vederen versierden helm,

helm, en den mantel, die uit zwarte, roode en gele vederen was zamengesteld. Alleen de *Jeri-Rahi's*, of de Koningen, droegen een geheelenal gelen vederen mantel. Ieder Koning had een afbeeldsel van den god des krijgs, eene van hout gesnedene schrikbarende karikatuur eener menschelijke gedaante, in eene dreigende houding, met een' open mond, waarin hondstanden gezet waren. Dit afgodsbeeld werd telkens in het gevecht medegenomen, en het hoofdoogmerk des vijands was hetzelve te veroveren, dewijl daarmede de oorlog een einde nam. Een gedeelte der gevangenen werd den goden opgeofferd, doch daar mogt geen bloed bij gestort worden. Zij werden geworgd, en vervolgens met hunne aangezigten voorover in de *Maraï*, ter beschikking van de goden nedergelegd.

De begraving der gestorvenen was eene der heiligste verrigtingen op deze eilanden, en ging van vele plegtigheden vergezeld. De lijken werden in holen gebragt, en wanneer het vleesch tot de verrotting was overgegaan, reinigde men de beenderen daarvan, en deze werden dan voor een gedeelte op gewijde plaatsen bewaard, en overigens onder de bloedverwanten en vrienden des afgestorvenen verdeeld, die ze dan als *reliquien* bij zich droegen. De stervende begeerde ook niet zelden, dat zijn gebeente in den vurigen krater op *O Wahi*, welken de hoog vereerde godin PELAI bewoonde, zoude geworpen worden.

Wij hebben reeds aangemerkt, dat velerlei spijzen der vrouwen verboden waren. Zij mogten ook op straffe des doods het huis niet betreden, waarin de mannen aten, en zij waren van het bezoeken der *Maraï's* volkomen uitgesloten. Voor het overige genoten zij alle

vrijheid, en bragten zelſs hare ſtem uit bij de beraadſlagingen over vrede of oorlog.

De godsdienſtige inrigting van het *tabu*, hetwelk op verſcheidene eilanden der *Zuidzee* wordt aangetroffen, vindt mede alhier plaats. De *tabu* verklaarde perſonen waren onſchendbaar, een *tabu* verklaard ſtuk land mogt door niemand betreden, eene *tabu* verklaarde ſoort van dieren door niemand vervolgd en gedood worden, voordat het *tabu* weder opgeheven was. Zoo had TAMEAMEA in lateren tijd den *Diamantberg*, waarvan wij geſproken hebben, voor *tabu* doen verklaren, omdat een Engelschman eenige ſtukken kwartz-kristal, welke hij daar gevonden had, voor diamanten hield, den koning derzelver groote waarde leerde kennen, en deze nu meende in dien berg eenen grooten ſchat te bezitten, totdat de dwaling aan den dag kwam, en het *tabu* werd opgeheven.

De ſchepen, welke de Sandwich-eilanders voorheen kunnen gezien hebben, moeten klein geweest zijn: want toen COOK met de zijnen verſcheen, hielden zij ze voor drijvende eilanden, en zij geloofden, dat ETUA RONO, wiens aandenken altijd in groote achting bij hen ſtond, eindelijk zijn woord hield, en weder bij hen kwam. De blijdſchap daarover werd weldra algemeen, en men beſloot den zoo lang gemisten weldadigen god, van wien men hoopte, dat hij de gulden eeuw weder op de eilanden kwam terugbrengen, met alle den hem verſchuldigden eerbied te ontvangen. COOK zelf en zijne reisgenooten ſchijnen niet begrepen te hebben, dat men hem werkelijk goddelijke eer bewees, en hielden alle de plegtigheden, die er met hem werden in het werk geſteld, ſlechts voor blijken van achting, welke zij insgelijks aan

an-

andere zeer aanzienlijke perſonen betoonden. Dat hij O RONO genoemd werd, konde hem ook geene oplosſing geven aangaande het denkbeeld, hetwelk men van hem had, daar hun dit wezen onbekend was, en zij hielden zich tevreden met de gedachte, dat het een eeretitel was, die een opperhoofd of een' priester beteekende. Indien COOKS gedrag de goede eilanders in hunnen waan gelaten had, zoude de goede verſtandhouding tusſchen hen en de Engelſchen nooit geſtoord zijn geworden: maar hij zelf bragt hen terug van het geloof, dat hij hun weldoener was.

Een der *Kanacka's* meende zich van de geſchenken, die RONO hun volgens zijne belofte bragt, ook heimelijk iets te mogen toeëigenen. COOK liet dit op ſtaande voet hard beſtraffen. Betrapt zijnde werd hij gegeeſeld, en COOK liet onder de vlugtenden vuren, waardoor vele, ook onſchuldigen, omkwamen. Zoo konde RONO niet handelen. TUTE, zoo als zij COOKS naam verbasterden, was RONO niet, en zonk van nu af tot den rang van een' gewonen mensch. Men vreesde hem als een' magtigen bevelhebber, doch men vereerde hem niet langer. Dit werd merkbaar, toen hij van zijnen togt naar het noord en weder hier terugkwam. De eilanders gedroegen zich geheel anders, bragten nog altijd varkens en vruchten naar de ſchepen, doch zij bepaalden vooraf wat zij er voor wederom wilden hebben, in plaats dat zij te voren alles als offers of geſchenken hadden gebragt, en hetgene zij er voor wederkregen, insgelijks als geſchenken beſchouwden. Daar zij nu naar hunne gedachten die levensmiddelen tot eenen te hoogen prijs leverden, beſchouwden zij de Engelſchen als menſchen, die uit een land van hongersnood kwamen, om zich bij

hen eens te verzadigen. Tegelijk met de hooge meening was ook de ondergeſchiktheid verdwenen, en het gemeene volk zette nu deszelfs dieverijen zoo veel te ſtoutmoediger voort. De Koning, de priesters, en vele der voornaamſte *Jeri's* bleven intusſchen den Engelſchen nog genegen. Een der laatſte, met name PAREA, gaf daar een doorſlaand bewijs van, en een blijk van zijne onbepaalde goedhartigheid, hetwelk Kapitein KING zelf verhaalt. Er waren wederom eenige *Kanacka's*, die iets ontfutſeld hadden, met ſnaphaanſchoten vervolgd. Hoezeer men het geſtolene had wedergekregen, meende een der Engelſche officieren zich van eene der kano's, die aan het ſtrand lagen, en aan PAREA toebehoorde, meester te moeten maken. Deze vorderde haar terug, dewijl hij onſchuldig was aan den dieſſtal. Dit weigerde de officier, en hierdoor kwam het tot een gevecht, in hetwelk PAREA met eenen roeiriem zulk eenen geweldigen ſlag op zijn hoofd kreeg, dat hij bezeffeloos op den grond nederviel. De eilanders, die intusſchen bij troepen zamengekomen waren, doch zich tot nu toe ſtil en rustig hadden gehouden, geraakten over de beleediging, hun opperhoofd aangedaan, in zulk eene gramſchap, dat zij de Engelſchen met ſteenen begonnen te werpen, zoodat deze hunne boot in den ſteek latende, zich door te zwemmen, op eene nabij gelegene klip moesten redden. Thans vielen de eilanders op de boot aan, en zouden dezelve vernield hebben, wanneer PAREA, die inmiddels weder tot zich zelven gekomen was, hen daar niet van had terug gehouden. Hij deed de menigte uiteengaan, en wenkte den Engelſchen toe terug te komen, hetgene deze ook deden, en weder in hunne boot gingen zitten. PAREA volgde hen weldra naar het boord,

boord, bragt den hoed van eenen bootsman met eenige kleinigheden, die vermist waren, mede, betuigde zijn leedwezen over het voorgevallene, en vroeg, of O RONO hem zoude dooden, en of hij den volgenden dag weder op het schip mogt komen. (Hij had derhalve de meening, dat COOK RONO was, nog niet opgegeven, of ten minfte hij hield zich zoo, om de Engelfchen des te beter te bevredigen.) Nadat men hem de verzekering had gegeven, dat hij niets te vreezen had, en dat men hem gaarne zoude zien, raakte hij tot een teeken van verzoening en vriendfchap met zijnen neus dien van alle de officieren aan, en keerde naar het land terug.

Dewijl PAREA zijne landslieden verboden had hunne wraak op de Engelfche boot te koelen, ftalen zij in den nacht eene andere, na alvorens den ftrik te hebben doorgefneden, waarmede zij aan het fchip was vastgemaakt. Hierover werd COOK woedend, en hij befloot den Koning zelven op het fchip te brengen, en hem als gijzelaar te houden, totdat de boot terug gegeven was. Hij had op andere eilanden bij dergelijke gelegenheden zulk eenen maatregel van een gewenscht gevolg bekroond gezien. Hij ging dus in eigen perfoon, wel gewapend, met foldaten en fcherpgeladene geweren aan land, nadat hij bevolen had geen vaartuig uit de baai te laten, dewijl hij die alle wilde vernielen, ingeval zachtere maatregelen niet mogten baten, en nu werden alle de booten van beide de fchepen, goed bemand en gewapend, zoodanig geplaatst, dat zij dit bevel ten uitvoer konden brengen.

COOK werd, volgens KINGS berigt, aan land met vele eerbewijzen ontvangen. Het volk boog zich voor hem ter aarde. Hij ging terftond naar den ouden Koning, die

 een

een weinig lag te rusten, en noodigde hem uit op het ſchip te komen, waarin deze terſtond bewilligde. Verſcheiden *Jeri's* raadden hem dit echter af, en zochten hem terug te houden, hoezeer COOK bij hem aandrong. Toen greep COOK den Koning bij den arm en wilde hem met geweld medevoeren, en hierdoor werd het volk, hetwelk in menigte bijeengekomen was, ten uiterſte opgewonden: en toen er nu nog een bloedende *Jeri*, die van den anderen kant der baai overgekomen, maar door een' geweêrkogel van eene der Engelſche booten gewond was, toeſchoot, en den Koning toeriep, dat hij toch achter zoude blijven, dewijl het hem gewis niet beter zoude vergaan, kende de woede des volks paal noch perk meer, en er ontſtond een gevecht, waarin COOK met eenige ſoldaten bleef, en de overigen de vlugt namen.

Zoo verhaalde KAREMAKU dit voorval, hetwelk hij zelf had bijgewoond, en daarmede ſtemmen ook in de hoofdzaak alle de berigten van COOKS reis[illegible]ooten overeen. Eenige omſtandigheden worden w[illegible]nders door hen opgegeven: doch op *Wahu* was iedereen overtuigd, dat alles zich juist zoo had toegedragen, als KAREMAKU verzekerde. Wanneer men de Engelſchen zelfs geheelenal wilde gelooven, moet men echter nog toeſtemmen, dat zij de aanvallers geweest zijn, en dat COOK's onbezonnen gedrag bij de noodweer der eilanders eene niet geheel onverdiende ſtraf ondervonden heeft.

JOHANN REINHOLD FORSTER deelt, in de voorrede van het door hem uitgegeven dagboek eener ontdekkingsreis naar de *Zuidzee* in de jaren 1776—1780, onder bevel der Kapiteins COOK, CLERKE, GORE en KING, uitgegeven te *Berlijn* 1781, eene aanhaling mede uit een' brief, welken hem een Engelschman, die eenen hoogen post

post waarnam, geſchreven had, en waar aangaande COOK gezegd werd: *The Captain's charakter is not the same now as formerly. His head seems to have been turned. — Het karakter van den kapitein is niet meer zoo als te voren. Het ſchijnt, dat hem het hoofd op den hol is geraakt.* FORSTER geeft aldaar eene oploſsing van deze verandering bij COOK, terwijl hij zegt: „ COOK had op zijne eerſte reize de heeren
„ BANKS en SOLANDER met zich, die de kunſten en we-
„ tenſchappen hadden beoefend. Op de tweede waren
„ mijn zoon en ik zijne metgezellen en dischgenooten, en
„ wij gingen dagelijks met elkander om. Hij moest der-
„ halve bij ons allen eene ſoort van achting en eerbied
„ voor zijn' eigen naam en karakter weten te bewaren.
„ Onze denkwijze, onze grondbeginſelen, onze zeden
„ werkten door de langdurigheid van tijd en beſtendig-
„ heid van omgang op hem, en lieten hem niet toe de
„ arme onſchadelijke eilanders der *Zuidzee* wreedaardig te
„ behandelen. Er beſtaat ook geen voorbeeld, dat hij
„ als bevelhebber in den eigenlijken zin hard en wreed
„ met hen gehandeld heeft, behalve eens, toen hij
„ om een' geringen diefſtal het kanon liet afvuren op een'
„ vlugtenden *Jeri* en zijne boot; doch hierbij kreeg ge-
„ lukkig niemand eenig letſel. Doch, dewijl hij op zijne
„ laatſte reize geene zulke getuigen bij zich had, die
„ niet onder zijn onmiddellijk bevel ſtonden; daar het
„ louter lieden waren, die van zijn gezag afhingen of
„ ten minſte zulken, die zonder opvoeding waren en
„ zonder een' naam die eerbied en achting inboezemt,
„ de ſterrekundige zelfs, de heer BAILAY, en zijn kruid-
„ kundige, de heer NELSON niet uitgezonderd, zoo was
„ het geenszins te verwonderen, dat hij de achting, die

„ hij zich zelven en zijn karakter verschuldigd was, „ uit het oog verloor, en eenige zeer wreede en onmen- „ schelijke daden beging. Ik ben daarom overtuigd, „ dat wanneer de heeren BANKS en SOLANDER, of ik „ met mijn' zoon en doctor SPARMANN op deze reize „ bij den Kapitein COOK geweest waren, hij gewisselijk „ niet op die wijze om het leven zoude geraakt zijn."

De eerste schepen, die na COOK de *Sandwich-Eilanden* bezochten, waren die van MEARES, DIXON, PORTLOCK, en COXE, in de jaren 1786—89. Zij dreven handel in vellen tusschen de noordwestkust van *Amerika* en *China:* en dus waren hun deze eilanden zeer geschikt tot eene rustplaats. Zij werden wel ontvangen en verscheiden der eilanders deden met hen de reis naar de Amerikaansche kust. TIANNA een der voornamste *Jeri's* van *O Tuai*, ging met MEARES naar *China*. Zulke reizen en de voortdurende omgang met de Europeanen, moesten den kring der denkbeelden van deze kinderen der natuur zeer vergrooten, en alzoo zij onbesmet waren van het gebrek, hetwelk hoogstbeschaafde volken van *Europa* gemeen hebben met de Groenlanders, van zich namelijk voor het verstandigste volk van den aardbodem te houden, zoo namen zij weldra de zeden en gebruiken van vreemden over, waartoe hun de steeds toenemende pelterijenhandel, die hun jaarlijks vele schepen deed toekomen, overvloedige gelegenheid gaf. Vanhier ook, dat VANCOUVER in het jaar 1792 reeds bespeurde, dat er sedert den tijd van COOK in het oog loopende veranderingen waren voorgevallen.

De Koning TERAIOPU overleefde COOK niet lang. Na hem aanvaardde zijn zoon KAWARAO de regering over het grootste gedeelte van het eiland *O Wahi*. Een kleiner ge-

gedeelte kwam in handen van zijn' bloedverwant TAMEAMEA. De eerste was een dwingeland en beging tot dus verre ongehoorde wreedheden. Gedurende de maansverandering waren er oogenblikken, waarin hij *tabu* of onschendbaar was. Dan mogten hem de priesters aanzien, zoo lang de zon aan den hemel stond. Had een ander het ongeluk ook slechts door een toeval hem aan te zien, dan werd deze op staande voet en op de pijnlijkste wijze ter dood gebragt. Bij deze wreedheid voegde de razende tiran ook nog veroveringszucht, en hij wilde zich het gansche eiland onderwerpen; hierom deed hij TAMEAMEA den oorlog aan. Deze jonge man in de kracht zijnes levens onderscheidde zich dermate door zijn gezond verstand en zijne behendigheid in den wapenhandel, dat hij aanleiding tot een spreekwoord gaf. Hoezeer het leger zijns vijands veel talrijker was dan het zijne, werd hij nogtans niet overwonnen. De oorlog, die toen nog met geene vuurwapenen gevoerd werd, duurde lang, en bleef onbeslist. Toen besloten de beide vorsten, door een tweegevecht, een einde aan hun geschil te maken. Hij, die in hetzelve overwon, zoude het gansche eiland beheerschen. De beide kampvechters rusteden zich uit, en plaatsten vooraf hunne afgodsbeelden, van de priesters omringd, op de plaats van den strijd. Deze begon met werpspiesen, waarin KAWARAO meende zeer bedreven te zijn. Doch hij had aan TAMEAMEA zijn' man gevonden. Deze was in staat verscheidene spiesen, die door velen tegelijk op hem afgeschoten waren, alle tegelijk af te keeren, en hij zelf miste daarentegen nimmer zijn doel. De bloeddorstige KAWARAO ontging dan ook de regtvaardigheid van het noodlot niet. Na eenige vruch-

vruchtelooze worpen van beide zijden viel hij, door die van TAMEAMEA doorboord, dood ter aarde.

Dit tweegevecht, waardoor TAMEAMEA Koning werd der eilanden *O Wahi* en *Mauwe*, welk laatste mede onder KAWARAO gestaan had, viel voor in het jaar 1781. Om zijne regering te beter te vestigen huwde TAMEAMEA de dochter van zijnen verslagen vijand, en verwierf zich nu door zijne zachtzinnige en verstandige heerschappij in eenen hoogen graad de liefde van alle zijne onderdanen. Zelf begaafd zijnde met een uitstekend oordeel, vertrouwde hij de gewigtigste bedieningen in zijnen kleinen Staat slechts aan zulke personen, wier bekwaamheden hen daarvoor berekend maakten. Zoo had hij eene zeer gelukkige keuze gedaan aan KAREMAKU. Deze toen nog een jong man zijnde, maar bij uitnemendheid geschikt om in de veel omvattende denkbeelden van TAMEAMEA in te dringen, werd alras de eerste persoon na hem, ondersteunde hem in alles met raad en daad, en bleef tot aan zijn' dood zijn getrouwe aanhanger. De Engelschen noemden hem den PITT der *Sandwich-Eilanden.*

Nu vestigden zich ook Europeanen op *O Wahi*, van welke DAVIS en JOHN JUNG den nieuw opkomenden Staat de gewigtigste diensten betoonden. Onder hun opzigt werden er hutten en schepen naar den Europeaanschen trant gebouwd. Zij verrijkten het eiland met nuttige buitenlandsche planten, wier aankweeking zij bevorderden, en waren zelfs in de regeringszaken goede raadslieden.

Met de verschijning van VANCOUVER ging er insgelijks eene gelukster op voor deze eilanden. Zij hebben aan hem onder meer andere goede zaken, die hij hier tot stand

ſtand bragt, ook hunnen rijkdom aan vee en ſchapen te danken. TAMEAMEA verklaarde deze dieren voor tien jaren *tabu*, en hierdoor vermenigvuldigden zij zoodanig, dat zij thans in het wilde de bosſchen vervullen. Was VANCOUVER in de plaats van COOK geweest, hij zoude het geloof, dat hij RONO was, niet in duigen hebben doen vallen.

In zijnen tijd regeerde TAMEAMEA nog over de eilanden *O Wahi* en *Muwe*, doch hij was met de vorſten der overige in eenen oorlog gewikkeld, in welken hij reeds van ſnaphanen en kanonnen gebruik maakte, welke hij van de ſchepen had gekocht, die zijne eilanden bezochten. In alle gevechten ter zee en te land voerde hij zelf zijn leger aan, en KAREMAKU was, als zijn eerſte onderbevelhebber, altijd bij hem. Met de vuurwapenen moeten de *Owahiers* in dien tijd toch nog niet regt hebben weten om te gaan, alzoo de oorlog nog tien jaren aanhield na het verblijf van VANCOUVER, totdat alle de eilanden, met uitzondering van *O Tuai*, het noordwestelijkſte, zich hadden onderworpen. In het jaar 1817 veroverde TAMEAMEA na vele mislukte pogingen, eindelijk hetzelve ook, en nu was hij de beheerſcher van dien ganſchen *Archipel*.

Van nu af aan ſtreefde hij naar niets zoo zeer dan zijn volk te beſchaven en den handel te bevorderen. Zout en ſandelhout waren de artikelen van uitvoer. Het laatſte werd door de ſchepen der vrije Staten van *Noord-Amerika*, die bijna uitſluitend hier den handel dreven, tamelijk duur betaald, en echter nog weder met groote winst te *Kanton* verkocht. Men heeft mij gezegd, dat de Amerikanen jaarlijks bijna voor 300,000 Spaanſche daalders aan ſandelhout vanhier in *China* verkochten.

TA-

Tameamea kocht nu ook groote koopvaardijſchepen voor het ſandelhout van de Amerikanen in, welke, zoo wel als de in zijn land gebouwde, gedeeltelijk met Europeanen, en gedeeltelijk met zijne eigene onderdanen bemand werden, en waarmede hij zijne waren voor eigene rekening afzond. Ja, hij wist zich in het bezit eener kleine oorlogsvloot te ſtellen. Zijne magazijnen op *O Wahi*, van ſteen gebouwd, waren ſteeds opgepropt met nuttige Europeaanſche en Amerikaanſche voortbrengſelen. Hij bezat eenen aanmerkelijken ſchat aan zilvergeld en zilveren gereedſchappen. Zijne vestingen waren met ſtukken van groot kaliber beplant, en hij onderhield een leger van 15000 mannen, alle van geweren voorzien en voortreffelijke ſchutters. Hij deed, door middel van den Spanjaard marini, zijn best om de katoenplant op zijne eilanden over te brengen, die er zeer goed voortwil, en ſchoone katoen oplevert. Hij zocht ook het binnenlandſche vlas, hetwelk beter is dan dat van *Nieuw-Zeeland*, ſterker aan te doen kweeken, en er een handelsartikel van te maken. Zijnen helderen geest ontging volſtrekt niets, wat voordeel aan zijn land konde aanbrengen, en hij ſtreefde met al zijne magt het tot den rang te verheffen van de bloeijendſte Staten, waarvan hij gehoord had. Ieder ſchip, hetwelk in zijne havens inliep, was even zoo veilig voor hoon en onbillijkheid als in eene Europeaanſche, ja dikwijls nog veiliger dan in vele van deze. Zoodra er een aankwam, liepen er overal omroepers rond, die het volk aankondigden, dat de vreemdelingen vrienden waren, gastvrij behoorden ontvangen te worden, en dat voor iedere hun toegevoegde beleediging eene ſtrenge ſtraf te verwachten was. Toen tameamea voor den eerſten keer een eigen ſchip

ſchip met ſandelhout naar *Kanton* had gezonden, en hetzelve aldaar een aanmerkelijk tolgeld om er te ankeren moest betalen, dacht hij: wat men mij laat betalen, kan ik met een rein geweten eenen anderen ook afnemen: en nu moest ieder ſchip in de buitenhaven 40, en in de binnenhaven 80 Spaanſche daalders opbrengen. *Wahu*, het vruchtbaarſte en eenigſte eiland van deze groep, hetwelk eene veilige haven bezit, maakte ook van allen de meeste vorderingen in beſchaving. Te *Hanaruro* vestigden zich vele Europeaanſche en Amerikaanſche kooplieden: er ontſtonden winkels van allerlei waren voorzien: vele huizen werden in den Europeaanſchen ſmaak van hout en ſteen gebouwd: van de eerſte waren er ſommige in *Amerika* getimmerd, en hier ſlechts in elkander gezet. Door MARINI's arbeidzaamheid verſpreidden zich vele Europeaanſche groenten, de wijnſtok, die zeer wel ſlaagt, en andere vruchten meer. Hij fokte zich ook eene drift koeijen aan. Geiten, ſchapen en Europeaansch gevogelte van allerlei ſoort werden algemeen. Door de menigvuldige reizen, welke de Sandwich-eilanders gedeeltelijk op TAMEAMEA's ſchepen deden, en gedeeltelijk op de vreemde, waarop zij zich als matrozen lieten aannemen, werden de zeden der beſchaafde volken ook eigen onder hen. Zij verſchaften zich ook onze kleeding, doch hiermede was het zoo ten naastenbij gelegen als op *Tahaïti*. Eene kleeding, *in forma*, ſcheen hun eene overtollige weelde toe. TAMEAMEA zelf ging gewoonlijk, zoo als hij in mijne vorige reisbeſchrijving is afgebeeld, in een hemd, pantalon en een rood vest, zonder rok, hoewel hij vele rijk geborduurde monteringen had; doch deze trok hij ſlechts bij plegtige gelegenheden aan. Deze eilanders maakten ook vorderin-

gen

gen in de Engelfche taal, en vele hunner konden zich in dezelve zeer wel doen verftaan. TAMEAMEA verftond haar ook zelf, doch fprak haar niet.

Wie dezen uitftekenden vorst nog nader wil leeren kennen, dien moet ik naar VANCOUVER en naar mijne vorige reis verwijzen. Voor dezulken, die deze laatfte niet willen nalezen, breng ik hier nog een paar gezegden van hem uit dezelve bij. Hij liet mij eenen bonten, met veel kunst bearbeiden vederen kraag ten hand ftellen, dien hij zelf in den oorlog en bij plegtige gelegenheden gedragen had, en zeide: „Ik heb gehoord dat uw „Vorst een groot held is: ik bemin hem daarom, want „ik ben dat zelf, en ik zend hem dezen halskraag als „een bewijs van mijne achting." Eens zeide hij, de beelden van zijne *Maraï* omhelzende: „Deze zijn de „goden, die wij aanbidden. Of ik daar wel dan kwa-„lijk aan doe weet ik niet, maar ik volg mijn geloof, „dat niet flecht kan zijn, dewijl het mij voorfchrijft „niet onregtvaardig te zijn."

In het jaar 1819, den 8 Mei n. ft. eindigde TAMEAMEA zijne roemvolle loopbaan, tot de bitterfte droefheid der inboorlingen, zoo wel als der onder hen woonachtige vreemdelingen. Zijn lijk werd volgens alle de gebruiken der godsdienst, welke hij getrouw gebleven was, begraven. Nadat het een' tijdlang in de *Maraï* geftaan had, werden de gereinigde beenderen onder zijne bloedverwanten en voornaamfte dienaren verdeeld. Volgens des lands gebruik waren er reeds voorlang twee perfonen beftemd om eens bij zijnen dood tegelijk met hem begraven te worden. Hij had bepaald, dat zulks geene plaats zoude hebben, en het gebeurde niet.

Zijn oudfte zoon en wettige troonsopvolger LIO LIO, of

of RIO RIO, zoo als de Engelfchen het uitfpreken, dewijl het bij de Sandwich-eilanders moeijelijk is de *L* van de *R* te onderfcheiden, aanvaardde voortaan de regering onder den naam van TAMEAMEA *den Tweeden*. De geest zijns vaders was helaas! niet op hem overgegaan, en zijne zucht tot den drank maakte hem reeds onbekwaam, om den opkomenden Staat te beftieren, die zulk eene rasfche vlugt tot de befchaving genomen, en eenen kloeken heerfcher noodig had, om geene verkeerde leiding te krijgen. Reeds in de laatfte levensjaren van TAMEAMEA, vestigden de opperhoofden van eenige eilanden, en bovenal dat van *O Tuai*, op de zwakheden van zijnen opvolger, de hoop van zich onafhankelijk te kunnen maken, en zij floegen de handen aan het werk. Doch KAREMAKU, de getrouwe vriend en raadgever des afgeftorvenen, wien het geheele volk van ganfcher harte aanhing, en wiens heldere geest gemakkelijk inzag, welke noodlottige gevolgen de verdeeling der heerfchappij voor deze eilanden met zich zoude flepen, nam zich des zoons van zijnen vriend met dezelfde vaderlandsliefde aan, waarmede hij den overleden Koning gediend had. Door de kracht zijner welfprekendheid, en waar deze niet vermogend genoeg was, door die der wapenen, dempte hij weldra den opftand, en herftelde overal de rust: doch liefde voor den nieuwen Koning kon hij het volk niet inboezemen, en de kiem van toekomende onlusten fcheen nog niet verftikt te zijn. De Koning verkoos daarom het eiland *Wahu* tot zijn verblijf, en omdat hij zich daar het veiligst befchouwde. Hier gaf hij zich onbepaald aan zijne buitenfporigheden over, en daalde daardoor meer en meer in de achting zijner onderdanen. KAREMAKU was de goede geest, die over

het land waakte, terwijl zijn gebieder den tijd verſpilde met drinkgelagen, bij welke hij meermalen eene ganſche flesch rum in eene teug ledigde.

Bij zulk eene ongeredderde levenswijze kon de reeds buiten dat genoeg beperkte geest van den monarch niet op nuttige en voor het heil zijner onderdanen doelmatige inrigtingen bedacht zijn; echter wilde hij ook iets aan hunne vorming toebrengen, en hen ten minſte van een bijgeloof bevrijden. Hij was, in de ſlechte beteekenis van dat woord, een vrijgeest. Hij haatte de godsdienst van zijn land, omdat zij hem eenen dwang oplegde, en hij beſloot haar uit te roeijen, niet om eene andere betere in hare plaats in te voeren, waartoe zijne lage ziel zich niet konde verheffen, maar om zich en zijne onderdanen van verpligtingen te verlosſen, die hij voor nutteloos hield, hoezeer ook de voorſchriften der zedekunde onder dezelve begrepen waren, weshalve zijn vader zich ook tot aan zijnen dood toe vrijwillig aan dezelve onderworpen had.

Reeds in de vijfde maand zijner regering begon hij, ten ſpijt van KAREMAKU's vermaningen, zijn ontwerp op de onbeſchofſte manier door te zetten. In verſtandhouding met eenige zijner hovelingen, die de deelgenooten zijner ongeregeldheden waren, rigtte hij een groot feestmaal aan, waartoe de aanzienlijkſte eilanders genoodigd werden. Toen de wijn en de rum derzelver werking begonnen te doen, werden er vrouwen gehaald en genoodzaakt deel te nemen aan den maaltijd. Deze arme ſchepſels, die des Konings voornemen niet doorgronden, werden ten hoogſte verſchrikt, omdat zij eene ontheiliging moesten plegen, waarvan de doodſtraf het gevolg moest zijn. Hare tegenkanting baatte niets. Zij moes-

moesten niet alleen naast de mannen gaan zitten, maar ook zwijnenvleesch eten, zoodat, tot de grootſte verbaasdheid der gasten, die niet van het geheim waren, op den last des Konings een dubbeld *tabu* geſchonden werd. Er ontſtond eenig gemor, doch het grootſte getal der gasten was door den drank gewonnen, en nu gaf de Koning overluid te kennen, welke zijne bedoeling was. Vrees en ontzetting maakten zich van het grootſte getal der toehoorders meester. Men vroeg hem, welk kwaad dan de goden bedreven hadden, dat hij die wilde verdelgen, en men trachtte hem te bewegen hunne gramſchap niet te tergen, daar dezelve hem en het ganſche land in het verderf zoude ſtorten. Toen ſprong de Koning met woedende gebaren op, en riep uit: „ Gij „ ziet, dat wij reeds ſtrenge *tabus* geſchonden hebben, „ en de goden hebben het niet geſtraft: dus kunnen zij „ dat niet doen, even zoo min als zij in ſtaat zijn ons „ iets goeds te bewijzen. Ons geloof was eene dwa„ ling, en het deugt nergens toe. Komt, vernielen wij „ de *Maraïs*; er zij van dit oogenblik af geene gods„ dienst meer!" Des Konings aanhangers volgden hem: en dewijl er in *Hanaruro* door het beſtendig verkeeren met ſcheepsvolk veel losbandigheid en toomeloosheid was ingeſlopen, zoo groeide de woeste hoop weldra aan door eene menigte van lieden, voor wie niets meer heilig was. Bij de koninklijke *Maraï* gekomen werden toch vele door het gezigt der afgodsbeelden afgeſchrikt, en bevreesd: doch daar de Koning met eenigen zijner aanhangers dezelve begon te mishandelen, en er wederom geene ſtraf op volgde, kregen zij weldra nieuwen moed, en binnen eenige oogenblikken waren alle de *Maraïs* tot den grond toe geſlecht.

Had RIO RIO flechts de misbruiken zijner godsdienst afgefchaft, en datgene behouden, wat er eerbiedwaardigs in was, dan zoude zijne regering zich door eene groote weldaad hebben onderfcheiden, in plaats dat hij nu het heiligfte, dat zijn volk had, met eene ruwe hand aantastende, flechts wanorde deed ontftaan, en aanleiding gaf tot bloedvergieten. Zijne dwaze handelwijze had zeer gemakkelijk de flechtfte gevolgen voor het land en voor hem zelven kunnen hebben, zoo niet KAREMAKU wederom zijn redder geweest was.

Vele der *Jeri's*, welke des Konings inzigten niet goedkeurden, hadden zich heimelijk aan den maaltijd onttrokken, en vereenigd met de priesters het volk aangefpoord, om deszelfs goden met de magt der wapenen te verdedigen. Zij maakten eenen aanhang, die, zijnen krijgsgod met zich voerende, tot vijandelijkheden overfloeg. Toen het berigt van de ontheiliging der goden op de andere eilanden ruchtbaar werd, braken daar ook oproeren uit. KAREMAKU, die aan de verwoesting der *Maraïs* geen deel genomen had, het gebeurde wel niet billijkte, doch het niet ongedaan konde maken, en de gevolgen doorzag, welke de opftand konde hebben, verzamelde fpoedig, daar hij nog altijd de gunfteling van het volk was, een leger, en herftelde met hetzelve, overal waar hij verfcheen, de rust. Alleen op het groote eiland *O Wahi* vond hij eenen krachtdadigen tegenftand, totdat het hem na vele bloedige gevechten gelukte, den krijgsgod te bemagtigen. De opftandelingen hunnen aanvoerder mede in het gevecht verloren hebbende, geloofden nu geheel door hunne goden verlaten te zijn, verftrooiden zich, en KAREMAKU keerde, na hier mede de rust herfteld te hebben, naar *Wahu* terug.

Het

Het is een zonderling verſchijnſel, dat een volk, het-welk deszelfs geloof en priesters met zulk eenen eerbied had aangezien, als waarvan ik in vroegeren tijd zelf dikwijls getuige ben geweest, zoo ſpoedig tot bedaren kwam, nadat deszelfs heiligdommen verwoest, en deszelfs overtuigingen als dwalingen voorgeſteld werden, en dat het ten minſte zonder uiterlijke godsdienstplegtigheden rustig bleef. KAREMAKU begreep nogtans, dat dit zoo niet konde blijven, en dat de invoering eener godsdienst eene behoefte was voor het volk. Hij beſloot dus zijne landslieden met een goed voorbeeld voor te gaan, en, zoodra zich daartoe de gelegenheid aanbood, de Christelijke Godsdienst, welke hij reeds lang toegedaan was, naar het kerkelijk gebruik aan te nemen, en openbare belijdenis van dezelve af te leggen. Nog in hetzelfde jaar 1819 landde hier de kapitein FREYCINET, op zijne reize rondom de wereld, en had een' geestelijke bij zich, door wien KAREMAKU en zijn broeder BOKI in het Roomsch-Katholijke geloof gedoopt werden.

Omtrent dezen tijd werd er in de vrije Noord-Amerikaanſche Staten een genootſchap van zendelingen tot ſtand gebragt, die naar de *Sandwich-Eilanden* gaan wilden om daar het Christendom te verſpreiden, zonder evenwel iets te weten van de aldaar voorgevallen beeldſtormerij, welke hunne oogmerken zeer in de hand moest werken. Hetzelve beſtond uit zes huisgezinnen, en bragt twee jonge Sandwich-eilanders mede, die reeds in deszelfs ſchool waren voorbereid. Deze zendelingen verſchenen in April 1820 voor *Wahu:* doch de Koning, die hun oogmerk vernam, veroorloofde hun niet te landen, en begeerde, dat zij wederom zouden afzeilen. KAREMAKU ſchoot weder tusſchen beiden, en trachtte

den Koning te overtuigen, dat de Christelijke Godsdienst de grootste weldaad voor zijne Staten zoude zijn, daar zij er toch eene hebben moesten. Nu verzamelde de Koning de voornaamste *Jeri's*, en, na eene voorafgaande beraadslaging van veertien dagen, werd er bepaald, dat den zendelingen een stuk gronds zoude worden aangewezen, om eene kerk te stichten en hunne leer te prediken, onder beding evenwel, dat zij, ingeval zulks een' nadeeligen invloed op het volk mogt hebben, terstond het eiland weder zouden verlaten. De zendelingen namen de voorwaarde aan, vestigden zich op *Wahu*, en vandaar op de andere eilanden. Hunne eerste pogingen hadden ten doel den Koning, diens huisgezin en de voornaamste *Jeri's* te winnen, hetgeen hun ook gelukte. Dewijl deze spoedig hunne geloofsleer aannamen, hadden zij er vasten voet gekregen, en konden zich nu zoo veel te ruimer op de uitvoering van hun plan toeleggen. Zij leerden de taal der inboorlingen spoedig met weinig moeite, onderrigtten hen in het lezen en schrijven, hetgeen de eilanders gemakkelijk begrepen, en in het jaar 1822 kwam op *Wahu* het eerste gedrukte boek in de taal dier eilanden, naar het grootste derzelven de *Owahitaal* geheeten, in het licht, hetwelk niets dan geestelijke liederen bevat. De Christelijke Godsdienst verspreidde zich meer en meer, zonder dwang of bloedstorting, zoo als helaas! op *Tahaïti* het geval geweest was. De zendelingen waren Protestanten: doch de Roomschgezinde KAREMAKU aarzelde niet hunne leer aan te nemen; hij had mogelijk de duidelijkste begrippen niet van de leerstellingen, die deze kerken van een scheiden.

Het volk was intusschen, niettegenstaande alle de pogin-

gingen van KAREMAKU, nog niet geheel tevreden gesteld. De oude geloofsleer had nog altijd heimelijke aanhangers, en de Koning wist zich noch achting noch liefde te winnen. Men had dus gedurig oproerige bewegingen te vreezen. RIO RIO achtte zich derhalve zelfs achter zijne bolwerken op *Wahu* niet veilig genoeg, en besloot, op aanraden van eenige Europeanen, eene reis naar *Engeland* te doen, hopende, dat de onlusten gedurende zijn afwezen uit zouden gisten. Hij vertrouwde het oppergezag aan den getrouwen KAREMAKU, en aan de meest geliefde gemalin van zijnen vader, KAHUMANNA, en ging in 1824 op een Noord-Amerikaansch schip naar *Engeland*, vergezeld van zijne gemalin, van BOKI, den broeder van KAREMAKU, en van nog eenigen zijner aanzienlijkste onderdanen. Uit de schatkist, die zijn vader had nagelaten, nam hij 25000 Spaansche piasters mede.

Een volslagen opstand brak welras na des Konings vertrek op het eiland *O Tuai* uit. De voormalige beheerscher van hetzelve TAMARI was gestorven, en zijn zoon, een jongeling, die in de vrije Noord-Amerikaansche Staten opgevoed, doch aldaar niet in het beste gezelschap geraakt was, wilde zich weder van het opperbewind des eilands meester maken. KAREMAKU en KAHUMANNA snelden er met een leger heen, en toen wij in de haven van *Hanaruro* binnenliepen, werd de oorlog op *O Tuai* nog doorgezet. Men dacht evenwel, dat hij spoedig gelukkig ten einde gebragt zoude zijn. Gedurende de afwezigheid der regenten voerde eene andere gemalin van TAMEAMEA, die den naam van NOMAHANNA droeg, het bewind op *Wahu*. Haar was een *Jeri*, met name CHINAU, als raadsman toegevoegd.

Op den ochtend na onze aankomst voer ik met eenige officieren aan land, om bij de Koningin NOMAHANNA een bezoek af te leggen. Op de landingsplaats vonden wij den Spanjaard MARINI, die ons als tolk naar hare Majesteit geleidde. Op den weg ontmoette ik vele van mijne voormalige bekenden, die mij een vriendelijk *Aroha!* toeriepen. In de wijze van zich te kleeden hadden zij geene vorderingen gemaakt. Zij bestond nog enkel uit eenige afzonderlijke Europeaansche kleedingstukken, waarin zij met grooten schik omwandelden. De woning van NOMAHANNA lag nabij de vesting aan het strand. Zij was een zindelijk, naar de Europeaansche manier van planken gebouwd huis van twee verdiepingen, met groote vensters en een balkon, netjes met olieverw bestreken. CHINAU, de Gouverneur van *Wahu*, ontving mij *en profond negligé* op den trap. Hij had niets aan behalve een rood vest, hetwelk echter voor zijn kolossaal ligchaam niet gemaakt was, alzoo hij het niet konde toeknoopen. Zijn gang werd geweldig belemmerd door groote schoenen, gelijk bij ons de visschers dragen. Hij reikte mij onder een herhaald *Aroha!* hartelijk zijne hand, en bragt mij naar de tweede verdieping, waar alles een zeer net en smaakvol voorkomen had. De trap was van beneden af tot aan de deur van het vertrek der Koningin bezet met kinderen, volwassenen en zelfs oude lieden van beiderlei geslacht, die, onder het opzigt van NOMAHANNA zelve, ijverig bezig waren zich met *A*, *B*, *C* boeken in het lezen, en op bordjes in het schrijven te oefenen. Deze *philanthropie* deed haar veel eer aan. De Gouverneur zelf had mede een *A*, *B* boek in de hand, en tusschen deszelfs bladen lag een sierlijk van been gemaakt pennetje, om de letters aan te duiden.

Eeni-

Eenige grijskoppen waren hierbij tegenwoordig, meer om een goed voorbeeld te geven, dan uit leergierigheid; want zij hielden hunne boeken voor een gedeelte ten onderfte boven in de hand, zoodat de letters verkeerd ftonden; maar zij hielden zich toch, alsof zij vlijtig ftudeerden. De ontmoeting van deze gebrekkig gekleede fcholieren en fcholierfters was niet zeer gefchikt, om mij het deftig voorkomen te geven, waarmede ik voor hare Majesteit verfchijnen moest. De deur ging open, ik trad binnen, en CHINAU ftelde mij aan de Koningin voor als den bevelhebber van het Rusfifche fregat. Het vertrek was op de Europeaanfche wijze met eene tafel, ftoelen en fpiegels gemeubileerd. In een' hoek ftond een geweldig groot ledekant met zijden gordijnen behangen. De vloer was met fijne matten bedekt. Op deze lag NOMAHANNA in het midden van de kamer, zoo lang als zij was, op haren buik, mer haar hoofd naar de deur gekeerd, en met de armen op een zijden kusfen lenende. Twee jonge meisjes in ligte chitfenkleedjes zaten met de beenen kruisfelings over elkander geflagen aan weêrskanten van de Koningin, en weerden met groote aan rietftaven vastgemaakte vederbosfen de vliegen van hare Majefteit af. NOMAHANNA, ten naastenbij veertig jaren oud, was juist zes voeten twee duimen lang, iets over de twee ellen in omtrek, en gekleed in een blaauw zijden kleed naar eene ouderwetfche Europeaanfche mode gefneden. Haar pikzwart haar was midden op haar kogelrond hoofd in eene vlecht zamengebonden. Haar platte neus en vooruitftekende lippen waren juist niet fchoon, maar de trekken van haar gelaat hadden toch iets aangenaams en innemends. Men gevoelde zich haar toegenegen. Toen zij mij gewaar werd, fchoof zij het gezangboek, waarin

zij lag te lezen, ter zijde, veranderde met behulp van eenige dienaren hare liggende houding in eene zittende, reikte mij onder een vriendelijk *Aroha!* de hand toe, en noodigde mij uit op eenen ftoel naast haar te gaan zitten. NOMAHANNA had een fterker geheugen dan ik. Zij herkende in mij terftond denzelfden Rusfifchen officier, die voorheen den Koning TAMEAMEA op het eiland *O Wahi* bezocht had. Ik werd toen ook aan de Koninginnen voorgefteld: doch dewijl NOMAHANNA in dien tusfchentijd zoo zwaarlijvig was geworden, kende ik haar niet meer. Zij wist, hoezeer ik haren overleden gemaal geacht had. Mijne aankomst verwekte dan bij haar ook eene levendige herinnering aan hem, en zij konde hare tranen niet weêrhouden, terwijl zij van zijnen dood fprak. „ Het volk," zeide zij, „ heeft in hem „ een' vader en befchermer verloren. Wat nu het lot „ dezer eilanden zal worden, is flechts aan den God der „ Christenen bekend." Zij openbaarde mij thans ook met veel zelftevredenheid, dat zij het Christelijk geloof omhelsd had, en dagelijks meermalen naar het bedehuis ging. Om te ontdekken, hoe ver het met hare kennis ten aanzien van het Christendom gefchapen ftond, vroeg ik haar door middel van MARINI, welke de grond was geweest, waarop zij aan onze godsdienst de voorkeur boven de hare gegeven had. Zij antwoordde hierop, dat zij dien grond eigenlijk niet konde opgeven, doch dat de zendeling BENGHAM, die zoo buitengewoon vlug konde *pala*, *pala* (lezen en fchrijven) haar gezegd had, dat het Christelijk geloof het beste was: dat zij zelve ook wel zag, hoe de Europeanen en Amerikanen, die deze eilanden bezochten, hare landslieden ver in kennis overtroffen, en dewijl deze verftandige menfchen alle Chris-

Christenen waren, zoo moest zij daaruit besluiten, dat hunne Godsdienst ook de beste was. „ Ingevalle wij „ mogten ontdekken," voegde zij hierbij, „ dat zij niet „ goed is voor ons volk, zoo zullen wij eene andere „ aannemen." Men ziet hieruit, hoe weinig de zendelingen hier ook in staat geweest zijn het Christendom zoodanig voor te stellen, dat het zich die innerlijke vereering verworven heeft, welke men aan deszelfs reinen geest niet kan ontzeggen. Tot een besluit bragt NOMAHANNA nog met eene soort van zegepraal het voordeel bij, dat de vrouwelijke sekse, die te voren slechts bij het hondenvleesch bepaald was, nu ook haren honger met zwijnenvleesch tot zwijgen mogt brengen. Toen veranderde eene plotselijk opkomende gedachte hare gelaatstrekken en haren toon. Zij riep met een' diepen zucht uit: „ Wat zoude TAMEAMEA zeggen, wanneer „ hij de veranderingen zag, die er bij ons zijn voorge- „ vallen! Geene goden meer! geene *Maraïs!* alles ver- „ nield! In zijn' tijd was het toch beter. Wij zullen „ nooit weder zulk een' Koning krijgen." Hare tranen begonnen weder te vloeijen. Zij ontblootte haren regterarm en toonde mij denzelven. Er stond met Latijnsche letters in de taal van *O Wahi* op *getatoueerd:* „ On- „ ze goede Koning TAMEAMEA is op den 8 Mei 1819 „ gestorven." Zulk een rouwteeken over den algemeen beminden Vorst, hetwelk niet gelijk onze lapjes floers afgelegd kan worden, maar de rouwende tot in het graf volgt, wordt veel bij de Sandwich-eilanders gevonden, en het strekt ten bewijs, hoezeer zij zijn aandenken eeren: doch zij gaven een nog sterker blijk van hunne smart over zijn verlies daardoor, dat zij allen op den dag van zijn' dood zich een' boventand uitsloegen, waar-

waardoor het geheele volk onder het fpreken min of meer een fluitend geluid maakt. Vele hunner hebben zich zelfs de aangehaalde woorden op de tong laten *tatouëren*, waarvan CHINAU mij een blijk liet zien, door de zijne, waarop zij ftonden, in hare ganfche lengte uit te fteken. Het is te verwonderen, dat deze pijnlijke bewerking, die een zwaar gezwel naar zich fleept, geene erger gevolgen gehad heeft.

NOMAHANNA was met geestdrift ingenomen voor de fchrijfkunst. Zij zeide, dat zij voorheen flechts in ftaat geweest was met lieden te fpreken, die zeer nabij haar waren: doch nu mogten zij zoo ver verwijderd zijn als zij wilden, zij konde hun toch hare gedachten in het oor fluisteren. Zij beloofde mij ook eenen brief aan mij te zullen fchrijven, opdat ik, zoo als zij zeide, aan iedereen in *Rusland* zoude kunnen toonen, dat NOMAHANNA konde fchrijven.

Ons gefprek werd door het gerammel van een rijtuig en een luid rumoer van menfchenftemmen afgebroken. Ik keek het venfter uit en zag een' kleinen rolwagen, voor welken een aantal kloeke jongelingen gefpannen waren, die in de beste luim van de wereld fchenen te zijn. Ik vroeg aan MARINI wat dit beteekende, en hij zeide mij, dat de Koningin naar de kerk zoude gaan. Er kwam een bediende binnen om te zeggen, dat het rijtuig gereed was. NOMAHANNA had de goedheid, mij te noodigen om mede te rijden. Vreezende, dat een weigerachtig antwoord haar mogt krenken, nam ik de genadige aanbieding met veel ernst dankbaar aan, hoe belagchelijk mij ook reeds vooraf de vertooning voorkwam, die wij zouden maken.

De Koningin zette eenen witten neteldoekfchen hoed op,

op, die met vele Chineſche bloemen opgeſchikt was, nam eenen grooten Chineſchen waaijer in de hand, trok een paar zware matrozenlaarzen aan, en zoo gingen wij heen. Terwijl wij den trap afgingen, gaf zij een teeken, dat de ſchool voor ditmaal was afgeloopen, hetgeen den ſcholieren, inzonderheid den ouden, niet te onpas ſcheen te komen. Beneden aan de deur ſtond ons een groot aantal nieuwsgierigen op te wachten, die het genoegen wilden hebben hebben mij met hunne Koningin te zien rijden. De jonge lieden grinnikten van blijdſchap voor den wagen, en wachteden het bevel af van te vertrekken, doch er was eenige tijd mede gemoeid, eer wij behoorlijk onze plaatſen hadden ingenomen. De wagen was een weinig ſmal en mijne dame zeer breed, zoodat ik nagenoeg op den rand te zitten kwam, en onder het rijden meermalen gevaar konde loopen van het evenwigt te verliezen. Om dit ongemak te verhelpen ſloeg de Koningin haren ſterk gevleeschden arm om mij heen, en hield mij vast. Deze *attitude*, en het kontrast, hetwelk onze geſtalten maakten, moet eene hoogst koddige vertooning hebben opgeleverd. Nadat wij ons aldus geſchikt hadden, beſteeg de Gouverneur CHINAU in zijne reeds beſchrevene kleeding, waarbij nog een ronde hoed kwam, een mager paard zonder zadel, en gaf het teeken tot den afrid, waarop wij in vollen draf voortrolden, en de Koningin waarlijk werks genoeg had om mij vast te houden. CHINAU reed vooraan. Het volk ſtroomde van alle kanten toe onder het gejuich van *Aroha Maita!* De troep van ons voorſpan vermeerderde gedurig, en ook achter den wagen bevond zich een aantal menſchen, die wedijverden om het voorregt van ons vooruit te duwen. Zoo reden wij het vlek *Hanaruro* in des-

deszelfs ganſche lengte door, en kwamen na een vierendeel uurs behouden bij de kerk aan, die op eene barre vlakte ligt, en zoo wel in bouworde als in hare inwendige inrigting volmaakt naar die op *O Tahaïti* gelijkt, welke ik reeds beſchreven heb. Zij was zeer ledig. NOMAHANNA en eene oude vrouw waren de eenigſte vrouwen, ik en nog eenige andere de eenigſte mannen, waaruit de gemeente beſtond. Diegene zelfs, die ons getrokken hadden, kwamen niet binnen. Men zag, dat de invloed der zendelingen hier nog op verre na zoo groot niet was dan op *O Tahaïti*, en dat hier het volk nog niet met den ſtok naar den tempel werd gejaagd. Het zal ook moeijelijk gelukken de gemoederen hier zoodanig aan banden te leggen, als daar, waar ſlechts zelden vreemdelingen komen, die wel eens het werk der zendelingen omverwerpen. Hier heerscht eene gedurige verkeering met buitenlanders, die wel Christenen zijn, doch welke eensdeels de noodzakelijkheid van zich met levensmiddelen te voorzien, anderdeels bloote winzucht herwaarts voert. Zij zetten met veel ijver hunnen handel voort, en breken er hun hoofd niet mede, om godsdienſtige denkbeelden onder de eilanders te bevorderen. Zij werken die integendeel ſterk tegen. De vreemde matrozen zijn, weinigen uitgezonderd, zeer ruw, en brengen hunne ondeugden onder de eilanders over. Zulke, die op de ſchepen iets misdreven hebben, en bang zijn voor de ſtraf, loopen weg en verbergen zich op de eilanden, hetgeen in TAMEAMEA's tijd ſtrengelijk verboden was, doch tegenwoordig uit Christelijke liefde wordt toegelaten. Voor deze is er niets meer heilig, daar zij zich reeds eenmaal tegen hun innerlijk gevoel vergrepen hebben, en daarom ſpotten zij met de leer der zendelingen, die

die van hunne zijde door vele zonderlinge grondſtellingen en voorbeelden ook aanleiding tot verkeerdheden geven.

Nadat de heer BENGHAM zijne predikatie, die misſchien zeer goed kan geweest zijn, in de O Wahiſche taal, eigenlijk voor de ledige banken had voorgelezen — want de aandacht der toehoorders was duidelijk op iets anders gevestigd, en ik verſtond hem niet — keerden wij op dezelſde wijze terug als wij gekomen waren. Ten huize van de Koningin nam ik weldra afſcheid van haar, en zij beloofde mij, ons eenen overvloedigen voorraad van levensmiddelen te zullen bezorgen. Zij gaf ook, op mijn verzoek, bevel om ons een huis tot onze ſterrekundige waarnemingen in te ruimen, hetwelk nabij hare woning lag, en waarvan zich onze Sterrekundige, de heer PREUS, ook den volgenden dag reeds in het bezit ſtelde.

Onze aankomst had veel opziens op het eiland gebaard. Een vreemd oorlogſchip moest hier eene treffende gebeurtenis zijn, en dat het een Rusſisch was, verwekte vrij wat ongerustheid, omdat de dolzinnige doctor SCHEFFER in 1816, zonder medeweten van ons beſtuur, het eiland *O Tuai* tegen TAMEAMEA had opgeruid, met het oogmerk om het onder *Rusland* te brengen; en deze zotte inval, hoezeer ten hoogſte door Keizer ALEXANDER gelaakt, had hier de vrees voor dergelijke ondernemingen wortel doen ſchieten. Ook is door de Engelſchen, zelfs in gedrukte ſchriften, het onzinnig denkbeeld verſpreid, alsof *Rusland* de bedoeling zoude hebben zich in het bezit der *Sandwich-Eilanden* te ſtellen, en dat RIO RIO alleen naar *Engeland* was gegaan, om zich van de beſcherming van dat Rijk tegen *Rusland* te verzekeren. Uit den ſchijn van beſcherming,

ming, dien *Engeland* reeds lang ten aanzien dezer eilanden heeft aangenomen, komt het mij integendeel voor, dat het zelf in ſtilte zulk eene gedachte koestert, en misſchien ſlechts op eene gunſtige gelegenheid wacht, om dat ontwerp ten uitvoer te brengen; hoewel de Engelſchen uiterlijk de oppermagt van de beheerſchers der *Sandwich-Eilanden* ſchijnen te erkennen, en de Koning van *Engeland* in eenen brief aan TAMEAMEA hem *Uwe Majesteit* noemde. Ik ben er echter verre van af iets dergelijks met zekerheid te beweren. Wat de vrees voor ons nog vermeerderde, was een kort voor onze komst hier verſpreid Mexikaansch nieuwspapier, hetwelk die Engelſche geruchten weder verlevendigde. Het mistrouwen duurde nogtans niet lang. De betuigingen van mijne vriendſchap en het goed gedrag der ganſche equipagie, door hetwelk zij zich zoo uitſtekend boven die der overige hier geankerde ſchepen onderſcheidde, verwierven ons weldra vertrouwen en toegenegenheid. Ik moet hier tot de eer van mijne manſchap verklaren, dat ik, gedurende den ganſchen tijd van mijn verblijf alhier, nimmer reden gehad heb, om over haar gedrag misnoegd te zijn, hoe ſterk ook de verlokking tot losbandigheid van wege de matrozen der koopvaardijſchepen, of van die, welke hier woonden, moge geweest zijn. Alle zondagen werd het grootſte gedeelte der manſchap aan den wal gelaten. Dit was algemeen bekend te *Hanaruro*. Daarom wachtte op dien dag altijd eene menigte Wahuaners aan het ſtrand op de boot van ons ſchip, om hunne vrienden dadelijk te ontvangen, en het was een genoegen te zien, hoe onze lieden terſtond na hunne landing paar aan paar met de inboorlingen gearmd heenſtapten.

De

De tijd verftreek voor ons genoegelijk onder onze bezigheden, en hiertoe bragt het fchoone klimaat niet weinig bij. Tot mijn leedwezen overtuigden mij de bezoeken, die ik dagelijks in *Hanaruro* deed, dat de Wahuanen niet meer over het algemeen de goedhartige onfchuldige kinderen van den vorigen tijd zijn. Het uitfchot der andere natiën, dat zich onder hen gevestigd heeft, en het ruwe fcheepsvolk, dat hen bezocht, hebben zeer nadeelig op hunne zeden gewerkt. Het bedriegen, ftelen, bij nacht de huizen doorgraven en inbreken, iets waarvan men in TAMEAMEA's tijd nooit hoorde, valt tegenwoordig dikwijls voor. Alleen tot den moord hebben de verdervers dezer goede Indianen hen nog niet verleid: doch een kort voor onze aankomst hier gegeven voorbeeld zal hen mogelijk ook weldra zoo ver brengen. De equipagie van eenen Engelfchen walvischvanger, zeer aan den drank overgegeven zijnde, floeg aan het muiten tegen haren Kapitein, en een matroos gaf hem eenen flag op het hoofd, die zijne herfenpan zoodanig verwondde, dat de arme man krankzinnig werd, en in weêrwil van alle pogingen onzer artfen niet geheelenal konde herfteld worden. Hij kwam weder eenigzins bij, ondervond oogenblikken van helderheid, waarin hij zich met de manfchap verzoende, die hem weder aannam, en, zoo als het zeggen was, naar *Engeland* zeilde; doch ik heb reden om te gelooven, dat dit fchip daar niet aangekomen is.

Zeer onaangenaam verraste het mij, het volk van *Hanaruro* zoo ver gevorderd te vinden, dat er reeds boven vele huizen uithangborden hingen, die de voorbijgangers tot drinken uitnoodigden. De kasteleins van deze kroegen zijn verloopen matrozen, en men kan wel begrij-

pen, dat zij om hunnes voordeels wille alle middelen aanwenden, om het volk tot liederlijkheid aan te ſporen. Deze tapperijen worden dan ook drok bezocht. Er zijn ook betere tappershuizen, waar de *Kanacka's* en de matrozen niet komen, maar ſlechts *Jeri's* en ſcheepskapiteinen elkander ontmoeten. In dezelve wordt niet minder gedronken, maar daarenboven billard en whist geſpeeld. Vooral van het laatſte houden de Wahuanen veel, en zij zijn er meesters in. In de ſtraten en op den blooten grond, overal ziet men whistpartijen maken, waarbij geld en goederen verloren gaan. Zulk eene partij is altijd door vele aanſchouwers omringd, die na het einde van elk ſpel hun oordeel daarover vellen. De ſpelers zelve zijn met ijver bezig, en het loopt zelden zonder krakeel af. Men ziet er ook andere ſpelen, en het is betreurenswaardig, dat die zucht zoo veel voet gewonnen heeft. Het volk geeft zich door hetzelve over aan ledig-gang, waaraan het zich voorheen niet ſchuldig maakte. Een groot gedeelte der bebouwde tarovelden, welke te voren *Hanaruro* omringden, is te niet gegaan, en biedt voor het oog niets dan eene ledige wildernis aan. Op de groote marktplaats van het vlek hebben den ganſchen dag wedloopen te paard en te voet plaats, en daarbij worden aanmerkelijke ſommen gewonnen of verloren. Voor de wedloopen te paard hebben de Wahuanen een even zoo groot zwak als de Maleijers voor de hanengevechten, en zij ſchamen zich ſomtijds niet hun geheel vermogen, hetwelk dikwijls alleen in hun paard beſtaat, te wagen. Dewijl men hier nog niet veel werks heeft gemaakt van de paardenſtoeterij, worden deze uit *Kalifornie* aangevoerd, en zij kosten twee-, drie- ja dikwijls vijfhonderd piasters het ſtuk. Menige Wahuaan ſpaart jaren

lang

lang zorgvuldig al het geld zamen wat hij wint, om zich een paard te verſchaffen, ten einde bij den wedloop veel te winnen, en verliest hetzelve bij de eerſte poging. De rijders zijn dikwijls naakt; zij hebben geen' zadel, en leggen het paard in plaats van eenen toom een' ſtrik in zijn' bek. Zij zijn evenwel zeer bekwaam, en temmen de wildſte paarden, doch zij weten ze verder niet te behandelen, en bederven ze daarom ſpoedig in den grond.

Ook bij het *Scheepsſpel*, zoo als het hier genoemd wordt, hetwelk men veel ziet en dat den zeemansgeest van dit volk verraadt, worden hooge weddenſchappen aangegaan. De ſpelers zijn gemeenlijk ervaren ſcheepsbouwmeesters. Zij vervaardigen zich kleine ſcheepjes naar alle de regelen van de kunst, en weten zelfs het onder water liggende deel zoo te bewerken, dat het ſnelle zeilers worden. Deze vaartuigjes zijn ook volkomen opgetakeld, van alle noodige zeilen voorzien, en met vlaggen en wimpels verſierd. Derzelver eigenaars verzamelen zich aan den kant van eenen grooten vijver, ſpannen de zeilen uit, maken het roer in de vereischte rigting vast, en laten vervolgens de kleine vloot aan den wind over. Het ſchip, hetwelk het best gebouwd is, en tot welks vervaardiging alle noodige voordeelen in acht zijn genomen, zeilt de overige voorbij, komt ſpoediger aan de overzijde, en deszelfs bezitter heeft het gewonnen. De menigte der aanſchouwers neemt ook deel aan de weddenſchap, en er ontſtaat altijd een groot gejuich, wanneer een dezer vaartuigjes den prijs behaald heeft. De kinderen bootſen hunne vaders in dit ſpel na, bouwen zich mede ſcheepjes zoo goed als zij kunnen, en maken van elken plas na eene regenbui gebruik om ze te laten drijven.

Uit de zucht der Sandwich-eilanders voor het zeewezen laat zich opmaken, dat zij door den tijd eene magtige vloot zullen krijgen, waartoe hunne aardrijkskundige ligging hen ook aanſpoort. TAMEAMEA heeft zijne opvolgers meer dan een dozijn goede ſchepen nagelaten, die alle met inboorlingen bemand zijn. De Amerikanen der Vereenigde Staten, die als zeelieden den Engelſchen niets behoeven toe te geven, nemen tot hunne togten tusſchen *Kanton* en *Amerika* gaarne matrozen hier vandaan, en leggen het beste getuigenis af van derzelver bekwaamheid.

De weelde is op *Wahu* hoog geſtegen. Men ziet er weinigen, zelfs onder de geringere volksklasſe, of zij dragen Europeaanſche kleedingſtukken. Vooral zijn daar de vrouwen gretig naar. Wat de Koningin draagt, wordt dóor haar voor den nieuwſten ſmaak gehouden, en naar dien rigten zij zich. De mannen worden geplaagd om de vrouwelijke ijdelheid te voldoen, en wanneer hun vermogen hun het middel daartoe niet verleent, dan zoeken zij het ook wel langs kromme wegen te erlangen. De liefhebberij voor buitenlandſche koopwaren, in het bijzonder zulke, die tot de kleeding en den pronk behooren, brengt hier de meeste ſchelmerijen voort. De eigenaars der winkels geven zich alle moeite, om hunne waren regt aanlokkelijk ten toon te ſtellen en aan te prijzen. Zij verleenen ook krediet, in welk geval zij met dubbeld krijt ſchrijven, hoezeer zij behalve dat eene ongehoorde winst vorderen. Ik heb zelf gezien, dat jonge meisjes voor zich gewone glazen koralen kochten, en een ſnoer daarvan, die haar naauwelijks vóor haren hals voldoende was, met twee Spaanſche daalders moesten betalen. Bovendien veroorloven zich de kooplieden hier aller-

lerlei bedriegerijen, en zij begaan dien roof, omdat er nog geene wetten tegen zijn, tot het dubbeld nadeel der bedrogenen, die dikwijls door navolging van het hun gegeven voorbeeld hunne ſchade weder zoeken in te halen. De voormalige meubelen zijn ook geheel van de baan geſchoven. In de hutten zelfs der armoedigſte *Kanacka*'s hebben de borden van Chineesch porſelein de kalebasſen en kokosſchalen verdrongen, waaruit niemand meer eten wil. Des zondags gaan ook de Wahuanen, even als de Tahaïtiers, in hun beste pak naar de kerk, om zich te laten bewonderen, en indien zij al geene zoo volkomen belagchelijke vertooning maken als deze, zien zij er echter nog koddig genoeg uit.

Veertien dagen na onze aankomst kreeg ik berigt van KAREMAKU uit *O Tuai*. Hij liet mij weten, dat hij zich zeer over mijne komst verheugde, en aan CHINAU het bevel gegeven had mijn ſchip, zoo veel als hij ſlechts konde, van levensmiddelen te voorzien. Hij zelf had zijnen krijgstogt gelukkig ten einde gebragt, en dacht ſpoedig te *Hanaruro* te zijn. Over gebrek aan levensmiddelen hadden wij ondertusſchen niet te klagen gehad. Men kan hier voor geld alles krijgen, en NOMAHANNA overlaadde ons met geſchenken van vette varkens en keurlijken visch. Zij had alle de visſchers geprest om onze tafel altijd rijkelijk te kunnen voorzien. Over het geheel genomen hadden wij alle reden om hare welwillendheid en opmerkzaamheid ten onzen aanzien dankbaar te erkennen, waarom wij ook gaarne toegaven, dat zij niet alleen de verſtandigſte en geleerdſte, maar ook de beste vrouw op *Wahu* was, waarvoor zij dan ook zelfs bij de vreemde inwoners doorgaat. Dat zij ook eenen voortreffelijken eetlust ondervindt, daarvan ben ik ooge-

getuige geweest. Ik bezocht haar dikwijls, gewoonlijk des morgens, en vond haar dan meestal uitgeſtrekt op den grond liggen, en bezig met haren brief aan mij, die haar veel hoofdbrekens ſcheen te veroorzaken. Eens trof ik het, dat zij juist aan het middagmaal zoude gaan. Ik trad in de eetzaal, waar zij op fraaije fijne matten, met eenen grooten ſpiegel tegen haar over, op haren zwaren ronden buik op den grond lag. Eene menigte van ſpijzen in toegedekte Chineesch-porſeleinen ſchotels opgedischt, ſtond in eenen halven cirkel voor de vorſtelijke lippen, en de bezige bedienden ſchoven dezelve het eene geregt voor en het andere na toe. Hare Majesteit greep alles met hare vingeren aan, en verſlond het genadig met eenen razenden honger, terwijl een paar knapen, op hunne hurken naast haar gezeten, met groote pluimen de vliegen van haar wegjoegen. Mijne verſchijning ſtoorde de Koningin in geenen deele in hare bezigheid. Zij riep mij met eenen vollen mond een vriendelijk *Aroha!* toe: gaf mij een genadig teeken om bij haar op een' ſtoel plaats te nemen, en nu werd ik aanſchouwer van den zonderlingſten maaltijd, dien ik ooit gezien heb. Hoe veel er voor mijne komst in den koninklijken mond gegaan was, weet ik niet: maar hetgeen ik er in zag verdwijnen, was genoegzaam geweest, om zes menſchen te verzadigen. Hoezeer ik ook dezen eetlust bewonderde, zoo ſtond mij echter een tooneel te wachten, hetwelk mijne verbaasdheid tot het uiterſte bragt. Toen de honger langzamerhand afnam en eindelijk geheelenal geſtild ſcheen, riep de Koningin na een paar zware ademtogten uit: „Ik heb ter deeg gegeten!" Deze waren de eerſte woorden, welke op de drokke bezigheid van hare Majesteit volgden. Hier-

op

op keerde zij zich met behulp van hare bedienden op den rug, en wenkte met de hand eenen langen en ſterken kamerdienaar tot haar, die, met zijnen pligt bekend, haar terſtond op het lijf ſprong, en haar zonder omſtandigheden met zijne knieën en vuisten zoo onbarmhartig kneedde, alsof hij een ſtuk brooddeeg voor zich had gehad. Dit gebeurde, om hare vertering te bevorderen: en nadat Hare Majesteit onder die bewerking een weinig geſteend had, en er een weinig van bekomen was, liet Hoogstdezelve zich wederom op den buik leggen, en begon haren maaltijd op nieuw. Mijn verhaal is letterlijk waar, hoezeer het den ſchijn moge hebben van overdreven te zijn. Ik kan mij deswege beroepen op het getuigenis mijner officieren, en der geleerde heeren, die mij vergezelden. De heer PREUSS, mijn Sterrekundige, die in de nabijheid der Koningin woonde, heeft dergelijke maaltijden meermalen bijgewoond, en plagt daarom ook te zeggen, dat NOMAHANNA en haar vet zwijn de grootſte merkwaardigheden waren van *Wahu*. Het laatſte is een bijzonder troetelkind van de Koningin, en wordt levenslang gemest en onderhouden. Het is zwart, en buitengemeen groot en zwaar. Twee *Kanacka's* zijn tot deszelfs bediening beſtemd, zonder wier hulp het zich ook naauwelijks kan bewegen.

NOMAHANNA vindt gewoonlijk de menſchen te mager, en raadt hun zich minder beweging te geven, om vetter te worden. Zoo verſchillende zijn de denkbeelden van ſchoonheid. Hier gaat eene vrouwelijke figuur van eenen onmetelijken omtrek voor eene ſchoone door, terwijl de Europeaanſche vrouw zich daarentegen met alle magt zamenrijgt, en azijn drinkt, om door

eene onnatuurlijke ſmalheid en een teringachtig voorkomen de harten te treffen.

Nomahanna gaf een bewijs, dat zij met haren vrees ſelijken eetlust ook zucht om te behagen paarde. Een onzer officieren verkreeg verlof van haar, om haar uit te ſchilderen. Alzoo deze kunst hier nog iets nieuws is, ijlden eene menigte der aanzienlijkſte perſonen toe, en verzochten om de vergunning van te mogen zien, hoe hunne Koningin op het papier zoude gebragt worden: en deze werd hun gegeven. Reeds bij het ſchetſen van den omtrek volgden zij met groote oplettendheid elke ſtreek van het potlood, en gaven overluid hunne verwondering te kennen over het te voorſchijn komen van het gelaat. Toen zij den neus zagen, riepen zij uit: nu kan nomahanna ruiken! Bij de oogen juichten zij: nu kan zij ook zien! En toen de mond geteekend was, verheugden zij zich daar zoodanig over, dat de Koningin nu ook eten konde, alsof zij gevaar had geloopen te zullen verhongeren. Nomahanna zelve was zoo verheugd over dit narigt, dat zij de ſchilderij terſtond verlangde te zien. Zij vond den mond te klein, en begeerde, dat hij grooter gemaakt zoude worden. Toen het portret gereed was voldeed het haar niet, en zij zeide eenigzins verdrietig: „ Ik ben toch waarlijk veel ſchoo„ ner."

Op den 17 Januarij kwam karemaku op een eskadertje, hetwelk uit verſcheidene twee- en driemastſchepen beſtond, met vele troepen voor de haven van *Hananuro* aan, nadat hij den oorlog op *O Tuai* geheelenal tot zijn genoegen ten einde had gebragt. De wind was den ſchepen tegen, zoodat zij de haven niet konden bezeilen, en dus lieten zij voor dezelve de ankers vallen. Ik zond

zond dadelijk een' mijner officieren met de ſloep af, om den plaatsbekleeder des Konings mijne blijdſchap te betuigen over zijne gelukkige aankomst, en hij kwam met zijne jonge echtgenoote (die, van welke ik in mijn vorig reisverhaal geſproken heb, was geſtorven) met de terugkeerende ſloep bij mij aan boord. Ik ontving hen met eenige kanonſchoten, hetgeen den braven oude zeer verheugde, omdat, gelijk hij zeide, dit eereblijk van een Rusſisch oorlogſchip bij zijne landslieden des te meer den argwaan zoude doen verdwijnen, alsof *Rusland* vijandige oogmerken jegens hen koesterde.

Karemaku was naar allen ſchijn zeer verblijd, omdat hij mij weder zag. Na eene hartelijke omhelzing ſtelde hij mij aan zijne jeugdige gemalin voor, die er gansch niet kwaad uitzag. Hij gaf over vele hem nieuwe voorwerpen zijne goedkeuring te kennen en riep eindelijk uit: „Er is toch een groot onderſcheid tusſchen dit ſchip „en de onze. Ik wenschte die gaarne in zulk een' toe„ſtand te zien. O TAMEAMEA! gij zijt te vroeg ge„ſtorven!" In mijne kajuit ſprak hij nog meer over den dood zijnes koninklijken vriends, hetgeen MARINI mij verklaarde niet vatbaar te zijn voor eene overzetting, omdat geene andere taal in ſtaat was zoo veel diepzinnigs met zoo veel gevoel verbonden te kunnen uitdrukken. Ik geloof wel, dat MARINI, als zijnde niet zeer gevormd, geene taal geheelenal magtig was, en uit dien hoofde KAREMAKU's uitdrukkingen niet konde overbrengen; intusſchen verzekeren ook de zendelingen, dat de taal van *O Wahi* in dit opzigt moeijelijk over te zetten, en bijzonder geſchikt voor de dichtkunst is.

Karemaku ſprak ook van de verandering in de godsdienst, die hier was voorgevallen. „Ons tegenwoordig

 „ge-

„ geloof," zeide hij, „ is beter dan het vorige, doch „ de *Kanacka's*, die op het gebergte wonen, zullen „ dat zoo ſpoedig niet inzien, en men behoort ſtrenge „ maatregelen in 't werk te ſtellen, om een' opſtand on- „ der hen te voorkomen. De Koning had de oude „ heiligdommen niet zoo eensklaps moeten vernielen. „ Het gevolg daarvan is, dat hij naar een vreemd land „ heeft moeten vlugten, omdat zijn leven hier niet veilig „ was. God weet, hoe alles nog eindigen zal! ik vrees, „ niet goed. Het volk bemint mij en doet veel om „ mijnentwille, doch ik ben zeer ziekelijk, en wanneer „ ik ſterf, zoude de met zoo veel moeite gehandhaafde „ Staat wel kunnen te onder gaan. Dan zoude er veel „ bloed ſtroomen en ieder zoude rooven wat hij ſlechts „ kan. Het eiland *O Tuai* heeft zich immers reeds bij „ mijn leven in opſtand verklaard."

Het ſchijnt, dat deze vrees niet ongegrond is. Inboorlingen zoo wel als vreemden deelden in dezelve, en vele *Jeri's* ſpraken er ſtellig over, dat het nooit anders worden kan, dan dat met KAREMAKU's dood de Staat in verval moet geraken. Hierbij zijn reeds vele der opperhoofden er op bedacht, wat zij zich dan willen toeëigenen, en maken daarvan zelfs geen geheim. En nogtans houdt de oude ziekelijke KAREMAKU alleen tot nog toe alles in orde, zoodat het niet één wagen durft zich te verzetten.

Bij mijn vorig verblijf alhier had de ſchilder CHORIS, die mij op mijne toenmalige reize vergezelde, en naderhand in *Mexico* werd omgebragt, TAMEAMEA geportretteerd en volmaakt getroffen. Thans ſchonk ik den eerwaardigen KAREMAKU eene afgedrukte plaat van dit portret, en de blijdſchap, die hij hierover gevoelde, was in-

inderdaad roerende. In verrukking ſtaarde hij de beeldtenis aan, kuste dezelve bij herhaling, terwijl de tranen hem over de wangen liepen. Bij het afſcheidnemen bad hij mij om de hulp van een' arts, dewijl hij zich ſedert lang niet wel gevoelde. Hij drukte mij de hand en zeide: *Ik ben ook een Christen, en kan lezen en ſchrijven.* Dat de held en ſtaatsman zich op het laatſte voorregt beroemde, en van geen ander melding maakte, bewijst, welke waarde men daaraan hecht. De Sandwich-eilanders zien er den band in, die hen met de beſchaafde volken vereenigt.

KAREMAKU en zijne echtgenoote waren, niettegenſtaande de hitte, volkomen op de Europeaanſche manier gekleed. Hij had eenen donkerkleurigen overrok, een zwart vest en zwarte pantalon van zeer fijn laken aan. Zijn ronde hoed was met zwart floers omwonden. Hij had den rouw over zijn' geliefden vorst nog niet afgelegd. Zij droeg mede een zwart zijden kleed.

Eene menigte menſchen van beiderlei geſlachten had zich bij den oever verzameld, om hunnen bevelhebber te ontvangen, en wachtte hem met ongeduld af. Naauwelijks had hij voet aan land gezet, of het volk raakte zich onderling met de neuzen aan, en op een gegeven teeken begonnen zij alle te ſchreijen. Dat is hier de wijze, waarop hooge bevelhebbers ontvangen worden. Eenige aanzienlijke oude vrouwen omringden KAREMAKU onder geleide van CHINAU, wreven hare neuzen tegen elkander, en zongen op een' klaagtoon een lied, welks inhoud ik mij deed overzetten, en die van dezen aard was:

„ Waar hebt gij zoo lang getoefd, geliefde heerſcher? „ Dagelijks hebben wij om u geweend. De hemel zij

„ ge-

„ gedankt, dat wij u wederzien. Gevoelt gij hoe de „ aarde zich verheugt, omdat gij op haar treedt? hoort „ gij de zwijnen, die u ruiken, van vreugde knorren? „ ruikt gij hoe de gerooste visfchen u verbeiden? Kom, „ wij zullen u wel doen, opdat het u onder ons behage." Men moet erkennen, dat wanneer de taal van *O Wahi* zoo bijzonder voor de dichtkunst gefchikt is, zij hier een weinig van haren gewonen aard is afgeweken.

KAREMAKU lachte om dit onthaal, en liet zich in groote ftaatfie tot NOMAHANNA geleiden, die zich niet zoo ver wilde vernederen, om hem te gemoet te gaan. De inwoners van *Hanaruro* bleven den ganfchen dag over in eene woelige beweging. Men fprak flechts van KAREMAKU's terugkomst, van zijne heldendaden en van den opftandeling, den zoon van TAMARI, welken KAREMAKU gevangen genomen en medegevoerd had. Deze wordt hier *de Prins* GEORGE genoemd. Ik heb hem meermalen gezien en gefproken. Hij is een jongeling van 25 jaren, die niets innemends heeft. Hij gaat geheel in het Europeaansch gekleed. Hoewel hij in de Vereenigde Staten van *Amerika* is opgevoed, heeft echter zijne befchaving die van eenen gewonen matroos nog niet bereikt. Men zegt zelfs daarentegen, dat hij zich door groote ondeugden, welke hij op de hoogefchool tot de volmaking gebragt heeft, onderfcheidt. KAREMAKU houdt hem geftadig in het oog. Hij heeft twee *Jeri's* tot zijne opzigters aangefteld, van welke hij zich niet mag afzonderen. Ook is hem aangezegd, dat hij bij eene eerfte poging om te ontkomen, terftond zal geworgd worden.

KAHUMANNA was nog op *O Tuai* achtergebleven, om de herftelde rust nog vaster tot ftand te brengen. Deze

vrouw,

vrouw, die in den tijd van VANCOUVER reeds eene beduidende rol ſpeelde, heeft veel verſtand, eenen mannelijken geest, en is tot heerſchen geboren.

KAREMAKU's aankomst was ons zeer nuttig. Een groot gedeelte van het koper, waarmede ons ſchip beſlagen was, van de kiel zijnde losgegaan, was het hout derzelve aan het bederf door den worm blootgeſteld. Om dit gebrek te herſtellen hadden wij ons de moeite van het ontladen en kielen moeten getroosten, bijaldien onze vriend ons niet op eene gemakkelijker wijze uit de verlegenheid had gered. Hij zond mij drie bekwame duikers, die zeer behendig onder het water arbeidden en het ſchip met nieuwe koperen platen beſloegen. Twee derzelve waren van hamers voorzien om de nagels vast te ſlaan, en de derde reikte hun het noodige toe. Wij namen op de klok waar, hoe lang de duikers onder water konden blijven, en het bleek, dat zij het 48 ſeconden lang uithielden. Wanneer zij weder opkwamen, waren hunne oogen ſteeds rood, ontſtoken en uitpuilende. De oorzaak daarvan is, dat zij onder het water hunn' arbeid niet naar het gevoel alleen verrigten, maar ook hunne oogen daartoe behooren te baat te nemen, hetgene eene zware inſpanning der oogzenuwen vereischt. Wij hadden onder onze matrozen ook een paar ervaren duikers; doch deze waren tot dien arbeid niet te gebruiken. Zij konden echter zoo veel doen, dat zij den arbeid van de Wahuanen betasteden, om zich te overtuigen, dat hij goed was.

Eenige dagen na KAREMAKU's aankomst kwam er een afgezant van NOMAHANNA aan boord en wenschte mij te ſpreken. Ik liet hem bij mij in de kajuit komen. Hij had ſlechts een hemd aan en een' zeer breeden hoed van ſtroo

ſtroo op het hoofd. Aan zijne zijde hing aan een ſnoer van boomvezelen, hetwelk hij om zijn' hals had vastgemaakt, eene tasch van riet gevlochten. De kerel had iets listigs, en geheimzinnigs in zijn voorkomen. Spreken konden wij niet, want hij verſtond niets dan zijne moedertaal. Hij gaf mij daarom door gebaren te verſtaan dat hij iets voor mij in zijne tasch had. Daarop haalde hij een pakje uit dezelve, en wikkelde eene menigte van de hier groeijende papierſtof daarvan af, tot dat er eindelijk een brief voor den dag kwam, dien hij mij met de woorden *Aroha* NOMAHANNA! (NOMAHANNA groet u!) overhandigde. Vervolgens gaf hij mij nog te kennen, dat de Koningin van zins was mij nog heden te bezoeken, en dat ik haar mijne eigene boot moest zenden. Nadat hij nog veel van *pala pala* geſproken had, verliet hij mij weder, en ik liet MARINI roepen, die mij den brief aldus vertolkte :

„ Zijt gegroet, man uit *Rusland!* Ik bemin u van
„ ganſcher harte, en meer dan mij zelve. Ik ben daarom
„ verheugd u weder in mijn land te zien, zoo verheugd, dat
„ onze arme taal dat niet kan uitdrukken. Gij zult hier
„ alles veranderd vinden. Toen TAMEAMEA nog leefde was
„ het land in vollen bloei: met zijn' dood is de bloei af-
„ gevallen, en alles is op de eilanden in wanorde geraakt.
„ De jonge Koning is in *Londen.* KAREMAKU en KAHU-
„ MANNA zijn in dit oogenblik afwezig, en CHINAU, die
„ hier hunne plaats bekleedt, heeft te weinig gezag over
„ het volk, om u zoo te onthalen, als het uwen rang voegt.
„ Hij kan u zoo vele zwijnen, pataten, en taro's niet
„ leveren, als gij noodig hebt. Met welk een harteleed
„ betreur ik het, dat mijne groote bezittingen op het
„ eiland *Muwe* zoo ver van hier over de zee liggen.

„ Wa-

„ Waren zij digter bij, gij zoudt alle dagen omringd
„ zijn van zwijnen. Zoodra KAREMAKU en KAHUMANNA
„ terugkomen, zal men u van al het noodige voorzien.
„ Des Konings broeder komt met hen mede: doch die
„ is nog een knaap zonder ondervinding, en hij kan
„ het goede nog niet van het kwade onderſcheiden. Ik
„ verzoek u uwen Keizer uit mijn' naam te omarmen.
„ Zeg hem dat ik dat zelve gaarne zoude doen, wan-
„ neer er ſlechts zulk eene groote zee niet tusſchen ons
„ lag. Vergeet niet uw geheele volk van mijnentwege
„ te groeten. Alzoo ik eene Christin ben en gij een
„ Christen zijt, zoo zult gij wel inſchikkelijkheid heb-
„ ben met mijne geringe ſchrijf kunst. De honger dwingt
„ mij mijnen brief te eindigen. Ik wensch u toe, dat
„ gij ook met lust en genoegen een verkenskop opeten
„ moogt. U zal met koninklijke ſtandvastigheid eeuwig
„ beminnen — NOMAHANNA!"

Deze zonderlinge brief was voor het overige met eene vaste hand en zeer netjes geſchreven. De letters waren groot, duidelijk en wel geteekend. Het opſchrift bevatte niets anders dan de woorden, waarmede de brief zelf begon: *Aroha Rukkini!* Zij had er weken lang aan beſteed, voordat hij voltooid was. NOMAHANNA ſchreef er bijkans alle dagen aan, en wat zij er eens in gezet had, bleef er ook in ſtaan. Het blad, hetwelk ik ontving, was hetzelfde, waarop de brief begonnen was, die de afgebrokene denkbeelden van eene lange reeks van dagen bevattede.

Het werd ſpoedig in geheel *Hanaruro* bekend, dat de koningin mij geschreven had, en dewijl alles, wat zij doet, nagebootst wordt, werden er ſpoedig alle de aanzienlijkſten op bedacht om mij met een' brief te vereeren: doch

doch dewijl zij bijkans allen zoo veel tijds noodig hadden als de Koningin, om hunne gedachten op het papier te ftellen, zoude ik lang naar de ontvangst hunner brieven hebben kunnen wachten.

Ik had op NOMAHANNA's verzoek mijne floep met een' officier naar haar toe gezonden, doch het duurde een paar uren eer zij kwam, omdat zij, gelijk mij de officier zeide, te veel met haar *toilet* te doen had gehad. Toen zij eindelijk gereed was, had zij den officier verzocht haar zijn' arm te geven, en naar de floep te geleiden. Dit was weder eene der nabootfingen van Europeaanfche zeden, waarop men zich hier niet weinig laat voorftaan.

NOMAHANNA was heden voor eene bewoonfter der *Sandwich-eilanden* zeer fmaakvol gekleed. Een perzikkleurig kleed van eene fraaije zijden ftoffe, van onderen met breede zwarte kant gezoomd, bedekte het ontzettende ligchaam van hare Majesteit, hetwelk door een breed lint van voren met een' grooten ftrik vastgemaakt, juist in twee helften verdeeld was. De Koningin droeg om haren hals een' fchoonen kraag van gele en roode vederen, van inlandsch maakfel. Een hoed van fijn Italiaansch ftroo bedekte haar hoofd, op welken kunftige bloemen uit *Kanton* praalden, en van welks rand zwarte kant nederhing. Op haar boezemgebergte prijkte een geheel bloembed, waarachter zij hare kin verborg. De *chausfure* van hare Majefteit, uit een paar lompe mans overfchoenen beftaande, ftak een weinig bij de overige fmaakvolle kleeding af. Er is nog geen fchoenmaker op de *Sandwich-eilanden*. Alle fchoenen en laarzen moeten uit *Europa* of *Amerika* ingevoerd worden. Daar men nu in deze beide werelddeelen niet op zulke

groo-

groote voeten had kunnen rekenen, zoo kon de Koningin ook geene fchoenen krijgen, die haar pasten, en zij diende hare toevlugt te nemen tot deze overfchoenen, wanneer zij niet ongefchoeid wilde verfchijnen, hetgeen zij wanvoegelijk vond. Men had haar met meer grond mogen verwijten, dat zij geene koufen had aangetrokken, en te veel van hare kolomvormige beenen liet zien, alzoo haar kleed een weinig kort was uitgevallen. Zij waande intusfchen met koninklijke pracht gekleed te zijn, floeg op die kleinigheid geene acht, en men kon het haar aanzien, dat zij volmaakt met haar zelve tevreden was. Toen zij aldus uitgedost en met een' zonnefcherm in hare hand den fcheepstrap, waaraan ik haar met mijne officieren ontving, opgeklommen was, hetgeen nog al met eenige moeite gepaard ging, wilde zij op den bovenften trap reeds een bewijs geven, hoe bekend zij was met onze gebruiken, en naar alle de regelen der danskunst hare pligtpleging betoonen, waarbij hare voeten eene koddige rol fpeelden. Het ongewone kunstftuk mislukte zoo veel te eerder, omdat zij het regt vlug wilde doen. Zij verloor het evenwigt en zoude in het water gevallen zijn, wanneer een paar forfche matrozen haar niet in hunne armen hadden opgevangen. — Alles, wat zij op het fchip zag, wekte haar grootfte genoegen, vooral mijne kajuit, waar ondertusfchen de kanapé zijnen laatften dag beleefde. Hij zakte ineen, zoodra zij er op ging zitten. Het portret van Keizer ALEXANDER wekte hare bijzondere opmerkzaamheid. Zij plaatste zich tegenover hetzelve op den grond, om niets anders te breken, befchouwde het met veel aandacht, en zeide: *Maitai Jeri nue Rukkini.* (De groote beheerfcher der Rusfen is fchoon.) Ook verhaalde zij mij,

 dat

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

6"

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

dat zij regt goed wist, hoe het er in *Rusland* uitzag. Een Sandwich-eilander, met name LAURI, die in 1819 met den kapitein GOLOWNIN op het Rusſische ſchip *Kamtſchatka* de reize derwaarts gedaan had, en die weder naar zijn vaderland was teruggekeerd, had haar, gelijk zij zeide, veel van *Petersburg*, en in het bijzonder veel van den Keizer verhaald. Zij verzekerde, dat zij zelve gaarne naar hem toe wilde reizen, wanneer haar de koude ſlechts niet afſchrikte, waarvan LAURI een vreesſelijk tafereel had opgehangen. Hij had gezegd, dat men zich geheel in beestevellen moest inwikkelen, en dan nog zeer veel zorg dragen, dat men zijn' neus en ooren niet kwam te verliezen. Hij had ook verteld, dat de koude het water in glas veranderde, en dat men in groote kasten door paarden getrokken, zonder het te breken, over hetzelve heengleed. Hij had de huizen zoo hoog als bergen gevonden, en zoo ruim, dat hij er in een drie dagen lang geloopen had, zonder het einde te vinden. Men bemerkt wel, dat LAURI ook een weinigje had opgeſneden: doch NOMAHANNA geloofde hem ten volle. Zij prees hoogelijk onze uitvinding, om het binnenſte onzer huizen warm te houden door het vuur, en meende, dat, wanneer zij in *Petersburg* was, zij gedurende het koude ſaizoen niet uit zoude gaan, maar binnenshuis zoude wandelrijden. Zij begeerde te weten waar het vandaan kwam, dat het bij ons in het eene ſaizoen zoo warm en in het andere zoo koud was. Ik zocht naar de oorzaak hiervan aan het verſtand te brengen, en zij was tevreden. Zij zeide vriendelijk: LAURI *heeft wel gelijk. Er zijn verſtandige menſchen in Rusland.* Ik had echter niet veel reden om verheugd te zijn over die erkentenis mijner geleerdheid; want nu viel zij mij las-

lastig met een aantal vragen, waarvan een gedeelte zeer zot was en niet te beantwoorden, dan door eene voorafgaande teregtwijzing van hare denkbeelden, waartoe een langdurige tijd vereischt werd: b. v. hoeveel hout er wel jaarlijks verbrand werd, om alle de landen der aarde te verwarmen: of het niet wel eens zoo geweldig regenen konde, dat al het vuur uitging, en het dan op *Wahu* zoo koud zoude worden als in *Rusland:* en dergelijke meer. Ik zocht haar zoo kort als mij doenlijk was af te fchepen, en om hare gedachten af te leiden zettede ik haar wijn voor, die haar zeer goed fcheen te fmaken, waarom ik haar eene flesch daarvan tot een gefchenk gaf: doch hare weetlust nam onder den tijd van haar bezoek, hetwelk een paar uren duurde, geftadig toe, en ik verheugde mij niet weinig, toen zij eindelijk aftrok. Bij het affcheid nemen zeide zij: *Nu ik wijn heb, moet ik ook glazen hebben, om dien te drinken.* Met deze woorden nam zij de flesch in de eene hand, alle de glazen, die op de tafel ftonden, zonder omftandigheid in de andere, en ging er mede naar het verdek. Daar maakte zij voor allen eene diepe buiging, plaatste zich in de floep, en zoo liep het hooge bezoek met den willekeurigen roof mijner wijnglazen af. NOMAHANNA had zich evenwel altijd zoo milddadig ten onzen aanzien gedragen, dat zij vooraf wel konde vooronderftellen, dat ik haar dezelve gaarne zoude overlaten.

Sedert KAREMAKU's aankomst op *Wahu* was zijne ziekelijkheid fterk toegenomen. Alle de kenteekenen van waterzucht deden zich op. Het gelukte onzen artfen evenwel hem eenigermate tot herftelling te brengen. Toen ik hem vervolgens bezocht, was hij uitermate dankbaar voor de verleende hulp en zoo blijde, dat hij regt vrolijk

 fcherts-

fchertste. Ik ftemde mede in zijn' toon in, en verzekerde hem, dat wij hem ten volle zouden genezen, al moesten wij hem ook het lijf openfnijden, de ingewanden er uitnemen, en na de behoorlijke reiniging er weder inleggen. KAREMAKU lachte en zeide, dat hij zich die bewerking zoude laten welgevallen, om geheelenal gezond te worden. Eenige oude vrouwen, die bij het gefprek waren geweest, hadden de zaak ernftig opgenomen en fpoedig het berigt onder het volk verfpreid van de fchrikkelijke behandeling, waarmede ik KAREMAKU bedreigd had: en hierdoor ontftond in *Hanaruro* vrij wat ongerustheid. Men geloofde, dat ik hem meende om te brengen, en was zeer op mij verftoord. KAREMAKU liet er mij zelf door MARINI kennis van geven, met de waarfchuwing, dat ik niet aan land moest komen, voordat hij het volk dien dwazen waan benomen had, hetgene hem zekerlijk binnen een paar dagen zoude gelukken. Hoe vereerend was het gevoel, hetwelk zich bij deze gelegenheid openbaarde, voor het volk en voor deszelfs beftuurder!

Er heerschte in dit jaar op de *Sandwich-Eilanden* eene befmettelijke ziekte, waaraan zeer vele na verloop van weinige dagen ftierven. Ik zag te *Hanaruro* dagelijks dooden wegdragen. Doch de genezing wordt ook nergens zoo ongemakkelijk als hier. Zoodra iemand het bed moet houden, komen terftond zijne nabeftaanden, vooral de vrouwen bij hem, doen zich geweld aan om te weenen, en heffen op eenen treurigen toon liederen aan, door welke zij hem meenen te genezen, of immers verzachting toe te brengen. Hoemeer de ziekte toeneemt, des te grooter wordt de vergadering en des te luider het gejammer. Ook de vrienden en bekenden ftroomen nu toe-

toe, en wat binnen in het huis geene plaats meer vinden kan, omringt het van buiten. Alles jammert, tiert en huilt, totdat de lijder bezweken is. Deze aanhoudende verontrusting, de gestadige herinnering van den dood, en de verpesting der lucht door de menigte van menschen, moet natuurlijkerwijze zeer ongunstig op den kranke werken, en menigeen sterft niet door de ziekte, maar door de droefheid over zijn naderend einde.

Kahumanna had inmiddels hare zaken op *O Tuai* ten einde gebragt en was met den broeder des Konings, eenen aardigen dertienjarigen knaap in *Hanaruro* aangekomen. Ik legde ook bij haar een bezoek af en werd zeer genadig ontvangen. Zij is veel ouder dan nomahanna: ook tamelijk zwaarlijvig, doch bij lang na zoo niet als deze. Haar gelaat draagt nog de sporen van vorige schoonheid. Zij gaat steeds naar den Europeaanschen smaak gekleed, en heeft zich onze zeden beter eigen weten te maken dan nomahanna. Haar huis half van hout en half van steen gebouwd, is grooter dan dat waarin deze woont, doch niet beter gemeubileerd. Het heeft insgelijks twee verdiepingen en een balkon. Digt bij hetzelve staat het huis van den zendeling bengham. Even gelijk nomahanna, draagt kahumanna de dagteekening van tameamea's dood op haren arm. Overigens zijn geene van beiden *getatoueerd*, hetgeen men hier over het algemeen weinig meer, en slechts bij de oudste lieden vindt.

Kahumanna vereerde mij meermalen met hare bezoeken op het schip, en was ook zoo genadig van mij een' brief te schrijven, waarvan marini mij verzekerde, dat hij anders niets inhield dan winderig uitgedrukte denk-

beelden, die hij niet begrijpen en dus ook niet vertolken konde.

De tijd naderde, waarop wij den togt naar *Nieuw-Archangel* wederom zouden moeten aannemen. Ons schip was op het zorgvuldigste nagezien, om de geweldige en aanhoudende stormen van het noorden gedurende den winter te kunnen wederstaan. Ik wachtte slechts de terugkomst af van onzen delfstofkundige den heer HOFMANN, die op een schip van hier eene reis was gaan doen naar *O Wahi* om den *Mou-na-roa* te beklimmen, hetgeen hem echter niet gelukt was. Men had hem daar wel op bevel van de Koningin NOMAHANNA hulp verleend, doch de beide eilanders, die hem tot wegwijzers gegeven waren, weigerden verder te gaan, toen zij de hoogte van 7000 voeten boven de zee bereikt hadden, en zich bij gevolg eerst ter halverwege van den berg bevonden, waar niet alleen geene menschen meer wonen, maar waarheen de koenste O Wahiers het zelden wagen te komen, gedeeltelijk uit vrees voor de geesten, die zij meenen, dat op de kruin van den berg wonen, en wel voornamelijk om de koude, die op deze hoogte reeds merkbaar wordt, en voor de verwende bewoners der keerkringen onverdragelijk is. De *Kanacka's* van den heer HOFMANN legden zich op den grond neder, en verklaarden geen' voetstap meer te kunnen doen, hoewel zij wisten, dat zij om die ongehoorzaamheid gestraft zouden worden. De heer HOFMANN bood hun aanzienlijke geschenken, dreigde hen ook met geladen pistool, doch dat alles veranderde niets in hun voornemen, en de heer HOFMANN moest tot den terugtogt besluiten. Hij is echter niet ledig van zijne expeditie te huis gekomen. Hij heeft behalve zijne delfstofkundige waarnemingen eene bij uitstek merkwaardige

grot

grot ontdekt, die in eenen fcherpen hoek vele honderden voeten ver onder den berg loopt, waar zich dan eene vlakte van water opdoet, die zich verder uitftrekt, dan het fakkellicht in het akelige duister toeliet te ontdekken. Het moet zeer belangrijk zijn dit onderaardfche meer in eene boot te bevaren. Het opmerkelijkfte is, dat hetzelve zeewater bevat, en dat de ebbe en vloed zich hier even zoo regelmatig afwisfelen als aan de kust. Het is te verwachten, dat de heer HOFMANN meer dienaangaande zal bekend maken.

Op den 31 Januarij 1825 verlieten wij de haven van *Hanaruro*, en hadden het genoegen onzen vriend KAREMAKU bij ons te zien, die zich door de hulp onzer artfen zoo verfterkt gevoelde, dat hij het durfde wagen ons uitgeleide uit die haven te doen. Hij had verfcheidene kano's medegebragt om het fchip te boegféren. Toen wij de haven uit, en zoo ver in zee waren, dat wij geen gevaar liepen door de ftilte van den wind naar de branding gedreven te worden, nam KAREMAKU met de hartelijkfte uitdrukkingen affcheid van ons, wenschte ons eene voorfpoedige reis, en verzekerde ons, dat hij zich met de hoop op onze fpoedige terugkomst vleide. Op een fein van hem brandden er vijf kanonnen van de vesting af, hetgeen wij dadelijk met zoo vele fchoten beantwoordden. KAREMAKU zwaaide met zijnen hoed in de boot, riep nog verfcheiden keeren *Aroha!* en verdween weldra in de haven. Tegelijk ftak er een frisfchen wind op, door welken wij fpoedig de ganfche kust, waar wij zoo genoegelijk geleefd hadden, uit het oog verloren, om den weinig bemoedigenden ftrijd met de winterftormen van het noorden te gemoet te gaan. Ik verkoos de vaart door het kanaal tusfchen *Wahu* en

O Tuai, als zijnde voor de schepen, die van *Hanaruro* komen en naar het noorden willen, het beste om de opene zee te bereiken. Wij waren hetzelve des anderen daags reeds doorgezeild, en wendden nu den steven regtuit op *Nieuw-Archangel* aan.

De lezer zal mij wel gaarne van eene uitvoerige beschrijving dezer moeijelijke vaart willen ontslaan. Dit alleen wil ik zeggen, dat wij op den 14 Febr. een punt onder den 35 graad van breedte en 155 graad van lengte, waarop volgens de verklaring van eenige walvischvangers op *Wahu* een eiland zoude moeten leggen, bij zeer helder weder voorbijzeilden, zonder het minste blijk van land te zien, en dat onze vaart over het geheel gelukkiger en spoediger afliep, dan het in dit saizoen te verwachten was.

Onze sterrekundige waarnemingen leverden de volgende uitkomsten op:

Breedte van *Hanaruro*	21° 17′ 57″
Lengte	158° 00′ 30″
Lengte der oostkaap van *Muwe* . . .	156° 13′ 10″
Lengte der westkaap	156° 48′ 11″
Breedte van een der kleine eilanden ten oosten van *Morotai*, die op VANCOUVER's kaart niet aangeteekend staan .	21° 13′ 30″
Lengte van hetzelve	156° 49′ 12″

De tiende afdeeling heeft ons verblijf op *Nieuw-Archangel* behelsd. Op onze terugvaart naar *Wahu* hadden wij doorgaans mooi weder, maar eenen slappen wind, zoodat wij ons eerst op den 29 Aug. op de parallellijn van 34° bevonden, waar wij voor het eerst bij eenen helderen sterrenhemel de toenmaals zigtbare komeet in de nabijheid van *Aldebaran* zagen. Haar staart was 4½° lang.

lang. Op den 4 September zeilden wij over het punt, hetwelk op de kaart van ARROWSMITH door het eiland *Laxara* is bezet; doch wij ontdekten geen ſpoor van land. Het beſtaan van dit eiland, hetwelk in vroegere tijden door Spaanſche zeevaarders zoude ontdekt zijn, blijft dus nog aan twijfel onderworpen.

Toen wij den keerkring genaderd waren, bragt ons een friſche pasſaatwind ſpoedig bij de *Sandwich-Eilanden*, en op den 12 September zagen wij den *Mouna-roa* reeds, op eenen afſtand van 124 mijlen, duidelijk op *Owahi* als eenen geweldigen klomp, boven den horizon uitſteken. Nadat wij tusſchen de eilanden *Wahu* en *Morotai* doorgezeild waren, lieten wij op den volgenden morgen voor den mond der haven van *Hanaruro* het anker vallen, nadat wij van *Nieuw-Archangel* af 35 dagen op zee waren geweest.

Dewijl mijn voornemen was hier ſlechts eenen voorraad van verſche levensmiddelen en water in te nemen, en mijne reis zonder langer vertoef voort te zetten, hield ik het voor onnoodig de haven binnen te loopen, en wij bleven vertuid op de reede liggen, niettegenſtaande deze aan den zuidewind ligt blootgeſteld, die voor de ſchepen wel eens gevaarlijk kan worden. Doch deze wind heerscht hier zelden, en ſlechts op vaste tijden van het jaar. Hij kondigt zich ook altijd door donkere lucht vooraf aan, en laat dan tijds genoeg over om zich van de kust te verwijderen.

Op den morgen na onze aankomst had hier een merkwaardig natuurverſchijnſel plaats, waarvan wij van het begin af tot het einde toe ooggetuigen waren. Bij eene volmaakt heldere lucht vormde zich eene dikke zwarte wolk boven het eiland, welke met haren onderſten rand de

hooge toppen der bergen aanraakte. Het donkerste gedeelte dezer zeldzame wolk hing boven het stadje *Hanaruro.* De wind was doodstil: doch plotseling ontstond er een storm uit het noordoosten. Tegelijk hoorde men een zwaar gekraak in de wolk, even alsof vele schepen hunne stukken lieten losbranden, en de gelijkheid daarmede was zoo groot, dat men naarmate van de onderscheidene kracht, de enkelde stukken nu der batterij aan stuur- en dan die van het bakboord meende te hooren. Dit gedruisch hield een paar minuten aan: en toen het op eens stil werd, vielen er uit de wolk twee steenen te *Hanaruro* op de straat, en sprongen door het geweld van den val uit zulk eene hoogte in verscheiden stukken. De inwoners raapten de nog heete stukken bijeen, en naar deze te oordeelen, zal elke der nedergevallene steenen vóór derzelver breuken ten naasten bij 15 ponden gewogen hebben. Zij waren van binnen graauw en van buiten met eene zwarte verbrande korst omgeven, gelijk de brokken nog deden zien. Uit een chemisch onderzoek bleek, dat zij van denzelfden aard waren als de dondersteenen, die in andere landen nedergevallen zijn.

In den korten tijd van ons afzijn waren hier groote en gewigtige veranderingen voorgevallen. Het zal mijnen lezers bekend zijn, dat de Koning en de Koningin dezer eilanden, nadat zij zich op hunne reize te *Rio-Janeiro* hadden opgehouden, gelukkig te *Londen* aankwamen, en door de Engelsche regering met bijzondere oplettendheid behandeld werden, doch dat beide kort daarna stierven, nadat zij kort voor hunnen dood het verlangen te kennen hadden gegeven, om op hunnen vaderlandschen bodem begraven te worden. Het Engelsche be-

bestuur vervulde dien wensch. De lijken werden gebalsemd, in prachtige met goud versierde kisten gelegd, en een Lord BYRON ontving den last dezelve tegelijk met het koninklijk gevolg op het fregat *Blond* naar *Wahu* over te brengen. Toen hij alhier aankwam, en de tijding van den dood des Konings en der Koningin zich schielijk verspreidde, maakte dezelve eenen diepen maar verschillenden indruk. De meesten verheugden zich van eenen Koning verlost te zijn, in wien zij weinig vertrouwen stelden: anderen treurden om zijn verlies. Onze vriend KAREMAKU vooral scheen er bijzonder over getroffen te zijn, mogelijk uit eene oude genegenheid voor de koninklijke familie, of uit vaderlandsliefde, alzoo hij hoopte, dat de Koning zich in *Engeland* tot eenen goeden heerscher zoude vormen, en hij nu niemand kende, die geschikt was, om na hem de teugels van het bewind op eene waardige wijze in handen te houden.

Op den 11 Mei, eenige dagen na Lord BYRON's aankomst, werden de beide kisten met vele plegtigheden onder het gebulder der kanonnen van het Engelsche fregat en van de vesting, in groote staatsie van het strand naar de kerk gebragt. Het volk huilde en jammerde, gelijk het gebruik hier in zulke gevallen medebrengt, en bewonderde tegelijk de pracht der doodkisten. Sommige meenden, dat het een genoegen zijn moest in *Engeland* te sterven, waar men in zulke fraaije kisten gelegd werd. Op de kisten, welke ik gezien heb, bevonden zich in de Owahische en Engelsche talen de volgende opschriften:

TAMEAMEA II, de Koning der *Sandwich-Eilanden* stierf te *Londen* op den 14 Julij 1824 in den ouderdom

dom van 28 jaren. Wij willen de nagedachtenis van onzen geliefden Koning JOLANI in eere houden.

(JOLANI was een bijnaam van den Koning.)

TAMEHAMELU, de Koningin der *Sandwich-Eilanden*, ſtierf te *Londen* op den 8 Julij 1824 in den ouderdom van 22 jaren.

De lijkſtaatſie was op de volgende wijze ingerigt. Twaalf *Jeri's* in de landskleeding als krijgslieden, met fraaije bonte veders en helmen, gingen vooraan. Hierop volgde een kommando der ſoldaten van het fregat *Blond*, met een koor muzijkanten, die den lijkmarsch uitvoerden. Achter deze de geestelijken van het fregat met de zendelingen, gevolgd van de kisten op twee lijkkoetſen, waarvan elke door veertig *Jeri's* getrokken werd. Voort achter de lijkkoetſen ging de troonsopvolger, des Konings broeder, een knaap van dertien jaren, geheelenal in Europeaanſchen uniform. Op dezen volgden de koninklijke familiën met Lord BYRON en zijne officieren. Het volk, dat, door dit buitengewoon ſchouwſpel uitgelokt, van alle kanten toeſtroomde en zich in groote menigte achter den trein aanvoegde, ſloot den optogt. Alles droeg rouwteekenen van floers, of bij gebrek van hetzelve van zwarte tapa. In de kerk, die geheelenal met zwart behangen was, verrigtte de geestelijke van het Engelſche fregat de lijkdienst. Na dezelve begaf zich de trein in de vorige orde naar eene kleine ſteenen ka-

kapel, waar de kisten werden nedergezet, en zich thans nog bevinden.

Kort hierna liet KAREMAKU den troonsopvolger onder den naam van TAMEAMEA III tot Koning der *Sandwich-Eilanden* uitroepen (*), en behield met de Koningin KAHUMANNA, gedurende zijne minderjarigheid, de regering in handen.

De bestierders waren dus nog dezelfde gebleven, doch KAREMAKU was zoo zwak, dat hij weinig deel in het bestuur konde nemen, en de zendeling BENGHAM had zich zulk eenen invloed op de heerschzuchtige Koningin KAHUMANNA weten te verwerven, en door haar op het gansche volk, dat de Wahuanen na verloop van zeven maanden dezelfde niet meer waren. Wij konden inderdaad gelooven, dat wij ons onder een ander volk bevonden. BENGHAM heeft zich tot den opvoeder des jongen Konings opgeworpen, en houdt dien onder een streng opzigt. Hij mengt zich in elke aangelegenheid van het bestuur, en alle de nieuwe inrigtingen zijn denkbeelden van hem, die hij door KAHUMANNA en gedeeltelijk ook door KAREMAKU smakelijk weet te doen maken. Hij rigt zijne aandacht vooral op de zaken van den koophandel, waarbij hij groot belang heeft. Hij heeft zijn' stand en de eerste beweegreden van zijne komst alhier geheelenal vergeten, en vindt het vermakelijker te verkoopen dan te prediken. Dit is iets, hetwelk men hem

(*) Onder dezen Koning is, volgens de berigten van den Franschen Vice-admiraal DUPERRÉ, een bestuur op de Engelsche leest geschoeid, op de *Sandwich-Eilanden* tot stand gebragt. De Koning heeft aan zijn volk eene grondwet gegeven, en alle lijfstraffelijke zaken worden door eene *Jury* behandeld.
(VERT.)

hem nog zoude kunnen vergeven, wanneer hij de kunst verſtond den ruwen diamant, zoo als de Sandwich-eilander wezenlijk is, te ſlijpen en daardoor zijne inwendige waarde en zijnen uiterlijken glans te vermeerderen: doch dat is het geval niet. Hij gaat zoo onhandig te werk, en koestert zulke bijoogmerken, die hem nog verder van den regten weg af brengen, dat men het ten diepſte moet bejammeren, het geestelijke en ligchamelijke welzijn van dit goedhartig volk aan het geknoei van dien ontwerpmaker overgelaten te zien.

De heer STEWART, mede een zendeling, die hier later gekomen is dan BENGHAM, is een zeer verſtandig en in vele opzigten allerbeſchaafdst man. Hij zoude een oneindig nut kunnen ſtichten: doch BENGHAM, die zich ook het oppergezag over de geestelijke aangelegenheden heeft aangematigd, en die in het geheel alles naar zijne grillen wil dwingen, heeft hem dermate in deszelfs werkzaamheid weten te beperken, dat hij buiten ſtaat is iets voor de vorming dezer eilanders te doen, waartoe hem anders zijn naarſtige ijver en zijn heldere geest zouden aanſporen. Hij heeft daarom ook het beſluit genomen zich weder van hier te begeven.

Opdat BENGHAM's bijoogmerken niet gemakkelijk doorgrond mogen worden, moet hem in alles de godsdienst tot eenen dekmantel dienen. Daarom wordt thans hare uitbreiding en de ſtrengſte kerkelijke tucht met alle geweld doorgezet. Te *Hanaruro* is geen huis of hut, waar op hoog bevel niet gedurig gebeden wordt. Zelfs de hier woonachtige vreemdelingen moeten zich van dien dekmantel bedienen, om ongeſtoord hun ſchelmsch bedrijf te kunnen voortzetten. De voorheen zoo volkrijke ſtraten zijn thans ledig: alle ſpelen, ook de onſchuldige,

zijn

zijn ten ſtrengſte verboden: het zingen is een misdrijf, en die zich vermeet te danſen zoude voor niets in de wereld in het oog zijner regters genade vinden. Des zondags mag men niet koken, en zelfs geen vuur ſtoken. Er wordt den ganſchen dag door niets gedaan dan gebeden, en men kan zich ligt voorſtellen met welk eene aandacht. Eenige lieden van het uit *Londen* teruggekomen gevolg des Konings hebben zich in het eerst tegen deze geſtrenge inrigtingen willen aankanten, en ſtaande houden, dat de Engelſchen, die toch ook goede Christenen zijn, zich zulk een' dwang niet oplegden, maar KAHUMANNA, door haren eerſten raadsman verblind, duldt geene tegenſpraak, en dewijl het van haar afhangt elken wederſpannige den hals te laten omdraaijen, zoo bukt alles onder den ijzeren ſchepter dezer heerschzuchtige oude vrouw.

Kort voor onze aankomst was er een bevel aan de landbewoners uitgevaardigd, dat zij alle hunne kinderen, die den ouderdom van acht jaren bereikt hadden, naar *Hanaruro* zouden brengen, om daar in het lezen en ſchrijven onderrigt te worden. De arme landlieden waren hier zeer over misnoegd, doch waagden het niet zich te verzetten, maar zij onttrokken zich gedwee aan hunnen veldarbeid om naar *Hanaruro* te gaan, alwaar wij een aantal huisgezinnen in de ſtraten of in hutten, welke zij uit ſtruiken hadden zamengeſteld, met het *A*, *B*, *C* boek in de handen, gelegerd vonden. Dezulken, die reeds konden lezen, werden met het van buiten leeren van bijbelplaatſen gekweld. In elke ſtraat van *Hanaruro* ſtonden een paar ſchoolgebouwen. Het zijn lange ſchuren van riet zonder verdeeling van binnen. In elk derzelve worden omtrent honderd kinderen van bei-

beiderlei geslacht door eenen leeraar uit de inboorlingen onderwezen. Deze staat op eene verhooging en spreekt de letters overluid voor, hetgeen telkens al schreeuwende door den ganschen hoop nagebaauwd wordt. Men kan dusdanige inrigtingen ook reeds uit de verte hooren. Anders is alles stil, en men ziet weinige menschen, behalve wanneer de leerlingen, met de onderwijzers aan het hoofd, naar de kerk gaan. Alle mogelijke vrolijkheid wordt gestraft en onderdrukt. Lord BYRON had uit *Engeland* allerlei speelgoed medegebragt, poppen, tooverlantaren, enz., om den eilanders eenig vermaak te verschaffen. Toen er op zijn bevel aan land toebereidselen werden gemaakt, om aan het volk die vertooningen te doen zien, onderwond zich BENGHAM dit te verbieden, dewijl het, zoo als hij zeide, aan geene godvreezende Christenen paste, zulke wereldsche dingen aan te zien. Lord BYRON zich hierover niet met hem in eenig ongenoegen willende steken, was genoodzaakt zijn welmeenend oogmerk op te geven. Dat het van natuur vrolijke en levendige volk zich zoo gedwee aan de voorgeschrevene neêrslagtigheid onderwerpt, is een bewijs, hoezeer het gewoon is met goedhartigheid den wil zijner beheerschers op te volgen, en hoe gemakkelijk het derhalve eener wijze regering zoude vallen, hetzelve tot eene verstandige beschaafdheid te brengen. Men voelt zich genoopt om met KAREMAKU uit te roepen: TAMEAMEA! *gij zijt te vroeg gestorven!* Indien deze alleenheerscher eenen dubbelden menschen-leeftijd had bereikt, dan zouden de Sandwich-eilanders zich de achting van alle volken hebben verworven, in plaats dat zij nu in beschaafdheid achteruit gaan en gedwongen worden tot schijnheiligheid en huichelarij.

Op

Op eene wandeling, die ik met een' hier gevestigden Amerikaanſchen koopman deed, ontmoette ons een naakte grijsaard met het boek in zijne hand. Mijn metgezel was daarover verwonderd, omdat hij hem kende als eenen ſtelligen tegenſtrever van de beſtaande orde van zaken. Hij gaf den ouden man zijne bevreemding te kennen, en vroeg hem, ſedert wanneer hij dan ook beſloten had, het *A*, *B*, *C* te beſtuderen. Met een' ſpotachtigen lach, waarin toch een weinig gevoel van bitterheid lag opgeſloten, antwoordde de grijsaard, nadat hij vooraf rondgekeken had, of hij ook konde gehoord worden: „ Geloof toch niet dat ik wil leeren lezen. Ik „ heb het boek gekocht om er in te kijken. Dan zal „ KAHUMANNA denken, dat ik zoo doe als de overigen. „ Deed ik het niet, dan had ik verder geen' toegang tot „ haar, en dan ſtond het ſlecht met mij armen ouden „ gebrekkigen man geſchapen. Waartoe dient ook dat „ verwenschte *B*, *a*, *ba?* groeijen onze jams- en tarowortelen daar beter van? Integendeel, de landlieden „ moeten er hunne velden om laten liggen; de helft „ daarvan wordt ter naauwernood bebouwd. Wat moet „ daarvan worden? De hongersnood zal komen, en „ dan zal *pala pala* ons niet verzadigen."

Zoo lofwaardig het is, dat de Staat voor het volksonderwijs zorgt, zoo is toch alle overdrijving, ook hierin, ten uiterſte nadeelig, en de oude man zag het zoo geheel verkeerd niet in.

Wij hadden nog een treffend voorbeeld, hoe geſtreng KAHUMANNA in dit opzigt hare denkbeelden doordrijft. Een zeventigjarige grijsaard leefde als pachter op een harer goederen eenige uren van *Hanaruro* af, en had altijd getrouw zijne opbrengst betaald, doch meende

zich, uit hoofde van zijnen hoogen ouderdom en den verren afstand, van het bezoeken der school en der kerk te kunnen ontslaan. KAHUMANNA joeg hem hierom van haar land af. Nu verscheen hij biddende voor de Koningin, zocht haar medelijden op te wekken door zijne armoede, en bragt haar onder het oog, dat hij in zijne hooge jaren niet meer in staat was het lezen te begrijpen. Alles was vergeefs. KAHUMANNA riep hem met verstoorde gebaren toe: *wilt gij niet leeren lezen, ga dan heen, en verzuip u.*

Zoo ver gaat de dwingelandij, waartoe BENGHAM de Koningin gebragt heeft, en hij houdt zich zelven misschien reeds voor den onbepaalden beheerscher van alle de zielen op deze eilanden. Doch hij maakt de rekening buiten den waard. Hij spant den boog te sterk, dan dat hij niet zal breken, en ik voorspel hem, dat zijn aanzien plotselijk zal verdwijnen. Er is reeds een aantal misnoegden. Door de oproeping der landlieden naar *Hanaruro* zijn hier de levensmiddelen zeer in prijs gestegen, en zullen het nog meer doen, vooreerst uit hoofde van het groot getal der monden, als ook omdat er wegens het drokke studeren en bidden weinig meer verbouwd kan worden. Dit drukkend gebrek komt nog bij de slavernij der zielen, en spoort zoo veel te erger aan om de ketenen te verbreken. Ik heb verscheiden *Jeri's* hunne misnoegdheid hooren betuigen, en de landlieden, die BENGHAM voor den bewerker van al het leed houden, staken eens bij den nacht de kerk in den brand, welke echter spoedig, en zonder dat de kerk veel geleden had, gebluscht werd. De daders werden niet ontdekt.

KAREMAKU was in eenen hoogen graad van de water- zucht

zucht aangetast. De geneesheer van Lord BYRON had hem het water afgetapt: doch wij vonden hem weder in eenen toeſtand, dat er andermaal eene aftapping moest plaats hebben, welke onze artſen ook aan hem bewerkſtelligden, waarna hij zich veel beter bevond. Hij kan intusſchen niet lang meer leven, en zijn dood zal het ſein worden tot eenen algemeenen opſtand, die vooral door BENGHAM's verkeerdheden wordt voorbereid.

Zoo aangenaam als ons eerſte verblijf te *Hanaruro* geweest was, zoo onaangenaam was het laatſte. Zelfs onze beste vrienden, NOMAHANNA niet uitgezonderd, waren geheel veranderd. Zij ontvingen ons ernſtig, koel en ſpraken weinig. Wij verheugden ons daarom, toen wij de levensmiddelen en het noodige water hadden aan boord gekregen, een land te kunnen verlaten, waar het een warhoofd gelukt was, alle vreugde des levens te verbannen.

Er lagen verſcheiden walvischvangers in de haven, en onder deze ook die, waarmede wij tegelijk te *S. Francisco* waren geweest, en wien het toen zoo erg was gegaan. Thans had het geluk hem bekroond, en hij was van de kust van *Japan* met eene rijke lading *ſpermaceti*, welke de Kapitein op 25000 P. St. begrootte, hier gekomen, om zich van de noodige proviand voor de reis naar *Engeland* te voorzien.

Een andere verhaalde mij, wat een' zijner kameraden overgekomen was, en dat een voorbeeld oplevert van de gevaren, waaraan de walvischvangers blootgeſteld zijn, en tevens van eene redding, waarop geen uitzigt ſcheen te zijn.

De Noord-Amerikaanſche Kapitein SMITH zeilde in 1820 met een driemastſchip *de Albatros* genoemd, naar

 de

de *Zuidzee* om de vangst van den *Spermaceti*-visch. In de nabijheid der linie, ten oosten van de *Washingtons-eilanden*, ontmoette hij eenen zoodanigen, die van eene ongemeene grootte was. Alle de booten werden onmiddellijk uitgezet om hem fpoedig en zeker te vangen, en de ganfche equipagie medegenomen. Alleen de koksmaat bleef aan boord bij het roer van het fchip, hetwelk onder klein zeil geankerd lag. De visch, die langzaam en gerust op de oppervlakte des waters zwom, werd nu ijverig gejaagd en geharpoend. Hij gevoelde zich ter naauwernood gewond, of hij floeg zoo geweldig met zijnen ftaart rondom zich, dat hij alle de booten, die het naast bij hem waren, zoude verbrijzeld hebben, wanneer het haar niet gelukt was, zich fchielijk te verwijderen. De visch wilde nu zijne wraak aan het fchip koelen, zwom gierende en fnuivende op hetzelve los, zwom er een paar malen om heen en gaf het toen zulk eenen vreesfelijken flag aan den voorften boeg, dat de koksjongen verzekerde, dat de fchok naar eene aardbeving geleken had. De visch was verdwenen, maar het lek van het fchip zoo zwaar, dat het in vijf minuten met alles wat er op en in was, zonk, en de koksjongen flechts met moeite gered werd. Daar was nu de equipagie in vier kleine booten aan de zee ter prooi gegeven. Zij had tot aan het naaste land eene reis van vijf weken af te eggen, en haar ganfche voorraad beftond uit een weinig befchuit, welken zij bij toeval had medegenomen. Nadat men eenigen tijd beraadflaagd had, waarheen men gaan zoude en het daaromtrent niet eens konde worden, namen twee booten de keuze naar de *Washingtons-* of *Marquefas-eilanden*, en de beide andere, waarbij zich de Kapitein ook bevond, ftuurden zuid-

zuidwaarts, met het oogmerk om het eiland *Juan Fernandez* te bereiken. Van de eerste heeft men niets naders vernomen: de laatste werden na veertien dagen door een ander schip opgenomen. De Kapitein en slechts vier matrozen waren nog in leven. De andere tien waren van honger omgekomen, en de overlevenden hadden zich met de lijken gevoed.

Op den 19 September, toen de eerste zonnestralen het romaneske gebergte van *Wahu* vergulddden, haalden wij onze zeilen in top en zeiden deze eilanden vaarwel, hun eenen tweeden TAMEAMEA, niet slechts in naam, maar ook in geest, toewenschende, welken zij tot hunne instandhouding zoo zeer noodig hebben.

XIII.

DE PESCADORES- OF VISSCHERS-, RIMSKI- KORSAKOFF-, ESCHSCHOLTZ- EN BRONUS-EILANDEN.

Van de *Sandwich-eilanden* zetteden wij koers naar het zuiden, en mijn oogmerk was, langs tot nu toe onbevaren gewesten naar de *Radacksketen* te zeilen. Verscheiden scheepskapiteinen hadden mij in *Hanaruro* gezegd, dat er onder 17° 32′ breedte, en 163° 52′ lengte een eiland lag. Op den 23 September zeilden wij over dit punt heen. Er lieten zich wel is waar vogels zien, die zich niet ver van land plegen te verwijderen, doch het land zelf konden wij, hoewel de lucht helder was, zelfs uit den top van den mast niet zien. Zoo weinig kan men zich verlaten op de juistheid van de opgaven der koopvaarders.

Op den 26 bevonden wij ons volgens de middagswaarneming op 14° 42′ breedte en 169° 38′ lengte. Wij zagen den ganschen dag door zwermen van zulke watervogels, die in de nabijheid der kusten blijven, en zelfs eenige landvogels, zoodat er geen twijfel overbleef, of wij waren in de nabijheid een nog onbekend eiland voorbijgevaren, welks ontdekking wij echter aan andere

re zeevaarders overlieten. Wij hadden op dezen overtogt over het geheel dikwijls kenteekenen gehad van nabijgelegen land, maar nog niet zoo veel als heden.

Een Scheepskapitein, die meermalen de reis gedaan had tusſchen de *Sandwich-eilanden* en *Kanton*, wil op 14° 42′ breedte en 170° 30′ lengte eene ondiepte beſpeurd hebben. Ik kan deze verzekering noch bevestigen noch tegenſpreken, en maak er ſlechts melding van, opdat zeevaarders, die deze plaats voorbijzeilen, op hunne hoede mogen zijn.

Op den 5 October bereikten wij de noordelijkſte aan de *Radacksketen* behoorende eilandengroep van *Udirik*. Wij zeilden hare zuidelijkſte punt op een' afſtand van drie mijlen voorbij, en reguleerden onze lengteberekening, weshalve ik gaarne een juist bepaald punt van *Radack* te zien had gekregen, om, ingeval wij de keten van *Ralik* ontdekten, het lengteverſchil tusſchen haar en *Radack* naauwkeurig te kunnen opgeven. Hierop voeren wij westelijk op in de ſtreek, waar de *Pescadores-* (*Viſſchers-eilanden*) behooren te liggen, om ons met eigene oogen te overtuigen, dat die eilandengroep en die van *Udirik* niet dezelfde zijn. Vele houden deze meening nog vast en gelooven, dat de ontdekker der eerſte derzelver lengtebepaling ſlechts onnaauwkeurig heeft opgegeven.

Bij het ſchoonſte weder zetteden wij den ganſchen dag onzen westelijken koers voort, en er was altijd eene wacht in den top van den mast. Bij den nacht was het volle maan. Wij voerden klein zeil: maar terſtond bij het aanbreken van den dag (het was de zesde) werden alle de lappen weder bijgezet, zoodat het ſchip ſnel over de baren vloog. Tegen den middag riep de wacht, dat er regt vooruit in onzen koers land te zien was.

Wij kwamen er gaauw, en vonden eene groep van lage, ſterk begroeide koraaleilanden, welke zoo als overal, een' kring ſloten om eene waterkom. Te een ure bevonden wij ons ſlechts drie mijlen af van deze geheel met kokosboomen bedekte groep, en hadden uit den top van den mast een duidelijk overzigt over derzelver ganſche uitgeſtrektheid. Terwijl wij ons met derzelver beſchouwing vermaakten, zeilden wij er de zuidpunt van om, op eenen afſtand van anderhalve mijl van de riffen, en wij vonden, dat de grootſte uitgebreidheid dezer groep zich van het oosten naar het westen uitſtrekt, en in die rigting eene ruimte van tien mijlen beſlaat. Het gezigt van het groene land was zeer aangenaam, en naar den ſchijn te oordeelen, konde het voldoen voor de behoefte eener niet al te talrijke bevolking: doch niettegenſtaande wij alle deze eilanden zeer digt voorbijzeilden, en onze verrekijkers te hulp namen, konden wij op geen daarvan ſpoor van menſchen ontdekken.

Volgens naauwkeurige ſterrekundige waarnemingen ligt het middelpunt dezer groep onder 11° 19′ 21″ breedte en 192° 25′ 3″ lengte. Wanneer men de opgaven van den kapitein WALLIS van de door hem ontdekte *Pescadores-eilanden* met de onze vergelijkt, dan zal men moeijelijk gelooven, dat het dezelfde groep is. Ik heb haar echter den naam van *Pescadores* laten behouden, omdat de liggingsbepalingen toch ten naastenbij overeenkomen. Nadat wij de ganſche groep rondgezeild waren, bevonden wij ons des middags te 4 ure zoo nabij haren noordwestelijken uithoek, dat men met het bloote oog elke beweging van een' mensch op het land zoude hebben kunnen zien: doch ook hier was geen het minſte ſpoor van menſchen zigtbaar, met welke WALLIS toch, indien wij deze eilanden

den voor de *Pescadores* houden, in gemeenſchap gekomen was. Zij moeten dus voor lang uitgeſtorven zijn, daar zich tot nu toe geen blijk van hun voormalig aanzijn hier geopenbaard heeft.

Toen wij de opneming volbragt hadden, gingen wij verder westwaarts, en naauwelijks hadden wij een half uur gezeild, of de wacht riep weder van den mast, dat wij land vooruit hadden. De onderzoeking van hetzelve was heden niet wel meer doenlijk; daarom legden wij onder klein zeil bij, om gedurende den nacht niet te digt bij de koraalriffen te komen, en des anderen daags met de opneming te beginnen. Bij het aanbreken van den dag zagen wij de eilanden, welke wij voor de *Pescadores* hadden laten doorgaan, op eenen afſtand van zes mijlen oostwaarts van ons af: die daarentegen, welke wij later gezien hadden, waren verdwenen. Wij waren er des nachts van afgeraakt, doch een friſche pasſaat bragt ons binnen een uur weder zoo ver, dat wij ze duidelijk in het oog kregen. Te 8 ure des morgens bevonden wij ons nog ſlechts drie mijlen van dezelve af, en begonnen de opneming, terwijl wij onzen koers evenwijdig met de rigting van het land namen. Het was wederom eene groep van koraaleilanden door riffen rondom eene waterkom verbonden. Ook hier was eene welige groeikracht, en hooge kokosboomen ſtaken ſtout hunne kruinen op, doch er was geen teeken van bewoners. Wij waren zoo nabij dezelve, dat wij alle de voorwerpen op het land met het bloote oog duidelijk konden onderſcheiden, en wij zouden het dus zekerlijk beſpeurd hebben, wanneer zij bewoond waren geweest; weshalve wij dezelve voor onbewoond moeten verklaren. Door eene friſche koelte begunſtigd waren wij tot aan het

vallen van den avond langs de eilanden naar het westen gezeild, zonder het uiteinde dezer groep te bereiken. Slechts met veel moeite en door allerlei pogingen gelukte het ons in het donker onze ligging te behouden, daar wij ons uit hoofde van den harden wind slechts onder één gereefd marszeil konden houden, zoodat onze toestand tusschen eene menigte riffen en in een onbekend vaarwater bedenkelijk had kunnen worden, indien wij ons niet bij geluk beneden den wind van de eilanden bevonden hadden, en eenigermate door dezelve beschut waren geweest. Onze blijdschap was daarom des te grooter, toen wij des morgens, terwijl ook het weder beter werd, de voorwerpen, naar welke wij ons des avonds te voren gerigt hadden, wederom voor ons zagen, en onzen arbeid met gemak konden voortzetten.

De grootste uitgestrektheid dezer eilandengroep, welke ik naar onzen tweeden luitenant *Rimski-Korsakoff* noemde, loopt van het oostnoordoosten naar het westzuidwesten, en beslaat in die rigting 54 mijlen. Hare grootste breedte is slechts van 16 mijlen. Terwijl wij de bovenwindsche eilanden voorbijvoeren, konden wij uit den mast ook de aan de andere zijde van de waterkom gelegen benedenwindsche duidelijk onderscheiden.

Na het volbrengen der opneming zetteden wij onzen koers voort, in de hoop van nog meer land te zullen ontdekken. Wij hadden den ganschen dag door gezeild zonder iets te zien. Des nachts gingen wij bijleggen. Op den volgenden morgen, den 9 October, toen wij nog nauwelijks alle de zeilen bij hadden, bespeurde de wacht in den mast eenige lage eilanden in het noorden, welke wij reeds een weinig voorbij waren gevaren, en die wij thans boven den wind hadden. Ik liet terstond wen-

wenden, en wij trachtteden dezelve al lavérende te bereiken: doch wij vervielen in eenen sterken stroom uit het oosten, die onze pogingen geheel verijdelde, en in snelheid toenam, naarmate wij digter bij het land kwamen. Het gelukte ons echter tot op $11\frac{1}{2}$ mijl nabij de westelijkste punt dezer eilandengroep te komen. Zij onderscheidt zich merkelijk van het overige land door eenen ronden heuvel op een klein eiland, en wij hadden haar op den middag regt ten oosten, toen wij ons volgens onze waarnemingen op de breedte van 11° 30′ 32″ en op de lengte van 194° 34′ bevonden. Van dit punt af zagen wij duidelijk de groep zich zuid- en noordoostwaarts tot aan den gezigteinder uitstrekken. Wij herhaalden onze pogingen om haar te naderen: doch, dewijl wij er niet in konden slagen, moesten wij ons vergenoegen met de bepaling van hare westelijke grenzen onder 11° 40′ 11″ breedte en 194° 37′ 35″ lengte, en wij zetteden onzen koers westwaarts voort. Vermoedelijk liggen deze koraaleilanden insgelijks rondom eene waterkom. Van bevolking hebben wij hier geen spoor gezien, hoewel zij ons daarvoor wel geschikt voorkwamen. Ik gaf aan dezelve den naam van onzen waardigen doctor en professor ESCHSCHOLTZ, die reeds zijne tweede reize met mij deed.

Ik behoef hier over de ligging der hier vermelde drie eilandgroepen niets meer te zeggen, dan, dat geene derzelve de minste gelijkheid heeft met de van WALLIS beschrevene *Pescadores-eilanden.* Hij was niet in staat, om de lengteberekening naar behooren op te geven, alzoo men in dien tijd de hulpmiddelen niet had, die ons daartoe ten dienste staan. Zijne *Pescadores* kunnen dus nog wel ergens anders liggen. Zoo veel is echter zeker,

ker, dat ten minste slechts ééne van deze groepen de *Pescadores* kunnen zijn, en dat wij ons dus met regt op de ontdekking der beide andere mogen beroemen. Die ontdekking heeft in zoo ver eenige waarde, dat deze groepen buiten allen twijfel het noordelijkste gedeelte van de *Raliksketen* zijn, en dat hare ligging en afstand van *Radack* naauwkeurig bepaald zijn, zoodat het voortaan gemakkelijk zal worden, alle de afzonderlijke groepen der *Raliksketen* te onderscheiden.

Van de *Eschscholtz-eilanden* af rigtte ik den koers van het schip zoodanig, dat wij de *Bronus-eilanden* in het gezigt moesten krijgen. Mijn verlangen was, de naauwkeurigheid van derzelver geographische lengte en breedte te onderzoeken, en mij te overtuigen, of de ruimte tusschen deze beide groepen vrij van andere eilanden was.

Des middags op den 11 October, toen wij onder de breedte van 11° 21′ 39″ en onder de lengte van 196° 35′ waren, werden de *Bronus-eilanden* van den top van den mast op eenen afstand van 20 mijlen zigtbaar. Toen wij na eenige uren de zuidelijkste punt dezer eilanden tot op 1½ mijl genaderd waren, en een groot gedeelte van dezelve konden overzien, bleek het, dat zij even als de andere van koraal gevormde, uit eenen door riffen verbondenen kring van eilanden bestaat. Deze groep schijnt nogtans van oudere geboorte te zijn dan de overige tot nog toe door ons bezochte. Het land is iets hooger, dan het anders gewoonlijk op dezelve plagt te zijn, en het geboomte is er veel zwaarder en dikker. Zij ook schijnt niet bewoond te zijn.

Eene plotselijke stilte van den wind bragt ons in gevaar van door den stroom, die hier met een vreesselijk ge-

geweld naar het westen loopt, tegen de riffen gedreven te worden: doch, toen wij reeds nabij de branding waren, veranderde zijn loop en ging met de rigting van de kust naar het zuiden. Op die wijze voeren wij de zuidelijke ſpits van de groep om, waar eene labberkoelte ons naar eenen veiligen afſtand van het land voerde. Deze zuidelijke ſpits ligt volgens onze waarneming onder 11° 20′ 50″ breedte en 197° 28′ 30″ lengte. Het was mijn oogmerk de ganſche groep naauwkeurig op te nemen, weshalve wij ons best deden het ſchip gedurende den nacht in hare nabijheid te houden: doch bij het aanbreken van den dag beſpeurden wij, dat de ſtroom ons zoo ver beneden den wind had weggeſleept, dat het land naauwelijks nog uit den top van den mast te ontdekken was. Dewijl wij nu onmogelijk, tegen den ſterken ſtroom en den pasſaatwind tegelijk, weder bij deze eilanden konden komen, zoo moest ik mijn voornemen opgeven, en ik zette diensvolgens terſtond koers naar de *Ladronen-* of *Mariannes-eilanden*, alwaar ik van zins was verſche levensmiddelen in te nemen.

Het is een opmerkelijk en niet gemakkelijk te verklaren verſchijnſel, dat op de parallellijn van 11° noorderbr. van de *Radackketen* af tot voorbij de *Bronuseilanden* toe een ſtroom loopt, die anderhalve mijl in een uur aflegt.

XIV.

XIV.

DE LADRONES- OF MARIANNES, EN DE PHILIPPIJNSCHE EILANDEN.

Dewijl er van deze eilanden in de befchrijving mijner vorige reis wijdloopig gefproken is, heb ik dienaangaande hier flechts weinig bij te voegen.

Een frisfche wind en fchoon weder maakten onze vaart voorfpoedig en aangenaam. Op den morgen van den 19 October zagen wij reeds het tot de *Ladrones-* (*Dieven-eilanden*) behoorende eiland *Sarpani* op eenen afftand van 28 mijlen voor ons liggen, en fpoedig daarna vertoonde zich ook het voornaamfte eiland *Guaham*, waar wij heen wilden. Wij bevonden de oostelijke punt van *Sarpani* onder de lengte van 214° 38′ 00″.

Het gezigt der oostkust van *Guaham*, die onophoudelijk aan den pasfaat is blootgefteld, belooft den aankomenden zeevaarder weinig vruchtbaarheid: maar hij wordt des te aangenamer verrast, zoodra hij de noordelijke fpits is omgevaren, en zich aan de westzijde van het eiland onder den wind bevindt, waar de natuur zoo mild is, en

en men zich over niets te beklagen heeft dan over de verdelging der bewoners bij de verovering van dezen *Archipel* door de Spanjaarden, en derzelver onzachte invoering van het Christendom. Het is opmerkelijk, dat de grond van *Guaham* onder de bovenſte aarde uit koraalklompen beſtaat, waaruit men zoude kunnen opmaken, dat voorheen eene zoodanige groep van lage koraaleilanden als de overige zijn, tegelijk met de waterkom, welke zij omſloot, door het geweld van een onderaardsch vuur in de hoogte is geſchoven, en dat op die wijze het eiland *Guaham* ontſtaan is. Dat de heer HOFMANN een' krater op haar vond, in welks diepen kolk tot heden toe het vuur niet is uitgebluscht, ſchijnt deze vooronderſtelling te bevestigen.

De vesting op de hier zoogenoemde *duivelspunt*, welke de ſtad *Agadna* zal moeten verdedigen, vonden wij in zulk eenen vreedzamen toeſtand, dat er de kanonnen onbruikbaar waren. In de haven *Caldera de Apra* lag tot mijne verwondering een aantal ſchepen onder Engelſche en Noord-Amerikaanſche vlag, offchoon de Spanjaarden anders geene vreemde vaartuigen toelaten. Van de kapiteins dezer ſchepen vernam ik, dat de walvischvangers, die hun bedrijf aan de Japanſche kust uitoefenen, tegenwoordig veelal *Guaham* tot een rustpunt verkiezen, om zich van verſchen leeftogt te voorzien. Met een groot genoegen hoorde ik ook van hen, dat zij zich bijna alle bedienen van de kaart der Japanſche kust van onzen admiraal VON KRUSENSTERN, van welke zij verzekerden, dat zij de voortreffelijkſte is, en zelfs voorwerpen van minder belang met de grootſte naauwkeurigheid opgeeft. Hoe veel reden hebben de zeelieden niet, om den uitgever van zulk eene kaart te ze-

zegenen! Hoe dikwijls hangt de redding van hun leven van derzelver juistheid af! Men mag ſtellig verzekeren, dat het beter is geene kaart te bezitten dan eene onnaauwkeurige.

Dewijl ik hier ſlechts een paar dagen wilde vertoeven en de haven juist de veiligſte niet is, zoo beſloot ik, niet in dezelve binnen te loopen, maar het ſchip in de nabijheid der ſtad te houden, en ik zond een' officier aan den Gouverneur, met het verzoek ons van verſche levensmiddelen te voorzien, waarvan ik eene lijst medegaf. Op den volgenden morgen voer ik met eenige officieren aan land, en wij werden door den Gouverneur dezer eilanden *Don* GANGO ERRERO, die reeds alle de vereischte maatregelen had genomen om ons van verſche levensmiddelen te verzorgen, wel vriendelijk, maar niet zonder verloochening van den Spaanſchen hoogmoed ontvangen. Hij had de oude ondervinding op nieuw bevestigd, dat weinige jaren eener ſlechte regering genoegzaam zijn om te vernietigen, hetgeen niet dan door langdurige pogingen van een goed beſtuur tot ſtand kan worden gebragt. Voor acht jaren, toen MEDENILLA hier Gouverneur was, heerschte er tevredenheid onder de bewoners van *Guaham*, en zelfs, volgens hun zeggen, welvaart: nu is het omgekeerd, en de ſchuld daarvan ligt in éénen enkelen man. Zoo veel komt er op de keuze aan van hem, aan wien eenige magt wordt toevertrouwd in zulk eene verwijderde plaats, vanwaar ſlechts zelden de klagten der onderdrukten tot de opperſte magt kunnen doordringen. ERRERO heeft zich zelfs ſchuldig gemaakt aan den moord van Engelſche en Amerikaanſche ſchippers, waarover hunne kameraden uit *Manilla* niet vergeefs de Spaanſche geregtigheid hebben ingeroepen: want gelijk

lijk ik naderhand vernam, het bevel tot ERRERO's gevangenneming was reeds gegeven, toen hij mij vrolijke liedjes van de guitarre geaccompagneerd, voorzong. MEDENILLA was weder tot Gouverneur benoemd, om het door ERRERO gebrouwde kwaad te herſtellen.

Van mijne vorige bekenden zag ik hier thans alleen den waardigen *Don* LOUIS DE TORRES, den vriend der *Karolijnſche-eilanden*, die aan den heer VAN CHAMISSO de belangrijkſte berigten over de zeden en gebruiken dier beminnenswaardige eilanders mededeelde. Hij had na onze afreize op den *Rurik* weder eenen togt naar de *Karolijnſche-eilanden* gedaan, en aldaar vele huisgezinnen bewogen, om zich te *Guaham* neder te zetten. De jaarlijkſche bezoeken der *Karolijners* op *Guaham*, worden wederom geregeld voortgezet, en, terwijl wij ons hier ophielden, bevond er zich eene kleine vloot van hen. Zij worden als bekwame zeelieden door de Spanjaarden van *Guaham*, die in dat vak geheel onkundig zijn, tot den overtogt naar de overige *Mariannes-eilanden* gehuurd, en zonder hen zoude er met deze bijna geene gemeenſchap zijn. Wij zagen eens zelve een paar kanos van hen bij eene hooge zee en harden wind van *Sarpana* alhier aankomen, en wij bewonderden de behendigheid, waarmede zij geſtuurd werden.

De opſtand der Spaanſche koloniën heeft zich niet tot hietoe uitgeſtrekt. De inwoners van *Guaham* zijn getrouw gebleven, niettegenſtaande de dwingelandij des Gouverneurs, en zelfs hebben zij zich door een onlangs hier gegeven voorbeeld niet laten verleiden. Een Spaansch linieſchip en een fregat kwamen van *Peru* met voortvlugtige onderdanen, die getrouw gebleven waren, en vielen op hunnen overtogt naar *Manilla* hier binnen,

alwaar de manfchappen der beide fchepen aan het muiten floegen, de officieren met de pasfagiers aan den wal zetteden, en naar *Peru* terugkeerden, om gemeene zaak met de opftandelingen te maken.

Nadat wij vier dagen voor *Agadna* hadden bijgelegen en ons van leeftogt voorzien, dien wij tienmaal zoo duur moesten betalen als voor acht jaren, verlieten wij *Guaham* op den 22 October, en zetteden koers naar de *Bashi-eilanden*, tusfchen welke door ik de *Chinefche zee* wilde bereiken, en dan regtuit op *Manilla* aanzeilen.

Op den eerften November leverde ons de middagswaarneming 20° 15′ breedte en 236° 42′ lengte, zoodat wij ons reeds in de nabijheid der *Bashi-* en der *Babuyan's-eilanden* bevonden. Tot aan den ondergang der zon waren wij nog zoo fnel voortgezeild, dat wij niet ver meer van het land konden verwijderd zijn: doch in de rigting, waarin wij de eilanden hadden, hoopten zich zwarte wolken op één, die dezelve aan ons gezigt onttogen, en ftormweder voorfpelden. Wij waagden het daarom niet in den nacht verder te zeilen, en laveerden onder gereefde zeilen, de aankomst van den dag afwachtende. Omtrent middernacht begonnen hevige rukwinden op te komen uit het noorden. De zee ftond hol, doch het kwam niet tot eenen ftorm. De opkomende zon had naauwelijks den gezigteinder verlicht, toen wij de drie hooge *Richmonds-rotfen* ontdekten, die in het midden der ftraat tusfchen de *Bashi-* en de *Babuyans-eilanden* liggen. Spoedig daarna vertoonde zich ook het eiland *Bantan*, welks hooge bergen nog niet van de wolken bevrijd waren. Het weder werd thans helder, de wind woei hard uit het noorden, en wij liepen met zoo veel zeil, als de rukwinden ons flechts toelieten te voeren, op de ftraat aan, die

die door de zuidelijkste *Bashi-eilanden* en de rotsen van *Richmond* gevormd wordt. Toen wij ons in het midden derzelve bevonden, hadden wij reden om voor het verlies onzer stengen, ja zelfs der masten, beducht te zijn. De golven stapelden zich snel op één, en liepen hier tegen eenen zwaren stroom in, die uit de *Chinesche zee* door deze straat naar den oceaan loopt. Deze tegen elkander strijdende krachten veroorzaakten op de oppervlakte der zee eene verbolgenheid, die naar de sterkste branding geleek, en die het schip met zoo veel geweld onregelmatig heen en weder slingerde, dat ik inderdaad de sterkte onzer masten en de deugdzaamheid der takelagie moest bewonderen. Wij bragten twee uren in dezen zorgelijken toestand door: doch toen wij in de *Chinesche zee* waren gekomen, bevonden wij ons weder in een stil water, en wij maakten van die omstandigheid gebruik, om de lengteberekening van eenige punten op te maken. Wij bevonden de lengte van de oostelijkste der drie *Richmonds-rotsen* . . . . . 237° 50′ 2″
" " westelijkste derzelve . . . 237° 52′ 00″
oostelijkste punt van *Bantan* . . . . 237° 55′ 30″
" " westelijkste punt der *Babuyanen* . . . . . . 238° 00′ 56″
" " westelijkste punt der *Bashi-eilanden* . . . . . 238° 4′ 47″
de breedte der oostelijkste punt . . . . 20° 15′ 47″

Alle deze lengtebepalingen zijn berekend geworden naar onze chronometers, die dadelijk na onze komst op *Manilla* onderzocht werden. Zij verschilden slechts $3\frac{1}{2}$ minuten met die, welke op de nieuwe kaart van HORSBOURG

BOURG zijn aangenomen. Onze bepalingen zijn zoo veel westelijker.

Wij zeilden nu onder eenen gunstigen wind, in het gezigt der westelijke kust van *Luçon*, naar het zuiden voort, totdat wij het voorgebergte *Bajador* bereikten, waar wij eenige dagen door stilte werden opgehouden, zoodat wij eerst op den 7 November de bogt van *Manilla* te zien kregen. Hier woei ons een felle wind tegen en verhinderde ons den ingang: doch alzoo hij van het land kwam, zoo konde hij de golven niet opstuwen, en het gelukte ons, al lavérende merkelijk voorwaarts te komen, zoodat wij eindelijk door den zuidelijken mond van de bogt tusschen haren oever en het eiland *Corregidor* in haar konden binnenkomen. Een Spaansche brik, die met ons zamen laveerde, verloor door een' zwaren rukwind, die ons plotselijk overviel, de beide stengen.

Des morgens van den 8 November lieten wij de ankers voor de stad *Manilla* vallen. Ik legde terstond een bezoek af bij den Gouverneur-generaal der *Philippijnsche eilanden*, *Don* MARIANO RICOFORT. Hij ontving mij vriendelijk, en verleende mij op mijn verzoek terstond het verlof naar *Cavite* te zeilen, een aan de bogt slechts een paar mijlen van de stad af gelegen vlek, alwaar zich eene admiraliteit bevindt, en de schepen met alle gemak kunnen hersteld worden, hetgeen voor het onze noodzakelijk geworden was. Wij gingen er daarom den volgenden dag heen, en begonnen den arbeid.

Ook in dit fraaije keerkringsland verliep ons de tijd genoegelijk. Hoe rijk heeft de natuur deze eilanden bedeeld, en hoe weinig erkent *Spanje* nog den schat, dien het in dezelve bezit. De stad *Manilla* heeft de gunstig-

ſtigſte ligging van de wereld voor den koophandel, in de nabijheid der rijkſte gewesten van *Azie*, bijna in het midden van *Europa* en *Amerika*. De naijver der Spanjaarden ten aanzien van alle hunne buitenlandſche bezittingen ſloot haar ook den handel met alle andere landen af: doch welras na den afval der Amerikaanſche kolonien werd de haven van *Manilla* voor alle natiën opengezet, en nu zullen de *Philippijnſche eilanden* ſpoedig hunne nietsbeduidendheid verliezen. De uitvoer bepaalt zich nog hoofdzakelijk tot ſuiker en indigo naar *Europa*, en de kostbare Indiaanſche vogelnesten en trepangs naar *China*. De laatſte zijn eene ſoort van zeeſlakken zonder huisjes, die vanhier tot naar de *Dieven-*, *Karolijnſche*, *Pelew-eilanden*, en zelfs tot naar *Nieuw-Holland* even zoo vervolgd worden, als de zeeotters aan de noordwestkust van *Amerika*, dewijl de wellustige Chinezen dezelve, even gelijk de vogelnesten, als een middel beſchouwen, om de verſpilde krachten te herſtellen, en ze daarom zeer duur betalen. Doch hoe oneindig veel meerdere handelsartikelen konden deze eilanden niet opleveren. Koffij van de beste ſoort, cacao en tweeërlei ſoorten van katoen, de eene aan boomen, de andere uitnemend ſchoon aan ſtruiken, wasſen hier in het wild, en konden met weinig moeite door aankweeking zeer vermenigvuldigd worden. Deze artikelen zijn echter nog zoo verwaarloosd, dat er geen geregelde handel in gedaan kan worden. Men vindt op *Luçon* eenen grooten overvloed van de ſchoonſte ſagoboomen, doch zij ſtaan even als ganſche kaneelbosſchen ongebruikt. Muskaatnoten, kruidnagelen en alles wat de *Molukken* voortbrengen, groeijen ook hier, en het vereischte ſlechts eenigen arbeid, waaraan het helaas! nog ontbreekt, om dit alles

tot eene ware bron van rijkdom te maken. Bovendien vindt men hier parelen, amber, cochenille, en de aarde verbergt goud, zilver en andere metalen in haren ſchoot. Eeuwen lang heeft *Spanje* dit alles nutteloos gelaten, en zich in de noodzakelijkheid bevonden, om voor de betaling der beambten nog geld hier naar toe te zenden.

Zoo wel de geregelde troepen als de militie zijn hier uit de bruine inboorlingen zamengeſteld. De officieren zijn Spanjaarden, voor het grootſte gedeelte hier geboren, en weinige uitgezonderd, zeer onkundig. Men zegt, dat de ſoldaten dapper zijn, vooral, wanneer zij daartoe eerst door de priesters worden aangemoedigd en ingezegend. Voor zoo verre ik in de gelegenheid ben geweest de militairen hier te zien, moet ik het er echter voor houden, dat zij tegen de Europeaanſche troepen niet beſtand zouden kunnen zijn. Behalve dat het krijgsvolk hier ſlecht gewapend is, heerscht er bijna geene krijgstucht onder, en zelfs de aanvoerders ſchijnen weinig begrip van dezelve te hebben. De officier onderſcheidt zich door niets van den ſoldaat dan door zijnen uniform, en ſtaat over het algemeen met hem in beſchaving op een' gelijken trap. Aan juistheid van handgrepen valt niet te denken, en wanneer een ſchildwacht met het geweer in den arm gerust ligt te ſlapen, zoo heeft dat niets te beteekenen. Men heeft mij gezegd, dat er zich op *Luçon* 8000 man geregelde troepen bevinden, en dat er door oproeping der militie tot 20000 toe kunnen bijeengebragt worden. Het veld van eer, waarop de helden van *Luçon* zich onderſcheiden, is op de zuidelijke tot de *Philippijnen* behoorende maar nog niet onderworpene eilanden, die door Mohamedaanſche Indianen bewoond

woond worden, welke met de Spanjaarden in eenen altoosdurenden oorlog leven, en als zeeroovers op alle de kusten van dezen *Archipel*, waar Christenen wonen, fchrik verfpreiden, en ook wel verwoestingen aanrigten. Men zendt er van tijd tot tijd eenige welbemande kanonneerbooten heen, die veel kruid verfchieten, maar de zeeroovers niet kunnen in toom houden.

Men telt in de voorfteden van *Manilla*, waar zij ook behooren te blijven, nagenoeg 6000 Chinezen. De meeste zijn kundige en arbeidzame ambachtslieden, de overige handelaars, en onder deze zijn er eenige zeer rijk. Zij zijn de Joden van *Luçon*, maar ook nog meer dan deze en nagenoeg zonder eenige uitzondering, tot bedrog en allerlei lage treken geneigd. Zij ondervinden niet alleen geene onderfcheiding boven het gemeene volk, maar zij worden integendeel onderdrukt, onregtvaardig behandeld, en niet zelden meer dan zij verdienen geftraft. Hunne winzucht doet hen dit alles geduldig verdragen, en dewijl alle eergevoel bij hen is uitgedoofd, troost hen een fchaarsch gewin door eene welgelukte bedriegerij gemakkelijk over eene honende behandeling. De jaarlijkfche opbrengst van eenen Chinees om de vrije lucht in *Manilla* in te ademen, bedraagt 6 piasters, (30 roebels) en wil hij eenig handwerk te baat nemen, zoo moet hij daar nog 5 piasters bijleggen, terwijl de Indiaanfche inboorling flechts 5 realen (3 roebels) betaalt, welke hij met weinig moeite kan verdienen.

De *Philippijnfche eilanden* volgden mede het voorbeeld der Amerikaanfche opftandelingen niet: want eene onrustige beweging onder de Indianen alhier, die een paar jaren voor onze aankomst was voorgevallen, gold de regering niet, en een fpoedig daarna ondernomen op-

ſtand tegen dezelve vond weinige aanhangers. Een paar onſchuldige plantenkenners, die het eiland doorkruisten om kruiden op te zoeken. gaven aanleiding tot de eerſte. Er brak eene beſmettelijke ziekte onder de Indianen uit, waaraan vele hunner ſtierven, en nu ontſtond plotſeling het gerucht, dat de vreemde plantenzoekers de bronnen vergiſtigd hadden om de Indianen uit te roeijen, die nu tot woede vervoerd bij troepen rondzwierven, een aantal vreemdelingen vermoordden, en zelfs in de ſtad *Manilla* de huizen van eenige hier reeds lang gevestigde buitenlanders plonderden en onder den voet haalden. Men gelooft, dat eenige Spanjaarden zelve de eigenlijke onrustſtokers geweest zijn, en het volk door het verſpreiden van dat gerucht hebben opgeruid, ten einde in troebel water te visſchen Men beſchuldigt den toenmaligen Gouverneur FULGEROS, dat hij de wanorde niet krachtdadig genoeg zoude te keer zijn gegaan. Deze beſcheiden en beminnenswaardige man, maar tevens misſchien te zachtmoedige Gouverneur van een ruw volk, werd een jaar daarna door een Meſties, die hier als officier bij een regement diende, en een gedeelte van hetzelve tot opſtand bewogen had, bij nacht in zijn bed vermoord. De oproerigen hadden zich op de markt verzameld, doch werden ſpoedig door een ander trouw gebleven regement verſtrooid, en binnen weinige uren was de rust volmaakt herſteld, die naderhand niet weder geſtoord is.

De Koning geroerd door de trouw van de ſtad *Manilla* op eenen tijd, waarin de andere Spaanſche kolonien de zware ketenen van het moederland afwierpen, ſchonk haar tot een teeken van zijne bijzondere tevredenheid zijn borstbeeld, hetwelk de nieuwe Gouverneur me-

medebragt. Men bewees dit beeld hier eene eer, die den hoogen prijs kenbaar maakte, welken men aan het koninklijk geſchenk hechtte. Het werd ten toon geſteld in een aan de kroon toebehoorend huis in de voorſtad, vanwaar het met groote ſtaatſie deszelfs intogt in de ſtad houden, en de beſtemde plaats in het ſlot des gouverneurs zoude innemen. De zesde December was tot deze voor *Manilla's* inwoners zoo heugelijke gebeurtenis bepaald, en drie dagen te voren ontving het beeld des konings alle avonden een aanzienlijk *cour* in de voorſtad. Het huis was allerfraaist verlicht: voor hetzelve ſtond een zeer welgekleed wachtpiket, alle de deuren waren met ſchildwachten bezet, en de zalen vol kamerdienaars, pagies, en officieren van allen rang in groot gala. Men zocht geheelenal de *etiquette* van het Spaanſche hof na te bootſen. Hij, wiens rang hem waardig maakte aan den Koning voorgeſteld te worden, werd door den officier *du jour* binnen de gehoorzaal geleid, die prachtig met de kostbaarſte Chineſche zijden ſtoffen behangen was. Hier bevond zich het borstbeeld op eene verhooging van eenige trappen tusſchen twee vergulde kolommen achter een zijden gordijn geplaatst. De officier *du jour* bekleedde de plaats van eerſten kamerdienaar, voerde den binnengeleide voor hetzelve, en ſchoof het gordijn weg. Bij het voorſtellen aan den Koning, die met eenen fluweelen mantel omhangen de kroon op het hoofd droeg, moest de voorgeſtelde eene diepe buiging maken: de Koning zag hem zwijgende, doch vriendelijk aan, het gordijn werd weder digt geſchoven, en de *audientie* nam een einde.

Met het aanbreken des daags van den 6 December bevond zich de ontzettende menigte van menſchen, die uit

alle de provinciën tot dit feest naar *Manilla* was toegeſtroomd, reeds in volle beweging. Men zag een groot gedeelte van de lagere volksklaſſe in allerlei koddige kleedingen gemaskerd door de ſtraten gaan: vuurpijlen ſtegen in de lucht op, en op vele plaatſen werden Chineſche vuurwerken afgeſtoken, die bij den helderen dag ſlechts gedruisch en rook veroorzaakten. Sierlijke rijtuigen doorkruisten in haastige drift de ſtraten, en konden zich niet dan met moeite door de bonte rijen der opgeſchikte en gemaskerde voetgangers een' weg banen. Te 9 ure bulderde het geſchut van de vesting, en om 12 ure begon de optogt, bij welken zich een mengelmoes van Aziatiſchen en Spaanſchen ſmaak ten toon ſpreidde. Ik bevond mij in een huis, onder welks venſters hij moest voorbijkomen, en waar ik hem geheel konde overzien. De trein werd door de Chinezen geopend. Eerst kwam er een koor van 24 muzijkanten, waarvan een gedeelte met ſtaven op groote ronde koperen platen ſloeg, en daardoor een dof klokkenſpel maakte, terwijl het andere uit eene ſoort van klarinetten een akelig fluitend geluid haalde. De toonen der koperen platen klonken veel te veel door elkander, dan dat de maat behoorlijk konde opgemerkt worden, en over deze ſcheen dan ook de kapelmeester zich weinig te bekommeren. Achter de muzijkanten ging een troep Chinezen met zijden vaandels, waarop hunne afgoden en draken van verſchillende gedaante, met hieroglyphen omringd, geteekend waren. Hierna werd op eene ſoort van draagzetel, die rijk opgemaakt en glinſterend glad gemaakt was, een jong Chineesch meisje gedragen, met eene weegſchaal in hare hand, hetwelk, zoo als men mij zeide, de geregtigheid moest verbeelden, over welke hare landslieden zich hier

toch

toch niet bijster te verheugen hebben. Eenige muzijkanten omringden de Godin, en maakten zulk een geraas op hunne koperen platen, alsof zij elken klaagtoon, die tot haar konden komen, zochten te verdooven. Nu kwamen er vier een weinig te bejaarde Bacchanten in eene havelooze kleeding, en meer ontbloot dan welvoegelijk was. Derzelver lange, zwarte, omfladderende haren gaven haar het voorkomen van Furiën, en slechts de kransen van wijngaardsbladeren, en de drinkschalen, welke zij in de handen hielden, gaven te verstaan wat zij zouden verbeelden. Bij het tamboerijngeluid van den *Bacchus*, die even veel naar eenen *arlequin* geleek, gaven zij aan het juichende volk de vertooning van eenen zeer ongepasten pantomimischen dans: en alzoo de trein slechts langzaam voortging en ook dikwijls staan bleef, hadden zij overvloedig den tijd, om hare schaamtelooze bekwaamheid op de walgelijkste wijze aan den dag te leggen. Waarom deze optogt door zulk eene schandvlek moest bezoedeld worden, was mij niet duidelijk te begrijpen. Doch er ging veel onbegrijpelijks mede gepaard. Thans volgde er een troep Indianen, zonderling uitgedost; deze moesten Wilden verbeelden, met spiesen en schilden gewapend, en in eenen gedurigen strijd tegen elkander. Vervolgens marcheerde een bataljon voetvolk, uit knapen bestaande, met houten geweren en papieren patroontasschen: deze werden gevolgd door een eskadron ruiterij, insgelijks knapen met uitgetogene houten sabels en paarden van bordpapier, die, in plaats van de ruiters te dragen, door deze gedragen werden, terwijl zich op de plaats van den zadel een gat bevond, door hetwelk de beenen van den huzaar staken, zoodat het paard de zijne niet noodig had. Hoewel de paarden zeer moedig wa-

waren, steigerden, en voor- en achteruit vloegen, bleef het eskadron echter in gelid en in orde. Hierna vermaakte een troep van twee ellen lange, als *petit maitres* gekleede reuzen, wier bovenlijf uit kaartpapier bestond, met even zulke groote en opgeschikte dames, benevens eenige zeer kleine dwergen, het volk door koddige bewegingen en dansen. Op deze volgden allerlei dieren, leeuwen, beeren, ossen, enz. insgelijks van eene reusachtige gestalte, zoodat in ieder van derzelver pooten een mensch liep, hetgeen aan hunnen gang een deftig voorkomen bijzette. Nu kwam in deftigen ernst *Don* QUICHOT aanrijden, van zijnen getrouwen SANCHO vergezeld. Op mijne vraag, wat de eerzame ridder der droevige figuur hierbij te maken had, meende iemand, dat hij de inwoners van *Manilla* beteekende, die kort te voren een' windmolen voor eenen reus hadden aangezien. Achter hem marcheerden, even alsof hij de aanvoerder ware, eenige wezenlijke krijgslieden met fraaije muzijk, waarop tweehonderd jonge meisjes uit de gezamenlijke gewesten der *Philippijnsche eilanden*, in hare verschillende landsdragt rijk en voornaam gekleed volgden. Vijftig dezer Gratiën trokken den prachtigen, met rood fluweel en veel goud versierden triomfwagen, waarop het beeld van FERNANDO prijkte. Niet tevreden met den geschilderden mantel, had men hem nog eenen wezenlijken van purper fluweel met goud gestikt omgehangen. Een weinig zijdelings tegen hem over zat op eenen wereldbol eene hooge witte gedaante, welke in de eene hand een opengeslagen boek en in de andere eenen staf hield, waarmede zij op het borstbeeld wees. Deze stelde de Muze der geschiedkunde voor. Mogt zij toch eenmaal ook op het origineel kunnen wijzen! Achter den triomfwagen reed een

een eskadron dragonders, en de trein werd gesloten door eene menigte van rijtuigen, waarin de aanzienlijkste personen zaten. Verscheiden torenachtige Chinesche eerebogen verfraaiden den weg, welken de trein door de voorsteden naar de stad nam. Zij waren van planken getimmerd, besloegen van beneden de geheele breedte van de straat, en waren — naar den smaak der Chinezen, die, om de Spanjaarden te vleijen, bij deze gelegenheid geene onkosten gespaard hadden — op het prachtigst, dat wil zeggen, op het bontst versierd.

Toen het borstbeeld in de stad aankwam, werd het door den Gouverneur en door de gansche geestelijkheid van *Manilla* ontvangen, en in de plaats der jonge meisjes trokken nu burgers den triomfwagen, onder een aanhoudend geroep van: *Viva el Rey Fernando!* De kanonnen werden van alle de wallen gelost, eene fraaije militaire muzijk deed zich hooren, en de troepen, die van de poort af tot aan de hoofdkerk toe in twee gelederen geschaard stonden, presenteerden het geweer, en stemden mede in het *Viva!* des volks in. Bij de kerk bleef de trein staan; het beeld werd er in gedragen, en na de godsdienstoefening, welke de bisschop verrigtte, weder op den wagen gezet, en naar des gouverneurs woning gebragt, waar het eindelijk tot rust kwam.

De plegtigheid duurde nog drie dagen voort. Van den opgang der zon tot haren ondergang toe werden de klokken geluid en de kanonnen gelost. Des avonds waren de geheele stad en de voorsteden prachtig verlicht. Voor vele huizen waren chassinetten geplaatst, welke derzelver geheele ruimte besloegen, zoodat men van de straat af de huizen in het geheel niet zag. De illuminatie der Chinesche eerebogen overtrof echter alle de andere.

re. De draken, waarmede zij verſierd waren, braakten vuur uit, overal draaiden veelkleurige vlammen bont door elkander, en groote vuurballen ſtegen als volle manen langzaam in de hoogte, totdat zij zich onder de ſterren verloren. Elk dezer gebouwen had drie verdiepingen met galerijen omgeven, waarop Chinezen allerlei kuren maakten om het volk te verlustigen. Men zag daar goochelaars, koorddanſers, ſpringers, tooverlantarens, en zelfs tooneelvoorſtellingen, zoodat het volk in menigte zamenvloeide, en deszelfs genoegen door een luid gejuich te kennen gaf. Ik zag op eene dier galerijen een treurſpel vertoonen. Een weldoorvoede Mandarijn werd op des Keizers bevel geworgd, en die bewerking onder vele kluchten verrigt. Het volk liep des avonds gemaskerd door de ſtraten, liet vuurpijlen opgaan, en ſtak Chineſche vuurwerken af. Op verſcheidene plaatſen van de ſtad waren ſtellaadjes opgerigt, waar insgelijks allerlei fraais tot verlustiging van het volk te zien was. De muzijk klonk van alle kanten. Er werden ook danspartijen gegeven met vrijen toegang.

Deze voorbeeldelooze bedwelming van blijdſchap over de getuigenis van des Konings weltevredenheid ſchijnt te bewijzen, dat de *Philippijnſche eilanden* wel getrouw blijven, en aan geenen afval zullen denken, vooral niet, wanneer het moederland ſlechts geen ſtiefmoederland voor dezelve is.

Op den 10 Januarij 1826 was ons fregat zeilree, en wij verlieten *Manilla*, zonder eenen enkelen zieke aan boord te hebben.

XV.

XV.

St. HELENA.

Door eenen frisſchen noordoostenſtoker begunſtigd, pasſeerden wij reeds op den 21 Januarij de evennachtslijn op de lengte van 253° 38′, en wij bereikten op den 25 tusſchen de eilanden *Sumatra* en *Java* den oceaan, nadat wij de *Chineſche zee* van hare noordelijke grenzen af tot aan de zuidelijke toe gelukkig door waren gekomen. Wij rigtteden nu onzen koers naar de *Kaap de Goede Hoop*, waar wij ook op eenige ververſching hoopten.

Toen wij op de lengte van 256° de zuiderbreedte van 12° bereikten, liep de oostewind tegen den regel van dit ſaizoen, naar het westen om, en groeide tot eenen geweldigen ſtorm aan. De ganſche lucht was met zwarte wolken bedekt, waaruit de regen als wolkbreuken nederſtortte. Tegen den middernacht, terwijl de ſtorm nog hevig woedde, zagen wij bij de ons omringende ſtikdonkere duisternis het verſchijnſel, hetwelk onder den naam van *Castor* en *Pollux* bekend is, en hetwelk deszelfs oorſprong in de electriciteit van de lucht vindt. Het waren twee fonkelende lichten, van de grootte zoo als

als de *Venus* ons toeschijnt, en even zoo flikkerend. Zij vertoonden zich tweemaal kort na elkander op dezelfde plaats, eenige duimen beneden de uiterste punt van onze langste ra, en waren slechts eenen halven voet van elkander verwijderd. Hunne verschijning duurde telkens eenige minuten, en maakte eenen diepen indruk op de manschap, die dezelve niet konde verklaren. Ik moet erkennen, dat zij voor mij zelven in de volslagene duisternis, onder het gehuil van den storm en het geraas der golven, iets schrikverwekkends had.

Tegenwinden hielden onze vaart op. Den 22 Februarij passeerden wij de middaglijn van *Isle de France*, op eenen afstand van 340 mijlen van het eiland af. Wij hadden zeer stormachtig weder, en vernamen naderhand op *St. Helena* van schepen, die van *Isle de France* kwamen, dat aldaar op dat tijdstip een schrikkelijke orkaan had gewoed, door welken vele schepen, die zich in de nabijheid van dat eiland bevonden, groote schade gekregen, en gedeeltelijk hunne masten verloren hadden. Mischien zoude het met ons ook erg geschapen hebben gestaan, wanneer wij onzen koers slechts honderd mijlen digter bij *Isle de France*, of het eiland *Bourbon* genomen hadden. 'k moet alle zeevaarders waarschuwen, dat zij van de helft van Januarij tot aan de helft van Maart deze eilanden niet zonder de dringendste noodzakelijkheid genaken, alzoo deze de tijd is, wanneer aldaar de hevigste orkanen woeden, die zelfs op het land jaarlijks groote verwoestingen aanrigten.

Op den volgenden dag haalden wij het groote fregat *Bombay* in, hetwelk aan de Engelsche Oost-Indische Compagnie toebehoort, waarop zich de Gouverneur van *Batavia*, de Baron VAN DER CAPELLEN met zijne echt-

echtgenoote als pasſagiers bevonden, met wie wij op *St. Helena* eene belangrijke kennis maakten.

Op den 15 Maart zeilden wij de *Kaap de Goede Hoop* om. Mijn oogmerk was in de *Tafelbaai* ten anker te gaan, maar een geduchte noordwester ſtorm herinnerde mij nog bij tijds, hoe gevaarlijk deze baai in dit ſaizoen is, en wij ſloegen daarom den weg in naar *St. Helena.*

Op den 25 Maart hadden wij van het oosten naar het westen 360 lengtegraden afgelegd en daardoor een' dag verloren, zoodat wij onzen vrijdag van heden in eenen zaturdag moesten veranderen.

Op den 29 lieten wij bij *St. Helena* voor het ſtadje *St. James* de ankers vallen. De ganſche equipagie was gezond en vrolijk: doch onze blijdſchap werd weldra geſtoord door het berigt van den dood van Keizer ALEXANDER, hetwelk wij hier kregen.

Den waardigen Gouverneur van *St. Helena*, den heer brigadier ALEXANDER WAKKER moet ik hier nogmaals mijnen ſchuldigſten dank zeggen voor zijn uitſtekend vriendelijk onthaal, en voor de beſtendige voorzorg, om mij en mijne gezamenlijke reisgenooten het verblijf op dit eiland zoo aangenaam te maken. Tot ons genoegen gaf hij diné's en danspartijen, en hij was ſteeds bereid om elken onzer wenſchen te vervullen. Daardoor verkregen wij ook de anders moeijelijk te erlangen vergunning, het zoo vermaard geworden *Longwood* te bezoeken, alwaar NAPOLEON zijne glansrijke loopbaan in eene ſtille vreugdelooze afzondering voleindigde.

Op een' ſchoonen morgen begaven wij ons te paard daarheen op reis. Toen wij de aardige kleine ſtad *St.*

 Ja-

James verlaten hadden, die in eene kloof tusſchen twee zeer hooge, ſteile, van alle groeikracht ontbloote lava-rotſen ligt, en door het uitlokkende van haar voorkomen het ſombere van hare omſtreken nog meer in het oog doet loopen, bragt ons een kronkelende in de rotſen uitgehouwen weg, de ſchuinſche en van natuur ontoegankelijke ſteilte op. Deze weg, waar men aan de eene zijde altijd de bijna loodregt oprijzende rots, en aan de andere eene even zoo nederdalende ſteilte heeft, is zeer ſmal, en beſlaat ſlechts op eenige plekken de breedte van drie vademen: doch hij is voor de veiligheid der reizigers van eene ſteenen lening voorzien, zoodat hij dan ſlechts gevaarlijk wordt, wanneer zich, gelijk het ſomtijds gebeurt, groote ſtukken van de rots losmaken en in den afgrond nedervallen, wanneer zij alles, wat in hunnen loop ligt, medeſlepen.

Nadat wij met eenige moeite het hoogſte punt van het eiland beſtegén hadden, alwaar zich de keerkringshitte der lagere ſtreken tot onze verkwikking in eene matige temperatuur veranderde, en wij een ruim uitzigt genoten, kwam het land ons geheel anders voor, dan het zich voor de aankomende zeevaarders opdoet. Deze zien ſlechts hooge, zwarte, puntige, barre rotſen, loodregt uit de zee opſtijgende, overal door eene vreesſelijke branding beſpoeld, zoodat men zonder het grootſte gevaar nergens landen kan, dan alleen bij *St. James*. Hunne blikken turen vergeefs naar eene groene plek. Hier ſchijnt geene groeikracht te zijn, en het is alsof de natuur zelve *St. Helena* tot eenen kerker voor ſtaatsmisdadigers beſtemd heeft. Een geheel ander voorkomen heeft het eiland, wanneer men het van de hoogte af beſchouwt. Dan vormen bevallige ſchilderachtige landſchappen het treffendſte kontrast met de dorre buitenzij-

de,

de, even zoo als een vol gemoed door ſmartelijke ondervindingen er toe gebragt wordt, om zich zelf van eene terugſtootende koelheid te omgeven.

Dit is echter met het ganſche hoogſte gedeelte des eilands het geval niet, maar alleen van den westkant, die niet aan den invloed van den pasſaat blootgeſteld is. De oostkant, waar NAPOLEON woonde, is even zoo doodsch en bar als de buitenſte rotsmuur. De pasſaatwind, die onophoudelijk ſcherp over deze hemelſtreek waait, jaagt geſtadige nevels en wolken voor zich heen, die om de toppen der bergen blijven hangen, en zich in plasregens uitſtorten, welke menigmaal overſtroomingen veroorzaken en de lucht voor het grootſte gedeelte van het jaar vochtig en ongezond maken. Vandaar is hier de grond ook volkomen ongeſchikt voor eenige voortbrengſelen, en eene ſoort van gomboomen, de eenigſte, die men in de nabijheid van *Longwood* ontwaart, bewijst door haren gebrekkigen wasdom, die ter naauwernood een' vadem bedraagt, en door hare buiging in een' ſcherpen hoek naar de rigting des pasſaatwinds, welken verderfelijken invloed deze op alles, wat werktuigelijk is, heeft.

Hoe nader wij bij de grenzen kwamen van het beſtek, waarin het den beroemden gevangene veroorloofd was zich te bewegen, zoo veel te meer verdween het bevallige van het landſchap, en zoo veel te ruwer werd de luchtsgeſteldheid, totdat wij ons ten naasten bij eene Duitſche mijl van de ſtad af, op den beſchreven onvruchtbaren bodem bevonden. Hier leidt een ſmal voetpad langs de helling naar een klein door heuvelen omringd dal, hetwelk voor den wind beveiligd zijnde door deszelfs welige boomrijkheid een zeer bevallig gezigt oplevert. „*Daar rust het overblijffel van* NAPOLEON," zeide

de wegwijzer, dien de Gouverneur ons had medegegeven. Wij zaten af en ſloegen den weg naar het graf te voet in. Een oude invalide, wiens eenzame hut in deszelfs nabijheid ſtond en die het bewaakt, kwam ons te gemoet, en bragt ons bij de platte ongeſierde zerk, die van een ijzeren hek omgeven was. Vijf treurwilgen, waarſchijnlijk door zijne laatſte aanhangelingen geplant, overſchaduwden dien. Het is een treffend gevoel, waarmede men dit eenvoudige graf nadert. Deze eenvoudige ſteen dekt het omkleedſel van hem, die eens *Europa* deed beven, en die zijn onrustig leven ver van zijn vaderland op eene eenzame klip in het midden des oceaans, als een gevangene eindigde. Geen opſchrift onderſcheidt dezen lijkſteen; ieder kan er zich volgens zijn gevoel een bij denken. De nakomelingſchap zal hem, die het lot der volkeren zoo geweldadig regelde, een verdiend grafſchrift oprigten. Wij zijn hem nog te nabij. Misſchien heeft hem, om de grootſte man van zijnen tijd te zijn, niets anders ontbroken dan regtſchapenheid.

De invalide vulde ons uit eene nabijgelegene bron eene gemeene aarden kan met helder water, en reikte ons dezelve toe met de aanmerking, dat NAPOLEON op zijne wandelingen hierheen zich met dit koele water uit hetzelfde vat plagt te verkwikken. Dit kleine dal was de eenigſte plek, waar hij eene gezonde lucht kon inademen en zich in de beſchouwing der natuur verheugen. Hij kwam er daarom dikwijls, en gaf den wensch te kennen eenmaal hier begraven te worden. Hoe weinig aandacht er ook voor het overige op zijne wenſchen werd geſlagen, zoo heeft men dezen ten minſte vervuld.

Nadat wij eenigen tijd bij het merkwaardigſte gedenktee-

teeken van de wisfeling der menfchelijke lotgevallen vertoefd, en onze namen in een daarvoor beftemd boek hadden ingefchreven, ftegen wij weder te paard en reden naar de woning des verlatenen en van allen invloed beroofden gevangene, die met dat al hier nog altijd voor Keizer fpeelde, en zich door de vrijwillige deelgenooten zijner ballingfchap *Sire* en *Uwe Majesteit* noemen liet. Toen wij het aardige, kleine, tuinachtige dal achter den rug hadden, nam de landftreek weder haar onvruchtbaar en woest karakter aan, en nadat wij omtrent eene Duitfche mijl in dit onherbergzaam oord, waar geene bloem bloeit, en geen vogel zingt, hadden afgelegd, zagen wij van een' der hoogfte heuvelen af eene kleine, effene vlakte, op welker midden een huisje ftond, hetwelk in dit oogenblik door eenen dikken nevel omtogen was, zoodat men het ter naauwernood konde opmerken. Onze wegwijzer zeide ons, dat het *Longwood* was, en het huis de voormalige woning van NAPOLEON. Wij hadden het fpoedig bereikt en dachten het nog zoo goed te vinden, als het bij den dood des bewoners geweest was. Hoe belangrijk zoude het voor de bezoekers geweest zijn, wanneer men daar niets veranderd, niets weggenomen had! Hieraan hebben de Engelfche beambten niet gedacht. Het armoedige huis is in twee deelen van een gefcheiden. Het kleinfte gedeelte, NAPOLEON's flaapvertrek, is een paardenftal, en het grootfte dient voor een magazijn tot berging van fchapevachten, fmeer, en andere voortbrengfelen van het eiland.

NAPOLEON had, gelijk men ons reeds in de ftad verhaalde, nevens zijne woning eenen kleinen tuin aangelegd, waarin hij zelf arbeidde, wanneer hem de echtgenoote van den Generaal BERTRAND dikwijls behulpzaam

was. Na vele vergeeſſche pogingen gelukte het eindelijk eenige bloemen te kweeken, en zelfs eenige eikenboomen te planten, die voorſpoedig opſchoten. Een' dezer boomen had NAPOLEON met eigene hand geplant, en mevrouw BERTRAND een' anderen. Alzoo er van dien tuin niets meer te ontdekken was, vroeg ik onzen wegwijzer, waar hij gelegen had, en deze toonde mij met een' bitter ſpottenden lach eene door de zwijnen omgewroete plaats, en zeide: *Hier heeft* NAPOLEON *even zoo gelukkig bloemen gekweekt, als hij eens rijken ſtichtte: doch zij zijn ook even zoo kortſtondig geweest.* Bij eene vervallene heining ſtaan nog eenige eikenboomen. Niemand weet echter te zeggen, welke van die door NAPOLEON zelven geplant is.

Er werd ons nog een klein aardig huis getoond, hetwelk de Koning voor NAPOLEON had laten bouwen, en hetwelk niet lang voor zijnen dood in gereedheid was gebragt. Hij wilde het niet betrekken, ofschoon het veel beter en gemakkelijker was ingerigt, dan dat, hetwelk hij bewoonde. Het is mogelijk, dat hij de aannadering van zijnen dood gevoelde, en geen' prijs meer op het leven ſtelde.

Bij het woeste eenzame *Longwood* ſteekt het zomerverblijf van den Gouverneur alhier zeer voordeelig af. Het ligt aan den westelijken oever van het eiland aan de *Sandybaai*, eene halve Duitſche mijl van de ſtad af. Hier doet het ſchoone gezonde klimaat bijkans alle de keerkringsplanten met weligen wasdom voortkomen. Wij werden in het ſchoone, ruime en gemakkelijke landhuis zeer gastvrij onthaald. Het is van een groot park omgeven, alwaar de natuur en de kunst zich de hand hebben gereikt, om te verrasſen en te verrukken. Wanneer men zich in dit ſchoonſte oord onder dezen helderen hemel

mel zoo wel gevoelt, en dan aan *Longwood* terugdenkt, dan kan men dengenen, dien het noodlot daar verbande, zijn mededoogen niet onthouden. Aan de omſtreken der *Sandybaai* ontbreken ſlechts de ijsvelden, om een klein *Zwitſerland* voor het oog aan te bieden. Zeer bekoorlijke ſchilderachtige landſchappen worden afgewisſeld door ſchrikkelijke wildernisſen, waar de natuur ontzettende rotsklompen door elkander verſpreid heeft. De werkzaamheid der bewoners heeft deze landſtreek nog zeer verfraaid. Gemakkelijke paden kronkelen zich langs ſteile hellingen tusſchen geſpletene rotſen naar boven, en bieden van tijd tot tijd verrukkelijke gezigtpunten aan, op vruchtbare velden, ſmaakvol gebouwde huizen, die meestal van aangelegde tuinen omringd zijn, en op kleine lag(?)ende boerewoningen met derzelver nette boomgaarden. Alles geeft hier de werkzaamheid en de welvaart der inwoners te kennen. Zij gaan ook over het algemeen zeer wel gekleed, en zien er gezond en vergenoegd uit. Men verzekerde ons, dat zij zich met hunne beperkte bezittingen zoo gelukkig gevoelen, dat zij zich niet dan zelden van dezelve ſcheiden, en dat er vele oud worden, zonder ooit de ſtad gezien te hebben. Onder hunne veelvuldige beminnenswaardige eigenſchappen behoort mede eene groote gastvrijheid. Zij noodigden ons zeer vriendelijk in hunne woningen, en zetteden ons het beste voor wat zij hadden, zich verheugende, omdat zij de eerſte Rusſen, die hun landje bezochten, konden vergasten. Wij werden bij een' der gegoedſte landbezitters ter maaltijd genoodigd, die, hoewel over de negentig jaren oud, nog zeer kloek en van eene jeugdige levendigheid was. Dezen geestvollen en beſchaafden man was het tot voor zijn negenenzestigſte jaar nooit

in den in gekomen zijne fchoone woonplaats te verlaten, behalve dat hij wel eens, hoewel zelden en dan nog voor eenen korten tijd, naar de ftad gegaan was. Door zijne belezenheid en door de verhalen der vreemdelingen, die op *St. Helena* komen, was hij genoegzaam met *Europa* bekend, zonder dat echter de wensch bij hem was opgekomen dit werelddeel, voor welks befchaving hij groote achting gevoelde, te zien: doch nu bekroop hem op eens de lust, om het zoo hoog geroemde *Engeland* van naderbij te leeren kennen, en hij befloot eene reis derwaarts te doen. Bij zijne aankomst in *Londen* was hij, gelijk hij zeide, verblind door de grootschheid en pracht van die ftad. Het gewemel op de ftraten, welke hij bij mierenhoopen vergeleek, had zijne verwachting ver overtroffen. Hij bezocht fabrijken, en ftond verfteld over de volkomenheid der werktuigen in dezelve: het tooneel verlustigde hem, en hij verzekerde, dat hij door alle deze voor hem zoo nieuwe indrukfelen, bij voortduring in eenen ftaat van bedwelming had geleefd. Dat was hem toch op den duur niet aangenaam geweest, en na verloop van eene maand begon hij weder naar zijne fchoone ftille *Sandybaai* te verlangen. Hij maakte van de eerfte gelegenheid gebruik, om naar zijne bezitting terug te keeren, en haar dan nooit weder te verlaten.

Wij vertoefden negen dagen lang zeer vermakelijk op *St. Helena*, waarvan ons door de vriendelijkheid en de voorkomendheid der beminnenswaardige inwoners de aangenaamfte herinneringen bijgebleven zijn. Onze manfchap, die wel is waar gezond maar toch van eene driejarige zeereis vermoeid was, zocht ik, zoo veel als in mijn vermogen was, door verfche levensmiddelen, hoe duur die ook

ook waren, te verſterken, alzoo wij nog eenmaal de linie pasſéren moesten, en dat wel in eene luchtſtreek, die allernadeeligst op de gezondheid pleegt te werken.

Op den 7 April zeilden wij van *St. Helena* af, en kruisten reeds de evennachtslijn op den 16 op de lengte van 22° 37′. Hier in de ſtreek der windſtilte werd ons de vochtige hitte ten uiterſte lastig. Niettegenſtaande mijne maatregelen van voorzorg braken er echter zenuwkoortſen onder mijne manſchap uit, en deden ons, na alle de tot hiertoe gelukkig doorgeworſtelde gevaren, nog voor eenen treurigen afloop onzer reis vreezen.

Het is waarſchijnlijk, dat beſmetting ons dit onheil berokkend had, De naar *Europa* terugkeerende ſchepen der Engelsch Oost-Indiſche-Compagnie, die bijna alle op *St. Helena* aanhouden, hebben ſlechts eenen ſpoedigen overtogt en de daaruit ontſpruitende winst in het oog. Ik ben in de gelegenheid geweest van mij te overtuigen, dat weinige derzelve behoorlijk acht geven op de gezondheid van het voedſel en op de zindelijkheid der equipagie; en hierdoor ontſtaan niet zelden ziekten. Ten tijde van ons verblijf te *St. Helena* lagen verſcheiden ſchepen, die uit *Oost-Indië* kwamen, met zieken aan boord op de reede. Volgens de beſtaande inrigtingen mag wel is waar geen ſchip bij *St. Helena* ten anker komen, voordat een arts de gezondheid der equipagie onderzocht heeft: doch de kapiteins weten hunne zieken te verbergen, of ten minſte den aard der ziekte te bewimpelen: en zoo kunnen zij, die nog gezond zijn, de ziekteſtof aan anderen mededeelen.

Onze halve equipagie lag ziek, en tot overmaat van ramp was ook onze kundige en werkzame arts onder de bedlegerigen. Daar verhief zich de wind, bragt ons

ſpoedig naar eene koelere luchtſtreek, zoodat zij weldra herſteld werden. Wij ontkwamen ook dit gevaar met verlies van één' enkelen matroos.

Den 12 Maart, toen wij de *Azoriſche eilanden* omvoeren, was de geheele manſchap weder in den besten ſtaat. Den 3 Junij bereikten wij *Portsmouth*, waar wij eenige dagen bleven. Den 29 kwamen wij te *Koppenhagen*, en op den 10 Julij lieten wij juichende het anker vallen voor de reede van *Kronſtadt*, vanwaar wij voor drie jaren min drie dagen waren uitgezeild.

Wanneer mijne lezers eenig belang in mij ſtellen, zoo zal het hun niet onverſchillig zijn te vernemen, dat mijn allergenadigſte Keizer en Heer mij door gunstbewijzen zijne tevredenheid heeft te kennen gegeven, en dat ik na eene zoo langdurige ſcheiding mijne vrouw en kinderen gezond en welvarende heb aangetroffen.

DIER-

DIERKUNDIG AANHANGSEL

VAN

Fr. ESCHSCHOLTZ,

Hoogleeraar aan de Hoogeschool te Dorpat.

H

zoek
dan
beſte
groot
paald
wij
het l
zee
waarn
zijn o
geheel
opmak
niet b
wing
men ſ
den na
gebleve
omdat
zelve
zal het

DIERKUNDIG AANHANGSEL.

Het is geenszins te verwonderen, dat de Natuuronderzoeker op eene zeereis minder als verzamelaar kan doen, dan gedurende eene verre landreize, vooral, wanneer de bestemming van het schip medebrengt, dat er in haast groote afstanden moeten worden afgelegd, om ten bepaalden tijd tot het doel te komen. Hierdoor hebben wij van de drie jaren slechts iets meer dan een jaar op het land doorgebragt. Het is waar, men treft in volle zee ook vele zeer merkwaardige dieren aan, met welker waarneming men zich dagen lang bezig houdt: doch er zijn ook zekere streken in de zeeën, welker oppervlakte geheelenal onbewoond schijnt, gelijk men hieruit kan opmaken, dat ons eene vaart van elf weken achteréén niet boven de tien soorten van dieren tot onze beschouwing heeft opgeleverd. Doch juist deze dieren, welke men slechts in de ruime zee aantreft, en die daarom den natuuronderzoekers nog tamelijk raadselachtig zijn gebleven, boezemden mij eene groote belangstelling in, omdat ik reeds met vele merkwaardige soorten van dezelve op de vorige reize kennis had gemaakt. — Het zal het beste zijn, alles wat zich op deze reize met betrek-

trekking tot de dierkunde heeft voorgedaan, naar orde van tijd mede te deelen.

Vooreerst dan heb ik te vermelden, dat het langdurige oponthoud in de *Noordzee* door eenen aanhoudenden flaauwen tegenwind veroorzaakt, op de groote banken aldaar ten nuttigfte befteed werd, door met het groote werpnet te visfchen, waardoor wij een aantal zeedieren voor den dag haalden. Aan de takkige ftammen, ten naastenbij een' voet lang van de *Spongia dichotoma*, zaten geheele fcharen van de *Ophiura fragilis*, *Asterias rubens*, *Inachus araneus*, *Phalangium*, *Scorpio*, *Galathea strigosa*, en *Caprella scolopendroides Lam:* tot de laatfte is ook de *Leptomera rubra* als gelijkfoortig te brengen, alzoo zij overeenkomt met de *Squilla ventricosa Müll:* welke laatfte eene varieteit is van het wijfje der *Caprella scolopendroides*. Wij kregen tegelijk fraaije ftukken van de *Labularia digitata*, de *Sertularia abietina*, waaraan niets dierlijks te bemerken was, maar waaraan een overvloed van *Flustra dentata* vast zat: wijders den *Pagurus Bernhardus*, *Fusus antiquus*, *Rostellaria pes pelecani*, *Cardium echinatum*, *Ascidia prunum*, *Balanus sulcatus*, *Echinus saxatilis*, en *Spatangus flavescens*. Er werden nog twee *Actinien* aan fteenen gehecht opgehaald, die noch in PENNANT'S *British Zoology*, noch in de *Fauna Danica* te vinden zijn.

Gedurende eene windftilte, die ons twee dagen aan de Portugefche kust ophield, vischten wij de *Janthina fragilis* en *exigua* op, de *Rhizophysa filiformis* en eene andere foort. Van de *Janthina exigua* waren vele exemplaren, welker blaasachtig ligchaam zeer in de lengte uitgerekt was, en aan de fpits bij wijze van een'

haak

haak gebogen: aan de buitenſte zijde merkte men eene vleezige ſtreep, die bezet was met eene digte rij van kleine geſteelde klokvormige pijpjes. Deze pijpjes, welke aan derzelver buitenſten rand open waren, beſloten een groot aantal bruine korrels, zijnde de eijeren, welke men zich zag bewegen. Ten aanzien der *Rhizophysen* is naderhand gebleken, dat alle de tot nu toe bekende ſoorten het weeke gedeelte van de *Physsophora* zijn, die van derzelver harder gedeelte bij het optrekken beroofd werden: — ook ditmaal werden er tegelijk met denzelven vele afgezonderde zich nog bewegende ſtukken opgehaald en naauwkeurig onderzocht. — In de nabijheid der eilanden van *de Groene Kaap* kwamen, behalve de hier zeer gemeene *Exocoetus volitans*, ook eenige exemplaren van den veel grooteren *Exocoetus exsiliens Cuv.* aan boord vliegen. De laatſte is kenbaar aan zijne zwarte buikvinnen, en geweldige groote oogen, en zeer verſchillende van de ſoort, die door GMELIN onder dezelfde benaming is opgegeven. — De ſtreek der windſtilte nabij de evennachtslijn is voor den dierkundige zeer vruchtbaar: men kan op het ſtille water de menigvuldigſte zeedieren gemakkelijk zien, en zonder moeite met het net vangen. Tot zulk een net is het ligte doek, waaruit de vlaggen beſtaan, het allerbeste, omdat het het water ſpoedig door laat zakken, en niet vastkleeft. Men maakt er eenen korten wijden zak van, knoopt deszelfs bovenſten rand aan eenen hoepel, en maakt dan alles aan een' langen ligten ſtok vast. Het is wegens de hoogte, vanwaar men visſchen moet, niet mogelijk zeer kleine dieren te zien, en daarom doet men wel het net ter halverwege in het water te laten zakken, alsof men de ſchuimbellen wilde opvangen. Wanneer men dan na verloop

van

van eenige minuten het net optrekt, en het binnenste van den zak in eene ruime glazen stolp met versch zeewater afspoelt, dan heeft men dikwijls het genoegen kleine diertjes van eene bijzondere gedaante in zijne stolp te zien rondzwemmen. Ik won in tien dagen eenendertig verschillende soorten van dieren, waaronder een' *Diodon*, acht kleine schelpdieren van eene onbekende gedaante, een' *Halobates micans* (zeeluis), drie soorten van *pteropoden* met de *Cliodora* verwant, eene kleine bijzonder fraaije *Hyalæa*, twee nieuwe *Janthinen*, de *Firola hyalina*, *Pyrosoma atlanticum*, de *Salpa coerulescens* en eene andere onbekende soort, de *Porpita glandifera* en eene andere kogelvormige soort *globosa*, eene *Velella*, twee nieuwe soorten van *Akalephen* (zeenetels), die zamen met de *Diphyes* een afzonderlijk gezin uitmaken, en zich door een enkel zwemstuk en eene enkele zuigbuis van haar onderscheiden: wijders eene *Pelagia panopyra* en twee andere zeer kleine soorten. Aan de kust van *Brazilie* zag men bij eene hooge zee en een' harden wind dikwijls de groote Zeeblaas over de oppervlakte zwemmen. Hier kregen wij nog in ons net eene kleine nieuwe *Hyalæa*, en eene nieuwe soort der vinvoetige dieren, het naast bij de *Limacina* komende, met eene breede kiel onder aan hare schaal, en daarom *Steira* genoemd.

Brazilie is in de laatste tijden door beroemde natuuronderzoekers bezocht, die zich aldaar jaren lang opgehouden, en het land in alle rigtingen doorkruist hebben: wij moesten daarom onze geringe waarnemingen, die wij er in den korten tijd van vier weken konden maken, verzwijgen. Alleenlijk door dat de Kapitein VON KOTZEBUE in de *baai van Botafogo* dikwijls door onze ei-

eigene matrozen liet visſchen, verrijkten wij onze verzameling van visſchen met 32 ſoorten, wier grootſte getal wel niet volmaakt overeenkomſtig, maar toch zeer gelijk was met de beſchrevene ſoorten der *Atlantiſche zee.*

Het is bekend, hoe rijk *Brazilie* aan inſekten is: deze rijkdom is vooral zigtbaar in de vochtige en heete kustlanden, zoo als de omſtreek van *Rio-Janeiro:* daar zijn ſlechts weinige onder dezelve, die zich in den grond ophouden, maar de meeste wonen op boomen of planten: bijna alle houden zich op in bloemen, op bladen, vruchten en onder den bast: nog leeft er eene groote menigte van op de boomgezwellen (*fungi*) en in den mest. Onder de *Koleopteren* (ſchildvleugelige inſekten) behoort de roofkever in dit land tot de zeldzaamheden: de witgevleugelde *Cicindela nivea Kirby* leeft in groote menigte op het witte zand aan den oever der zee, terwijl daarentegen de *Cicindela nodicornis* en *angusticollis Dej.* zich meestal op de voetpaden in de bosſchen ophoudt: de *Cosnania* bekleedt de plaats van onzen *Elaphrus*, en leeft aan de grazige oevers der beken. De kleine diertjes van de ſoorten der *Plochionus* en der *Koptodera's* kruipen door middel van hunne zaagachtig getande klaauwtjes tegen de bemoste boomſtammen op, en in de uitgeſtrekte bosſchen moet zich eene talrijke menigte van dezelve bevinden. Van de even zoo vraatzuchtige *Cantharides* zijn er niet vele: de ſterkſte is de *Cantharis flavipes F.*, waarvan de teekening zeer onderſcheiden is, en die bijkans algemeen voor nog niet beſchreven doorgaat, alzoo bij den *flavipes* verkeerdelijk *China* als vaderland opgegeven is. Ten einde eenigermate moge blijken, hoe talrijk de ſoorten van ſommige klasſen zijn, wil ik hier het getal opgeven der-

dergenen, die mij gedurende den korten tijd van ons verblijf alhier in handen kwamen, namelijk van den *Elater* 37, *Lampyris* 17, *Ateuchus* 14, (de ondergeflachten *Deltachilum* en *Erysternus* medegerekend) *Passalus* 13, *Anoplognathiden* 14 foorten (de *Geniates* namelijk, de *Aulacodus* en andere foorten) van den *Helops* met de *Stenochia* en *Statira* 17, *Curculioniden* 108, *Cerambyciden* 101, *Cassida* 24, *Haltica* 26, *Doryphora* 12, *Colaspis* 15 en *Erotylus* 12 foorten. De klasfe *Phanæus*, welke MAC LEAY door het volkomen gemis van klaauwen aan alle de voeten gekenfchetst heeft, is flechts aan de warme gewesten van *Amerika* eigen. De *Onthophagus* fchijnt aan het kustenland te ontbreken, doch hij wordt in de hoogere binnenlanden gevonden. Zulke groote foorten van den *Copris*, als die van de oude wereld, *Isidis*, *Hamadryas*, *Bucephalus* zijn hier niet ontdekt: derzelver plaats wordt aangevuld door de *Phanæi Faunus bellicofus*, *lancifer*, enz. iets zeer ongewoons is de goudgroene *Copris*, zoo als de *Copris Hesperus*. De *Onitis* fchijnt in geheel *Amerika* niet te zijn, en wat van dit geflacht uit dat werelddeel werd opgenomen, behoort gedeeltelijk tot den *Eurysternus Dalm.*, eene zeer onderfcheidene onderverdeeling van den *Ateuchus*. De *Ateuchen* zijn in *Zuid-Amerika* niet minder talrijk dan in *Afrika*, en de overgang tot den *Onitis* en den *Copris* fchijnt hier te huis te behooren. Hare lange en dunne achterpooten worden bij fommige kleine foorten zoo kort, dat men deze zeer gemakkelijk tot den *Copris* rekenen kan. — Geen gedeelte der wereld is zoo rijk aan *Ruteliden* als de warme ftreken van *Amerika*, en volgens de enge grenzen, binnen welke MAC LEAY het thans daarvan bekende geflacht be-

bepaalt, zoude hetzelve alleen in dat werelddeel gevonden worden. Bij het grootste getal is het schild van den kop niet door eene lijn van denzelven afgescheiden: de kaken zijn van buiten getand, en de borst verlengt zich vooruit in eene punt: dit groote gezin is aan *Amerika* alleen eigen. In het tweede gezin, waar het schild van den kop duidelijk door eene dwarslijn afgescheiden is, zijn wederom diegene, welke van een borstbeen voorzien zijn *Amerikanen*, zoo als de *Areoda* en de *Allogenis* (*Melolontha lanigera F.*) Eindelijk bezit *Zuid-Amerika* insgelijks den overgang van de *Ruteliden* tot de *Scarabæiden* in de soort van de *Cyclocephala*. — *Anoplognathiden* zijn er tot dus ver slechts uit *Nieuw-Holland*, *Azië*, *Zuid-Afrika* en *Zuid-Amerika* bekend, en worden gekenmerkt door derzelver regtopgaande bovenlip, welke in haar midden het verste naar beneden reikt, en door hare ongelijke klaauwen: daarbij heeft de onderlip of in het midden iets vooruitstekends, of zij bestaat uit twee voor elkander liggende deelen. Gelijk de *Anoplognathiden* uit *Nieuw-Holland* het voorkomen van *Ruteliden* hebben, zoo onderscheiden zich de Zuid-Amerikaansche door hare gelijkenis naar de *Melolonthiden*; bij de Braziliaansche vindt men geen borstbeen, en altijd een' klaauw ten minste aan alle de voeten gespleten, waarin zij ook van de Aziatische verschillen. — De *Chelonarium* en de *Atractocerus* vliegen bij den avond op het licht af. De Braziliaansche sprinkhanen behooren bijkans alle tot andere geslachten dan de Europeaansche. Onder de *Heteromeriden* treft men in den omtrek van *Rio-Janeiro*, uit hoofde van den vochtigen grond, geen' ongevleugelden kever aan: op het *Orgelgebergte* alleen heeft men eenige soorten van het geslacht *Scotinus* gevonden.

De langdurige overvaart van *Rio-Janeiro* tot naar de *baai van Conception* heeft wegens het ſtormachtige weder zeer weinig opgeleverd: eene van de rivier *La Plata* verwaaide ſnip, een exemplaar van den *Diomedea Albatros* aan het *Vuurland* eene groote *Salpa* van beide ſoorten, en eene *Lepas*. De *baai van Conception* biedt den vogelkenner eenen rijken oogst aan: eene ſoort van papegaaijen met eenen langen gekuifden ſtaart en gladde oogkringen vliegt bij geheele ſcharen, en eene kleinere ſoort, die uit het binnenland komt, wordt tot eenen kamervogel in de huizen gehouden. Twee kleine ſoorten van duiven worden er veel geſchoten. Van de *Ambulatores* zagen wij den *Cassicus*, *Motacilla*, *Muscicapa*, *Pyrgita*, *Saxicola*, *Cotile*: van de roofvogels den *Percnopterus Jota Mol.*, van de *Grallatoren* twee ſoorten van *Hæmatopus*, beide met witte pooten, van welke die met een zwart lijf als de *Hæmatopus niger* door QUOY en GAIMARD beſchreven is; de andere had meer overeenkomst met den Europeaanſchen: wijders een' *Vanellus* met ſporen aan zijne vleugels, een *Numenius*, *Scolopax*, *Phalaropus*, den *Ardea Nictycorax*, en eindelijk eenen kleinen vogel met zeer kleine zwempooten, geſpleten klaauwen en eenen korten dikken ſnavel, die zich aan het ſtrand ophoudt en van het zaad van *Rumex* en *Polygonum* leeft. Hij vormt een nieuw geſlacht, dat men *Thinocorus* kan noemen. Van de watervogels: tweeërlei ſoorten van *Sterna* en *Larus*; van den *Rhynchops nigra* vele duizenden, zoodat zij bij het opvliegen eene zwarte wolk vormden; eene *Procellaria* van de onderverdeeling der *Nectris*: twee ſoorten van den *Podiceps*, en een *Aptenodytes* van het gezin der *Spheniscen*. De kleur van dezen laatſten is loodachtig, van onderen wit; op den witten grond loopt aan weêrskanten nevens de afſchei-

ſcheiding der beide kleuren eene bleek graauwe ſtreep van den bek af tot aan den buik toe: de bek en de beenen zijn geheel zwart. Dit dier, hetwelk ons levendig gebragt werd, legde zich, wanneer het wilde rusten, op den buik neder, en ſtak zijnen kop regtuit. Het ſcheen zich in het water niet anders te kunnen houden dan door een gedurig roeijen, waarbij het ganſche ligchaam onder water dook: en zoo roeide het ſterk met de borst en de pooten.

Van de *Amphibiën* kunnen wij ſlechts vijf ſoorten met zekerheid opgeven, namelijk eene bruine adder, twee kleine hagedisſen uit het geſlacht der *Scincoideën*, eenen kleinen kikvorsch met een vlekje als een oog in de zijde, en eene kleine pad. — Onder de visſchen waren de merkwaardigſte een trilvisch, die op den rug roodachtig bruin en zonder teekenen was, en een *Callorhynchus antarcticus:* de laatſte kon zeer gevoegelijk onder de *Chimæra's* gerangſchikt worden. De korstdieren, welke wij opvingen, waren drie kreeften, een *Portunus*, *Porcellana*, *Sphaeroma* en *Ligia*.

Inſekten heeft het barre kustland weinig; want die, welke wij in 1816 gevangen hebben medegerekend bij de thans gevondene, beloopt het getal nog ſlechts 67 ſtuks: doch die zijn ook geheelenal aan dit land alleen eigen. De merkwaardigſte daarvan zijn: een *Carabus* met de fraaije kleuren van den *hispanus*, doch met ſmalle geſtreepte dekſchilden, en een groote *Prionus*, wiens leden der pooten zeer kort en ſchroefvormig, doch niet verwijderd en van twee lobben voorzien zijn. Hierdoor wijkt hij ten volle af van het ganſche gezin der *Cerambycinen:* doch voor het overige is hij kennelijk een *Prionus*, die uit hoofde van twee vleugelvormige aanhangſels aan het halsſchild den naam draagt van *Prionus*

Mercurius. Er werden in het geheel 16 *Carabiciden* gevonden, zijnde de ſoorten van *Kaloſoma*, *Poecilus*, *Harpalus*, *Trechus*, *Dromius*, en *Peryphus*. Het kwam ons bijzonder voor, zoo onbeduidend weinig kevers te vinden, die op den mest azen: wij troffen er ſlechts twee aan van de grootſte ſoort, namelijk den *Megathopa villosa Esch. Entomogr.*, welke eene varieteit is van den *Ateuchus*, en de *Copris torulosa* aldaar mede beſchreven: doch hiervan is voor reden te geven, dat de mest er door de groote hitte terſtond opgedroogd is. Het is opmerkelijk, dat alle de ons bekende (zeventien) ſoorten van *Copris* die in *Zuid-Amerika* te huis behooren, op het dekſchild ſlechts zeven ſtrepen hebben, terwijl men er intusſchen acht telt bij de meesten der oude wereld: en alleen de grootſte ſoorten, de *Hamadrias*, de *Bucephalus*, en de *Isidis* (*) komt in getal van ſtrepen met de Zuid-Amerikaanſche overeen. Dit merk, zoowel als een rand naast de zevende of achtſte ſtreep, kenſchetst de natuurlijke onderverdeelingen van dit geſlacht. Van de Amerikaanſche heeft ſlechts de *Copris Hesperus Oliv.* een' rand naast de zevende ſtreep, en de *Actæon. Klug.* uit *Mexiko* is de eenigſte ſoort met acht ſtrepen.

In *Chili* houden zich vele ſoorten van kevers onder den gedroogden koemest op om zich voor de zonneſtralen te verſchuilen: bijna alle de opgevangene *Heteromeriden* met gebogene dekſchilden, de meeste ſnuitkevers, en vele *Carabiden* werden van onder denzelven weggehaald. De tien ſoorten van *Heteromeriden* met gebogene dekſchil-

(*) Deze ſoort was ook reeds van FABRICIUS bekend, want de *Copris Midas* is eene varieteit van het mannetje, en *Gigas* is het wijfje; van den eerſten is uit onkunde *Amerika* als het vaderland opgegeven.

ſchilden, welke hier voorkwamen, behooren, behalve een *Opatrinus*, tot vijf nieuwe geſlachten. De andere *Heteromeriden* beſtaan in een' *Helops* met hooge ſchouderbulten, en eenen zwarten *Lytta* met roode ſchenkels. Onder de ſnuitkevers bevonden zich vier ſoorten van den *Listroderes*, twee uitſtekende *Kryptorynchen* en eenige andere van de gedaante van den *Rhigus*. Eindelijk behooren nog opgemerkt te worden een *Lucanus* van den vorm des *femoratus*, een groote *Stenopterus*, en eene groote zwarte *Psoa*. Van de overige klasſen der inſekten deed zich weinig op: vele ſoorten van *Pompilus*, waarvan er eene twee duimen lang was, en eene uitſtekende *Castnia* zijn de voornaamſte.

Van de zeedieren vallen nog aan te merken een kleine *Octopus*, een *Loligo*, twee *Chitons*, eene *Patella*, eene *Crepidula*, een *Pileopsis*, eene *Fissurella*, eene *Calyptræa*, van de *Concholepas* tot onzen ſpijt niet dan de weggeworpene ſchelpen, een groote *Mytilus*, eene kleine *Modiola*, eene *Turritella*, *Turbo*, *Balanus* en eene *Holothurie* van het gezin van den *Psolus*.

In de groote zee tusſchen de kust van *Chili* en de lage eilanden of den gevaarlijken *Archipel*, ſchijnen zeer weinige dieren op de oppervlakte te leven: er zijn er ons ten minſte geene voorgekomen: men ziet er ſlechts vele vliegende visſchen, die zeer veel gelijken naar den *Exocoetus volitans*, doch bij welken de ſtralen der borstvinnen naar het einde toe geſpleten zijn. — In den korten tijd van tien dagen, die wij op *O Tahaïti* verbleven, werd het ons toch mogelijk door de hulp der inboorlingen, die ons voor een geſchenk allerlei zeedieren bragten, een groot gedeelte der voortbrengſelen van dit hooggeprezen land te leeren kennen. Vogels leven er ſlechts

 wei-

weinig aan de lage kust. De kleine blaauwe *Psittacus taitianus* houdt zich in de toppen der kokosboomen op; de *Ardea ſacra* wandelt gaarne over de koraalriffen, en men ziet ſlechts zelden een' keerkringsvogel voorbijvliegen. Een *Gecko* van het gezin der *Hemidaktylus* leeft op de oude vervallene huizen, eene kleine hagedis uit het gezin der *Scincoideën* met een koperrood lijf en een' blaauwen ſtaart, en eenen geſtreepten *Ablepharus* treft men in menigte op de klippen aan. Aldaar is eene groote menigvuldigheid van visſchen, waarvan vele met de heerlijkſte kleuren prijken, vooral de kleine, die zich van het koraaldiertje voeden, en zich altijd tusſchen de takkigſte koraalplanten ophouden. Dienzelfden toevlugtsoord kiezen zich ook vele bonte kreeften, te weten, die uit de geſlachten *Grapsus*, *Portunus* en *Galathea*. Wij vingen drieërlei ſoorten van bekende kreeften: namelijk den *maculatus*, den *corallinus*, en den *floridus*: de beide eerſten zijn zeer ſtil van aard, en hebben eene ſchaal zoo hard als ſteen. Een kleine *Gelasimus* maakt zich daar aan den oever, waar de aarde vast in elkander zit, kleine buisachtige gangen, die uit het water naar het drooge land voeren. Het wijfje heeft zeer kleine ſcharen: maar bij het mannetje wordt altijd eene groote rozenkleurige ſchaar gevonden, die bij ſommigen aan de regter, bij anderen aan de linker zijde zat. Een groote bruine *Gecarcinus* leeft op het land in holen, die hij zich zelven gegraven heeft. Zijne kieuwen zijn daarom ook geene opene kammen, maar zij beſtaan uit rijen van zamengedrukte blaasvormige zakken. De *Hippa adaktyla F.* is hier menigvuldig en houdt zich begraven in het zand der zee. Naar deze ſoort vormde FABRICIUS zijne klasſe van *Hippa's*, doch hij heeft hare

re pooten niet juist beſchreven: LATREILLE heeft ze tot den *Remipes testudinarius* gebragt. Wijders zes ſoorten van den *Pagurus:* van de beſchrevene korstdieren eindelijk nog den *Palæmon longimanus*, den *Alphæus marmoratus*, en de *Squilla chiragra*, welke laatſte door eene bijzondere bewerktuiging met hare roode knodsvormige ſcheenen ſlaat, en met hare punt verwondt. Het aantal der inſekten, die op de lage kust werden opgedaan, is zeer gering: daartoe behoorden de in *Nieuw-Holland* voorkomende *Staphylinus erythrocephalus*, een *Aphodius*, ter naauwernood te onderſcheiden van den aan de Kaap levenden *limbatus Wiedem.*, een' *Elater* uit het gezin van den *Monocrepis*, (wiens vierde lid der voeten naar beneden tot eenen breeden lap uitloopt, en wiens halsſchild breed is) verder drie ſoorten van *Oedemera* uit het gezin van den *Dytilus* (hiertoe behooren mede de *Dryops livida* en *lineata F.*), eene *Apate*, den *Anthribus*, *Cossonus*, *Lamia*, *Sphinx pungens*, en een' grooten *Phasma*.

Aldaar is natuurlijkerwijze een groote overvloed van *Mollusken* en *Radiaten*, tot welker opzoeking en beſchouwing ons geene plek geſchikter voorkwam dan *Kaap Venus*. Hier bevindt zich tusſchen het eenige honderd ſchreden verwijderde en bij de ebbe geheel drooge rif, hetwelk mede uit koraal beſtaat en het geweld der golven breekt, en het drooge land een ondiep water, waarin de broosſte koraaldieren in groote menigte leven. Dikwijls verbergen zich in deze takken *Mollusken* en *Echinodermaten*. Opmerkelijk was de zeer ſnelle beweging der voeldraden van eenen kleinen *Strombus*, die met zijn' dunnen horenachtigen en aan de eene zijde met zeer ſpitſe tanden gewapenden vleugel van de ſchaal om zich ſloeg, wanneer

men hem aanraakte. Bij het in ftukken flaan van een brok fteen uit gebroken koraal gevormd, vonden wij eene *Sternaspis*, die zich binnen hetzelve eene loopgraaf gegraven had. Men heeft aan deze foort tot nog toe in het ftelfel eene verkeerde plaats aangewezen, te weten onder de *Annuliden*, daar zij toch zeer nabij de *Teredo* komt, en in plaats van in hout, in den kalk graaft: zij behoort dus tot de fchelpdieren. Wij namen zeven *Holothurien* waar: drie behoorden tot de *Holothuria fistularia* van LAMARCK, (doch welke benaming reeds door LINNÆUS aan den pijpvisch gegeven was): die, welke het naast bij dezelve kwamen, werden *Odontopyga* benoemd, omdat het achterfte deel met vijf kalkachtige tanden gewapend is: daarenboven is de zijde van den buik met pijpjes, en de rug met bultjes bezet. Van de onderverdeeling *Thyone* kwamen ons twee foorten voor, en de zevende *Holothuria* eindelijk behoorde met de *Holothuria maculata Cham.* en de *Adhærens Mull.* tot een bijzonder geflacht, omdat deze dieren geene pijpvormige voeldraden bezitten, maar zich door middel van derzelver fcherpe huid aan andere voorwerpen vasthaken, waarom men ze *Synapta* heeten kan: derzelver voeldraden zijn gevederd, en zij leven verborgen onder de fteenen. Ons kwamen vijf foorten van zee-egels voor, die alle tot de kleinfte behoorden. Onder drie foorten van zeeftarren behoorde tot de opmerkenswaardigfte de *Asterias Luna.* Deze had acht duimen middellijn en geene ftralen, maar de gedaante van een rond, zeer hoog gewelfd brood: niettegenftaande het gemis van ftralen deden zich tien blinddarmen voor: als hoofdwerktuig van het bewegings-vatenftelfel had het flechts twee lang uitloopende blazen. — De rijkdom der ver-

verschillende koraalsoorten is groot, gelijk men reeds daaruit kan opmaken, dat wij binnen zulk een' korten tijd op eene kleine plek 24 soorten bijeen kregen, waarvan het grootste gedeelte nog niet beschreven schijnt. De *Fungia* heeft hier haar hoofdverblijf, want behalve de *Fungia agariciformis*, *scutaria* en *limacina* komt er nog eene langwerpige voor, die even als de beide eerste, ook slechts ééne maag heeft: zij liggen in eene geringe diepte tusschen andere koraalsoorten op den vasten grond. Van de bekende bladkoralen zijn nog op te merken de *Pavonia boletiformis*, *Madrepora prolifera*, *abrotanoides*, *corymbosa*, *plantaginea* en *pocillifera*.

De bewoners der *Zeevaarders-eilanden* bragten ons den kleinen *Psittacus australis*, de *Columba australis*, en eene andere zeer aardig geteekende duif, welker veders groen, de kop purperrood, de borst met een' donker violetkleurigen dwarsband versierd, en de pooten wederom purperrood waren. Zij klauterde tegen de kanten en het bovenstuk van de kooi op, sprong van den stok niet af om te drinken, maar boog zich zoo ver voorover naar beneden, dat zij slechts aan de pooten hing als zij drinken wilde. Zij at geen zaad, maar vruchten, vooral van de bananen, zoodat alles bij dit diertje aan de levenswijze der papegaaijen herinnert.

Onder onze vaart naar de evennachtslijn vielen er des avonds dikwijls de *Sterna stolida* en de *Dysporus Sula* op het schip neder, en werden dan door ons gevangen. Bij de laatste soort van vogels is de oude geheelenal blaauw, en de pooten zijn bloedrood: bij de jongere vogels daarentegen heeft de bek meer eene roodachtige kleur, en de pooten zijn dan vleeschkleurig. De uitwendige neus-

neusgaten zijn er niet, en overal liggen tusſchen de huid en de ſpieren luchtcellen van verſchillende grootte.

Behalve deze dieren werden er nog zes verſchillende *Pteropoden* door ons gevangen van even zoo vele ſoorten: wijders een *Glaucus* onderſcheiden van den Atlantiſchen, eene *Janthina penicephala Per.*, eene *Planaria*, de *Salpa vivipara Per.* en twee nieuwe ſoorten, een *Pyrosoma* zeer gelijkende naar den Atlantiſchen, en eene *Lepas*, die op de ſchelpen van eene *Janthina* zat. Van *Akalephen* (zeenetels) kregen wij eenen grooten voorraad: onder de 14 dierſoorten tot dit gezin behoorende was ſlechts de *Physalia Lamartinierii* bekend, en vijf er van behoorden tot verſchillende ſoorten van *Beroe*, *Cestum*, enz.

Ons verblijf op het koraaleiland *Otdia*, hetwelk acht dagen duurde, verſchafte ons de gelegenheid om ten naastenbij 100 verſchillende zeedieren te vangen en te beſchouwen. Het is reeds elders aangemerkt, dat het eenigſte zoogdier dezer eilanden eene rat is van middelbare grootte, die van de vruchten leeft van den pandanusboom, en in de uitgeholde doode takken van denzelven nestelt. Er zijn ook verſcheiden hagedisſen op deze eilanden gevonden, gelijk mede de op *O Tahaïti* aangetroffen geſtreepte *Ablepharus*, en een kleine *Gecko*: eene grootere, geheelenal zwarte hagedis werd meermalen gezien, doch ontkwam telkens onder de overal verſpreid liggende drooge pandanusbladen. De visſchen onderſcheiden zich door derzelver fraaije kleuren en bijzondere gedaante: die, welke ons de inboorlingen bragten, behoorden tot de geſlachten *Holocentrus*, *Scarus*, *Mullus*, *Chætodon*, *Heniochus*, *Amphacanthus*,

Theu-

Theutis en *Fistularia.* Van de ſchelpdieren waren er 20 ſoorten, onder welke zich een *Gonoplax* van middelmatige grootte bevindt, die zoo wit is als het koraalzand, waarin hij ook op het drooge land in holen leeft. De hier voorkomende *Hippopus* onderſcheidt zich van den bekenden *maculatus* door eene veel ſterkere gebogenheid van de ſchelp, gelijk mede door de grootere evenredigheid van alle zijne deelen; de zeer groote *Tridachna* is de *Tridachna ſquamosa Lam.* Het is iets zeer ongewoons eene ſoort van dieren tot de *lepaden* behoorende, te vinden in buisvormige holen, welke zij zich zelve in de koraalſteenen bereid heeft, gelijk b. v. de *Lithonaetta N.* Onder de 20 hier waargenomene bladkoralen bevindt zich geene ſoort van die, welke op *O Tahaïti* werden verzameld, namelijk 3 nieuwe *Distichoporæ*, *Seriatipora*, 6 ſoorten van *Madreporen*, 2 *Porites*, 4 ſoorten van *Astreæ*, de *Pocillopora coerulea*, en eene andere ſoort, welke breede gele bladachtige ſtukken vormt, welker dierachtig vocht de eigenſchap der brandnetels bezit; de *Cariophyllæa glabrescens Cham.* en de *Tubipora* met roode diertjes.

Op de overvaart van deze koraaleilanden naar *Kamtſchatka* troffen wij tusſchen den 18 en 20 graad noorderbr. verſcheidene dagen achtereen eene volkomene ſtilte van den wind, die ons gelegenheid gaf tot het beſchouwen van vele zeldzame dieren. Eerst vingen wij een klein diertje van het door LAMARCK opgegeven gezin der *Heteropoden*, hetwelk zich door twee rijen geſpletene vinnen aan de zijden van het lijf onderſcheidde, en daarom *Tomopteris* genoemd werd. Vervolgens een *Salpa* van dit gezin, bij hetwelk de eenigſte levende ſoort aan het achtereinde van het ligchaam lange fijne draden heeft.

heeft. 3.) Eene kleine met de *Diphyes* na verwante soort van diertjes, bij welke het geleiachtig gedeelte des ligchaams, hetwelk het voedselkanaal bevat, geene zwemholten heeft *Eudoxia N.* 4.) Eene kleine *Beroe*, welke de rijen van hare zwemdraden kan verbergen. 5.) Eene zeer kleine *Porpita*, vooraan met langgesteelde zuigknoppen bezet, (*Porpita ramifera*). Het zesde dier was een zonderlinge kreeft, welks driekantige rugschaal (slechts 2 lijnen lang) zoo wel van voren als van achteren eene 8 tot 10 lijnen toe lange punt draagt (*Lonchophorus anceps*). De Hoogleeraar GERMAR heeft wel aan eene soort van kevers den naam van *Lonchophorus* gegeven, doch dezelve is reeds voor vele jaren door MAC LEAY onder den naam van *Phanæus* uitvoerig onderzocht. 7.) Eene tot de *Arthrodiën* behoorende soort van dieren (*Arthronema N.*) eerst uit holle stijve pijpen bestaande, waarin zich vervolgens eene dierlijke huid afzondert. 8.) Eene *Clio*, welker kogelvormig bovenlijf in eene fijne punt eindigt. 9.) Eene tweede soort van het gezin der *Appendicularia*, welke mijn vriend en reisgenoot op den *Rurik*, A. VAN CHAMISSO, in het tiende deel der *N. Acta Acad. Leop. Car.* beschreven heeft, en waarvan het gebleken is, dat zij tot de *Mollusken* en wel tot de *Heteropoden* van LAMARCK behoort. 10.) Eene *Pelagia*, die of dezelfde is met de *Panopyra Per.*, of dezelve zeer gelijk is. Eindelijk nog eene nieuwe soort van *Cestum*, (*Cestum Najadis N.*)

Onder den 34° noorderbr. hield de stilte het schip weder eenige dagen op, en in dien tusschentijd was de zee gelukkig zeer rijk aan dieren. Wij kregen namelijk 1°.) Eene soort tot de *Physsophoriden* behoorende (*Agal-*

(*Agalma N.*) vooraan met vorkachtige werktuigen voorzien. 2.) Eene nieuwe *Diphyes*. 3.) Eene nieuwe *Pelagia*, met een geelachtig maagvlies, op welks fchijf eene kleine *Cirrhipede* zat, van de foort der *Cinera's* 4). Eene *Medufa*, behoorende tot de foort, waarvan men de eijerzakken nog niet kent. 5.) Eene *Medufa* tot dezelfde foort behoorende met vijf of zes randdraden. 6.) Eene zeer kleine *Entomostrace* met een plat ligchaam onderfcheiden door hare blaauwe kleur, even gelijk bij de *Hoplia farinofa*. 7.) Een *Loligo*, waarfchijnlijk de *Cardioptera Per.* opmerkelijk door zijne bijzonder groote oogen. 8.) Eene tweede foort van het geflacht *Phyllirrhoe*, welke LAMARCK onder zijne *Heteropoden* gerangfchikt heeft, doch waaronder zij niet behoort. Die, welke in de *Zuidzee* leven, hebben geene oogen, en eenvoudige niet gekronkelde voeldraden, waarom zij vroeger door ons voor een afzonderlijk geflacht gehouden, en *Eurydice* genoemd werd. Hoewel het geflacht *Phyllirhoe* door het misfen van den poot veel in gedaante van dezelve verfchilt, zoo houden wij haar toch voor na verwant met de *Eolidia*. 9.) Een nieuwe *Glaucus* met een zeer fmal ligchaam, korte vinftralen en eene donkerblaauwe kleur. Behalve deze dieren kwamen er nog acht fchelpdieren in het net. In de nabijheid van *Kamtfchatka* zeilde het fchip dagelijks door vele roode ftrepen: bij het uitfcheppen van het water was de emmer gansch vervuld met een' anderhalven ftreep langen bloedrooden *Balanus*, welks voeldraden van de lengte van het lijf, en zeer ftekelig waren.

Op *Kamtfchatka* vonden wij de zeekust binnen de baai van *Awatscha* arm aan *Mollusken* en ftraaldieren, hetgene misfchien het gevolg is van het geringe af- en toene-

nemen van het water. Een kleine onaanzienlijke *Turbo*, in welks ledige fchalen een zwarte *Pagurus* woont, en een *Balanus* waren de veelvuldigfte voorwerpen. Eene groote *Cyanea* onderfcheidt zich van de Europeaanfche *Cyanea ciliata* door den vorm van de maag. Wij namen er eene andere *Medusa* waar, welk eene nieuwe foort, *Sthetonia N.* uitmaakt; hare verteringsorganen zijn, gelijk bij de *Aurelia*, in takken verdeeld, en nabij den buitenften rand zitten acht bosfen lange vezelen, die gelijk die der *Phyfaliën*, met twee rijen van zuigwratten bezet zijn.

De omliggende ftreek van *St. Peter en Paul*, welke door den 23ften graad N. B. doorfneden wordt, heeft een aantal infekten, gelijk men ze in *Europa* flechts tusfchen den 60 en 70ften graad aantreft, b. v. in *Finland* en *Lapland.* Een aanzienlijk gedeelte derzelve komt met die der twee genoemde gewesten ten volle overeen: andere van die op *Kamtfchatka* werden tot hiertoe flechts in *Siberie* gevonden, en een klein getal derzelven behoort eigenlijk aan het land zelf. Alle de 160 foorten zijn nog niet door eene naauwkeurige befchouwing onderzocht, en wij kunnen er derhalve de volgende flechts met zekerheid van opgeven. Vooreerst bevinden zich ook in het noorden van *Europa* de *Pteroloma Forstroemii Gyllh. Nebria Arctica Dej.* (*hyperborea Schoenh.*) *Blethisa multipunctata*, *Pelophila borealis*, *Elaphrus Laponicus* en *riparius*, *Notiophilus aquaticus*, *Loricera pilicornis*, *Poecilus lepidus*, *Dyticus circumcinctus*, *Staphylinus maxillosus*, *Buprestis appendiculata*, *Elater holosericeus*, *Ptilinus pectinicornis*, *Nekrophorus mortuorum*, *Silpha thoracica*, *lapponica*, *opaca*, en *atrata*, *Strongylus colon*, *Byrrhus albopunctatus*, *dor-*

dorsalis, *varius*, en *aeneus*. *Hydrophilus scarabaeoides* en *melanocephalus*. *Cercyon aquaticum*. *Hister carbonarius*. *Psammodius sabuleti*. *Trichius fasciatus*. *Oedemera virescens*. *Apoderus Coryli*. *Leptura trifasciata*, *atra* en *sanguinosa*. *Lema brunnea*. *Cassida rubiginosa*. *Chrysomela staphylaea*, *lapponica*, *aenea*, *viminalis*, *armoracea* en *vitellina*. *Eumolpus obscurus*. *Cryptocephalus variegatus*, *Coccinella punctata* 7, *mutabilis* 13, en *guttata* 16. In de tweede plaats bevinden zich zulke daaronder, welke tot nu toe flechts in *Siberië* werden aangetroffen; hoewel derzelver getal niet groot is. De *Cantharis annulata Fischer*. *Dermestes domesticus Gebl*. *Aphodius ursinus N*. en *Aphodius Maurus Gebl*. en de *Leptura fiberica*.

Van de kevers, welke tot hiertoe nergens werden aangetroffen, en daarom als het eigendom van het land te befchouwen zijn, kan men thans opgeven eene *Cicindela* tusfchen de *hybrida* en de *maritima* varierende: een' *Carabus* van de gedaante des *Cancellatus Illig*., met zwarte voelfprieten en pooten *Carabus Clerkii N*., en eenen anderen groenen goudglanzigen, behoorende tot den *Catenulatus*, die digt bij de fneeuwgrenzen op den brandenden berg *Awatfcha* gevangen werd. *Carabus Hofmanni N*. eene *nebria nitidula*, de *Carabus nitidulus Fabr*. is, met die, welke in BANKS *Museum* bewaard wordt, tot hiertoe het eenigfte exemplaar, hetwelk *Europa* kan aantoonen. Zij zijn veelvuldig in de dalen. Eene tweede zwarte foort werd mede bij den berg gevangen: wijders een kleine helder gele *Pteroloma*, een *Elaphrus*, zes foorten van *Bembidien*, 4 van den *Agonum*, een *Omaseus*, eene *Amara*, een *Ela-*

Elater Scabricollis Esch. Entomogr., een *Elater* als den *undulatus P.*, 3 foorten van dezulken, die als *Bructeren* onder de fteenen leven: eene foort zonder vleugels, die zich onder het zeezand begraaft, en een geheelenal zwarte *Campylus*. Wijders een kever, die een bijzonder gezin tusfchen den *Atopa* en den *Cyphon* uitmaakt: eene *Cantharis Cembricola Esch.*, en eene, die naar de *testacea* gelijkt: een *Hylecoetus*, bijna volkomen de *dermestoïdes*: een *Catops* als de *agilis*, een breede en met witachtige fchubben bedekte *Heterocerus*: een *Elophorus*, twee *Phaleria's*, zwart van grondkleur: twee foorten van den *Stenotrachelis*, beide grooter dan de Europeaanfche, die tot nu den naam droeg van *Dryops ænea*: en de kever, die aldus door FABRICIUS benoemd, zich in de verzameling van BANKS bevindt, is werkelijk dezelfde, of ten minfte eene foort, die er zeer naar gelijkt: men zoude daarom op het vermoeden kunnen komen, dat er in de aanwijzing van zijn vaderland eene vergisfing plaats heeft gehad. Eindelijk moet ik nog melding maken van eene *Chrysomela*, gelijkende naar de *pyritosa*, en van eene *Coccinella* met vijf zeer groote vlekken op de beide dekfchilden. Deze hield zich ook op den berg op. Het is waarfchijnlijk, dat het dal aan de Kamtfchatka-rivier, hoewel noordelijker gelegen dan de ftreek van *Awatfcha*, toch eenen grooteren overvloed van infekten bezit, alzoo de lucht daar veel zachter is, en gefchikt tot den landbouw.

Van *Kamtfchatka* af ging de vaart over het geheel genomen meestal oostwaarts op. In den beginne vonkelde de zee alle nachten fterk bij elken golfflag. Eens gebeurde het in het midden van dezen grooten oceaan dat in een' nacht, terwijl het fchip als naar gewoonte door flik-

flikkerende golven omgeven was, een donkere afgrond zich voor hetzelve scheen te openen. Zoodra het vaartuig die streek bereikte, bleek het, dat alle die lichtende voorwerpen, als de *mollusken* en *zoophyten* met hun gebroed, de kleine schaaldieren en de vischkuit geheelenal verdwenen waren; en de zee bleef zonder glinstering vandaar af tot aan de Amerikaansche kust toe.

Wij hebben in dezen grooten oceaan over het algemeen de gelegenheid gehad, om op te merken, dat de zee aan de Aziatische kusten, zelfs op eenen verren afstand van het land (te weten op dien van 30 graden lengte van *Japan* naar het Westen) altijd zeer troebel is, hetgeen gedeeltelijk voortkomt uit de groote menigte van kliene korstdieren, weekdieren en plantdieren (*Crustaceën*, *mollusken*, en *zoophyten*) en gedeeltelijk door de onreinigheid der walvisschen, dolfijnen en cachelotten, die zich juist uithoofde van dit voedsel met vele andere visschen hier ophouden. Daarentegen is de zee aan de noordwestkust van *Amerika* helder en doorschijnend, en men treft aldaar slechts zelden eene *Medusa* aan.

Op den voornaamsten handelpost der Russisch-Amerikaansche Kompagnie aan de *Norfolk-Sound*, en aan het eiland *Sitcha*, hadden wij meer gelegenheid dan elders, om de voortbrengselen der natuur te leeren kennen: alzoo wij gedurende ons verblijf in het jaar 1825 van Maart af tot in het midden van Augustus bijna door onafgebroken schoon weder begunstigd werden, terwijl men in andere jaren gemeenlijk slechts drie drooge dagen tegen veertien donkere en regenachtige geniet. Zulk eene weêrsgesteldheid hadden wij er in 1824 aangetroffen, toen wij ons de laatste helft van Augustus en de eerste van September hier ophielden.

Er zijn ons van de dieren dezes eilands 260 ſoorten voor oogen gekomen, en uithoofde van de nabijheid der vaste kust is het niet te verwonderen, dat zich hier ook vele groote zoogdieren ophouden. Tot deze behoort de *Ursus Americanus* van het echte zwarte ras; eene ſoort van vosſen: eene van herten mogelijk overeenkomende met den *Cervus Virginianus*, en de gemeene bever, die de groote bladen van een' *Pothos* vreet, welke door de inwoners als ſchadelijk voor den mensch wordt aangemerkt. Behalve deze merkten wij nog eene kleine *Vespertilio* (vledermuis) met korte ooren, eene *Mustela* (wezel) en een' *Phoca* (zeehond) op.

Van de vogels werden door ons waargenomen de *Aquila leucocephala* (witkoppige arend), de *Astur*, *Corvus Corone* en *Stelleri*, benevens eenige ſoorten van *Turdus*, *Sylvia*, *Troglodytes*, *Parus*, *Alcedo*, *Picus*, *Ardea*, *Hæmatopus*, *Scolopax*, *Charadrius*, *Anas*, en *Colymbus*, De *Trochilus rufus* is hier niet alleen zeer menigvuldig, maar komt ook nog aan dezelfde kust onder den 60° graad van breedte voor. Van de *Procellaria furcata* kwam ſlechts eens bij ſtorm weder eene kleine vlugt in de baai. De *Mormon cirrhatum* wordt ook enkel gevangen. Van de *Amphibien* troffen wij ſlechts eene groote ſoort van ſchildpadden aan. Er zijn weinige ſoorten van visſchen, maar derzelver getal is menigvuldig, vooral van ſmakelijke zalmen en haringen: een *Pleuronektes* van vele voeten lang, en eene twee voeten lange, dikke, roodgele *perca* (baars) levert hier den visſchers eene goede vangst.

Het aantal der naauwkeurig waargenomene *Annuliden* beliep 16: waaronder zeer ſchoone en onbekende vormen voorkwamen. De meesten behoorden tot bekende ſoor-

ſoorten: *Cirrhatulus*, *Arenicola*, *Aceronereis*, *Nereis* *Aphrodita*, *Serpula*, *Amphitrite*. Eene *Nereis* werd in het midden der baai boven op het water zwemmende gevangen: zij was twee voeten lang en een duim dik: hare wamſtukken geleken naar ronde bladen. Eene zeer ſmalle, maar vele voeten lange *Aphrodita* was er niet zeldzaam. Een dier van de ſoort der *Amphitriten* leeft in een' geleiachtigen doorſchijnenden klomp.

Van de *mollusken* namen wij waar: eene *Limacina*, twee *Eolidien*, waarvan eene met overheerlijke kleuren, een *Laniogerus*, eene *Polycera*, vier ſoorten van *Doris*: eene *Scyllæa*: een dier, hetwelk men *Planaria* kan noemen: het was drie duimen lang, twee duimen breed, en ſlechts eene halve lijn dik: op de oppervlakte ſtond een' halven duim van den voorſten rand af een paar oogen: op dezelfde plek aan de onderſte zijde konde men den mond ontdekken, en in het midden nog eene opening, waaruit het dier in rust zijnde vier ſmalle gevouwene vellen uitſtak. Het kroop even zoo behendig als de *Planarien*. — Wijders een klein *Onchidium*, en eene vreemde ſoort van ſchilddragende, luchtinademende ſlakken, welker ſchaal niet gedraaid was. Zij leeft op de *fuci*. In de mosrijke bosſchen onthoudt zich eene groote, geelachtige, zwartgevlekte ſlak, en tweeërlei *Helices* van middelmatige grootte. In de baai zelve komen weinige ſlakken met gedraaide huisjes voor: doch men vindt er een groot aantal van aan de kusten, die van de ruime zee beſpoeld worden. Hier vindt men ook vele ſoorten van *Murex*, *Fusus*, *Buccinum*, *Trochus* en *Turbo*. Verder leeft hier eene groote *Fissurella*, en zesderlei ſoorten, welke men om derzelver eenvoudig omgewondene ſchelp voor de *Patella* zoude nemen: doch het dier gelijkt in alles naar de *Fissurella*,

alleen met dat onderfcheid, dat er flechts ééne kieuw in de fleuf van den nek zigtbaar is. Her verdient opmerking, dat ons aan de ganfche noordwestkust tot *Kalifornie* geene *Patella*, maar daarentegen flechts dieren van de foort der *Acmaea* zijn voorgekomen. Ook van de *Chitons* werden zes foorten waargenomen. Bij eene foort derzelve bedekt de huid van de zijden den rand der fchaal zoo ver, dat zij zamen flechts eene fmalle rugftreep fchijnen te vormen: bij eene andere zijn de fchalen geheelenal onder de buitenfte huid verborgen. Het is bijzonder, dat zoo wel deze laatfte foort als eene dergelijke in *Californie* levende, de aanmerkelijke lengte van acht duimen verkrijgt. PALLAS kreeg eene derde foort, die tot dit geflacht moet gerekend worden, van de Kurilifche eilanden, en heeft dezelve befchreven als den *Chiton amiculatus*.

Van de *Acephalen* behooren aangehaald te worden een groote *Cardium*, die ook aan de kust van *Kalifornie* leeft, twee foorten van *Modiolus*, een *Mytilus*; twee foorten van de *Mya* en een *Teredo palmulatus*, welke laatfte hier door fchepen is aangebragt, groote verwoestingen aanrigt in de havenwerken en eene lengte van twee voeten bereikt. Aan dezen fchakelen zich drie *Ascidien* van bijzondere gedaante, eene *Anomia*, eene *Terebratula* op eenen *Fusus* gehecht, twee *Lepaden* en een *Balanus*. Wij namen zes *Holothurien* waar, tot drie verfchillende gezinnen behoorende: een groote *Thalasfema* ftelde ons in de lang gewenschte gelegenheid op te merken, dat deze klasfe meer tot de *Holothurien* dan tot de *annuliden* behoort: achterlei zeefterren leven hier deels aan de rotfen, deels op den grond van de zee: vier van dezelve zijn van vijf ftralen voorzien; bij de andere telt men er zes, tien, elf, ja tot achttien: de laatfte is de grootfte, leeft op den grond der zee, en het

het getal harer ſtralen beloopt van 18 tot 21. Wij zagen ſlechts eene *Ophiura*. Verſcheiden groote *Aktinien* zitten op de klippen: alle de waargenomene behooren tot die, welke uitwendig met wratſtrepen voorzien zijn. Er werd ook eene *Velella* in de opene baai gevangen: tot nu toe was er van deze klasſe nog geene ſoort op znlk eene hooge breedte gezien.

Aan *Zoophyten* deden zich voor onze waarnemingen op de *Antipathes*, de *Millepora*, de *Cellaria*, twee ſoorten van *Flustra*, de *Melobesia*, *Retepora*, *Acamarchis*, *Lafœa*, *Aglaophenia*, *Dynamena*, vier ſoorten van *Clytia* en twee der *Folliculina*. De *Antipathes* beſtaat uit een eenvoudig houtachtig ſtammetje, ter dikte van eene ſchrijfpen: hij bereikt de lengte van 10 voeten, groeit in de baai op eene aanmerkelijke diepte, en wordt dikwijls bij toeval onder het visſchen opgehaald.

Hoewel van alle de inſekten op dit eiland de kevers het talrijkſte zijn, waren wij echter gedurende de geheele lente en den zomer bij voortdurend ſchoon weder en dagelijkſche wandeljagten, ſlechts in ſtaat om er 10 ſoorten van bijéén te krijgen. Ik moet echter hierbij in het algemeen aanmerken, dat er onder dezelve geene zulke ſoorten te vinden zijn, die als geheel aan *Amerika* eigen behooren beſchouwd te worden, en van welke reeds eenige geſlachten uit andere gewesten bekend waren. Er zijn er echter eenige onder dezelve, die op zich zelve ſtaan, en daarom in eigendom aan de noordwestkust van *Amerika* toebehooren. Uit eene naauwkeurige vergelijking is echter gebleken, dat geene der hier aanwezige ſoorten noch in *Noordelijk Azië* noch in *Europa* voorkomen, en ſlechts zeven ſoorten derzelve zijn tot dus-

verre op *Unalaschka* gevonden. Het dierenrijk ſtaat hier in evenredigheid tot het klimaat en tot den grond: van de beſneeuwde bergkruinen ſtorten zich ijskoude beken naar omlaag, aan welker oevers tusſchen de ſteenen *Nebriën*, *Patrobus* en andere *Carabiden* een verkoelend verblijf vinden: in de bosſchen der naaldenhoutboomen (dennen, ſparren, ceders, of dergelijken) leven verſcheidene *Xylophagen* (houtvreters) en eenige *Cerambyciden*: de oude verrotte omvergevallene boomſtammen, rijkelijk met mos begroeid, bieden eene ſchuilplaats aan verſcheiden *Carabiden* aan, b. v. aan twee ſoorten van *Cychrus*, *Leistus*, *Platysma*: wijders aan de *Nitidula*, *Scaphidium*, *Agyrtes*, *Boros*; en aan de kanten der bosſchen voeden de ſtruiken en hooge heesters ook eenige inſekten, die tot onderſcheidene gezinnen behooren, b. v. twee ſoorten van *Homalisus*, *Omalium* en *Anthophagus*, *Anaspis*, *Cantharis* en *Silis*, wijders de *Elater*, en wel acht ſoorten van denzelven. (De negende leeft onder de ſteenen.)

De kleine ſtaande wateren, die uit enkele ſlooten beſtaan, zijn naar evenredigheid harer grootte rijk aan waterkevers, onder welke men mag opmerken een' *Dyticus* in de gedaante van den *ſulcatus*, zeven *kolymbetes*, den *Hydroporus*, en een' *Gyrinus*. De *Carabiden* zijn de *Cychrus angusticollis*, de *Nebria metallica* en drie nieuwe ſoorten; *Leistus*; *Poecilus*, *Patrobus*, *Omaseus adstrictus*, *Platysma*, *Loricera*, duidelijk onderſcheiden van den *pilicornis*, *Amara*, *Trechus*, *Bembidium* en drie ſoorten van *Leja*. Van de *Brachelytra* hebben wij 13 ſoorten waargenomen. Van de aaskevers een' *Nekrophorus*, eene *Silpha* van den vorm der *Subterranea* en een' *Catops*. — Van de *Pentameriden* zijn

nog

nog te vermelden de foorten van *Scydmænus*, *Cryptophagus*, *Byrrhus*, *Cercyon*, *Psammodius*, en *Aphodius*. Het aantal der *Heteromeriden* beloopt flechts vier, te weten een *Poros*, van de foort der *elongatus*, eene kleine *Phaleria*, eene bleekgele *Anaspis*, en een kleine zwarte kever met gebogene dekfchilden, van eene vreemde gedaante, die tot het gezin der *Blapides* moet gerekend worden. Snuitkevers vingen wij er flechts 6, 7 *Xylophagen* (houtknagers), 2 van de foort der *Hylurgus*, 3 van den *Bostrichus*, een *Rhyzophagus* en een' grooten rooden *Cucujus*. De drie bokkevers zijn eene *Sphondylis*, eene *Lamia* met vlekken op de fpitsafloopende dekfchilden, en een kever van de foort der *Callidium's*. Van de groote afdeeling der *Chrysomeliden* komen hier flechts vijf kevers voor, namelijk tweeërlei *Donacia's*, een kever van de foort der *Lema*, en twee foorten van *Eumolpen*, welker leden der voeten niet gefcheurd zijn. Eindelijk ontdekten wij nog drie *Trimeriden*, namelijk twee *Latridiën* en een' *Pselaphus*.

Ons verblijf in de baai van S. *Francisco* in *Kalifornie* gedurende de maanden October en November was juist niet al te gunftig voor de waarneming der bewerktuigde natuurvoortbrengfels: in dit jaargetijde heerscht aldaar eene groote droogte: de plantenwereld is als het ware uitgeftorven, en alle de trekvogels hebben deze barre ftreek vaarwel gezegd. Aan het kustenland wisfelen zich kale heuvels van eenen fteenachtigen en leemachtigen grond met eene zandige vlakte af, die met laag kreupelhout begroeid is: dieper landwaarts in is de bodem zeer vruchtbaar, men befpeurt aldaar geen zand, maar er ontbreken ook bosfchen. Op den achtergrond ziet men overal hooge bergen, van welke wij flechts de

hoogfte even beklommen, waartegen het Rusfifche fort *Ross* is aangelegd. Hier wordt men verkwikt door het uitzigt op een fchoon woud, in hetwelk hooge denneboomen met eiken- en kastanjeboomen prijken. Van de zoogdieren van dit bijkans nog geheelenal niet onderzocht land kunnen er flechts weinige opgegeven worden. De graauwe Amerikaanfche beer, die een' fmallen kop heeft, komt dikwijls voor in de onbewoonde ftreken: doch er worden hier ook bruine beeren gefchoten. Wij meenen ons overtuigd te kunnen houden van het aanzijn van tweeërlei *Stinkdieren*. Van de eene foort derzelve kregen wij een vel, waarvan het haar van onderen bruin en van boven zwart was: van den kop af tot op het midden van den rug loopt eene witte ftreep, die zich dan in tweeën verdeelt, en tot aan de punt van den ftaart voortloopt. De pooten bewijzen duidelijk, dat het dier op zijne geheele voetzool treedt, zoo als het dan ook even als de das in holen leeft. De tweede foort wordt gezegd twee ftrepen op den rug te hebben: er werd zulk een dier door onze matrozen gevangen, doch het ontkwam hun weder. — De hier te huis behoorende mol is grooter dan de Europeaanfche, van boven graauwachtig bruin, van onderen aschgraauw, met witte haren aan de pooten. Zijn fijne ftaart beflaat het vijfde gedeelte van zijn ligchaam. Wij vingen ook eene marmot. Er wordt van twee groote foorten van katten gefproken, en eene *Mustela* (wezel) van den aard der *Lutreola* werd aan *Rio-Sacramento* gefchoten. De zeeotter is hier nog menigvuldig, doch zijn haar niet zwart, maar bruinachtig. De *Cervus Wapiti* houdt zich hier in menigte in de bergachtige gewesten op, en wemelt in bijkans alle de onbewoonde ftreken. Bij den laat-

laatften zijn in den zomer de rug en de zijden des ligchaams roodachtig bruin, in den winter meest naar het zwart trekkende, de borst, de buik, en het binnenfte der fchenkels wit: de fnoet, het voorhoofd, de buitenfte kant der ooren en eene ftekelige ftreep onder de kin, zijn zwart. Men vindt borftels en traankuilen bij de beide geflachten; en de borftels hebben eene fmalle ftreep horen tot grondflag. Het geweide van het mannetje verdeelt zich op deszelfs hoogte in eene vork met ronde gladde takken. Het dier wordt 2 voeten en eenen halven hoog. Bij *Rio-Sacramento*, en in de nabijheid van den Rusfifchen handelspost zagen wij jongen van eene foort van geiten, met lange hangende haren aan de fchenkels, en kleine, tamelijk regte horens; wij konden er tot onze fpijt geen van magtig worden; doch voor zoo ver wij ze door een' verrekijker konden waarnemen, is dit dier de zoo befaamde *Capra Columbiana* of *Rupicapra Americana Blainvill.*

Eindelijk komt nog een kleine haas die nog kleiner is dan het konijn, zeer overvloedig voor in de lage ftruiken; en eene foort van veldmuis, die wij op de zuidelijke vlakten zagen.

Uithoofde van het herfstweder hadden de meeste vogels, die hier komen broeden, deze ftreken verlaten: wij troffen dus flechts eenige blijvende vogels aan, die aan het land eigen zijn, en daaronder een vrij talrijk getal van moeras- en watervogels, die dagelijks uit het noorden aankwamen. Tot de eerfte behooren vooral die van de klasfe des *Icterus*, waarvan 5 foorten gezien werden: eene geheel zwarte met hoogroode fchouders vliegt er in tallooze zwermen, en houdt zich gelijk de *Icterus Phœniceus* in de rietbosfchen op. De *Sturnus Ludovicianus* (Louifiaanfche fpreeuw) en de *Picus auratus*

tus worden ook in *Kalifornie* gevonden: verder de bekende *Percnopterus Californicus*, de *Corvus Mexicanus* en de *Perdix Californica.* Een groote grijze kraan vogel, die waarſchijnlijk uit het noorden was overgekomen, bleef hier. Het aantal der waargenomene vogels beliep in het geheel 40 ſoorten.

Wij vonden eenige weinige *Amphibien* onder ſteenen verborgen, te weten een' grooten *Tachydromus*, een' *Crotalus*, een' *Coluber* en vier *Salamandriden:* van de laatſte had er een een puistachtig ligchaam, en eenen ſmallen zamengeknepen ſtaart: eene andere had een ſmal en tamelijk lang lijf, van de dikte van eenen regenworm met korte, ver van elkander ſtaande pooten en bijkans onmerkbare teenen.

Wij verzamelden bijna 200 ſoorten van kevers: behalve de *Lampyris corusca Fabr.*, welke volgens de verzameling van BANKS aan de rivier van *Columbie* voorkomt, zijn die alle tot nu toe niet beſchreven. Onder de ſteenen op den grond leven vele *Heteromeriden* met kromme dekſchilden, waaronder zich zes nieuwe ſoorten bevinden. Daar leeft ook een groote *Cychrus*, en eene ſoort nabij de *Manticora* komende, benevens vele andere *Carabiden*, waarvan wij 50 ſoorten verzamelden.

Onze aanwinst van visſchen en ſchelpdieren was het aanzienlijkst op de *Sandwich-eilanden:* van de eerſte werden de veelſoortigſte en fraaiſte in de koninklijke vijvers bewaard: van andere ſoorten van dieren kwam er niet veel voor. In de digte bosſchen, die de bergruggen bedekken, moeten zich vrij wat landvogels ophouden: wij kregen er ſlechts den *Melithreptus vestiarius* van en twee ſoorten van het geſlacht *Dicæum:* in de landen, die onder water ſtaan, leeft de *Gallinula chloro-*

ro-

ropus en eene *Fulica.* De menigte der koraalfoorten was niet aanzienlijk, alzoo deze eilanden reeds nabij de noorderbreedte liggen, alwaar de koraalfoorten ophouden. In de nabijheid van de haven kwamen ons twee foorten van de *Astrea* voor, twee *Porites*, eene *Pavonia*, en eene *Hornera.* Het getal der infekten is ook gering, zoo als dat der landdieren over het geheel: het is dus reeds veel, dat wij twintig foorten van kevers kunnen opgeven. Een kleine *Platynus* is de eenigfte der *Carabiden:* in het water vonden wij twee *Kolymbeten* en een' *Hydrophilus.* Onze eenigfte *Elater* behoort tot eene onderverdeeling (*Agryppus N.*), waartoe wij eenige foorten rekenen, welke alleen in de oude wereld voorkomen, namelijk de *Elater tomentosus*, *fuscipes*, *Senegalensis*; kevers, die aan den benedenkant van het halsfchild twee diepe fleuven hebben om hunne sprieten te bergen, en die bij den nacht om hun voedfel uitgaan. Op dezelfde wijze als deze zijn vele Europeaanfche met fchubben bedekte kevers gevormd, welke MEGERLE onder den naam van *Lepidotus* vereenigt, zoo als den *fasciatus*, *murinus*, *varius.* Wij vonden twee *Aphodien*, eene van de grootte des *Psammodius porcatus*, doch zeer effen, levende onder den bast van zoodanige doode boomen, waarvan het hout tot eene weeke ftoffe is overgegaan. Eene andere foort heeft de bijna ftekelige fchouders en ongetande achterfcheenen van den *Aphodius stercorator* en *asper:* van deze maken wij het gezin *Stenocnemis*, en rekenen nog vier onbefchrevene foorten uit *Brazilie* en *Luçon* tot dezelve. Bij deze gelegenheid kan nog vermeld worden, dat de *Psammodius fabuleti* en *Cylindricus N.* met de *Aegialia* behoort vereenigd te worden, welke foort wegens ha-

hare horenachtige kaken en vooruitſtekende bovenlip, in het ſtelſel der natuurlijke Historie met den *Trox* in hetzelfde gezin te ſtaan komt: de overige ſoorten tot den *Psammodius* gerekend, komen met de kenmerkende teekenen door GYLLENHAL opgegeven in het geheel niet overeen, en behooren wederom tot den *Aphodius* gebragt te worden. Van de overige kevers, die onder de boomſchorſen leven, is eene *Parandra* de grootſte.

Het is ons gedurende een verblijf van twee maanden in de baai van *Manilla* ſlechts gelukt een zeer gering gedeelte der natuurlijke voortbrengſelen te leeren kennen, waaraan echter het groote eiland *Luçon* zeer rijk ſchijnt te zijn. Het valt nogtans moeijelijk zich dezelve te verſchaffen, wanneer men geene verre reizen in het land kan doen: want de omſtreken der ſteden *Manilla* en *Cavite* zijn dagreizen ver van dezelve bebouwd, en in den ſtaat der natuur bevinden zich alleen de bosſchen op het gebergte. Hier leven de groote ſlangen en de krokodillen, waarvan iedereen weet te ſpreken. Een kleine *Cercopithecus* is hier zeer menigvuldig: wij hebben echter nog geene afbeelding of pasſende beſchrijving van hem kunnen vinden. Men heeft ons vellen van den *Cercopithecus* gebragt en verzekerd, dat het dier zeer mak kon gemaakt worden, dat hij als een aap gaat opzitten en zijn voedſel met de twee voorpooten aanneemt. Twee ſoorten van vliegende honden, waarvan de eene de *Pteropus edulis* ſchijnt te zijn, worden in de nabijheid geſchoten en opgegeten. Twee andere vliegende dieren behooren tot de klasſe van den *Hypexodon* en den *Nykticejus*. Er werd ons eene *Chelone* (ſchildpad) gebragt van drie voeten in de lengte, die zich door zeven ſchilden op het midden van haren rug onderſcheidt.

De

De *Terrapene tricarinata* is hier menigvuldig. Wij kregen een' *Basiliskus*, een' grooten *Tupinambis*, en twee *Gecko's*, welker beschrijving men nog schijnt te missen. De *Achrochordus fasciatus* leeft in de zee en wordt tamelijk dikwijls onder het visschen opgehaald: op het land kan hij zich volstrekt niet van zijne plaats bewegen.

Juist in November en December, in welke maanden wij *Manilla* bezochten, hebben zich de meeste insekten verborgen: slecht door de ijverige hulp eeniger Maleyers, die den ganschen dag door op de insektenjagt gingen, gelukte het ons hier over de 200 soorten van kevers bijeen te krijgen. Zij komen over het algemeen met die van *Java* overeen, en zijn dus meerendeels bekend. Wij hadden zelve het genoegen eene *Tricondyla* aan den stam van eenen boom te vangen: de inboorlingen bragten er ons geene, omdat zij dezelve voor groote mieren houden, voor welker steek zij beducht zijn. Wij kregen drie soorten van den *Catascopus*, 19 roofkevers in het water levende, 6 exemplaren van den *Hydrophilus*, 5 van den *Buprestis*, 5 van de *Melolontha*, 4 van de *Anomala*. De *Scarabaeus Gideon* is hier zeer gemeen en wordt aan de dikke struiken gevonden, waar hij zich met zijne lange pooten en groote klaauwen aan de takken vasthecht. Van den *Oryctes nasicornis* bragt ons een Maleijer op eenmaal tegelijk 60 stuks uit vermolmd hout. Eene groene *Cetonia* van de grootte en gedaante der *Sinensis* met een' kopergloed komt zelden voor. Drie kleine *Lucaniden* tot de soorten van den *Nigidius* en den *Figulus* behoorende en door MAC LEAY beschreven, werden op het hout van levendige boomen gevonden.

Van ongevleugelde *Heteromeriden* vonden wij slechts eene

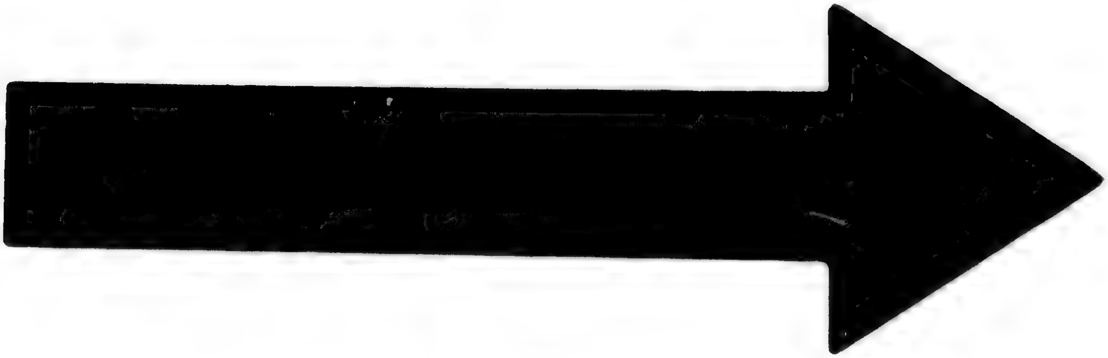

IMAGE EVALUATION
TEST TARGET (MT-3)

6"

Photographic
Sciences
Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

eene *Tagenia*, onder uitgedroogde boomſchors. De grond is wel voor de *Pimeliaden* niet geſchikt, alzoo er in den ganſchen omtrek van *Manilla*, zoo ver wij dien leerden kennen, noch ſteenen noch breedbladerige kruipende planten gevonden worden, onder welke dusdanige dieren zich voor de brandende zonneſtralen kunnen verbergen. Slechts onder de drooge boomſchors vindt men *Heteromeriden*, en wel vooral aan den wortel van den ſtam, die ſoorten, die tot den *Opatrum*, *Uloma*, en dergelijke behooren: daarentegen moeten de *Helopiden* hoog boven aan de geſtorvene takken gezocht worden. Zoo bragt men ons vandaar b. v. 6 ſoorten van den *Amarygmus* door DALMAN aangewezen. Ten aanzien der 26 ſoorten van bokkevers alhier verzameld kan men nog vermelden, dat zij gezamenlijk tot andere geſlachten behooren, dan die, welke in *Zuid-Amerika* leven.

In de *Chineſche zee* ging onze vaart ras, en in de *Indiſche zee* hadden wij bijna beſtendig ſtormweder, zoodat wij geene gelegenheid hadden zeedieren waar te nemen; eerst in de nabijheid van de kaap konden wij *Salpen*, *Physalien*, en *Velellen* opvangen. Doch in de noordelijke helft van den *Atlantiſchen Oceaan*, toen wij de ſtreek van den *Sargassum natans* bereikt hadden, troffen wij dagelijks vele belangwekkende voorwerpen aan. Op onze vaart uit de ſtreek, waar de zwemmende *Fucus* het eerst waargenomen is, (op den achttienden graad noorderbr. en ten naastenbij 30° westerlengte van *Greenwich*) tot aan de Engelſche kust, werden 43 ſoorten van dieren waargenomen, die op de heenreize nog niet gezien waren. Bij de *Beroë punctata* konde men het ganſche ſtelſel der bloedvaten duidelijk

lijk zien. Uit het gesloten einde des ligchaams ontspringen acht vaten, die onder de zwembladen in eene regte rigting naar den buitensten rand der groote opening van den mond toeloopen, alwaar één vat ze allen opneemt. In hunnen ganschen loop verspreiden zich deze vaten in groote takken, die tot in het diepste van het ligchaam doordringen. Aan de randen van de holte ziet men daarentegen slechts twee regte vaten uit het groote vat ontspringen, en zich in den achtergrond verliezen: deze nemen in hunnen loop nu wederom de takken der acht bovenste vaten op. Wij ontdekten drie nieuwe soorten van *Medusen:* verder nog een dier tusschen de *Velella* en *Porpita* in: het heeft het schijfvormige ligchaam van de laatste, doch het is met een zeil voorzien, hetwelk het kan intrekken, *Rataria N.* Ook vischten wij zoodanig een dier op, als LE SUEUR in zijne afbeeldingen *Stephanomia uvæformis* genoemd heeft. Eindelijk voerde ons het geluk nog een dier te gemoet, hetwelk ten volle overeenkomt met de tot nu op zich zelve gestaan hebbende geslacht des *Pyrosoma*, zoodat het als de schakel tusschen den *Salpa* en den *Pyrosoma* te beschouwen is. Dit geslacht, *Anchinia* geheeten, bestaat uit een aantal diertjes, naar den *Salpa* gelijkende, welke door middel van een' steel aan een draadvormig gemeenschappelijk ligchaam vastzitten, en zulks alle naar ééne zijde gewend.

Wij hebben in het geheel gedurende drie jaren 2400 soorten van dieren gedeeltelijk onderzocht, gedeeltelijk slechts bijeenverzameld, en zulks wel uit de volgende klassen:

Zoogdieren	28	soorten.
Vogels	165	„

 Am-

Amphibien	33	ſoorten.
Viſſchen	90	"
Anneliden	40	"
Crustaceën	127	"
Inſekten	1400	"
Arachniden	28	"
Cephalopoden	20	"
Gasteropoden	162	"
Acephalen	45	"
Tunicaten	28	"
Cirrhipeden	21	"
Echinodermaten	60	"
Acalephen	63	"
Zoophyten	90	"

Dorpat, 7 Jan. 1828.

FR. ESCHSCHOLTZ.

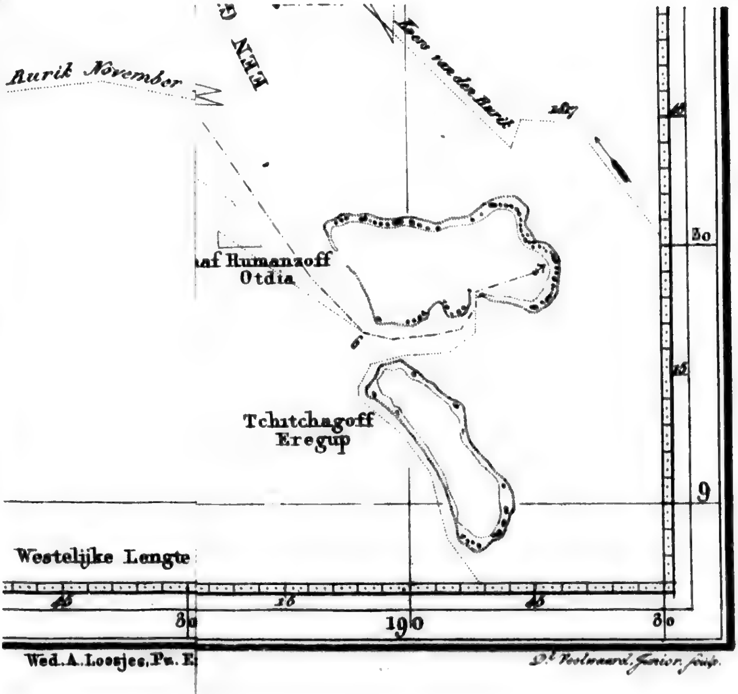

Wed. A. Loosjes, Pz. E.

D. Veelwaard, Junior, sculp.

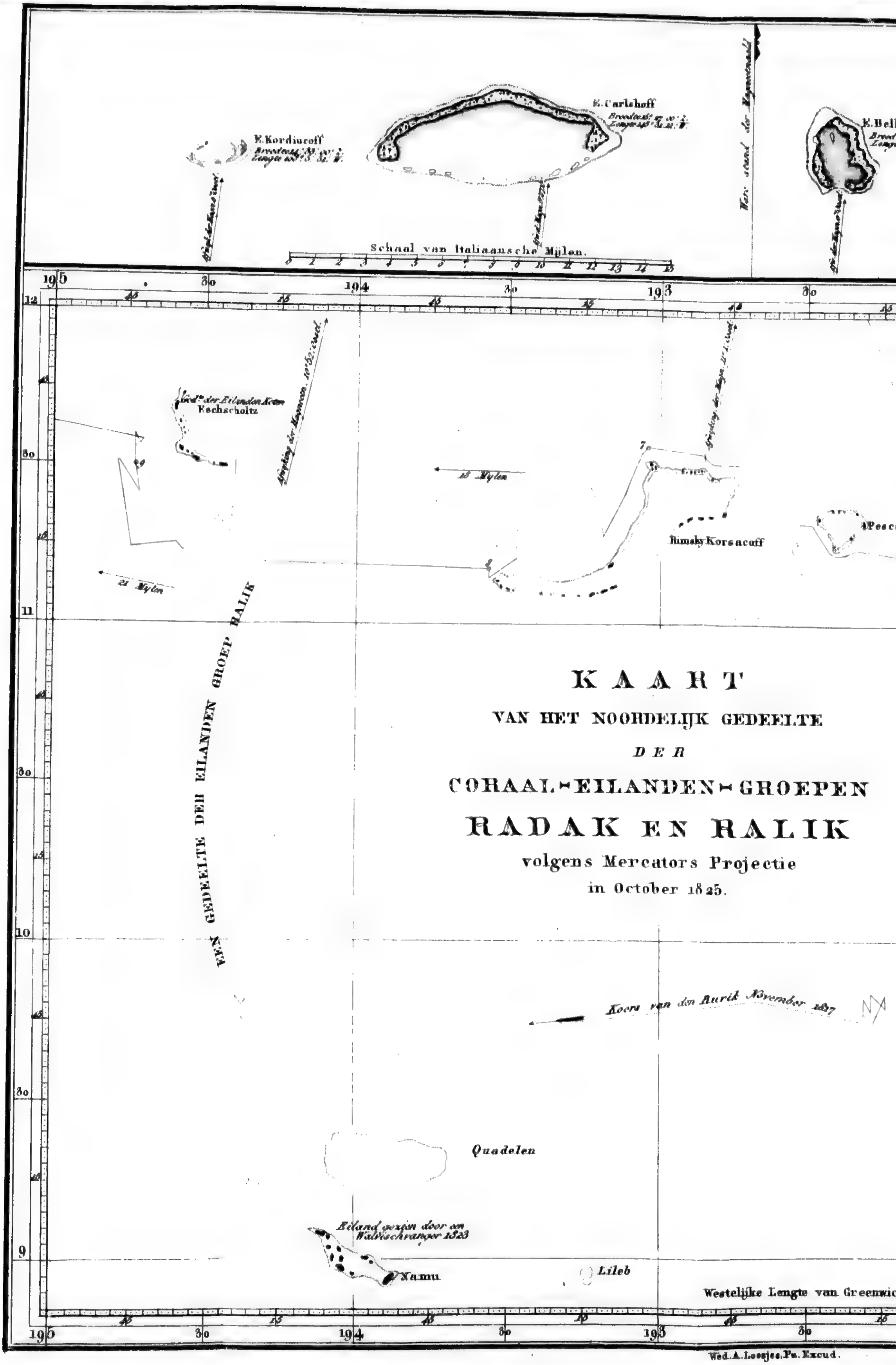

Wed. A. Loosjes Pz. Excud.

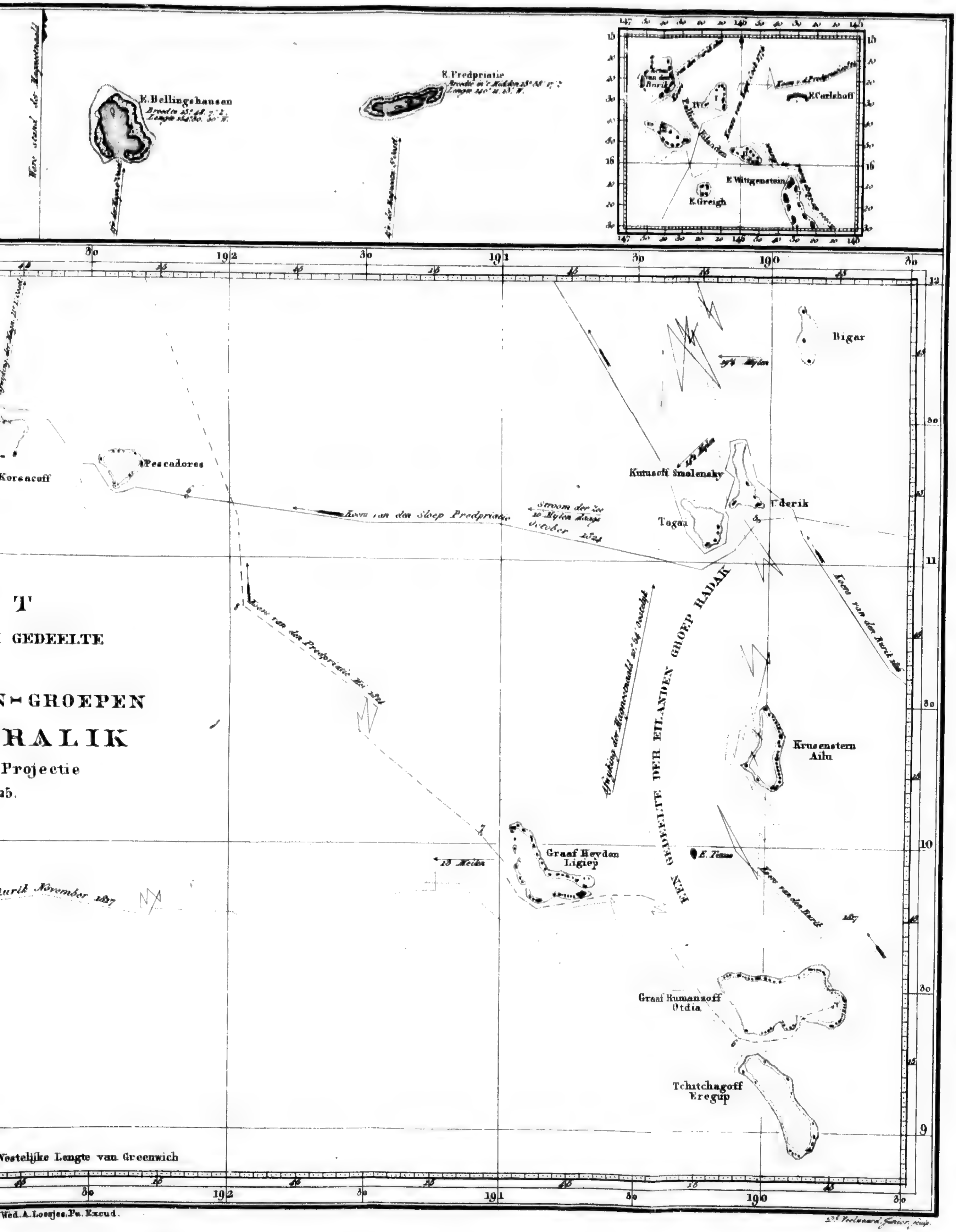

E. Bellingshausen
E. Predpriatie
E. Carlshoff
E. Wittgenstein
E. Greigh
Palliser Eilanden
T
GEDEELTE
N-GROEPEN
RALIK
Projectie
25.
Bigar
Pescadores
Korsacoff
Kutusoff Smolensky
Uderik
Tagai
Koers van den Sloep Predpriatie
Stroom der zee
October 1824
Koers van den Rurik
Krusenstern
Ailu
EEN GEDEELTE DER EILANDEN GROEP RADAK
Graaf Heyden
Ligiep
E. Temo
Rurik November 1817
Graaf Rumanzoff
Otdia
Tchitchagoff
Eregup
Westelijke Lengte van Greenwich
Wed. A. Loosjes Pz. Excud.

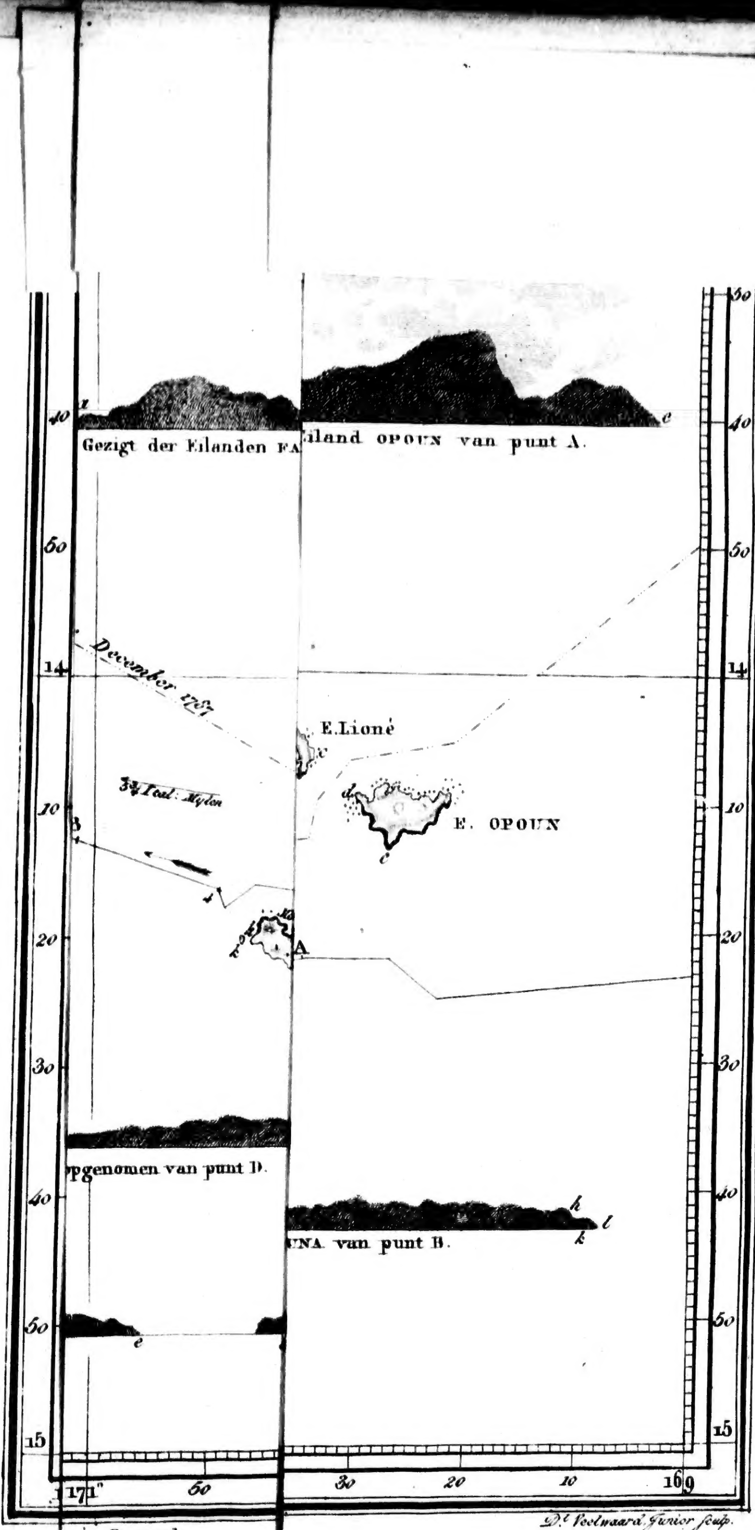

...oosjes, Pz. excud:

D. Veelwaard Junior sculp.

Wed. A. Loosjes. Pz. excud

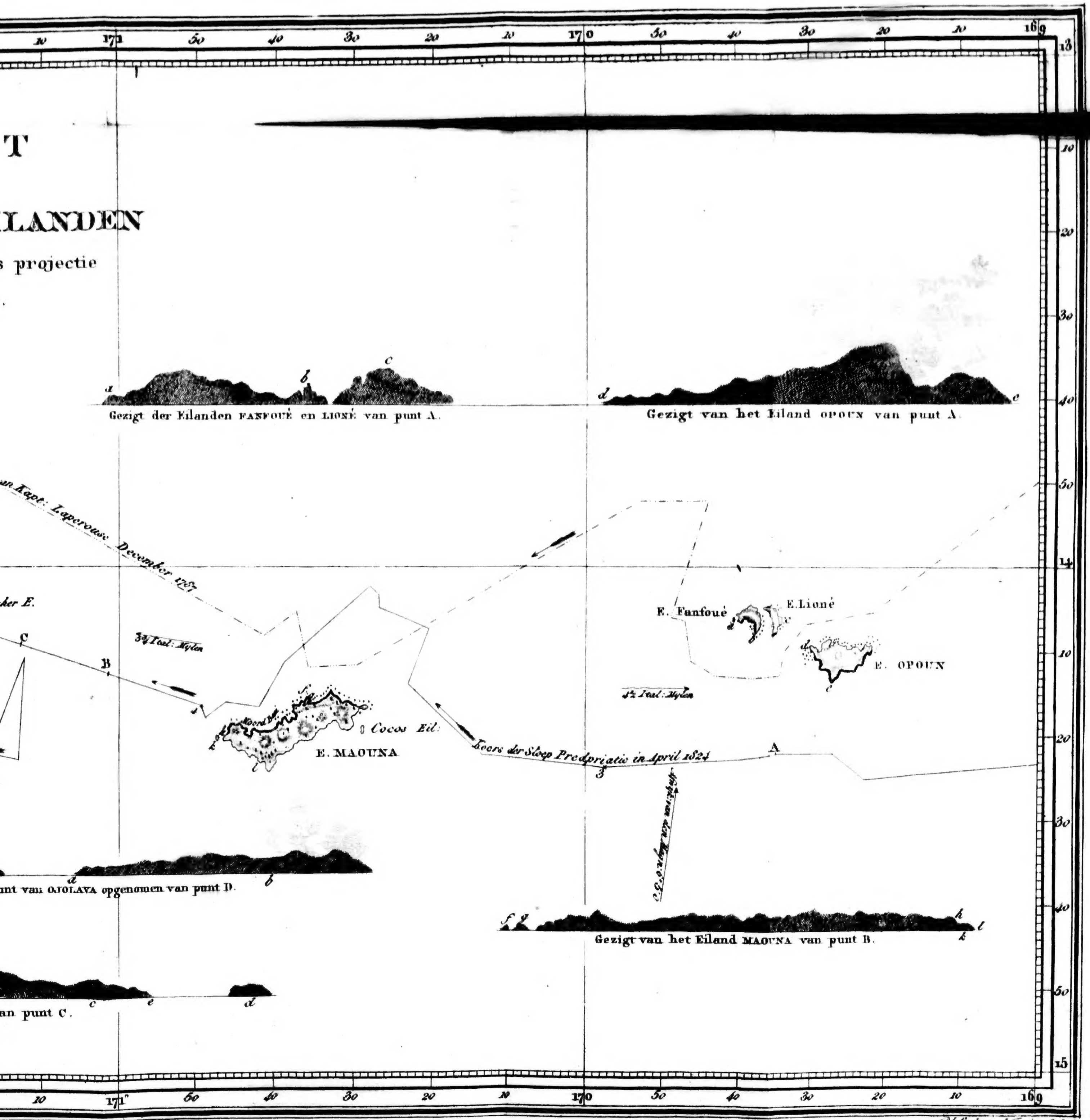

Wed. A. Loosjes. Pz. exoud:

D. Veelwaard Junior sculp.